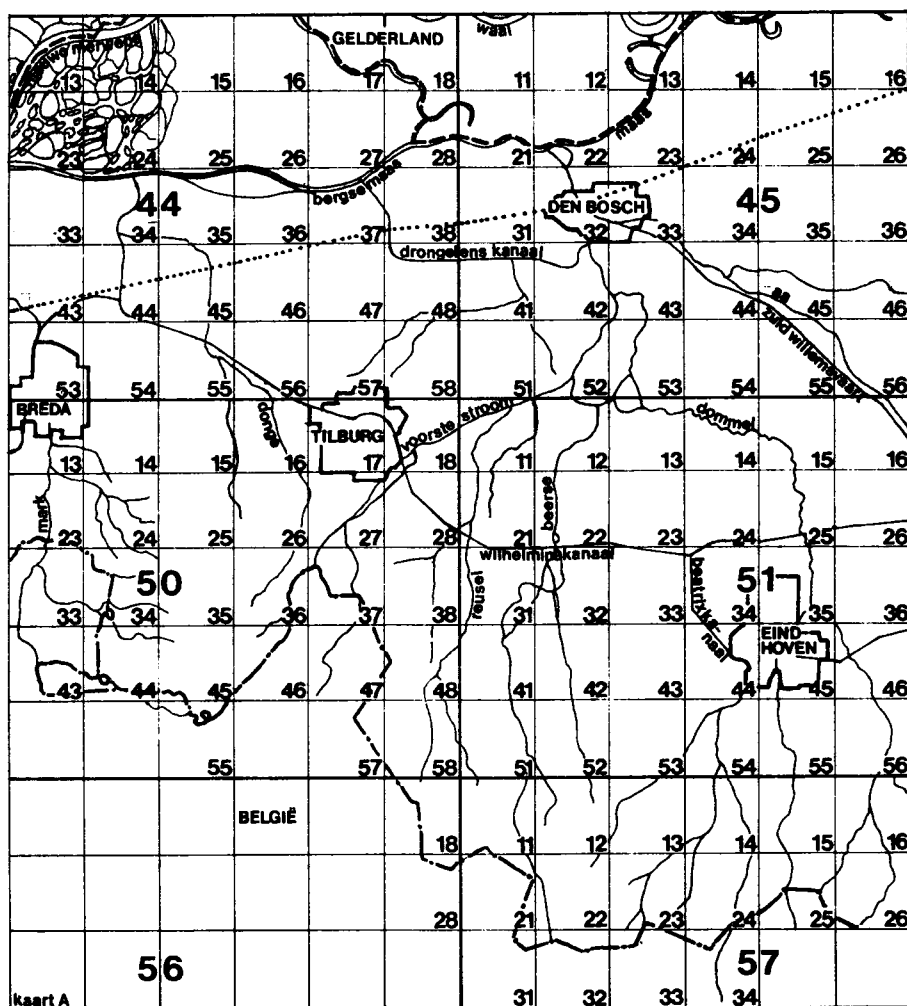

De flora van Midden-Brabant e.o. 1970-1980

Joost en Toon Cools
september 1980

Staatsbosbeheer
dienstvak natuurbehoud
postbus 1180
5004 BD Tilburg
rapport nr. 20-809-24

8167

Inleiding.

In het voor u liggende rapport wordt de flora van Midden-Brabant en omstreken in de periode 1970-1980 beschreven en in de vorm van verspreidingskaartjes uitgebeeldt.

Naast de flora in 1970-1980 wordt ook teruggekeken naar de flora in vroegere tijden, om zodoende enigszins een vergelijking te kunnen maken tussen vroeger en nu. Een vergelijking die echter voor de volle honderd procent niet mogelijk is, omdat een dergelijk onderzoek, zoals in 1970-1980, nooit ondernomen is in vroegere tijden. Desondanks kan men uit tal van gegevens wel concluderen, dat de flora van nu maar een flauwe afspiegeling is van de flora van vroeger.

Ondanks deze sterke achteruitgang van de flora van Midden-Brabant e.o. zijn in de periode 1970-1980 nog 865 inheemse plantesoorten waargenomen; van deze soorten, alsmede van enkele (verdwenen) soorten wordt een verspreidingskaartje weergegeven, waarin het voorkomen van de soorten per uurhok wordt aangegeven.

Daarnaast worden de inheemse soorten afzonderlijk besproken, waarbij echter niet teveel op details wordt ingegaan en er meer een oppervlakkige beschrijving wordt gegeven, alsook worden een aantal uitheemse soorten beschreven, die in de periode 1970-1980 in het gebied voorkwamen.

Het idee en de verdere uitwerking van het rapport is in het geheel afkomstig van Joost Cools en is een resultaat van jarenlang veldonderzoek in nauwe samenwerking met Toon Cools, waarbij deze gegevens aangevuld zijn met gegevens van derde. Het rapport is dan ook een verzameling van notities, rapporten en andere schriftelijke alsook mondelinge gegevens, om zodoende een duidelijker overzicht te geven van het voorkomen of de verspreiding van de diverse plantesoorten.

Een rapport wat, naar men hoopt, een bijdrage zal zijn bij allerlei zaken, die betrekking hebben op de flora van Midden-Brabant e.o. en tot een beter begrip zal leiden t.o.v. deze plantesoorten.

Tot slot een woord van dank aan de heren Eric van Ingen en Andre Smit van Staatsbosbeheer Tilburg voor hun medewerking.

Het landschap.

Het onderzochte landschap of gebied bestaat grotendeels uit een deel van de provincie: Noord-Brabant (N.Br.) met daarnaast een deel van de provincie: Gelderland (Ge.) en een klein deel van de provincie: Zuid-Holland (Z.H.) alsmede zijn delen van België (B.) onderzocht, voor zover deze liggen in de zgn. grens-uurhokken, al moet hierbij direct worden opgemerkt dat het onderzoek in België meestal zeer matig is geweest.

Het onderzochte landschap/gebied ligt gedeeltelijk in de topografische kaartbladen: 44(B,D,E,F,G en H) 45(A,B,C,D,E en G) 50(B,D,E,F,G en H) 51(A,B,C,D,E en G) 56(F) en 57(A,B,C,D en E); van deze kaartbladen zijn in totaal 135 uurhokken onderzocht, wat ca. 1/12 deel is van het totaal aantal nederlandse uurhokken (1677 uurhokken).

Waarbij een uurhok vijf bij vijf kilometer groot is, ofwel 25 km² of 2500 ha; en waarbij een heel kaartblad ingedeeld wordt in vijf horizontale rijen van telkens acht uurhokken, dus in totaal veertig uurhokken per kaartblad.

De nummering van de uurhokken is aangegeven in kaart A, waarbij nogmaals moet worden opgemerkt dat het hier geen hele kaartbladen betreft.

Een uurhok wordt op zich weer verdeeld in 25 (5 bij 5) zgn. kilometer-hokken (km.hokken) die reeds aangegeven zijn op de topografische kaarten.

Vóór 1950 gebruikte men een andere indeling van de kaartbladen, waarbij een heel kaartblad verdeeld werd in zes horizontale rijen van telkens acht uurhokken, dus in totaal 48 uurhokken per kaartblad, deze oude indeling wordt thans niet meer gebruikt. Vindt men nu een bepaalde soort in een bepaald uurhok dan wordt dit aangegeven met driemaal twee cijfers, bijv.: 50.28.52., waarbij de eerste twee cijfers het desbetreffende kaartblad aangeven, de tweede combinatie van cijfers geven het uurhok aan en de derde het desbetreffende km.hok.

Het onderzochte gebied is in totaal 3375 km² of 337.500 ha groot, hiervan is ca. 36.000 ha eigendom of onder beheer van Staatsbosbeheer (ca. 10.500 ha) Natuurmonumenten (ca. 4280 ha) en het Noord-Brabants Landschap (ca. 2410 ha) de overige ha zijn eigendom van gemeenten of particulieren, waarbij dikwijls velen ha in beslag worden genomen door zgn. boswachterijen e.d.

De overige ha bestaan vnl. uit zgn. kultuurgronden/gebieden, zoals bouwlanden, weilanden, steden, wegen, industrieterreinen, e.d.

Het onderzochte gebied bestaat enerzijds vnl. uit zandgronden en anderzijds vnl. uit kleigronden, op grond van deze verschillen in grondsoorten, alsmede diverse andere milieu-verschillen, is het gebied verdeeld in twee zgn. plantengeografische districten. Deze plantengeografische districten behoren tot de elital plantengeografische districten waarin Nederland thans verdeeld is (zie verder o.m.: Wilde planten deel 1 pag. 49-59 en Gorteria deel 9 no. 5 pag. 142-153).

In het gebied gaat het vnl. om het Kempens district (Ke.) (ca. 105 uurhokken) wat in Nederland de vnl. uit zandgronden bestaande delen van Noord-Brabant en westelijk Noord-Limburg omvat; het Fluviaal district (F.) (ca. 30 uurhokken) omvat in Nederland de vnl. uit kleigronden bestaande gebieden langs en/of nabij de grote rivieren, alsmede de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden en de dalen van de Oude IJssel, de Overijsselse vecht en de Kromme Rijn, in het gebied bestaat dit district uit de stroomdalen van de Maas en Waal.

De grens tussen deze beide districten ligt ongeveer op de lijn: Terheyden-Oss, waarbij deze grens in kaart A met een stippellijn is aangegeven.

Een grens die echter met een scherpe lijn niet is aan te geven, omdat het in de meeste gevallen gaat om een tamelijk brede overgangszone, van zand naar klei of van Ke naar F, waarbij de stippellijn ongeveer in het midden ligt van deze overgangszones. Afgezien van deze overgangszones, waar Ke en F elkaar ontmoeten, is er door een complex van milieu-omstandigheden een duidelijk verschil aan te tonen tussen Ke en F. Zo zal men in Ke niet of nauwelijks soorten aan treffen als: kattendoorn, wilde kruisdistel, gewone agrimonie, ruige weegbree, moerasmelkdistel, grote engelwortel, e.a.; anderzijds ziet men in F niet of nauwelijks soorten als: grove den, ruwe berk, struikheide, bochtige smele, adelaarsvaren, klokjesgentiaan, e.a.

Of komen bepaalde soorten in het ene district algemener en dikwijls talrijker voor dan in het andere district, zoals: korenbloem, sint-janskruid, zandblauwtje, e.a. in Ke en kruidstiel, heksenmelk, gele morgenster, e.a. in F; anderzijds kan men in de overgangszones soorten als kattendoorn en wilde kruisdistel tesamen zien groeien met

borstelgras en pilzegge, zoals thv. Nieuwkuyck.

Het onderzochte landschap/gebied is in vergelijking met de tijden voor de onderzoeksperiode sterk achteruitgegaan, om dit enigzins aan te tonen wordt in het volgende van enkele ecotopen (landschapselementen) de botanische rijkdom in vroegere tijden beschreven en eventueel vergeleken met de onderzoeksperiode.

Zo kenmerkte de dijken en bermen in F zich door dikwijls velen exemplaren van: gewone agrimonie, magriet, gele morgenster, wilde cicorei, groot streepzaad, wilde peen, pastinaak, gewone ereprijs, echte karwij, kattendoorn, wilde kruisdistel, knikkende distel, wilde kaardebol, echt walstro, ruige weegbree, sikkellklaver en tal van andere soorten, daarnaast vindt men er soorten als: moeslook, bevertjes, wilde averuit, kweekdravik, kluwenklokje, rapunzelklokje, voorjaarszegge, echt knoepkruid, grote centaurie, kroonkruid, hongerbloempje, cypreswolfsmelk, zandwolfsmelk, beemdooievaarsbek, zachte haver, beemdkroon, gewoon fakkelgras, aardaker, geelhartje, karwijvarkenskervel, dubbelkelk, grote en kleine bevernel, veldsalie, kleine pimpernel, kandelaartje, wit vetkruid, tripmadam, blaassilene, grote wilde tijm, oosterse morgenster, gestreepte klaver, ijzerhard, breedbladige ereprijs, e.a., soorten die thans verdwenen zijn of zeldzaam tot uiterst zeldzaam zijn geworden.

Van deze bloemrijke en dikwijls soortenrijke dijken en bermen is echter niet veel over gebleven, slechts hier en daar treft men nog een fraaie dijk- of bermflora aan, zoals o.m. thv. Rossum (Ge).

Van de waardevolle rivierduingraslanden is eveneens weinig overgebleven, het best bewaarde rivierduingrasland(en) bevindt zich nog thv. Poederoyen (Ge).

In deze droge en kalkrijke graslanden vindt men soorten als: voorjaarszegge, ruige scheefkelk, kleine pimpernel, wondklaver, wilde kruisdistel, ruige weegbree, grote centaurie, grote wilde tijm, scherpe fijnstraal, wilde averuit, hongerbloempje, kandelaartje, zachte haver, moeslook, gewoon fakkelgras, echt walstro, sikkellklaver, veldsalie, bevertjes, zeeegroene zegge, gewone agrimonie, tripmadam, liggende en breedbladige ereprijs, rivierduinzegge, vroege zegge, voorjaarsvergeetmijnietje, geelhartje, e.a.

Naast de vochtige hooilanden in de uiterwaarden en polders met tal van reeds vernoemde soorten, zoals: karwijvarkenskervel, gele morgenster, echte karwij, grote bevernel, magriet, groot streepzaad, bevertjes, alsmede ook o.m.: weidekervel, geoorde zuring, ijzerhard en smalbladig kruiskruid; vindt men in de polders de draslanden met soorten als: breedbladige orchis, gevlekte orchis, welriekende nachtorchis, addertong, moeraskartelblad, gele zegge, blonde zegge, rietorchis, harlekijnorchis, moeraswespenorchis, moerasstreepzaad, grote ratelaar, vleeskleurige orchis, grote pimpernel, waterkruiskruid, kievitsbloem, kamvaren, waterdrieblad, kleine valeriaan, e.a.

Van deze vochtige en natte hooilanden is zeer weinig overgebleven, slechts hier en daar treft men soms nog restanten aan, zoals in de bommelerenwaard en in het Munnikenland (beiden in Ge.).

Even triest is het gesteld met de diverse wateren in F, door vervuiling en andere nadelige invloeden is veel van de botanische rijkdom verloren gegaan, soorten als: witbloemige waterranonkel, klein nimfkruid, herfststerrekroos, klimopwaterranonkel, lidsteng, rijstgras, polei, slijkgroen, div. fonteinkruid-soorten, driekantige bies, e.a. zijn thans verdwenen of zeer zeldzaam geworden, terwijl soorten als: waterviolier, krabbescheer, watergentiaan, waterdrieblad, aarvederkruid, grote boterbloem, waterscheerling, groot moerasscherm, e.a. eveneens sterk achteruitgegaan zijn.

Wat rest zijn telkens o.m. sloten met slechts enkele soorten zoals: smalle waterpest, bultkroos, veelwortelig en klein kroos die dan ook meestal sterk overheersen.

De botanische waarde van de grienden (o.m. de Biesbosch) is eveneens sterk achteruitgegaan en ziet men dikwijls alleen maar grote brandnetels onder de wilgen, al treft men hier en daar ook nog soorten aan als: groot heksenkruid, bittere veldkers, breedbladige wespenorchis, groot springzaad, hondstarwegras, e.a.

Nog in redelijke staat verkeren soms nog de vochtige loofbossen en houtwallen, waar men soorten kan aantreffen als: spaanse aak, gewone agrimonie, haagbeuk, rode kornoelje, tweestijlige meidoorn, gewone vogelmelk, wegedoorn, egelantier en pl. ook: maretak, bostulp, bosanemoon, slanke slötelbloem, holwortel, maarts viooltje, kruisbes, voorjaarshelmbloem, breed longkruid, hondstarwegras en lievevrouwebedstro.

De bekendste voorbeelden zijn wel: het kasteelbos te Rossum (Ge.) en de Nederhemert-Zuid (Ge.).

Bijzonder waardevol waren de draslanden, blauwgraslanden en veenmoerassen in de over-

gangszones van F naar Ke, ongeveer liggend tussen Den Bosch en Terheyden. In deze botanische lustoorden (o.m. de moerputten, rijskampen, labbegat, dullaad, dulver en binnenpolder thv. Terheyden) vindt men soorten als: spaanse ruiter, galigaan, ronde, kleine en lange zonnedaauw, klokjesgentiaan, malaxis, sturmia, gevlekte orchis, vleeskleurige orchis, breedbladige orchis, rietorchis (ook de gevlekte rietorchis) welriekende nachtorchis, moeraswespenorchis, veenbes, witte snavelbies, padderus, draadrus, moeraslathyrus, moeras- en heidekartelblad, beenbreek, kamvaren, moerasvaren, slank en breed wollegras, kievitsbloem, waterdrieblad, veenreukgras, bevertjes, slangewortel, moerasstrepzaad, bonte paardestaart, armbloemige waterbies, verfbrem, parnassia, plat blaasjeskruid, veenmelkvioltje, addertong en zegge-soorten als: paardehaarzegge, lage zegge, late zegge, vlozegge, blonde zegge, tweehuisige zegge, veenmoszegge, draadzegge, gele zegge, ronde zegge, e.a.

Het gebied: de Dulver was dan ook het rijkste Carex-terrein van Nederland met ca. 25 zegge-soorten.

In putten en sloten vindt men eveneens nog soorten als: kruipende waterweegbree, kleine waterweegbree, pilvaren, ongelijkbladig fonteinkruid, vlottende bies, kransvederkruid, aarvederkruid, lidsteng, kleinste egelskop, plat en klein blaasjeskruid, drijvende waterweegbree en ondergedoken moerasscherm.

Van deze botanische lustoorden is naar verhouding echter zeer weinig overgebleven, zijn sommige gebieden geheel verdwenen, andere gebieden zijn ondanks dat ze natuurreservaten zijn sterk in waarde gedaald, al kan men pl. nog velen exemplaren van de spaanse ruiter bewonderen en komen soorten als: galigaan, ronde en kleine zonnedaauw, pilvaren, drijvende waterweegbree, rietorchis, vleeskleurige en breedbladige orchis, padderus, beenbreek, welriekende nachtorchis, slangewortel, e.a. pl. nog voor.

In Ke vindt men in vroegere tijden dikwijls uitgestrekte heidevelden aan, waarin dikwijls velen exemplaren van klokjesgentiaan, beenbreek, witte en bruine snavelbies, kleine en ronde zonnedaauw, gevlekte orchis, moeraswolfsklauw, heidekartelblad en natuurlijk ook gewone dopheide en struikheide voorkwamen.

Daarnaast vindt men in deze heidevelden en heischrale graslanden soorten als: stijve ogentroost, gaspeldoorn, maanvaren, jeneverbes, grote wolfsklauw, kleine wolfsklauw, plumpe wolfsklauw, wolverlei, grote bremraap, rozenkransje, verfbrem, rode dopheide, slanke ogentroost, lavendelheide, heideorchis, lange zonnedaauw, tweehuisige zegge, blonde zegge, draadgentiaan, spaanse ruiter, moeraswespenorchis, welriekende nachtorchis, malaxis, spits havikskruid, koprus, dwerggras, ijle rus, smalbladige orchis, parnassia, dwergbloem, dwergvlas, zomer- en herfstschroeforchis, vetblad, e.a., soorten die thans geheel verdwenen zijn of zeer zeldzaam zijn geworden.

Deze uitgestrekte heidevelden zijn door ontginningen thans nagenoeg geheel verdwenen, slechts hier en daar zijn nog heidevelden te vinden met ^{een} behoorlijke oppervlakte, zoals: de Kampinasche heide, Regte heide, Landschotse heide, Mispelindse/Neterselse heide en Oirschotse heide, al is de botanische waarde van deze heidevelden dikwijls sterk achteruitgegaan.

Anderzijds treft men in de jonge heideontginningen (vnl. bouwland) en ontginningsbossen dikwijls nog restantjes aan of relictten in greppels of in bermen.

Van de vroeger algemeen voorkomende heidevennen is eveneens weinig overgebleven, zijn velen van deze vennen door ontginningen geheel verdwenen, andere nog resterende vennen zijn door luchtvervuiling en andere nadelige invloeden dermate aangetast, dat de botanische waarde sterk gereduceerd is.

In en langs deze vennen trof men soorten aan als: teer vederkruid, kruipend moerasscherm, kleine en kruipende waterweegbree, kleinste en drijvende egelskop, veenmoszegge, draadgentiaan, spaanse ruiter, lange zonnedaauw, gesteeld glaskroos, genadekruid, malaxis, rechte knolrus, koprus, dwerggras, ijle rus, sturmia, kransvederkruid, parnassia, gegolfd fonteinkruid, rondbladig wintergroen, kempense waterranonkel, scheuchzeria, bleekgeel en plat blaasjeskruid, citroengeel blaasjeskruid, lavendelheide, ondergedoken moerasscherm, galigaan, moerassmele, eenarig wollegras, moerashersthooi, grote biesvaren, waterlobelia, oeverkruid, drijvende waterweegbree, veenbes, pilvaren, ongelijkbladig fonteinkruid, witbloemige waterranonkel, e.a., soorten die thans verdwenen zijn of zeer zeldzaam zijn geworden.

Botanische lustoorden van de eerste orde waren ook de beek/stroomdalen van de brabantse laaglandbeken, dalen die zich kenmerkte door dikwijls sterk meanderende beken, soortenrijke loofbossen, broekbossen, beekmoerassen en talloze kavels hooiland.

Dalen die pl.geheel purper waren gekleurd door de duizenden exemplaren van de spaanse ruiter, daarnaast vindt men in deze blauwgraslanden, draslanden en beekmoerassen soorten als: muskuskruid, vrouwemantel, teer guichelheil, bosanemoon, bevertjes, paardehaarzegge, blonde zegge, late zegge, breedbladige orchis, sturmia, grote keverorchis, ronde zegge, tweehuisige zegge, veenmoszegge, draadzegge, kranskarwij, moesdistel, galigaan, moerasstrepzaad, kamvaren, moeraswespenorchis, slank en breed wollegras, kievitsbloem, klokjesgentiaan, genadekruid, grote muggenorchis, malaxis, draadrus, waterdrieblad, beenbreek, addertong, vleeskleurige orchis, gevlekte orchis, rietorchis, parnasia, moeraskartelblad, zwarte rapunzel, vetblad, welriekende nachtorchis, adderwortel, slanke sleutelbloem, rondbladig wintergroen, grote pimpernel, knopbies, klein glikkruid, karwijselie, zaagblad, zomer- en herfstschroeforchis, kleine valerian, plat blaasjeskruid, langbladige ereprijs, e.a.

In de vochtige hooilanden vindt dikwijls de knolsteenbreek, daarnaast kwamen thv. Bergyck in zgn. vloeiveiden soorten voor als: weideklokje, rapunzelklokje, bergklokje, grote en kleine bevernel, bevertjes, kleine pimpernel, echte en slanke sleutelbloem, herfsttijloos, beemdkroon, geelhartje, zachte haver, wilde tijm, alsmede addertong, adderwortel, breedbladige orchis en grote keverorchis.

Van deze rijkdommen is echter zeer weinig overgebleven, slechts hier en daar vindt men nog een restantje: blauwgrasland, drasland of vochtig hooiland of vindt men relictten langs sloten, beken of in bermen.

Van de vroeger zo fraaie beken met hun kraakhelder water zijn alleen langzaam stromende en vervuilde 'kanalen' overgebleven, soorten als vlottende waterranonkel, rijstgras en waterlepelkje zijn thans geheel verdwenen.

Het enigste wat van de beek/stroomdalen nog in redelijke staat is overgebleven zijn de zgn. beekdalbossen (vnl. elzen-essenbos) waar men pl. nog velen exemplaren kan bewonderen van o.m. de slanke sleutelbloem, bosanemoon, adderwortel, muskuskruid, grote keverorchis, witte en zwarte rapunzel, eenbes, herfsttijloos, bittere veldkers, schaafstro, gulden boterbloem en soorten als: echte sleutelbloem, knikkend nagelkruid, welriekende agrimonie, welriekende nachtorchis, groot heksenkruid, bospaardestaart, fraai hersthooi, gele dovenetel, witte klaverzuring, blauwsporig bosviooltje, e.a.

Soorten als: stengelloze sleutelbloem, verspreidbladig en paarbladig goudveil, berghersthooi, boswederik en vogelnestorchis zijn thans verdwenen.

Waardevolle voorbeelden van deze beekdalbossen zijn o.m. de geelders, rooise broek, den utrecht, hondsdonk, valkenburg, heerenbeek, ulvenhoutse bos, klein broek, ruweeuwsels, de brandt, de kavelen, de mortelen, e.a.

Tenslotte van deze terugblik nog een tweetal ecotopen, nl. de akkers en de oude muren; van de akkers is weinig overgebleven, door het thans zwaar bemesten van deze akkers zijn soorten als: bolderik, dreps, dolik, vlasdolik, franse boekweit, franse silene, akkerleeuwebek, korensla, akkerandoorn, dwerggras, glad biggekruid, ruige klaproos, dauwnetel, bleekgele hennepnetel, kromhals, driekleurig viooltje, korenbloem en gele ganzebloem geheel verdwenen of sterk achteruitgegaan.

De flora van de oude muren is eveneens sterk achteruitgegaan, soorten als: steenbreekvaren, muurbloem en blaasvaren zijn thans wel verdwenen en zijn soorten als: gele helm-bloem, tongvaren en klein glaskruid sterk achteruitgegaan.

Het is voor diegene die het landschap van vroeger niet persoonlijk gekent hebben, dan ook onvoorstelbaar hoe het er vroeger heeft uitgezien, beekdalen vol met spaanse ruiters of heidevelden vol met klokjesgentianen komen tegenwoordig niet meer voor, om nog maar niet te spreken van de diverse andere soorten van blauwgraslanden, draslanden, heidevelden, heidevennen, beken, rivierduinen, akkers, e.a.

Men moet dan ook dikwijls van goede huize komen om niet de moed te verliezen bij het zien van de zwaar bemeste woestenijen, met in het achterhoofd de wetenschap dat het vroeger een paradijs was van spaanse ruiter en diverse orchidee-soorten.

Het onderzoek.

De gegevens voor de verspreidingskaartjes e.d. zijn verzameld door de rapport-samenstellers en aangevuld met schriftelijke en mondelinge mededelingen van derden. Voor wat betreft de gegevens van voor de onderzoek-periode is vnl. gebruikt gemaakt van:

Atlas van de Nederlandse flora deel 1 (uitgestorven en zeer zeldzame planten) 1980 door J. Mennema, A. Quené-Boterenbrood, C. Plate, e.a.
 Div. overzicht rapporten van waardevolle natuurgebieden in Noord-Brabant 1960 Staatsbosbeheer (een verzameling van div. inventarisatie-rapporten).
 Div. inventarisatie-rapporten van o.m. Hondsdonk, Valkenburg, de Brandt, Dulver, e.a. 1967-1970 door H. van Loon.
 Vennen op Kampina en nabij Oisterwijk 1957 door P. Glas.
 Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1963-1969 Gorteria deel 2-5 door J. Mennema, S. van Ooststroom en T. Reichgelt.
 De ontwikkeling van natuur en landschap in en rondom een natuurreservaat in de westelijke Langstraat 1979 door J. Langelaar.

Voor het determineren (alsmede voor gegevens van voor de onderzoek-periode) van de plantesoorten en voor algemene informatie is vnl. gebruikt gemaakt van:
 Flora van Nederland 17^e en 18^e druk 1972 en 1975 door H. Heukels en S. van Ooststroom.
 Geïllustreerde flora van Nederland 21^e druk 1965 door E. Heimans, H. Heinsius en J. Thysse.
 Flora Neerlandica deel 1 afl. 1-6 deel 4 afl. 1-2 1948-1966 Div. auteurs.
 Plantengemeenschappen in Nederland 1969 door A. Den Held en V. Westhoff.
 Wilde planten deel 1, 2 en 3 1970-71-73 door P. Bakker, C. van Leeuwen, E. van der Voo, V. Westhoff en L. Zonneveld.

Voor aanvullende gegevens voor de onderzoekperiode is vnl. gebruikt gemaakt van:
 Flora van enkele kreken in het C.R.M.-reservaat: De Biesbosch 1979 door A. van de Beek.
 De Flora van de Brabantse Biesbosch 1980 door R. van der Meyden, e.a.
 De vennen op de Kampina 1976 door H. Beye.
 Onderzoek naar de Desmidiaceë-flora van de vennen in het gebied rond Oisterwijk 1977 door A. Verschoor.
 Een bodem- en vegetatiekartering van de Soerendonkse Goor 1975 door J. Heyink en H. van de Wetering.
 Vegetatiekartering van het beersedal in de Kampina 1978 door H. Beye.
 Vegetatiekartering van de Reuselse moeren 1979 door J. Bovendeur en N. Straathof.
 Vegetatiekartering van de Brandt (Udenhout) 1979 door L. Bijlmakers.
 Natuur en landschap in de gemeente s'Gravenmoer 1979 door J. Bokdam, e.a.
 Natuur en landschap in de gemeenten Baarle-Nassau en Alpen/Riel 1976-1978 door B. Husson, e.a.
 Natuur en landschap in de gemeente Sint-Oedenrode 1974-1976 door M. Nooren en M. Schouten, e.a.
 De Loonse plakken 1976 door R. Vereyken.
 Het Lange wiel nabij Drunen 1970 door J. Philips.
 Div. inventarisatie-rapporten van o.m. de rekken, kornse boezem, helsbroek, e.a. 1975 door J. van Voorst.
 De klotvelden thv. Nistelrode 1975 door A. Kikkert.
 Planten en vogels in de Vugtpolder 1976-77 door K.N.N.V afd. Breda.
 Het spekt 1971 door K.N.N.V afd. Eindhoven.
 Het Beatrixkanaal 1978 door K.N.N.V afd. Eindhoven.
 Het Bossche broek 1977 door H. Meertens.
 Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1970-1978 Gorteria deel 5-9 door J. Mennema en S. van Ooststroom.
 De grens tussen het Fluviatiele district en het Kempens district nabij Made (N.Br.) 1973 door A. Jansen.
 Daarnaast zijn er nog diverse andere gegevens verzameld uit streeplijsten, mededelingenbladen van Natuurmonumenten en het Noord Brabants Landschap, handboeken van natuurreservaten van Natuurmonumenten, het Noord Brabants Landschap en Staatsbosbeheer, div. krantenartikelen en diverse andere schriftelijke mededelingen, alsook diverse mondelinge mededelingen.

De methode van onderzoek die door de rapport-samenstellers is gevolgd, komt er in het kort op neer, dat het gebied vnl. per fiets en te voet onderzocht is met het notitieboekje in de hand en een behoorlijke kennis in het hoofd.

In deze periode van onderzoek is getracht om zo intensief mogelijk het gebied te onderzoeken in zoveel mogelijk perioden in het jaar, waarbij opzienbarende soorten ter plaatse werden genoteerd en andere waargenomen soorten later werden ingevuld op streeplijsten en op provisorisch in elkaar gezette verspreidingskaartjes.

Het meenemen van planten wordt zoveel mogelijk achterwege gelaten en werden bij uitzondering meegenomen en eventueel opgestuurd naar het Rijksherbarium te Leiden.

Ondanks deze tamelijk intensieve tot zeer intensieve speurtochten kan niet worden geconcludeerd dat het onderzoek voor honderd procent volledig is, zowel niet qua aantal soorten als niet qua verspreiding van een aantal soorten.

Diverse streken, gebieden of uurhokken zijn soms maar matig tot slecht onderzocht, terwijl literatuur meestal ook nog onbrak.

Om de mate van onderzoek enigzins aan te tonen wordt in het bijgaande kaartje een overzicht gegeven, waarbij een cirkel de slecht tot matig onderzochte uurhokken aangeeft en een vierkant de goed tot zeer goed onderzochte uurhokken.

Onder goed tot zeer goed onderzocht wordt verstaan, dat het gehele uurhok nagenoeg geheel of voor meer dan de helft onderzocht is, in diverse periodes per jaar en in diverse jaren; onder slecht tot matig onderzocht wordt verstaan, dat het gehele uurhok slechts plaatselijk of voor minder dan de helft onderzocht is, in enkele periodes per jaar en in enkele jaren.

Tijdens het onderzoek is echter iedere vierkante meter van een uurhok (ook niet van de zeer goed onderzochte uurhokken) niet onderzocht, enerzijds omdat tijd en wettelijke bepalingen (o.m. verboden terreinen) dit verhinderde en anderzijds omdat het niet noodzakelijk werd geacht.

Bij het laatste denkt men bijv. aan zwaar bemeste akkers of weilanden of monotone naaldboscomplexen, de kans dat men midden in een dergelijk ecotoop iets bijzonders zal vinden, wat niet in de randzones van deze ecotopen voorkomt, is bijzonder klein, al zijn verrassingen natuurlijk nooit uitgesloten.

Zou men echter wel de mogelijkheid bezitten om iedere vierkante meter te onderzoeken, dan nog is men genooddaakt om een dergelijk onderzoek meerdere malen in het jaar en in meerdere jaren te herhalen en dan nog kan men niet concluderen dat het onderzoek voor honderd procent volledig is.

Het is immers ook onmogelijk om een flora of atlas voor honderd procent volledig te maken, men kan alleen maar trachten die honderd procent zo dicht mogelijk te benaderen.

Het is immers dikwijls ook een komen en gaan van plantesoorten, ziet men het ene jaar een berm vol korenbloemen, het jaar daarop ziet men er nog maar enkele exemplaren of ziet men het ene jaar veel orchideeën, het andere jaar ziet men er maar een of twee exemplaren.

Er zijn nu eenmaal goede en slechte jaren voor de plantesoorten, waarbij een warm jaar gunstig is voor soorten als koningskaars en andere planten die van droogte en warmte houden, terwijl natte en koelere jaren weer gunstiger zijn voor diverse graslandplanten en waterplanten.

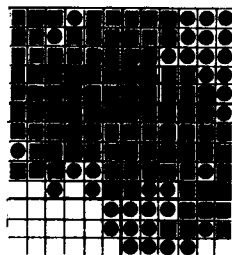
Weersomstandigheden in alle periodes van het jaar en diverse andere invloeden spelen voor het wel en wee van de plantesoorten een zeer belangrijke rol.

Waarbij al enigzins is aangetoond dat men de verspreidingskaartjes of het voorkomen van de plantesoorten dan ook moet bezien in die ruimte van tijd van zo'n tien jaar. Zou men echter een opname maken van telkens een jaar dan zou een geheel ander beeld ontstaan, zo is de gevlekte orchis in de periode 70-80 bekend van 19 uurhokken, echter in 1979-1980 kwam de soort nog maar in 9 à 10 uurhokken voor.

Een dergelijk verschil zou nog groter zijn geweest als men gekozen had voor de periode 1950-1980, diezelfde gevlekte orchis kwam na 1950 nog in ca. 80 uurhokken voor, hetgeen een achteruitgang betekent van ca. 75%.

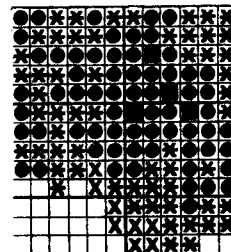
Anderzijds kwamen diverse soorten na 1950 nog in het gebied voor, die in 70-80 geheel verdwenen waren, zoals malaxis, sturmia, breed wollegras, veenmoszegge, e.a.

Het beeld wat dan zou ontstaan zou in geen verhouding staan met het tegenwoordige landschap, hetgeen geen verwondering is, omdat in de jaren 50 en 60 het landschap nog

dikwijls in goede staat verkeerde, terwijl de 'welvaart' waarin men thans leeft, pas goed in de tweede helft van de jaren 60 en in de jaren 70 is doorgebroken.

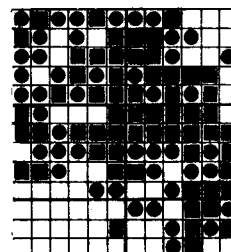
In de periode 70-80 zijn in totaal ca. 53.650 hokgegevens verzameld, wat neerkomt op een gemiddelde van ca. 395 plantesoorten per uurhok. Het soortenrijkst uurhok bleek het uurhok: 51.11 te zijn met 509 plantesoorten, daarna komen de uurhokken: 45.53(507) 51.14(504) en 45.32(501). Het soortenarmst uurhok bleek het uurhok: 57.31 te zijn met 213 plantesoorten, al moet wel worden opgemerkt dat dit uurhok een zgn. grens-uurhok is. Om een overzicht te geven van hoeveel soorten in de uurhokken zijn gevonden, wordt in het bijgaande kaartje met een vierkant de uurhokken aangegeven waar meer dan 500 soorten zijn gevonden, met een cirkel de uurhokken waar tussen de 400-500 soorten zijn gevonden, met een dubbel kruisje de uurhokken waar tussen de 300-400 soorten zijn gevonden en met een enkel kruisje de uurhokken waar tussen de 200-300 soorten zijn gevonden.

In hoeverre soortenrijkdom van een uurhok, gebied of terrein waardevol of belangrijk is, is nog maar de vraag; zo is een heideveld met dikwijls maar relatief weinig soorten veel belangrijker dan een relatief soortenrijk braakliggend/ruderaal terrein.

Zo kan een uurhok maar uit 300 bestaan, maar waarvan zo'n 200 botanisch waardevolle soorten en een ander uurhok uit 400 of meer soorten, maar waarvan maar 100 botanisch waardevolle soorten.

Soortenrijkdom is soms dan ook maar relatief waardevol of belangrijk, al bevinden zich onder 400 à 500 soorten meestal wel een aantal botanisch waardevolle soorten. Om enigszins aan te tonen waar de meeste botanisch waardevolle soorten zijn gevonden in de periode 70-80 is in het bijgaande kaartje een overzicht gemaakt, waar deze uurhokken met een vierkant worden aangegeven en waarbij de uurhokken waarin enkele botanisch waardevolle soorten zijn gevonden met een cirkel worden aangegeven.

Een ander aspect wat belicht moet worden is dat van het voorkomen van de plantesoorten, in de zin dan van algemeen of zeldzaam voorkomen. Om te bepalen of een soort zeldzaam, algemeen, e.d. in Nederland voorkomt maakt men gebruik van een tabel, waarin men volgens een bepaalde uurhok/klasse-indeling kan aflezen of een soort zeldzaam, algemeen, e.d. kan worden genoemd, waarbij men tevens vergelijkingen kan maken tussen de periode voor 1950 en de periode na 1950. Zo kwam bijv. de lange zonnedaauw voor 1950 in 47 uurhokken in Nederland voor waardoor de soort, volgens de tabel, behoort tot de uurhokfrequentieklasse (UFK) 4 = vrij zeldzaam, na 1950 kwam de soort nog maar in 9 uurhokken voor, waardoor de soort, volgens de tabel, behoort tot de UFK 2 = zeer zeldzaam.

Een dergelijke (dan wel aangepaste) tabel is echter niet gebruikt bij het al dan niet algemeen, zeldzaam, e.d. voorkomen van de plantesoorten in het gebied, omdat een dergelijke tabel wellicht een onjuist beeld zou geven van het werkelijk voorkomen van de plantesoorten.

Volgens een dergelijke tabel zou men bijv. voor het kruipend zenegroen komen tot algemeen of zeer algemeen in Ke, omdat de soort in nagenoeg iedere Ke-uurhok voorkomt, echter omdat een uurhok 5x5 km groot is, is een dergelijke bepaling niet juist, als men tenminste het vinden van exemplaren om de 5 à 10 km zeer algemeen of algemeen wil noemen.

Al moet direkt hieraan toegevoegd worden, dat een bepaling die nu aangehouden is voor het kruipend zenegroen, nl. vrij algemeen in Ke, ook maar weer betrekkelijk is en het eigenlijk moest luiden van: pl. algemeen tot pl. uiterst zeldzaam in Ke, er zijn nu eenmaal streken waar de soort (nog) algemeen voorkomt en er zijn streken waar de soort zeer plaatselijk voorkomt.

De begrippen zeldzaam, algemeen, e.d. moet men dikwijls ook in zijn algemeenheid bezien.

Anderzijds kan een soort in slechts twee uurhokken in het gebied voorkomen, maar binnen deze uurhokken op diverse plaatsen voorkomen, terwijl een andere soort in alle uurhokken kan voorkomen maar telkens op slechts een of twee plaatsen, wat in

een extreme situatie kan inhouden dat het om 135 vindplaatsen gaat en om 135 exemplaren, al komen dergelijke extreme situaties weliswaar niet voor, toch is met een voorkomen in een groot aantal uurhokken nog niet bewezen dat de soort zeer algemeen voorkomt.

Er is voor het aankruisen van een soort in een uurhok immers ook maar een vindplaats en een exemplaar nodig, waarbij zo'n kruisje dus maar zeer weinig zegt over het voorkomen van de soort binnen de uurhokken, komt de soort bijv. op meer plaatsen voor in het uurhok? en in welk ecotoop komt de soort voor?

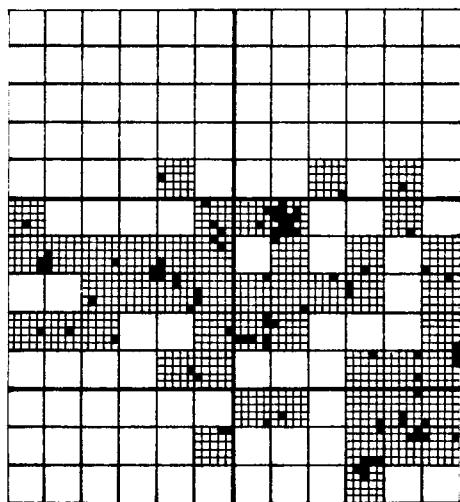
Om dit enigzins toe te lichten worden de soorten apart beschreven en wordt een algemene bepaling geven van zeldzaam, algemeen, e.d. in Ke of/en F, in welk ecotoop (ecotopen) de soort voorkomt (of voorkwam) of de soort pl. talrijk voorkomt of niet en worden van sommige soorten ook de vindplaatsen vermeldt (zie verder onder de plantesoorten).

Om enigzins de betrekkelijkheid van de uurhokverspreidingskaartjes aan te tonen, worden van een drietal zgn. heideplanten (klokjesgentiaan, beenbreek en kleine zonnedaauw) zgn. km. hok-verspreidingskaartjes weergegeven.

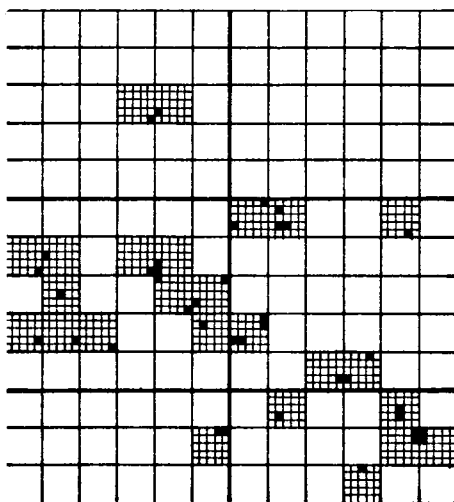
Waarbij de vindplaatsen van deze soorten (mogelijk niet geheel volledig) per km. hok worden aangegeven, waarbij bedacht moet worden, dat een km. hok nog altijd 1x1 km of 100 ha groot is en een soort dikwijls maar enkele vierkante centimeters nodig heeft om te kunnen groeien.

Niet tegenstaande deze opmerking ontstaat er al een direkt ander beeld, wat meer met de werkelijkheid overeenkomt.

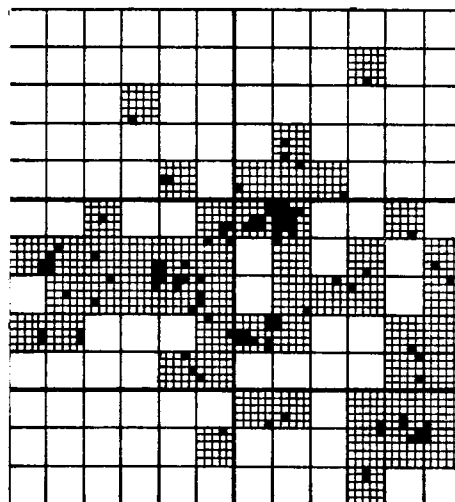
Het zou dan ook veel beter zijn geweest als de verspreiding van de plantesoorten was aangegeven in zgn. km. hok-verspreidingskaartjes, hetgeen echter nog veel meer werk en tijd had gekost dan nu het geval al was.

Klokjesgentiaan

Beenbreek

Kleine zonnedaauw

De plantesoorten.

Om de verspreiding van de plantesoorten (beter is het te spreken van taxa) enigszins toe te lichten wordt in het volgende een korte begeleidende tekst weergegeven, waarin per soort een algemene bepaling wordt gegeven van bijv. zeldzaam in Ke en F, waarbij dergelijke bepalingen natuurlijk altijd gelden voor binnen het gebied en niet voor de districten in Nederland; daarnaast wordt aangegeven in welk ecotoop (ecotopen) de soort voorkomt (of voorkwam) of de soort pl. talrijk voorkomt of steeds met weinig exemplaren, alsmede worden van sommige soorten de vindplaatsen vermeldt.

In de lijst zijn naast de waargenomen soorten in de onderzoeksperiode, ook de soorten opgenomen die voor deze periode in het gebied voorkwamen, waarbij het niet altijd met zekerheid bekend is dat bepaalde soorten in het gebied voorkwamen, vandaar soms de aantekeningen: mogelijk of waarschijnlijk.

De soorten die in de lijst zijn opgenomen behoren, volgens de Standaardlijst van de Nederlandse flora 1975, thans tot de Nederlandse/inheemse flora, waartoe thans 1554 plantesoorten/taxa behoren.

Tot deze inheemse flora behoren thans ook diverse soorten die oorspronkelijk niet in Nederland voorkomen, maar thans ingeburgerd zijn, al is dit niet altijd het geval in het onderzochte gebied.

Niettegenstaande dit feit, zijn van deze soorten (voor zover ze in het gebied zijn gevonden) verspreidingskaartjes gemaakt, omdat het in de toekomst best wel mogelijk is dat deze soorten wel inburgeren.

Daarnaast zijn aan de lijst twee soorten toegevoegd die niet in de standaardlijst voorkomen, dit zijn het blauwsporig bosviooltje en de waterlelie-soort: *Nymphaea candida* (geen Ned. naam bekend!).

Naast deze lijst van inheemse soorten is een lijst opgenomen van uitheemse soorten die in de periode 70-80 in het gebied voorkwamen.

Tenslotte moet worden opgemerkt dat bij verspreidingskaartjes van soorten die voor de onderzoeksperiode (vnl. voor 1950) voorkwamen, soms nog de oude uurhok-indeling is gebruikt, omdat nauwkeurige gegevens ontbraken.

Spaanse aak (*Acer campestre*) zeld. in Ke en vrij zeld. in F; meestal aangeplant (aanpl.) verwilderd (verw.) en ingeburgerd (ingeb.) waarschijnlijk ook wild in F: in vochtige loofbossen en houtwallen, meestal met vrij weinig exemplaren (ex.).

Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) alg. in Ke en F, steeds aanpl./verw./ingeb.: in vochtige loofbossen, houtwallen, langs kanalen, beken, in bermen, dijken, etc., pl. talrijk.

Gewoon duizendblad (*Achillea millefolium*) zeer alg. in Ke en F; vnl. in bermen, dijken, op braakliggende (braak.) / ruderaal (rud.) terreinen, etc., regelmatig talrijk.

Wilde bertram (*Achillea ptarmica*) alg. in Ke en F: vnl. langs allerlei wateren, in draslanden, bermen, dijken, greppels, e.d., pl. talrijk; enigszins achteruitgegaan.

Kalmoes (*Acorus calamus*) alg. in Ke en F: vnl. langs allerlei wateren, ook in rietmoerasen, pl. tamelijk talrijk.

Muskuskruid (*Adoxa moschatellina*) zeer zeld. in Ke: vnl. in vochtige loofbossen en hierin soms zeer talrijk (Hondsdonk en Valkenburg) soms ook langs beken en sloten en een enkele maal ook in een draslandje (Valkenburg) (vroeger ook in den Opslag) t.o.v. 50-70 niet of nauwelijks achteruitgegaan.

Zevenblad (*Aegopodium podagraria*) zeer alg. in Ke en F: in heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, bermen, dijken, weilanden, hooilanden, op braak/rud. terreinen, langs beken, sloten, kanalen, etc., pl. zeer talrijk.

Hondspeterselie (*Aethusa cynapium*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: vnl. op braak/rud. terreinen, in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk tot talrijk.

Gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria*) vrij zeld. in F: vnl. in bermen en dijken, soms ook in heggen, struwelen, houtwallen en vochtige loofbossen en op rivierduin(en), pl. talrijk; sterk achteruitgegaan zowel qua verspreiding als qua aantal exemplaren.

Welriekende agrimonie (*Agrimonia procera*) zeld. in Ke: vnl. in heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, soms ook in bermen en dijken, pl. talrijk; enigszins achteruitgegaan zowel qua verspreiding (vroeger ook bij Ulvenhout) als qua aantal exemplaren.

Bolderik (*Agrostemma githago*) uiterst zeld. in Ke, thans alleen adventief (adv.) en vroeger voorkomend in de akkers, in 70-80 bekend van 3uurhokken: 51.46: Geldrop (1974), 51.41: beekdal Grote beerse (1978) en 44.53: Vugtpolder (1976-77).

Kruipend struisgras (*Agrostis canina* ssp. *canina*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in vochtige heidevelden, blauwgraslanden, greppels, zandpaden, soms ook in broekbossen en hoogveenmoerassen, pl. talrijk tot zeer talrijk.

Heidestruisgras (*Agrostis canina* ssp. *montana*) vrij alg. in Ke: in droge heidevelden, zandverstuivingen, bermen, dijken, zandpaden, in naald/loofbossen, e.a., pl. talrijk.

Hoog struisgras (*Agrostis gigantea*) vrij zeld. in F: in greppels, langs sloten, vaarten, in grienden, bermen en dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk; waarschijnlijk nog op meer plaatsen en waarschijnlijk ook in Ke.

Fioringras (*Agrostis stolonifera*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, langs allerlei wateren, in naald/loofbossen, heggen, struwelen, houtwallen, weilanden, akkers, op braak/rud. terreinen, op oude muren, etc., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Gewoon struisgras (*Agrostis tenuis*) zeer alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, droge heidevelden, zandverstuivingen, zandpaden, weilanden, akkers, naald/loofbossen, heggen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, e.d., pl. zeer talrijk.

Zilverhaver (*Aira caryophylla* ssp. *caryophylla*) alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden, droge heidevelden, soms ook in heggen, struwelen, naald/loofbossen, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Akkerzilverhaver (*Aira caryophylla* ssp. *multiculmis*) vroeger in twee uurhokken (voor 1950) in Ke (en Ke/F) voorkomend in akkers.

Paashaver (*Aira praecox*) alg. in Ke: in bermen, dijken, zandpaden, droge heidevelden, zandverstuivingen, soms ook op braak/rud. terreinen en in naald/loofbossen, pl. talrijk.

Kruipend zenegroen (*Ajuga reptans*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: langs sloten, beken, in greppels, in bermen, dijken, draslanden, heischraal grasland, vochtige loofbossen, heggen, houtwallen, soms ook op braak/rud. terreinen, pl. zeer talrijk, een soort die in draslanden nog maar hier en daar voorkomt, waarin de soort vroeger algemeen voorkwam. Een enkele maal zijn ook enkele ex. gevonden met witte bloemen (51.11: Neme-laer zuid (1977)).

Vrouwemantel (*Alchemilla vulgaris*) vrij zeld. in Ke en Ke/F: in greppels, langs sloten, beken, bermen, dijken, soms ook nog in draslanden, pl. talrijk (thv. Waalwijk), een soort die sterk achteruit is gegaan en vroeger op meerdere plaatsen voorkwam.

Middelste waterweegbree (*Alisma lanceolatum*) zeld. in Ke en F: in sloten, waterlopen, beken, greppels, putten, e.d., pl. tamelijk talrijk.

Grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*) alg. in Ke en F: in en/of langs allerlei wateren, in grienden, broekbossen, moerassen, greppels, e.d., pl. talrijk.

Look zonder look (*Alliaria petiolata*) vrij alg. in Ke en F: in heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, bermen en dijken, pl. talrijk.

Moeslook (*Allium oleraceum*) vroeger in F (voor 1950 en na 1950): in bermen, dijken en op rivierduinen, de soort wordt voor 1979 ook vermeldt in het rapport: Landschapstudie maasuitwaarden van het stadsgewest Den Bosch, waarin de soort vermeldt wordt voor een maasuitwaard(en) tussen Heusden en Alem.

Kraailook (*Allium vineale*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, heggen, struwelen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Zwarte els (*Alnus glutinosa*) zeer alg. in Ke en F: in broekbossen/struwelen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, dijken, langs allerlei wateren, in moerassen, etc., regelmatig tamelijk talrijk tot pl. zeer talrijk, ook veel aangeplant.

Grauwe els (*Alnus incana*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in naald/loofbossen, houtwallen, bermen, dijken, soms ook op braak/rud. terreinen, meestal met weinig ex., meestal ook aanpl/verw/ingeb.

Rosse vossestaart (*Alopecurus aequalis*) vrij zeld. in Ke en zeld. in F: in en/of langs sloten, greppels, leemputten, op braak. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Geknikte vossesstaart (*Alopecurus geniculatus*) zeer alg. in Ke en F: in wei- en hooilanden, bermen, dijken, langs of in allerlei wateren, in greppels, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers, regelmatig talrijk tot zeer talrijk (met name in zwaar bemeste weilanden).

Duist (*Alopecurus myosuroides*) uiterst zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Grote vossesstaart (*Alopecurus pratensis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, langs allerlei wateren, etc., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Bleek schildzaad (*Alyssum alyssoides*) vroeger (voor 1950) in Ke (1 uurhok).

Nerfamarant (*Amaranthus blitoides*) vroeger in Ke (o.m. Tilburg en Veghel) een adventieve soort afkomstig uit Noord-Amerika.

Papegaaiokruid (*Amaranthus retroflexus*) zeer zeld. in Ke, adventief en afkomstig uit Noord-Amerika: op braak/rud. terreinen, met weinig ex., in 70-80 bekend van Tilburg, Eindhoven en Den Bosch, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Alsemambrosia (*Ambrosia artemisiifolia*) zeld. in Ke, adventief en afkomstig uit Noord-Amerika, pl. tamelijk talrijk: op braak/rud. terreinen en in bermen, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Drents krenteboompje (*Amelanchier lamarckii*) alg. in Ke en zeer zeld. in F; aanpl/verw/ingeb., afkomstig uit Noord-Amerika: in matig droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, in bermen, dijken, e.d., pl. talrijk.

Helm (*Ammophila arenaria*) uiterst zeld. in Ke; aanpl/verw/ingeb: in zandverstuivingen pl. tamelijk talrijk (alleen bekend van de Loonse en Drunense duinen).

Rood guichelheil (*Anagallis arvensis* ssp. *arvensis*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, zandpaden, op braak/rud. terreinen, vroeger (of mogelijk nog) in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Blauw guichelheil (*Anagallis arvensis* ssp. *coerulea*) vroeger in Ke (voor 1950) (1 uurhok)

Teer guichelheil (*Anagallis tenella*) vroeger in Ke en Ke/F: in blauwgraslanden, langs heidevennen en leemputten, pl. tamelijk talrijk, o.m. bekend van: Den opslag (51.21) (1961) Nieuwkuyks vennetje (45.31) (1961) leemputten thv. Udenhout (45.51) (1960) Rietven thv. Oisterwijk (51.11) (-) beekdal Rosep (51.11/12) (1942) beekdal Grote Beerse (51.12) (1947) en thv. Valkenswaard, Eindhoven, Ginniken en Ulvenhout.

Gewone ossetong (*Anchusa officinalis*) vroeger in F: in bermen en op braak/rud. terreinen.

Lavendelheide (*Andromeda polifolia*) zeer zeld. in Ke: in hoogveenmoerassen, hoogveenputten, in heidevennen (hoogveen-vorming), pl. tamelijk talrijk, in 70-80 nog maar bekend van 4 uurhokken nl.: 56.28-Reuselse moeren, 50.23: Goudbergsvan, 51.12: Kampinasche heide (Groot huisven) en 51.15: Hazeputten.

Bosanemoon (*Anemone nemorosa*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, langs beken, sloten en soms ook nog in hooilanden, pl. zeer talrijk (o.m. Hondsdonk, Valkenburg, Ulvenhoutse bos, Den Opslag, Heerenbeek, Kuppenbunders, Klein broek, Rooise broek, de Brandt, den Utrecht, Wijboschbroek, e.a.).

Grote engelwortel (*Angelica archangelica*) zeld. in F: in rivieroever, grienden, pl. zeer talrijk (Biesbosch).

Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, draslanden, dijken, bermen, wei- en hooilanden, broekbossen, grienden, e.a., pl. talrijk.

Rozenkransje (*Antennaria dioica*) vroeger in Ke: in heischrale graslanden, pl. tamelijk talrijk, in 1960 nog in de Beekse bergen (50.28).

Valse kamille (*Anthemis arvensis*) vrij zeld. in Ke en zeld. in F: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, vroeger (of nog) in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Stinkende kamille (*Anthemis cotula*) zeld. in Ke en F: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, vroeger (of nog) in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Gele kamille(*Anthemis tinctoria*) uiterst zeld.in Ke:in 1977 in een berm tussen Tilburg en Hilvarenbeek(50.28)(weinig)hier wel adv.,vroeger(voor 1950)in twee uurhokken in F(niet adv.)voor 1950 adv.te of thv.Tilburg en Eindhoven,na 1950 adv.thv. Son en Breugel;de soort wordt in het rapport:Landschapstudie Maasuitwaerden van het Stadsgewest Den Bosch ook vermeldt voor een maasuitwaerd(en)tussen Heusden en Alem(1979).

Slofhakken(*Anthoxanthum aristatum*)zeer zeld.in Ke:in 70-80 alleen bekend van 3 uurhokken,adv.in 50.27:Regte heide(1978)en 57.34:Plateaux(1980)(1 ex.)in akkers voorkomend te Oss(45.15)(1980)(div.ex./div.vindplaatsen).

Reukgras(*Anthoxanthum odoratum*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden,e.a.,pl.zeer talrijk.

Fluitekruid(*Anthriscus sylvestris*)zeer alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,struwelen,bermen,dijken,hooi-en weilanden,langs beken,sloten,kanalen,vaarten,e.d.,pl.zeer talrijk.

Wondklaver(*Anthyllus vulneraria*)vroeger in F:op rivierduinen en in dijken;o.m.de Doornwaard(45.21)(1960)thv.Veen(44.18)(1955)en thv.Poederoyen(44.17)(1960).

Akkerleeuwebek(*Antirrhinum orontium*)zeer zeld.in Ke:in bermen,zandpaden en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,vroeger ook in akkers en in F.

Windhalm(*Apera spica-venti*)zeer alg.in Ke en alg.in F:in akkers,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,in zandpaden,grepfels,e.a.,regelmatig talrijk.

Akkerleeuweklauw(*Aphanus arvensis*)zeer zeld.in F:in bermen,op braak/rud.terreinen en in zandpaden,pl.tamelijk talrijk,vroeger ook in akkers.

Kleine leeuweklauw(*Aphanes microcarpa*)alg.in Ke:in zandpaden,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,in grepfels,soms ook nog in akkers,pl.talrijk.

Ondergedoken moerasscherm(*Apium inundatum*)zeld.in Ke:in leemputten,stroombalven,sloten en heidevennen,pl.talrijk,in 70-80 o.m.bekend van het Winkelsven(waarschijnlijk de rijkste groeiplaats)den Opslag,Goudsbergven,leemputten thv.Ulicoten en thv.Udenhout,Nieuwkuycks vennetje,Leikeven,e.a.,tamelijk sterk achteruitgegaan.

Groot moerasscherm(*Apium nodiflorum*)zeer zeld.in Ke en vrij zeld.in F:in of/en langs sloten,grepfels,oude rivierlopen,in moerassen,soms ook in een beek(Merkske),pl.tamelijk talrijk.

Kruipend moerasscherm(*Apium repens*)vroeger in Ke:in 1952 nog thv.Schijndel,waarbij deze groeiplaats nog een van de laatste twee groeiplaatsen was in Nederland.

Wilde akelei(*Aquilegia vulgaris*)uiterst zeld.in Ke:in 1979 en 1980 in een braak/rud.terrein in het landgoed Gorp en Rovert(50.27)(weinig)hier wel oorspr.verw.en (waarschijnlijk)ingeb.,voor 1950 kwam de soort nog verw.in 5 uurhokken voor en na 1950 in het kasteelbos te Rossum(1967)(weinig)(45.13).

Zandraket(*Arabidopsis thaliana*)zeer alg.in Ke en vrij alg.in F:in bermen,dijken,akkers,zandpaden,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Ruige scheefkelk(*Arabis hirsuta* ssp.*hirsuta*)vroeger in F:in dijken en op rivierduinen,de soort wordt in het rapport:Landschapstudie Maasuitwaerden van het Stadsgewest Den Bosch ook vernoemd voor een maasuitwaerd(en)tussen Heusden en Alem.

Pijlscheefkelk(*Arabis hirsuta* ssp.*sagittata*)vroeger(voor 1950)thv.Den Bosch.

Grote klis(*Arctium lappa*)vrij zeld.in F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,in loofbosjes,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Kleine klis(*Arctium minus*)zeer zeld.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,meestal met weinig ex.

Gewone klis(*Arctium pubens*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Zandmuur(*Arenaria serpyllifolia* ssp.*serpyllifolia*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,zandpaden,bos-en heipaden,op braak/rud.terreinen,op oude muren,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Zandmuur (*Arenaria serpyllifolia* ssp. *tenuior*) zeer zeld. in F: in een dijk (thv. Bokhoven) en in een zandpad (thv. Alem) pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Pijpbloem (*Aristolochia clematitis*) vroeger in Ke: langs de Zuid-Willemsvaart thv. Den Bosch (45.33) (1958) mogelijk ook vroeger of nog in F.

Mierikswortel (*Armoracia rusticana*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: verw. en pl. in geb. (vnl. in F): in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Wolverlei (*Arnica montana*) vroeger in Ke: in heischrale graslanden, tussen 50-60 nog in de Gijzenrooi thv. Eindhoven.

Korensla (*Arnosaris minima*) uiterst zeld. in Ke: in 1980 in de Dommelbeemden thv. Sint Oedenrode (51.15) (weinig) vroeger tamelijk algemeen in de akkers.

Zwarte appelbes (*Aronia melanocarpa*) uiterst zeld. in Ke: in 1973, 1978, 1979 en 1980 in het landgoed Valkenburg (50.24) hier langs een beek en een bospad, talrijk en vrij weinig ex., de soort komt oorspr. uit Noord-Amerika.

Frans raaigras (*Arrhenatherum elatius*) alg. tot zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, hooilanden, houtwallen, heggen, bosranden, e.a., pl. zeer talrijk.

Wilde averuit (*Artemisia campestris*) uiterst zeld. in F: in 1975 in een zandpad thv. Alem (Ge) (45.13) (weinig), vroeger op meer plaatsen in F: in dijken en op rivierduinen, de soort wordt ook vermeldt voor de leemputten thv. Aacht (51.34) (na. 1950).

Bijvoet (*Artemisia vulgaris*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, langs beken, kanalen, vaarten, sloten, in akkers, greppels, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*) uiterst zeld. in Ke: in 1974 in het rooise broek thv. Sint Oedenrode (51.14).

Asperge (*Asparagus officinalis* var. *officinalis*) vrij alg. in Ke en F: wel steeds verw. en pl. in geb.: in bermen, dijken, struwelen, heggen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, soms ook in droge loofbosjes, pl. talrijk.

Lievevrouwebedstro (*Asperula odorata*) uiterst zeld. in Ke en F: waarschijnlijk wel steeds verw. en in geb., bekend van het kasteelbos te Rossum (45.13) (1975) (weinig) en een bospad thv. Ulicoten (50.34) (1980) (vrij veel).

Akkerbedstro (*Asperula arvensis*) vroeger in Ke: wel steeds adv., in 1967 te Eindhoven en te Valkenswaard.

Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) zeld. in Ke en vrij alg. in F: op oude muren, pl. talrijk.

Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) vroeger in Ke en F: op oude muren, bekend van: Bortel (1961) Heeze (1960) Den Bosch (1961) spieringssluits in de Biesbosch (1941).

Lancetbladige aster (*Aster lanceolatus*) uiterst zeld. in F: in rivieroever (Maas thv. Bokhoven) afk. uit Noord-Amerika en mogelijk nog op meer plaatsen.

Wilgaster (*Aster salignus*) zeer zeld. in F: in rivieroever (Maas thv. Bokhoven en in de Biesbosch) pl. tamelijk talrijk, afk. uit Noord-Amerika (?) en mogelijk nog op meer plaatsen.

Kleinbloemige aster (*Aster tradescantii*) uiterst zeld. in F: in rivieroever (Maas thv. Empel en Heusden) afk. uit Noord-Amerika en mogelijk nog op meer plaatsen.

Zulte (*Aster tripolium*) zeer zeld. in F en uiterst zeld. in Ke/F: in rivieroever (in de Biesbosch) langs een oude rivierloop (Hurwenense waard) en langs een beek (de Donge thv. Gravenmoer) pl. tamelijk talrijk, ook vermeldt voor een braak/rud. terrein te Tilburg.

Wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*) alg. in Ke en zeld. in F: in matig droge tot vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, langs sloten, beken, kanalen, in greppels, in bermen, dijken, soms ook in draslanden, broekbossen en grienden, pl. zeer talrijk.

Spiesmelde (*Atriplex hastata*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Uitstaande melde (*Atriplex patula*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers en op braak/rud. terreinen, pl. talrijk.

Oot (*Avena fatua*) vrij alg. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden, op braak/rud. terreinen en soms ook nog in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Stinkende ballote (*Ballota nigra* ssp. *foetida*) uiterst zeld. in F: op braak/rud. terreinen (Den Bosch (1972) en Biesbosch (1979)), pl. tamelijk talrijk, mo gelijk nog wel op meer plaatsen in F en waarschijnlijk ook in Ke.

Stijf barbarakruid (*Barbarea stricta*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in bermen en dijken en soms ook in een drasland, pl. tamelijk talrijk.

Vroeg barbarakruid (*Barbarea verna*) vroeger thv. Den Bosch (voor 1950) en thv. Best (1965)

Gewoon barbarakruid (*Barbarea vulgaris*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in dijken, bermen, soms ook in vochtige loofbossen (vnl. bospaden en kapvlakten) pl. talrijk.

Madeliefje (*Bellis perennis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, braak/rud. terreinen, e.a.. regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Grijskruid (*Berteroa incana*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: afk. uit Midden- en Oost-Europa en West-Azie, thans ingeb.: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, pl. zeer talrijk (o.m. Zuid-Willemsvaart).

Ruwe berk (*Betula pendula*) zeer alg. in Ke en uiterst zeld. in F: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heidevelden, bermen, dijken, langs beken, kanalen, vennen, sloten, op braak/rud. terreinen, etc., pl. zeer talrijk.

Zachte berk (*Betula pubescens*) alg. in Ke en uiterst zeld. in F: in broekbossen/struwelen, natte heidevelden, langs beken, sloten, vennen, kanalen, in moerassen, etc., pl. talrijk.

Knikkend tandzaad (*Bidens cernua*) vrij alg. in F: langs rivieren, sloten, vaarten, putten, in greppels, e.d., pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk ook in Ke.

Vergroeidbladig tandzaad (*Bidens connata*) zeer zeld. in Ke en F: langs rivieren, beken, kanalen, soms ook langs sloten, pl. tamelijk talrijk.

Zwart tandzaad (*Bidens frondosa*) vrij zeld. in F: langs rivieren, vaarten en in grienden, pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk ook in Ke.

Driedelig tandzaad (*Bidens tripartita*) zeer alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in akkers, greppels, moerassen, op braak/rud. terreinen, regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Dubbelloof (*Blechnum spicant*) vrij alg. in Ke: in bosgreppels en slootkanten (zowel binnen als buiten bossen) soms ook op braak. terreinen, pl. zeer talrijk.

Bernagie (*Borago officinalis*) uiterst zeld. in Ke: in 1979 op een braak/rud. terrein thv. Vessem (51.42) (talrijk) hier wel adv/verw. en afk. uit Zuid-Europa.

Maanvaren (*Botrychium lunaria*) uiterst zeld. in Ke: alleen nog bekend van de leemputten in boswachterij Dorst, vroeger ook op andere plaatsen in Ke (o.m. thv. Bergyck).

Boskortsteel (*Brachypodium sylvaticum*) zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk, o.m. bekend van de Geelders, Valkenburg, Ulvenhoutse bos, de Scheeken, Rooise broek, Wijboschbroek, e.a.

Koolzaad (*Brassica napus*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk, oorspr. afk. uit West-Azie en het Middellandse zeegebied.

Zwarte mosterd (*Brassica nigra*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in dijken en bermen en soms ook in een drasland, pl. tamelijk talrijk.

Beventjes (*Briza media*) zeld. in Ke en F: in bermen en dijken, soms ook op een rivierduin, pl. talrijk, een soort die sterk is achteruitgegaan en vroeger ook voorkwam in blauwgraslanden en vochtige hooilanden.

Akkerdravik (*Bromus arvensis*) vroeger in Ke: in bermen en akkers.

Californische dravik (*Bromus carinatus*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 te Eindhoven (51.45) hier wel adv. en afk. uit Noord-Amerika.

Bergdravik (*Bromus erectus*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in een dijk langs het Beatrixkanaal, hier wel (waarschijnlijk) adv.; of de determinatie (door leden van K.N.N.V. afd. Eindhoven) geheel juist is, valt enigszins te betwijfelen.

Kwekdravik (*Bromus inermis*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in dijken en op een rivierduin, bekend van: Poederoyen, Wijk en Aalburg, Wellseind en het Beatrixkanaal, mogelijk nog op meer plaatsen en pl. tamelijk talrijk.

Sierlijke dravik (*Bromus lepidus*) vroeger in Ke: voor 1950 in 5 uurhokken en na 1950 nog in 1 uurhok (51.13): in bermen en op braak/rud. terreinen.

Zachte dravik (*Bromus mollis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden en soms ook in akkers, regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Trosdravik (*Bromus racemosus*) vrij zeld. in Ke en F: in wei- en hooilanden, in bermen, dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Dreps (*Bromus secalinus*) vroeger in Ke en F: voor 1950 in 21 uurhokken, na 1950 nog maar in 2 uurhokken (45.31 en 33): vnl. in akkers.

Ijle dravik (*Bromus sterilis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, heggen, houtwallen, struwelen, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Zwenkdravik (*Bromus tectorum*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 t/m 1980 in enkele braak/rud. terreinen te Best (51.24) (zeer talrijk) vroeger ook in F.

Heggerank (*Bryonia dioica*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in heggen en op een braak/rud. terrein, pl. tamelijk talrijk, bekend van landgoed Gorp en Rovert, Crevecoeur, Heusden, omg. Made.

Zwanebloem (*Butomus umbellatum*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in en/of langs sloten, vaarten, wielen, oude rivierlopen, soms ook oude beeklopen, pl. talrijk (o.m. de Kornse boezem) een soort die sterk is achteruitgegaan en in de meeste uurhokken dikwijls maar sporadisch voorkomt.

Hennegras (*Calamagrostis canescens*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in moerassen, draslanden, blauwgraslanden, langs allerlei wateren, in broekbossen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, greppels, e.a., pl. zeer talrijk.

Duinriet (*Calamagrostis epigejos*) vrij alg. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, houtwallen, heggen, naald/loofbossen, soms ook in heidevelden, pl. talrijk.

Slangewortel (*Calla palustris*) zeld. in Ke en F: in sloten, langs of in veenputten, oude beeklopen en soms ook nog in beekmoerassen en broekbossen, pl. talrijk.

Haaksterrekroos (*Callitriche hamulata*) vrij alg. in Ke en F: in sloten, beken, vaarten, oude beeklopen, greppels, vijvers, putten, e.a., pl. talrijk.

Herfststerrekroos (*Callitriche hermaphrodita*) vroeger in F (1 uurhok), een vondst van deze soort in een sloot thv. Dongen in 1977 door Toon en Joost Cools is niet opgenomen, omdat later de soort daar niet meer aanwezig was en twijfels zijn ontstaan omtrent deze determinatie.

Stomphoekig sterrekroos (*Callitriche obtusangula*) uiterst zeld. in F: in 78-79 in de Biesbosch (44.23).

Voorjaarssterrekroos (*Callitriche palustris*) vroeger in F (voor 1950 in 1 uurhok), de soort wordt ook vermeldt voor de Halse beemden (50.44) (1972) de Reuselse moeren (56.28) (1979) en het Beatrixkanaal (51.34) (1978) of deze determinaties juist zijn is niet voor honderd procent bekend, zodat deze soort niet is opgenomen.

Gewoon sterrekroos (*Callitriche platycarpa*) alg. tot zeer alg. in Ke en F: in allerlei wateren en regelmatig talrijk, tot pl. zeer talrijk.

Moerassterrekroos (*Callitriche stagnalis*) zeld. in Ke en F: in grienden, broekbossen en op vochtige bospaden, pl. talrijk.

Struikheide(*Calluna vulgaris*)alg.in Ke:in droge tot vochtige heidevelden,in hoogveenmoerassen,in bermen,dijken,in naald/loofbossen,houtwallen,langs vennen,sloten,grepfels,putten,in heischrale graslanden,zandverstuivingen,e.a.,pl.zeer talrijk,een soort die sterk is achteruitgegaan en vroeger zeer algemeen en dikwijls zeer talrijk voorkwam;ex.met een witte bloemkroon zijn enkele malen gevonden o.m.:landgoed de Baest(51.32)Kampinasche heide(51.12)Oisterwijkse heide(51.11)thv.Helsbroek(51.21)wel steeds met weinig ex.

Spindotterbloem(*Caltha palustris* var.*araneosa*)uiterst zeld.in F:in de Biesbosch.

Dotterbloem(*Caltha palustris* var.*palustris*)alg.in Ke en F:langs en/of in sloten,beken,grepfels,oude beek-en rivierlopen,wielen,putten,vennen,kanalen,in draslanden,moerassen,broekbossen,vochtige loofbossen,bermen,e.a.,pl.talrijk.

Haagwinde(*Calystegia sepium*)alg.in Ke en F:in moerassen,grienden,broekbossen,vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,struwelen,in bermen en dijken,langs allerlei wateren,e.a.,pl.talrijk.

Kluwenklokje(*Campanula glomerata*)uiterst zeld.in F:in 1972 in de Hoge waard thv. Poederoyen(Ge)(mogelijk nog)(44.17)voor 1950 nog in twee andere uurhokken in F.

Breedbladig klokje(*Campanula latifolia*)vroeger in Ke en F:thv.of te Eindhoven en Drimmelen(wel steeds verw.).

Weideklokje(*Campanula patula*)vroeger in Ke:in 1950 in een vloeuweide thv.Bergyck.

Perzikbladig klokje(*Campanula persicifolia*)uiterst zeld.in Ke:in 1979/80 in landgoed Luchtenburg(50.23)(weinig)(hier waarschijnlijk ingeb.)en in 1980 in een berm ten zuiden van Tilburg(50.28)(1 ex.)(verw.),vroeger(voor 1950)ook in twee uurhokken in Ke(wel steeds verw.of adv.).

Akkerklokje(*Campanula rapunculoides*)uiterst zeld.in Ke en F:in 1974 op een stadsmuur te Heusden(44.28)in 1979 in een berm ten oosten van Son en Breugel(51.25)in 1979 op een braak/rud.terrein ten westen van Hilvarenbeek(50.38)en in 1979 in een berm/dijk thv.Rossum(Ge)steeds met enkele exemplaren en (waarschijnlijk)steeds verwilderd.

Rapunzelklokje(*Campanula rapunculus*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 in een dijk langs het Beatrixkanaal(51.34)en in 1979 in een braak/rud.terrein thv.Veldhoven(51.44)pl.tamelijk talrijk,vroeger ook in een vloeuweide thv.Bergyck en in F.

Bergklokje(*Campanula rhomboidalis*)vroeger in Ke:in 1950 nog in een vloeuweide thv.Bergyck(de enigste vindplaats in Nederland)oorspr.wel adv.

Grasklokje(*Campanula rotundifolia*)vrij alg.in Ke en F:in bermen,dijken,in hooilanden,langs beken,sloten,soms ook in heggen en houtwallen,pl.talrijk;enkele ex.met witte bloemen zijn gevonden in 1978 in een berm ten oosten van Dongen(44.56).

Herderstasje(*Capsella bursa-pastoris*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,akkers,op braak/rud.terreinen,tussen straatstenen,etc.,regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Bittere veldkers(*Cardamine amara*)zeld.in Ke en F:in vochtige loofbossen,grienden,langs beken,in grepfels,e.a.,pl.talrijk.

Bosveldkers(*Cardamine flexuosa*)vrij alg.in Ke en vrij zeld.in F:in vochtige loofbossen,houtwallen,grienden,heggen,langs beken,sloten,in grepfels,soms ook in weilanden,pl.talrijk.

Kleine veldkers(*Cardamine hirsuta*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,weilanden,in vochtige loofbossen,tussen straatstenen,op braak/rud.terreinen,in zandpaden,grepfels,langs sloten,beken,e.a.,pl.zeer talrijk.

Springzaadveldkers(*Cardamine impatiens*)vroeger in Ke en F:in 1965 thv.Best(51.25)en na 1950 ook in een uurhok in F(44.17).

Moeraspinksterbloem(*Cardamine pratensis* ssp.*palustris*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in broekbossen,vochtige loofbossen,langs sloten,beken,kanalen,in grepfels,e.a.,pl.talrijk;in de Oude loop thv.Chaam is in 1975 ook de uiterst zeldzame submerse en drijvende vorm gevonden.

Gewone pinksterbloem (*Cardamine pratensis* ssp. *pratensis*) alg. in Ke en F: in wei- en hooilanden, langs allerlei wateren, in greppels, vochtige loofbossen, broekbossen, in draslanden, in bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk.

Zandschoefkelk (*Cardaminopsis arenosa*) uiterst zeld. in Ke: in 1975 in bermen thv. Westerhoven en thv. Borkel (resp. 57.14 en 57.24) in 1965 ook te Duizel (51.52) wel steeds adv., voor 1950 (niet adv.) in F (1 uurhok: 45.11).

Veeldoornige distel (*Carduus acanthoides*) deze soort wordt vermeldt in het rapport: Landschapstudie Maasuiterswaarden van het Stadsgewest Den Bosch voor een maasuiterswaard(en) tussen Heusden en Alem (1979).

Kruldistel (*Carduus crispus*) zeld. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, weilanden, langs sloten, vaarten, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk; enkele ex. met een witte bloemkroon zijn in 1980 gevonden in een dijk thv. Hedel (Ge) (45.22).

Knikkende distel (*Carduus nutans*) uiterst zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk (o.m. thv. Alem) in Ke (waarschijnlijk) steeds adv.

Tengere distel (*Carduus tenuiflorus*) vroeger in Ke: voor 1950 te Tilburg en Veghel, hier wel adv., de soort wordt ook vermeldt in het rapport: Landschapstudie Maasuiterswaarden van het Stadsgewest Den Bosch, voor een maasuiterswaard(en) tussen Heusden en Alem (1979) hier ook (als determinatie juist is) adv.

Scherpe zegge (*Carex acuta*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, draslanden, broekbossen, greppels, grienden, bermen, dijken, e.a., pl. talrijk.

Moeraszegge (*Carex acutiformis*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, draslanden, broekbossen, greppels, grienden, bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk.

Paardehaarzegge (*Carex appropinquata*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in het landgoed Valkenburg (slootkant) (50.24) en in 1972 in het Spekt (blauwgrasland) (51.26), vroeger ook o.m. bekend van: de Dommelbeemden ten noorden van Tongelre (1950-60) (51.35) het Heusdenhout (44.54) (-) en de Bogtsteeg (1958) (-), de laatste jaren echter nergens meer gevonden, zodat de soort mogelijk geheel verdwenen is.

Noordse zegge (*Carex aquatilis*) deze soort wordt vermeldt voor het Helsbroek (51.21) (1950-60) en de Kornse boezem (44.26) (1975), in beide gevallen is het waarschijnlijk een verwarring met de scherpe zegge, die in habitus veel lijkt op de noordse zegge.

Zandzegge (*Carex arenaria*) alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden, zandverstuivingen, droge heidevelden, naald/loofbossen, e.a., pl. zeer talrijk, in F waarschijnlijk adventief.

Voorjaarszegge (*Carex caryophyllaea*) vroeger in F: op rivierduinen en in dijken, bekend van o.m. Poederoyen, Veen en de Doornwaard (allen tussen 1950-70) vroeger mogelijk ook in Ke.

Zompzegge (*Carex curta*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: langs sloten, vennen, in greppels, draslanden, langs putten, oude beeklopen, soms ook in broekbossen, pl. talrijk.

Lage zegge (*Carex demissa*) vrij zeld. in Ke: in blauwgraslanden, draslanden, heischrale graslanden, bermen, in zandpaden (heipaden) langs vennen, sloten, in greppels, soms ook op braak. terreinen, pl. talrijk.

Ronde zegge (*Carex diandra*) vroeger in Ke: in trilvenen, o.m. bekend van het Soerendonkse goor, binnenpolder terheyden en de dulver (allen tussen 1950-60).

Tweehuisige zegge (*Carex dioica*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden en vochtige heidevelden, o.m. bekend van de Dulver (1961) en voor 1950 ook thv. Breda en Eindhoven.

Tweerijige zegge (*Carex disticha*) vrij alg. in Ke en F: in draslanden, langs sloten, beken, in greppels, langs kanalen, vaarten, putten, in bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk.

Sterzegge (*Carex echinata*) zeld. in Ke: langs sloten, in greppels, langs veenputten, in draslanden, blauwgraslanden, zandpaden, vochtige heidevelden, e.a., steeds met tamelijk weinig ex.

Elzenzegge (*Carex elongata*) vrij alg. in Ke: in broekbossen, soms ook langs sloten en in beekmoerassen, pl. zeer talrijk.

Zeegroene zegge (*Carex flacca*) zeld. in Ke en F: in dijken, bermen, langs sloten en in bospaden, pl. tamelijk talrijk.

Gele zegge (*Carex flava*) vroeger in Ke/F en F: in draslanden/moerassen, o.m. bekend van de Bommelerwaard (Ge) (1950-60) de Dulver (1960) het Labbegat (1961) voor 1950 nog in 4 andere uurhokken.

Ruige zegge (*Carex hirta*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, op braak/rud. terreinen, in zandpaden, greppels, langs sloten, beken, vaarten, in akkers, etc., pl. zeer talrijk.

Blonde zegge (*Carex hostiana*) vroeger in Ke en F: in blauwgraslanden en vochtige heidevelden, o.m.: moerputten, dulver, labbegat, veldersbos, het spekt, binnenpolder terheyden, bommelerwaard, beersedal, helsbroek, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Stijve zegge (*Carex hudsonii*) vrij alg. in Ke en F: langs sloten, beken, oude beek- en rivierlopen, vaarten, putten, vennen, in greppels, in moerassen, broekbossen, e.a., pl. talrijk.

Gladde zegge (*Carex laevigata*) de soort wordt vermeldt voor een beekdal tussen Heeswijk en Dinther (1975) hetgeen zeer twijfelachtig is.

Draadzegge (*Carex lasiocarpa*) zeld. in Ke: in of langs vennen, in beekmoerassen, langs veenputten, sloten, in draslanden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Rivierduinzegge (*Carex ligerica*) vroeger in F: op rivierduinen, o.m. bekend van thv. Veen (44.18) (1956) en thv. Poederoyen (44.17) (1960) en een rivierdijk thv. Bokhoven (45.21) (1961).

Veenmoszegge (*Carex limosa*) vroeger in Ke en Ke/F: in hoogveenmoerassen, heidevennen en laagveenmoerassen, o.m. bekend van de dulver (1960) groot huisven (1957) kanunnikesven (1955) beekdal kleine dommel (1956) en de binnenbijster (1956), voor 1950 ook nog in het Soerendonkse goor, het eereveen thv. Borkel en Schaft, e.a.

Gewone zegge (*Carex nigra*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, langs sloten, beken, in greppels, in draslanden, blauwgraslanden, veenmoerassen, langs veenputten, in bos- en heidepaden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Valse voszegge (*Carex otrubae*) vrij alg. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, langs beken, sloten, vaarten, in weilanden, langs kanalen, in bospaden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Hazegzegge (*Carex ovalis*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, greppels, heidevelden, zandpaden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Bleke zegge (*Carex pallescens*) zeer zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, bospaden en houtwallen, pl. tamelijk talrijk, o.m. bekend van de geelders, ulvenhoutse bos, hondsdonk, rooise broek, kuppenbunders, e.a.

Blauwe zegge (*Carex panicea*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in blauwgraslanden, vochtige heidevelden, heischrale graslanden, bermen, dijken, in greppels, langs beken, sloten, in hei- en bospaden, langs vennen, veenputten, e.a., pl. zeer talrijk.

Pluimzegge (*Carex paniculata*) vrij alg. in Ke en F: langs kanalen, in of langs oude beeklopen, sloten, veenputten, in veenmoerassen, soms ook in broekbossen en grienden, pl. talrijk.

Hangende zegge (*Carex pendula*) deze soort wordt vermeldt voor de Brandt thv. Udenhout (1979) hetgeen zeer twijfelachtig is.

Pilzegge (*Carex pilulifera*) vrij alg. in Ke: in droge heidevelden, heischrale graslanden, in hei- en bospaden, in greppels, in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk.

Vroege zegge (*Carex praecox*) vroeger in F: op rivierduinen en in dijken, bekend van Poederoyen (1950-60) waaldijk Hurwenen (1950-60) en spoordijk thv. Moerputten (1961).

Cyperzegge (*Carex pseudocyperus*) alg. in Ke en F: langs of in sloten, beken, greppels, vennen, wielen, oude beek- en rivierlopen, putten, in broekbossen, moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Vlozegge (*Carex pulicaris*) vroeger in Ke en Ke/F: in blauwgraslanden, o.m. bekend van de dulver (1956) moerputten (1956) het spekt (voor 1950) veldersbos (1958) e.a.

Ijle zegge (*Carex remota*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in vochtige loofbossen, soms ook in grienden en langs sloten, pl. tamelijk talrijk.

Oeverzegge (*Carex riparia*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: langs sloten, kanalen, beken, vaarten, putten, in draslanden, moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk tot talrijk.

Snavelzegge (*Carex rostrata*) alg. in Ke en zeld. in F: in of langs vennen, sloten, putten, oude beeklopen, beken, in greppels, in moerassen, draslanden, blauwgraslanden, e.a., pl. talrijk tot zeer talrijk.

Late zegge (*Carex serotina* ssp. *serotina*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden en natte heidevelden, o.m. bekend van: binnenpolder Terheyden, thv. Bergyck, het Spekt, de Dullaard, de Dulver, e.a.

Stekelzegge (*Carex spicata*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in dijken, bermen, heggen en soms ook langs kanalen en sloten, pl. tamelijk talrijk.

Slanke zegge (*Carex strigosa*) vroeger in F: voor 1950 in 1 uurhok (44.15).

Blaaszegge (*Carex vesicaria*) vrij zeld. in Ke: in of langs sloten, vennen, oude beeklopen, beken, in greppels, beekmoerassen, draslanden, blauwgraslanden, soms ook in broekbossen, pl. talrijk.

Voszegge (*Carex vulpina*) vroeger in F: in weilanden, bermen, dijken en langs sloten, in 1961 nog in een maasdijk thv. Bokhoven (45.21).

Haagbeuk (*Carpinus betulus*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in loofbossen en houtwallen, pl. tamelijk talrijk, meestal wel aangeplant en verwilderd.

Echte karwij (*Carum carvi*) vrij zeld. in F: in bermen en dijken, soms nog in vochtige hooilanden, pl. tamelijk talrijk.

Kranskarwij (*Carum verticillatum*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden en broekbossen (?) voor 1950 in 5 uurhokken, in 1965 ook in het beersedal in de Kampina, hier echter wel aangeplant.

Tamme kastanje (*Castanea sativa*) alg. in Ke: in droge loofbossen, pl. talrijk, wel steeds aangeplant, verwilderd en ingeburgerd.

Watergras (*Catabrosa aquatica*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in of langs sloten, greppels, langs een kanaal (beatrixkanaal), pl. tamelijk talrijk.

Kalketrip (*Centaurea calcitrapa*) vroeger in Ke: na 1950 te Tilburg, hier wel adv.

Korenbloem (*Centaurea cyanus*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. zeer talrijk, een soort die vroeger zeer algemeen en dikwijls zeer talrijk voorkwam in de akkers; ex. met witte bloemen zijn met enkele ex. gevonden in bermen ten oosten van Tilburg (50.18) (1977) en ten zuiden van Moergestel (51.21) (1977).

Centaurea decipiens (geen ned. naam bekend!) vrij zeld. in F: in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk.

Echt knoopkruid (*Centaurea jacea*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1971 in een maasdijk thv. Bokhoven (45.21) en in 1978 in een dijk langs het Beatrixkanaal (51.34/44).

Zwart knoopkruid (*Centaurea nigra*) uiterst zeld. in F: in 1978-79 in de Biesbosch (44.23).

Gewoon knoopkruid (*Centaurea pratensis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, hooilanden, e.a., pl. talrijk.

Grote centaurie (*Centaurea scabiosa*) deze soort wordt vermeldt in het rapport: Landschapstudie Maasuitwaarden van het Stadsgewest Den Bosch, voor een maasuitwaard (en) tussen Heusden en Alem (1979).

Echt duizendguldenkruid (*Centaureum erythraea*) vrij zeld. in Ke: in bermen, bospaden, op braak. terreinen, in heipaden, in greppels, langs vennen en putten, langs sloten, e.a., pl. talrijk.

Dwergbloem (*Centunculus minimus*) vroeger in Ke: in greppels, zandpaden en afgeplagde plekken in vochtige heidevelden,

Akkerhoornbloem(*Cerastium arvense*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,e.a.,pl.zeer talrijk.

Kleine hoornbloem(*Cerastium diffusum*)deze soort wordt vermeldt voor de Kornse boezem(1975)(44.26)hetgeen wellicht een onjuiste determinatie is.

Kluwenhoornbloem(*Cerastium glomeratum*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,in zandpaden,greppeis,akkers,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Gewone hoornbloem(*Cerastium fontanum* ssp.*triviale*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden,op braak/rud.terreinen,zandpaden,greppeis,e.a.,pl.zeer talrijk.

Glanzende hoornbloem(*Cerastium fontanum* ssp.*holosteoides*)uiterst zeld.in F:in de Biesbosch(1972)(44.24).

Zandhoornbloem(*Cerastium semidecandrum*)alg tot zeer alg.in Ke en F:in weilanden,akkers,zandpaden,bermen,dijken,greppeis,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Gedoornd hoornblad(*Ceratophyllum demersum*)alg.in Ke en F:in sloten,vaarten,beken,kanalen,oude beek-en rivierlopen,putten,wielen,e.a.,pl.talrijk.

Knolribzaad(*Chaerophyllum bulbosum*)uiterst zeld.in F:in 1976 op een krib langs de Nieuwe Merwede(44.14).

Dolle kervel(*Chaerophyllum temulum*)vrij alg.in Ke en F:in heggen,houtwallen,struwelen,bosranden,bermen,dijken,langs kanalen,beken,sloten,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Wilgeroosje(*Chamaenerion angustifolium*)zeer alg.in Ke en vrij alg.in F:in droge tot vochtige naald/loofbossen(vooral op kapvlakten)in houtwallen,heggen,struwelen,op heidevelden,in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,langs allerlei wateren,in moerassen en tussen straatstenen,pl.zeer talrijk.

Muurbloem(*Cheiranthus cheiri*)vroeger(1939)op de St.Janskerk te Den Bosch.

Stinkende gouwe(*Chelidonium majus*)(vrij alg.in Ke en F:in heggen,struwelen,houtwallen,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,soms ook op oude mueren en in akkers,pl.tamelijk talrijk.

Melganzevoet(*Chenopodium album*)zeer alg.in Ke en F:in akkers,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,etc.,regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Brave hendrik(*Chenopodium bonus-henricus*)deze soort wordt vermeldt voor een maas- uiterwaard(en)tussen Heusden en Alem(1979).

Stippelganzevoet(*Chenopodium ficifolium*)vrij zeld.in F:in bermen,akkers,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Zeegroene ganzevoet(*Chenopodium glaucum*)vrij zeld.in F:in bermen,akkers,op braak/rud,terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Korrelganzevoet(*Chenopodium polyspermum*)alg.in Ke en F:in akkers,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Rode ganzevoet(*Chenopodium rubrum*)vrij alg.in Ke en F:in akkers,dijken,bermen,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Stinkende ganzevoet(*Chenopodium vulvaria*)vroeger(voor 1950)te Breda en Tilburg(adv).

Magriet(*Chrysanthemum leucanthemum*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden, langs sloten,beken,greppeis,in zandpaden,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Moederkruid(*Chrysanthemum parthenium*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.talrijk;een oorspr.uit Zuid-Oost-Europa en Klein-Azie afkomstige soort,die alleen verw.voorkomt en voorzover bekend is (nog)nergens is ingeb.

Gele ganzebloem(*Chrysanthemum segetum*)alg.in Ke en vrij alg.in F:in akkers,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a..pl.zeer talrijk.

Verspreidbladig goudveil(*Chrysosplenium alternifolium*)vroeger in Ke:voor 1950 voorgekomen nabij Ulvenhout(waarschijnlijk het Ulvenhoutse bos).

Paarbladig goudveil(*Chrysosplenium oppositifolium*)vroeger in Ke:in 1958 nog in de Eckartse beemden(51.35)en voor 1950 in het Rooise broek(51.14).

Draadgentiaan(*Cicendia filiformis*)vroeger in Ke:in heipaden,venoevers en afgeplagde plekken in vochtige heidevelden.

Wilde cicorei(*Cichorium intybus*)vrij zeld.in Ke en vrij alg.in F:in bermen,dijken, soms ook in (verlaten)weilanden en hooilanden,pl.talrijk;in Ke(waarschijnlijk)steeds verw.en pl.ingeb.;ex.met witte bloemen zijn enkele malen gevonden,o.m.thv.Giersbergen(44.48)(1977)en thv.Hurwenen(45.12/13)(1979).

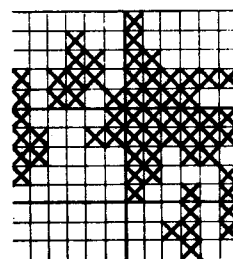
Waterscheerling(*Cicuta virosa*)vrij zeld.in Ke en zeld.in F:in moerassen,in of langs sloten,veenputten,oude beeklopen,grepfels,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Groot heksenkruid(*Circaea lutetiana*)zeer zeld.in Ke en zeld.in F:in vochtige loofbossen en grienden,pl.talrijk,bekend van:Heerenbeek,Ulvenhoutse bos,Biesbosch,Dom-bos en Schenkeldijk.

Akkerdistel(*Cirsium arvense*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,weilanden,akkers, op braak/rud.terreinen,langs allerlei wateren,regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Spaanse ruiter(*Cirsium dissectum*)zeld.in Ke en zeer zeld.in F: in blauwgraslanden,soms ook in bermen,langs sloten en in greppels,pl.talrijk;een soort die zeer sterk is achteruitgegaan en na 1950 nog in 62 uurhokken voorkwam en in 70-80 nog maar in 23 uurhokken(zie bijgaande kaartje:situatie na 1950).

Vroeger kwam de spaanse ruiter pl.zeer talrijk voor en kleurde zo de blauwgraslanden geheel purper(o.m.het beersedal ten noorden van Spoorдонk)in 70-80 kwam de soort nog talrijk voor in het beersedal in de Kampina en in de moerputten.

Moesdistel(*Cirsium oleraceum*)zeer zeld.in Ke en uiterst zeld.in F:in draslanden/natte ruigten,langs beken,sloten,in greppels en soms ook in populierenbossen,pl.talrijk;in 70-80 bekend van:het Broek thv.Chaam(50.24)(1978-79)(pl.ca.30 ex.)

Het Merkske-dal(50.44)(1978)(pl.ca.100 ex.)thv.Schijndel(45.54)(1978)(-)Wijboschbroek(45.44)(1975)(talrijk)kasteelbos Heeswijk(45.44)(1980)(tamelijk talrijk)en thv.Hank(44.25)(1971)(adv),in 1967 ook nog in een greppel in de Liskes(57.23), vroeger ook in vloeiweiden thv.Bergyck.

Kale jonker(*Cirsium palustre*)zeer alg.in Ke en F:langs allerlei wateren,in moerassen,draslanden,weilanden,grepfels,broekbossen,vochtige loofbossen,grienden,houtwal-len,op braak.terreinen,bermen,dijken,e.a.,pl.zeer talrijk;ex.met een witte bloemkroon zijn o.m.gevonden in de Brandt(44.48/58)ten oosten van Tilburg(50.18)beersedal(51.12)thv.Haghorst(51.31)en in het Wijboschbroek(45.45).

Speerdistel(*Cirsium vulgare*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Galigaan(*Cladium mariscus*)zeer zeld.in Ke en uiterst zeld.in Ke/F:langs of in venen,veenputten en soms ook in broekbossen,vroeger ook in veenmoerassen,o.m.bekend van:groot choorven,winkelsven,groot huisven,palingven,munnikenhof,eendennest,geelders,valkenburg;pl.tamelijk talrijk;vroeger ook op diverse andere plaatsen o.m.:het mortelven thv.Lieshout,uilenven thv.Bergyck,binnenpolder Terheyden en de dulver (allen tussen 1950-60).

Kleine winterpostelein(*Claytonia perfoliata*)vrij alg.in Ke en F:in heggen,houtwal-len,droge loofbosjes,op braak/rud.terreinen,bermen,e.a.,pl.talrijk;oorspr.afk,uit Noord-Amerika en thans pl.ingeb.

Bosrank(*Clematis vitalba*)tussen 1959 en 1965 nog nabij Den Bosch,hier waarschijnlijk wel verwilderd.

Herfsttijloos(*Colchicum autumnale*)uiterst zeld.in Ke:in 1960 nog in een vloeiweide thv.Bergyck,in 1979 en 1980 in een populierenbos(sen)(voormalige vloeiweide)nabij het Plateaux(57.34)(zeer talrijk).

Gevlekte scheerling(*Conium maculatum*)uiterst zeld.in F:in 1975 op een braak/rud.te Den Bosch(45.32)(weinig)waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen in F en waarschijnlijk ook in Ke.

Lelietjes der dalen(*Convallaria majalis*)vrij alg.in Ke:in matig droge tot matig vochtige loofbossen,pl.zeer talrijk;soms ook aangepl/verw/ingeb.

Akkerwinde(*Convolvulus arvensis*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,akkers,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Rode kornoelje(*Cornus sanguinea*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in vochtige loofbossen, houtwallen,heggen en langs beken,pl.tamelijk talrijk,waarschijnlijk ook aanpl.

Kroonkruid(*Coronilla varia*)vroeger in F:op rivierduinen(o.m.Poederoyen).

Kleine varkenskers(*Coronopus didymus*)vrij alg.in Ke en F:in bermen,op braak/rud. terreinen,in zandpaden,tussen straatstenen,soms ook in akkers,pl.zeer talrijk; oorspr.afk.uit Zuid-Amerika.

Grote varkenskers(*Coronopus squamatus*)zeer zeld.in F:in bermen,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Riempjes(*Corrigiola litoralis*)zeld.in Ke:in zandpaden,bermen en op een braak/rud. terrein,pl.tamelijk talrijk,bekend van landgoed Gorp en rovert,de spoorlijn thv. Baarle-Nassau en Best,waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Holwortel(*Corydalis bulbosa*)uiterst zeld.in F:in het kasteelbos te Rossum(Ge)(45.13) (1980)(tamelijk talrijk)vroeger(of nog)in het uurhok:44.28(Nederhemert zuid?).

Rankende helmbloem(*Corydalis claviculata*)uiterst zeld.in Ke:in naaldbossen,pl.talrijk,bekend van een bosje ten oosten van Dongen(1980)(44.56)en de Galderse heide (1979)(50.23).

Gele helmbloem(*Corydalis lutea*)uiterst zeld.in Ke en F:op oude muren,pl.tamelijk talrijk,bekend van:thv.Zuulichem(Ge)(44.18)(1980)Den Bosch(45.32)(1979)en de Heilige eik(51.22)(1980),vroeger ook te Breda(1952)Geertruidenberg(1870)Helvoirt(1961) en Nieuwendijk(1951).

Voorjaarshelmbloem(*Corydalis solida*)uiterst zeld.in F:in het kasteelbos te Rossum (Ge)(45.13)(1980)(tamelijk talrijk)voor 1950 ook nog in 45.51(-)en voor 1967 vermeldt voor het landgoed den Utrecht(50.48).

Hazelaar(*Corylus avellana*)alg.in Ke en F:in matig droge tot vochtige loofbossen, houtwallen,heggen,langs beken,soms ook in broekbossen en op braak/rud.terreinen,pl. tamelijk talrijk,ook aangepl.

Buntgras(*Corynephorus canescens*)alg.in Ke:in bermen,dijken,bos-en heipaden,zandverstuivingen,droge heidevelden,naald/loofbossen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Tweestijlige meidoorn(*Crataegus laevigata*)vrij zeld.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen en heggen,pl.tamelijk talrijk;ook aanpl.

Eenstijlige meidoorn(*Crataegus monogyna*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,bermen,dijken,langs beken,kanalen,e.a.,pl.talrijk;ook aanpl.

Groot streepzaad(*Crepis biennis*)zeld.in Ke en alg.in F:in bermen,dijken,hooilanden, pl.zeer talrijk.

Klein streepzaad(*Crepis capillaris*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden,in zandpaden,op braak/rud.terreinen,tussen straatstenen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Moerasstreepzaad(*Crepis paludosa*)vrij zeld.in Ke en zeld.in F:in draslanden,vochtige loofbossen,natte ruigten,langs beken,sloten,in greppels en in grienden,pl.talrijk.

Akkerstreepzaad(*Crepis tectorum*)vroeger in Ke en F:in akkers.bermen en dijken.

Paardebloemstreepzaad(*Crepis vesicaria*)vroeger in Ke en F:in bermen,dijken,e.a.;de soort wordt vernoemd voor een maasuiteerwaard tussen Heusden en Alem(1979).

Besanelier(*Cucubalus baccifer*)vroeger in Ke en F(?):in 1966 te Tilburg,hier wel adv.

Vlaswarkruid(*Cuscuta epilinum*)vroeger in Ke:in akkers(op vlas)in 3 uurhokken,voor 1950.

Duivelsnaaigaren(*Cuscuta epithymum*)zeld.in Ke:in droge tot vochtige heidevelden(op struikheide),pl.tamelijk talrijk.

Groot warkruid(*Cuscuta europaea*) uiterst zeld.in F:in grienden, struwelen, heggen (op wilgen, grote brandnetel) pl.tamelijk talrijk, o.m.bekend van de Biesbosch en Wijk en Aalburg.

Hopwarkruid(*Cuscuta lupuliformis*) vroeger in F:in grienden (op wilgen) in de Biesbosch.

Handjesgras(*Cynodon dactylon*) uiterst zeld.in Ke en zeld.in F:in bermen, dijken, soms ook op een rivierduin en tussen straatstenen, pl.talrijk; in Ke wel steeds adv.

Hondstong(*Cynoglossum officinale*) vroeger in F:in bermen, dijken en op braak/rud.terreinen.

Kamgras(*Cynosurus cristatus*) vrij alg.in Ke en F:in bermen, dijken, hooilanden, pl.talrijk.

Bruin cypergras(*Cyperus fuscus*) uiterst zeld.in F:in 1969 en 1972 langs het steurgat in de Biesbosch(44.14).

Blaasvaren(*Cystopteris fragilis*) vroeger in Ke en F:op oude muren, o.m.bekend van: thv.Aalst(51.55)(1934) thv.Heeze(51.56)(1960) Ulvenhoutse bos(muur?)(50.13)(1917) thv.spieringssluisje in de Biesbosch(44.13)(1944).

Kropaar(*Dactylis glomerata*) zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, wei-en hooilanden, langs beken, kanalen, vaarten, sloten, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Ijle kropaar(*Dactylis polygama*) vroeger (voor 1950) in F:uurhok:45.12.

Doornappel(*Datura stramonium*) zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in bermen en op braak/rud.terreinen, pl.tamelijk talrijk.

Wilde peen(*Daucus carota*) alg.in Ke en F:in bermen, dijken, hooilanden, heggen, struwelen, e.a., pl.zeer talrijk.

Wilde ridderspoor(*Delphinium consolida*) vroeger in Ke en F:voor 1950 in 5 uurhokken en na 1950 in een uurhok(44.33) wel steeds adv.

Ruwe smele(*Deschampsia cespitosa*) alg.in Ke en F:in bermen, dijken, wei-en hooilanden, vochtige loofbossen, heggen, houtwallen, langs allerlei wateren, e.a., pl.zeer talrijk.

Bochtige smele(*Deschampsia flexuosa*) alg.tot zeer alg.in Ke:in droge naald/loofbossen, houtwallen, heggen, struwelen, droge heidevelden, in bermen, dijken, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Moerassmele(*Deschampsia setacea*) zeer zeld.in Ke:in of langs vennen, pl.tamelijk talrijk, bekend van:het karregat(45.24)(1971) de Kievitsblek(51.11.)(1972) het winkelsven e.o.(51.12)(1978) en het papschot(50.37)(1978), vroeger op meer plaatsen in Ke.

Sofiekruid(*Descurainia sophia*) uiterst zeld.in F:in bermen en op braak/rud.terreinen pl.tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen in F.

Ruige anjer(*Dianthus armeria*) uiterst zeld.in Ke:in 1978 aan de noordzijde van het wilhelminakanaal tussen Son en Best(51.25) hier wel adv.

Zwolse anjer(*Dianthus deltoides*) uiterst zeld.in Ke/F:in 1977 t/m 1980 in een dijk langs het Drongels kanaal(45.42) hier tamelijk talrijk tot talrijk.

Vingerhoedskruid(*Digitalis purpurea*) vrij alg.in Ke en zeer zeld.in F:in droge naald-en loofbossen, houtwallen, heggen, struwelen, in bermen, dijken, op braak/rud.terreinen, e.a., pl.talrijk; wel steeds verw/ingeb., soms ook wel aanpl.

Glad vingergras(*Digitaria ischaemum*) vrij alg.in Ke en F:in akkers, tussen straatstenen, op braak/rud.terreinen, in bermen, pl.zeer talrijk, een soort die alsmaar lijkt toe te nemen, met name in de zwaar bemeste mais-akkers.

Harig vingergras(*Digitaria sanguinalis*) uiterst zeld.in F:in 1980 te Den Bosch(45.32) waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Kleine wolfsklauw(*Diphasium tristachyum*) vroeger in Ke:in droge heidevelden.

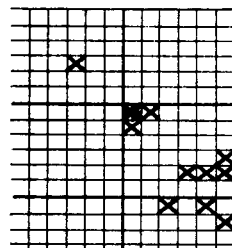
Muurzandkool(*Diplotaxis muralis*) uiterst zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in bermen, op braak/rud.terreinen, pl.tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen,

Gewone zandkool(*Diplotaxis tenuifolia*) zeer zeld.in Ke en vrij alg.in F:in bermen, dijken, op braak/rud.terreinen, e.a., pl.talrijk.

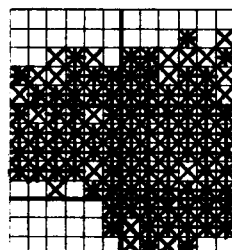
Wilde kaardebol (*Dipsacus fullonum*) zeld. in Ke en F: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk; in Ke wel steeds adv. of verw.

Hongerbloempje (*Draba muralis*) uiterst zeld. in F: in 1975 in een vochtig weiland langs de Maas, ten zuiden van Poederoyen (44.17).

Lange zonnedaauw (*Drosera anglica*) vroeger in Ke en Ke/F: in of langs heidevennen, in vochtige/natte heidevelden en veenmoerassen; voor 1950 in 11 uurhokken en na 1950 (in 1955) nog bekend van het groot choorven (51.11) (zie bijgaand kaartje; situatie voor en na 1950, waarbij een dubbelkruisje de situatie na 1950 aangeeft).

Kleine zonnedaauw (*Drosera intermedia*) vrij zeld. in Ke: in vochtige/natte heidevelden (vnl. op kale plekken) in heipaden/greppels, langs of in heidevennen, hoogveenmoerassen, putten, bospaden/greppels en soms ook op braak. terreinen, pl. zeer talrijk, vroeger ook in laagveenmoerassen. (in bijgaand kaartje wordt de situatie voor en na 1950 aangegeven, waarbij een dubbel kruisje de situatie na 1950 aangeeft).

Ronde zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*) vrij zeld. in Ke: in vochtige/natte heidevelden (vnl. op kale plekken) in heipaden/greppels, langs of in heidevennen, hoogveenmoerassen, putten, bospaden/greppels, pl. talrijk, vroeger ook in laagveenmoerassen.

Smalle stekelvaren (*Dryopteris carthusiana*) alg. in Ke en zeld. in F: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, broekbossen, grienden, langs sloten, beken, putten, in greppels, dijken, bermen, soms ook op knotwilgen, pl. zeer talrijk.

Kamvaren (*Dryopteris cristata*) zeer zeld. in Ke: in gagelstruwelen, broekbos en veenmoeras, pl. tamelijk talrijk, bekend van: de reuselse moeren (1978) (56.28) soerendonkse goor (1978) (57.26) dulver (1979) (44.36) en goudberg (1972) (50.23).

Brede stekelvaren (*Dryopteris dilatata*) vrij alg. in Ke en uiterst zeld. in F: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, langs sloten, beken, in greppels, in bermen en soms ook op knotwilgen, pl. talrijk.

Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, langs sloten, beken, in greppels, bermen, e.a., pl. talrijk.

Hanepoot (*Echinochloa crus-galli*) alg. in Ke en F: in akkers, bermen, zandpaden, greppels, op braak/rud. terreinen, pl. talrijk.

Kleine waterweegbree (*Echinodorus ranunculoides*) zeer zeld. in Ke: in 70-80 in 3 uurhokken: 44.55: de rekken (drasland/greppels) (1975) 51.21: den opslag (sloot en greppel) (1978-80) en 51.12: winkelsven e.o. (1978) pl. tamelijk talrijk; vroeger ook in het klein aderven (51.11) (1955) moerputten (45.32) (1956) binnenpolder terheyden (44.43) (1954) en uilenven (57.23) (1946).

Kruipende waterweegbree (*Echinodorus repens*) zeer zeld. in Ke: in 70-80 nog in 4 uurhokken: 51.11: groot choorven (1975) leemputten udenhout (45.51) (1978) nieuwkuycks ven-netje (45.31) (1978) sloot ten zuiden van Vliedberg (45.31) (1978) lange wiel thv. Drunen (44.38) (1970) pl. tamelijk talrijk; in 50-70 nog bekend van: vennen hennestdijk (45.33) (1961) leemputten Acht (51.34) (1958) moerputten (45.32) (1956) staalbergven (51.11) (1957) groot huisven (51.12) (1957) galgenwiel (44.47) (1955) en vaarvennen (57.14) (1958) voor 1950 ook nog bekend van de binnenpolder Terheyden (44.43).

Slangekruid (*Echium vulgare*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook in bospaden, pl. tamelijk talrijk; in Ke wel steeds adv. en pl. ingeb.

Gesteeld glaskroos (*Elatine hexandra*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in de leemputten thv. Udenhout (45.51) en langs de visvijvers thv. Valkenswaard (51.55) in beide gevallen talrijk, in 1961 ook nog langs het Nieuwkuycks ven-netje (45.31) en in 1874 langs de beerse thv. Spoordonk, de soort wordt ook vermeldt voor het beersedal thv. Kampina (1946).

Klein glaskroos (*Elatine hydropiper*) vroeger in Ke/F en F: in 3 uurhokken.

Naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*) zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in of langs sloten, beken, greppels, leemputten, kleiputten, heidevennen, e.a., pl. zeer talrijk; in sloten en beken dikwijls steriel.

Veelstengelige waterbies (*Eleocharis multicaulis*) vrij zeld. in Ke: in of langs sloten, beken, greppels, vennen, putten, in vochtige tot natte heidevelden en soms ook in drasland, pl. zeer talrijk.

Gewone waterbies (*Eleocharis palustris* ssp. *palustris*) alg. in Ke en F: in of langs sloten, beken, greppels, putten, vennen, kanalen, vaarten, wielen, in moerassen, draslanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Slanke waterbies (*Eleocharis palustris* ssp. *uniglumis*) uiterst zeld. in Ke en F: in of langs sloten en oude beek- en rivierlopen, pl. tamelijk talrijk.

Armbloemige waterbies (*Eleocharis quinqueflora*) in 1961 nog in de dulver (44.36).

Brede waterpest (*Elodea canadensis*) vrij alg. in Ke en F: in sloten, beken, vaarten, putten, wielen, oude beek- en rivierlopen, kanalen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Smalle waterpest (*Elodea nuttallii*) alg. tot zeer alg. in Ke en F: in sloten, beken, vaarten, oude beek- en rivierlopen, wielen, putten, kanalen, vennen, e.a., regelmatig talrijk tot zeer talrijk, oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Blauwe kweek (*Elytrigia repens* var. *glaucula*) vrij zeld. in F: in dijken, bermen en op rivierduinen, pl. tamelijk talrijk.

Gewone kweek (*Elytrigia repens* var. *repens*) zeer alg. in Ke en F: in dijken, bermen, weilanden, op braak/rud. terreinen, in akkers, heggen, struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Beklierde basterdwederik (*Epilobium adenocaulon*) zeer zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen: in de Biesbosch (1978-79) wel steeds adv. en afk. uit Noord-Amerika; in 1967 ook nabij Valkenswaard en in de Liskes en in 1966 te Tilburg.

Harig wilgeroosje (*Epilobium hirsutum*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, broekbossen, grienden, vochtige loofbossen, greppels, e.a., pl. talrijk.

Bergbasterdwederik (*Epilobium montanum*) vrij alg. in Ke en F: in houtwallen, heggen, struwelen, vochtige loofbossen, bermen, op braak/rud. terreinen, langs beken, sloten, in greppels, pl. tamelijk talrijk.

Donkergroene basterdwederik (*Epilobium obscurum*) vrij zeld. in Ke en F: langs sloten, beken, putten, in greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Moerasbasterdwederik (*Epilobium palustre*) vrij alg. in Ke en F: langs sloten, beken, putten, vaarten, in greppels, in draslanden, moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Kleinbloemige basterdwederik (*Epilobium parviflorum*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in akkers, langs allerlei wateren, in weilanden, zandpaden, greppels, e.a., pl. zeer talrijk.

Rose basterdwederik (*Epilobium roseum*) zeld. in Ke en F: in bospaden, heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, in greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Harde basterdwederik (*Epilobium tetragonum* ssp. *lamyi*) zeer zeld. in Ke en F: in greppels, zandpaden, langs sloten, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Breedbladige wespenorchis (*Epipactis helleborine*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in matig droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, struwelen, bosranden, bospaden, soms ook in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen en een enkele maal ook tussen straatstenen, pl. talrijk.

Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in het Spekt (blauwgrasland) (51.26) en in 1975 in de Kampina (heischraal grasland) (51.12) (1 ex.); de laatste jaren echter niet meer waargenomen, zodat deze soort wellicht geheel verdwenen is; vroeger (tussen 1950-70) kwam de soort ook nog voor in: leemkuilen Dorst (44.54) dulver (44.36) bommelerwaard (45.11) moerputten (45.32) den opslag (51.21) beersedal (51.12) leemputten Acht (51.34) petterhegen (57.23) e.a.

Heermoes (*Equisetum arvense*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, in vochtige loofbossen, greppels, zandpaden, weilanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Holpijp (*Equisetum fluviatile*) alg. in Ke en F: in of langs sloten, beken, putten, wielen, oude beek- en rivierlopen, greppels, vaarten, in moerassen, e.a., pl. talrijk.

Schaafstro(*Equisetum hyemale*)zeld.in Ke en uiterst zeld.in F:in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, pl. zeer talrijk; o.m. bekend van: geelders, heerenbeek, kavelen, lage vleut, mortelen, thv. Son en Breugel, achterse broek en Biesbosch.

Bastaardpaardestaart(*Equisetum x litorale*)vrij zeld.in Ke en zeld.in F:een bastaard van heermoes en holpijp en op soortgelijke plaatsen dan deze soorten, pl. talrijk.

Lidrus(*Equisetum palustre*)zeer alg.in Ke en F:langs of in allerlei wateren, in greppels, draslanden, weilanden, blauwgraslanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Vertakte paardestaart(*Equisetum ramosissimum*)deze soort wordt vermeldt voor een uiterwaard thv. Veen(44.18)(1956)hetgeen wellicht een onjuiste determinatie is.

Bospaardestaart(*Equisetum sylvaticum*)(uiterst zeld.in Ke:in 1979 in de Brandt thv. Udenhout(weinig)(44.58)daar reeds in 1966 aanwezig, na 1950 ook nog thv. Liempde.

Reuzenpaardestaart(*Equisetum telmateia*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 in een berm thv. Tilburg(50.18)(weinig), door de vinder(J. Cools)gedetermineert als heermoes(weliswaar beschreven als merkwaardige ex. van heermoes)later op het rijksherbarium gedetermineert als zijnde reuzenpaardestaart, wat de eerste en enigste vindplaats zou zijn in Ke. De soort kwam in latere jaren echter niet meer voor en kwam in 1978 tesamen voor met div. akkerplanten, dus min of meer ruderaal, waarbij het wel best mogelijk is dat de soort onbewust is aangevoerd door de vinder, na eerder gedane bezoeken aan het bundebos in Zuid-Limburg, waar de soort pl. talrijk voorkomt en het eventueel onbewust meenemen van sporen niet uit te sluiten is.

Bonte paardestaart(*Equisetum variegatum*)in 1961 nog in de dulver(44.36).

Straatliefdegras(*Eragrostis multicaulis*)uiterst zeld.in F:in 1977 thv. Den Bosch(45.32)hier wel adv. en afk. uit Oost-Azie.

Klein liefdegras(*Eragrostis poaeoides*)uiterst zeld.in Ke:in 1977 te Eindhoven(51.45)hier wel adv. en afk. uit Zuid-Europa, Midden-en Zuid-Azie en Noord-en Midden-Amerika; voor 1950 ook adv. in 5 uurhokken en na 1950 in 1 uurhok.

Winterakoniet(*Eranthis hyemalis*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 in een berm langs de Logtse baan(51.12)(weinig)hier wel verw. en afk. uit Midden-en Zuidoost Europa.

Rode dopheide(*Erica cinerea*)in 1853 thv. Oirschot.

Gewone dopheide(*Erica tetralix*)alg.in Ke:in vochtige tot natte heidevelden, hoogveenmoerassen, langs vennen, putten, sloten, greppels, in bermen, dijken, naald/loofbossen, e.a., pl. talrijk; een soort die vroeger zeer alg. en dikwijls zeer talrijk voorkwam.

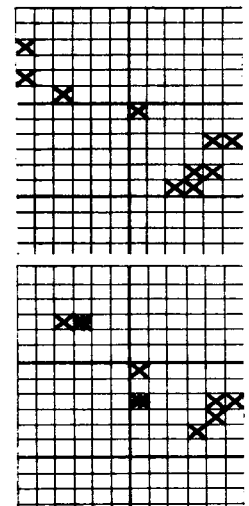
Scherpe fijnstraal(*Erigeron acer*)vrij zeld.in Ke en uiterst zeld.in F:in bermen, dijken, heischrale graslanden, in bospaden, op braak. terreinen en soms op een rivierduin, pl. tamelijk talrijk.

Canadese fijnstraal(*Erigeron canadensis*)zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in akkers, weilanden, tussen straatstenen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Veenpluis(*Eriophorum angustifolium*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in natte heidevelden, hoogveenmoerassen, draslanden, zeggemoerassen, blauwgraslanden, langs of in vennen, putten, sloten, greppels, e.a., pl. talrijk.

Slank wollegras(*Eriophorum gracile*)vroeger in Ke en Ke/F:in laagveenmoerassen en beekmoerassen, voor 1950 in 10 uurhokken, o.m. bekend van: het gijzenrooi, binnenpolder terheyden, de hogt, het spekt, e.a. (zie bijgaand kaartje: situatie voor 1950).

Breed wollegras(*Eriophorum latifolium*)vroeger in Ke en Ke/F:in blauwgraslanden en zeggemoerassen, voor 1950 in 8 uurhokken, na 1950 in 2 uurhokken, o.m. bekend van den opslag(1967)het eendenest(1961)en de ruweeuwsels, dulver, dullaard, eckartse beemden, het spekt, e.a. (zie bijgaand kaartje: situatie voor 1950 en na 1950 deze laatste zijn aangegeven met een dubbel kruisje).

Benarig wollegras(*Eriophorum vaginatum*) uiterst zeld.in Ke:in 1971 in of langs het kanunnikesven(51.45) en de visvijvers thv.Valkenswaard(51.55), vroeger kwam de soort ook nog voor in de reuselse moeren(56.28)(1954)goudberg(50.23)(1959)groot huisven(51.12)(1954) en de Mispelende/neterselse heide(51.41)(1954), de laatste jaren is de soort echter niet meer teruggevonden in de resterende groeiplaatsen, zodat deze soort wellicht geheel verdwenen is.

Gewone reigersbek(*Erodium cicutarium* ssp.*cutarium*) alg.in Ke en F:in bermen, dijken, zandpaden, akkers, op braak/rud.terreinen, e.a., pl.talrijk; enkele ex.met witte bloemen zijn gevonden in een berm thv.Dongen(44.55)(1978).

Vroegeling(*Erophila verna*) alg.in Ke en F:in bermen, dijken, zandpaden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl.talrijk.

Schijnraket(*Erucastrum gallicum*) uiterst zeld.in Ke en zeld.in F:in dijken, bermen, op braak/rud.terreinen, pl.tamelijk talrijk.

Wilde kruisdistel(*Eryngium campestre*) vrij alg.in F:in bermen, dijken, soms ook op een rivierduin en in weilanden, pl.talrijk.

Gewone steenraket(*Erysimum cheiranthoides*) vrij zeld.in Ke en vrij alg.in F;in bermen, dijken, op braak/rud.terreinen, pl.tamelijk talrijk.

Wilde kardinaalsmuts(*Euonymus europaeus*) vrij zeld.in Ke en uiterst zeld.in F:in vochtige loofbossen, houtwallen en heggen, pl.tamelijk talrijk, mogelijk ook wel aanpl.

Koninginnekruid(*Eupatorium cannabinum*) alg.in Ke en F:langs allerlei wateren, in greppels, moerassen, draslanden, broekbossen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, dijken, e.a., pl.talrijk.

Cypreswolfsmelk(*Euphorbia cyparissius*) vroeger in Ke en F:in 1965 in een populierenbosje thv.Eindhoven, hier wel adv., in F in dijken en op rivierduinen; de soort wordt voor 1979 nog vermeldt voor een maasuiteerwaard(en)tussen Heusden en Alem.

Heksenmelk(*Euphorbia esula*) vrij zeld.in Ke en alg.in F:in bermen, dijken, op braak/rud.terreinen, in weilanden, in greppels, tussen straatstenen, in bospaden, e.a., pl.talrijk.

Kleine wolfsmelk(*Euphorbia exigua*) vroeger(of nog)in F:in akkers, bermen en op braak/rud.terreinen.

Kroontjeskruid(*Euphorbia helioscopia*) alg.in Ke en F:in bermen, dijken, akkers, op braak/rud.terreinen, in zandpaden, tussen straatstenen, e.a., pl.talrijk.

Kruisbladige wolfsmelk(*Euphorbia lathyrus*) uiterst zeld.in F:in 1975 in een uiterwaard thv.Veen(44.18) hier wel adv.en afk.uit Zuid-Europa.

Moeraswolfsmelk(*Euphorbia palustris*) uiterst zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in rivieroevers, moerassen en sloten, pl.tamelijk talrijk.

Tuinwolfsmelk(*Euphorbia peplus*) vrij alg.in Ke en F:in bermen, zandpaden, op braak/rud, terreinen, in akkers, e.a., pl.tamelijk talrijk.

Zandwolfsmelk(*Euphorbia seguieriana*) vroeger in F:in dijken en op rivierduinen, de soort wordt voor 1979 ook nog vermeldt voor een maasuiteerwaard(en)tussen Heusden en Alem.

Roedewolfsmelk(*Euphorbia uralensis*) in 1965 thv.Schijndel(45.54) hier wel adv.en afk. uit Zuid-Europa en West-Azie.

Slanke ogentroost(*Euphrasia micrantha*) vroeger in Ke:in heidevelden, voor 1950 in 9 uurhokken.

Stijve ogentroost(*Euphrasia stricta* ssp.*stricta*) zeld.in Ke:in heischrale graslanden, zandpaden, slootkanten en bermen, pl.tamelijk talrijk.

Franse boekweit(*Fagopyrum tataricum*) vroeger in Ke:in akkers, voor 1950 in 24 uurhokken, oorspr.afk.uit Siberie.

Beuk(*Fagus sylvatica*) alg.in Ke en zeer zeld.in F:in droge tot matig vochtige loofbossen, houtwallen, e.a., pl.zeer talrijk, wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Rietzwenkgras(*Festuca arundinacea*)zeld.in Ke en vrij alg.in F:langs rivieren,kanalen,vaarten,sloten,beken,putten,wielen,oude rivierlopen,in bermen,dijken,e.a.,pl.zeer talrijk.

Reuzenzwenkgras(*Festuca gigantea*)vrij zeld.in Ke en F:in vochtige loofbossen,pl.talrijk.

Schapegras/Hard zwenkgras(*Festuca ovina* ssp.*cinerea*)uiterst zeld.in F:in 1979 in de Biesbosch(44.13),voor 1950 ook in 1 uurhok in F(45.12).

Schapegras(*Festuca ovina* ssp.*ovina*)zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in bermen en dijken,pl.tamelijk talrijk,waarschijnlijk op meer plaatsen.

Schapegras(*Festuca ovina* ssp.*tenuifolia*)alg.in Ke en zeld.in F:in bermen,dijken,hei-en bospaden,droge heidevelden,e.a.,pl.talrijk.

Beemdlangbloem(*Festuca pratensis*)vrij alg.in Ke en alg.in F:in wei-en hooilanden,bermen en dijken,pl.talrijk.

Rood zwenkgras(*Festuca rubra* ssp.*rubra*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden,e.a.,pl.zeer talrijk.

Trosraaigras(x *Festulolium loliaceum*)uiterst zeld.in Ke en zeer zeld.in F:bastaard van beemdlangbloem en engels raaigras:in wei-en hooilanden,bermen en dijken,pl.tamelijk talrijk,waarschijnlijk op meer plaatsen.

Speenkruid(*Ficaria verna*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,bermen,dijken,langs beken,sloten,kanalen,putten,vaarten,wielen,in greppels,wei-en hooilanden,e.a.,pl.zeer talrijk.

Geel viltkruid(*Filago lutescens*)vroeger in F:voor 1950 in 1 uurhok.

Dwergviltkruid(*Filago minima*)vrij alg.in Ke:in bermen,dijken,zandpaden,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Duits viltkruid(*Filago vulgaris*)vroeger in Ke:tussen 1950 en 60 in de leemputten thv.Acht(51.34).

Moerasspirea(*Filipendula ulmaria*)alg.in Ke en F:in draslanden,blauwgraslanden,moe-rassen,langs allerlei wateren,in greppels,in broekbossen,vochtige loofbossen,in bermen,dijken,e.a.,pl.zeer talrijk.

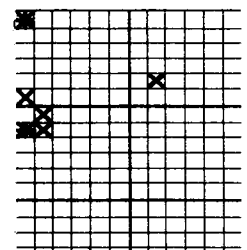
Knolspirea(*Filipendula vulgaris*)deze soort wordt vermeldt voor het spekt(blauwgras-land)(51.26)(50-60)en landgoed den utrecht(vochtig loofbos)(50.48)(1960)in beide gevallen is het wellicht een onjuiste determinatie,al zijn de determinaties volgens A.Smit wel juist en betreft het wellicht verw.ex.

Bosaardbei(*Fragaria vesca*)vrij zeld.in Ke en F:in heggen,houtwallen,matig droge tot vochtige loofbossen,soms ook in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk.

Sporkehout(*Frangula alnus*)alg.in Ke en vrij alg.in F:in houtwallen,heggen,struwelen,droge tot vochtige loofbossen,broekbossen,natte heidevelden,hoogveenmoerassen,beekmoerassen,langs allerlei wateren,e.a.,pl.talrijk.

Gewone es(*Fraxinus excelsior*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen,broekbossen,in bermen,dijken,langs beken,vaarten,kanalen,rivieren,e.a.,pl.talrijk;ook vaak aanpl/verw/ingeb en soms ook als zgn.knotes.

Kievitsbloem(*Fritillaria meleagris*)vroeger in Ke en F:in vochtige hooilanden,voor 1950 in 6 uurhokken en na 1950 in 2 uurhokken; de soort kwam rond 1925 bij honderden voor in de vugtpolder bij Breda en tussen 1945-50 nog met enkele ex.,in 1960 kwam de soort nog met enkele ex.voor tussen Notsel en Heerstaaien(50.23). (zie bijgaand kaartje:situatie voor en na 1950,waarbij na 1950 aangegeven is met een dubbel kruisje).

Middelste duivekervel(*Fumaria boraei*)uiterst zeld.in Ke:in 1977 met enkele ex.gevonden op een braak/rud.terrein thv.Tilburg(50.18)in 1965 ook thv.Schijndel(45.54)wel steeds adv.en afk.uit West-Europa.

Gewone duivekervel(*Fumaria officinalis*)vrij alg.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Weidegeelster(*Gagea pratensis*) deze soort wordt vermeldt voor een weiland thv. Poederoyen(1977) hetgeen niet voor honderd procent zeker is.

Akkergeelster(*Gagea villosa*) vroeger in F: in beboste stadswallen te Zaltbommel(Ge) (45.12).

Sneeuw klokje(*Galanthus nivalis*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, langs sloten, in vochtige loofbossen, e.a., pl. tamelijk talrijk, wel steeds verw. en pl. ingeb.

Gespleten hennepnetel(*Galeopsis bifida*) zeer zeld. in Ke: in bospaden, heggen, houtwallen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Smalbladige raai(*Galeopsis ladenum* ssp. *angustifolia*) vroeger in Ke en F: in akkers, voor 1950 in 5 uurhokken, alsmede in 4 uurhokken adv.

Bleekgele hennepnetel(*Galeopsis segetum*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, greppels, zandpaden, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. talrijk.

Dauwnetel(*Galeopsis speciosa*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, houtwallen, heggen, vochtige loofbossen, langs kanalen, e.a., vroeger ook in akkers, pl. talrijk.

Gewone hennepnetel(*Galeopsis tetrahit*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, in houtwallen, heggen, loofbossen, in greppels, weilanden, langs allerlei wateren, e.a., pl. zeer talrijk.

Harig knopkruid(*Galinsoga ciliata*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers, pl. tamelijk talrijk; oorspr. afk. uit Midden- en Zuid-Amerika.

Klein knopkruid(*Galinsoga parviflora*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, akkers, tussen straatstenen, e.a., pl. talrijk; oorspr. afk. uit Zuid-Amerika.

Kleefkruid(*Galium aparine*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, heggen, struwelen, houtwallen, loofbossen, op braak/rud. terreinen, in akkers, langs allerlei wateren, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Noords walstro(*Galium boreale*) uiterst zeld. in F: in 1976 in een vochtig weiland in de hengstpolder(Z.H) (44.14).

Kruisbladwalstro(*Galium cruciata*) zeer zeld. in F: in een rivierdijk(thv. Rossum) en op een rivierduin(thv. Poederoyen) pl. tamelijk talrijk, een zeer sterk achteruit gegane soort, die vroeger niet bepaald zeldzaam was in F.

Glad walstro(*Galium mollugo* ssp. *mollugo*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, hooilanden, heggen en struwelen, pl. talrijk.

Moeraswalstro(*Galium palustre* ssp. *elongatum*) alg. in Ke en F: langs of in sloten, beken, oude beek- en rivierlopen, wielen, putten, greppels, vennen, kanalen, in draslanden, moerassen, broekbossen, vochtige loofbossen, e.a., pl. zeer talrijk.

Moeraswalstro(*Galium palustre* ssp. *palustre*) zeer zeld. in F: in de Biesbosch; waarschijnlijk op meer plaatsen in F als ook in Ke.

Geelwit walstro(*Galium x pomeranicum*) uiterst zeld. in Ke en F: in dijken(Beatrixkanaal en thv. Wijk en Aalburg) met weinig ex., een bastaard van glad walstro en echt walstro.

Driehoornig walstro(*Galium tricornutum*) vroeger in F: in akkers(voor 1950 in 1 uurhok) alsmede adv. in 2 uurhokken in Ke(voor 1950) en in 1955 te Oerle.

Liggend walstro(*Galium saxatile*) alg. in Ke: in bermen, dijken, zandpaden(incl. hei- en bospaden) in droge heidevelden, naald/loofbossen, e.a., pl. talrijk.

Ruw walstro(*Galium uliginosum*) vrij zeld. in Ke en F: in greppels, langs sloten, beken, putten, in veenmoerassen, draslanden, blauwgraslanden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

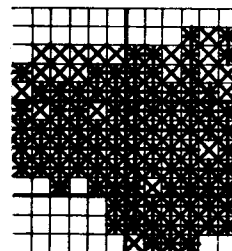
Echt walstro(*Galium verum* ssp. *verum*) zeer zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, soms ook op braak/rud. terreinen en op een rivierduin, pl. zeer talrijk(o.m. het drongelens kanaal en de dijk tussen Drunen-Vlijmen).

Stekelbrem(*Genista anglica*) alg. in Ke: in heidevelden, bermen, dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Kruipbrem(*Genista pilosa*)vrij alg.in Ke:in heidevelden, bermen, dijken, e.a., pl.tame-
lijk talrijk.

Verfbrem(*Genista tinctoria*)zeer zeld.in Ke/F:in bermen en in een greppel;pl.tame-
lijk talrijk, bekend van:thv.Capelse vaart en oude maasje(44.36)thv.Nieuwkuyck en
thv.Vliedberg(45.31)thv.het drongelens kanaal(45.41);vroeger ook in Ke:o.m.:de
ruweeuwsels(51.26)alsook in de moerputten(45.32).

Klokjesgentiaan(*Gentiana pneumonanthe*)vrij zeld.in Ke:in vochtige
tot natte heidevelden, heischrale graslanden, in heipaden/greppels,
langs heidevennen, soms ook nog in blauwgraslanden, alsook in bos-
paden/greppels en in bermen, pl.talrijk. Een soort die sterk is ach-
teruitgegaan, voor 1950 algemeen en dikwijls talrijk voorkwam in
heidevelden, als ook regelmatig in blauwgraslanden; de soort kwam
toen in ca.113 uurhokken voor, na 1950 kwam de soort nog in 92 uur-
hokken voor en in 70-80 nog maar in 48 uurhokken(zie bijgaand
kaartje:situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode met
een dubbel kruisje is aangegeven).

Krijtgentiaan(*Gentianella germanica*)vroeger in Ke:voor 1950 thv.Kaatsheuvel en
Loon op zand.

Fijne ooievaarsbek(*Geranium columbinum*)vroeger in F:in bermen en dijken.

Slipbladige ooievaarsbek(*Geranium dissectum*)vrij zeld.in Ke en vrij alg.in F:in
bermen, dijken, zandpaden, op braak/rud.terreinen, soms ook nog in akkers, pl.talrijk.

Zachte ooievaarsbek(*Geranium molle*)alg.in Ke en F:in bermen, dijken, zandpaden, op
braak/rud.terreinen, in akkers, e.a., pl.talrijk.

Beemdooievaarsbek(*Geranium pratense*)uiterst zeld.in F:in 1977 aan de maasdijk thv.
Andel(44.17)de soort wordt ook vermeldt voor de vugtpolder thv.Breda(44.53)(1976-
77)hetgeen enigszins twijfelachtig is of het zijn verw.ex.

Kleine ooievaarsbek(*Geranium pusillum*)alg.in Ke en F:in bermen, dijken, op braak/rud.
terreinen, soms ook in akkers, pl.tamelijk talrijk.

Bermooievaarsbek(*Geranium pyrenaicum*)uiterst zeld.in Ke en zeld.in F:in bermen en
dijken, pl.talrijk, in 1964 ook in het dombos thv.Geertruidenberg(44.34);ex.met witte
bloemen zijn een enkele maal gevonden in de maasdijk thv.Neer-Andel(44.17)(1979).

Robertskruid(*Geranium robertianum*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen, houtwallen,
heggen, struwelen, in bermen, dijken, soms ook op oude muren, pl.talrijk.

Knikkend nagelkruid(*Geum rivale*)zeer zeld.in Ke:in vochtige loofbossen, pl.tamelijk
talrijk, bekend van:het ulvenhoutse bos(50.13)(1972)het rooise broek(51.14)(1980)
en het Wijboschbroek(45.44/45.55)(1980)waarin zich wellicht de rijkste groeiplaats
bevindt van deze soort;vroeger ook nog in het landgoed Hondsdonk(50.24)(voor 1950)
en in twee andere uurhokken.

Gewoon nagelkruid(*Geum urbanum*)vrij zeld.in Ke en F:in vochtige loofbossen, hout-
wallen, heggen, struwelen, langs beken en sloten, pl.talrijk.

Hondsdrif(*Glechoma hederacea*)zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, op braak/rud.
terreinen, in zandpaden, akkers, loofbossen, houtwallen, heggen, op oude muren, e.a.,
regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Getand vlotgras(*Glyceria declinata*)zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in greppels, bos-
paden, soms ook in broekbossen en grienden, pl.tamelijk talrijk.

Mannagras(*Glyceria fluitans*)zeer alg.in Ke en F:in of langs allerlei wateren, in
greppels, zandpaden, moerassen, draslanden, broekbossen, loofbossen, e.a., pl.zeer talrijk.

Liesgras(*Glyceria maxima*)zeer alg.in Ke en F:in of langs allerlei wateren, in grep-
pels, moerassen, broekbossen, grienden, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

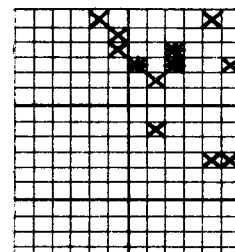
Geplooid vlotgras(*Glyceria plicata*)zeld.in Ke en F:in of langs greppels, beken,
sloten, waterlopen, e.a., pl.tamelijk talrijk.

Bleekgele droogbloem (*Gnaphalium luteo-album*) uiterst zeld. in Ke: in 1978-1980 in een braak/rud. terrein te Best (51.24) en een greppel ten zuiden van Best (51.34) pl. tamelijk talrijk, vroeger ook in de leemputten thv. Acht (51.34) (1958) en in de grijze steen (51.41) (1961) alsmede waarschijnlijk ook in F.

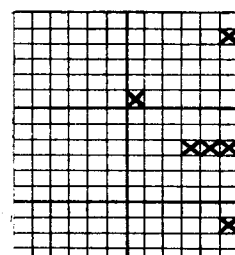
Bosdroogbloem (*Gnaphalium sylvaticum*) vrij alg. in Ke: in bospaden, heipaden, bermen, dijken, op kapvlakten in droge naald/loofbossen en soms op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Moerasdroogbloem (*Gnaphalium uliginosum*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in greppels, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in slootkanten, zandpaden, venoevers, in bermen, dijken, akkers, e.a., pl. talrijk.

Genadekruid (*Gratiola officinalis*) vroeger in Ke en F: in draslanden en langs allerlei wateren, voor 1950 in 12 uurhokken en na 1950 in 3 uurhokken, toen nog bekend van het bossche broek (45.43) (1955) het nieuwkuycks venetje (45.31) (1961) en venetje hennestdijk (45.33) (1961).
(zie bijgaand kaartje: situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode aangegeven is met een dubbel kruisje).

Grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden en mogelijk ook in vochtige heidevelden, voor 1950 in 6 uurhokken. (zie bijgaand kaartje: situatie voor 1950).

Gipskruid (*Gypsophila muralis*) deze soort wordt voor 1979 vermeldt voor een maasuiteerwaard(en) tussen Heusden en Alem, waarbij het wellicht om adv. of verw. ex. gaat.

Malaxis (*Hammarbya paludosa*) vroeger in Ke en Ke/F: in laagveenmoerassen (trilveen), vochtige heidevelden en in heidevennen (hoogveen-vorming) in 1965 nog in de dulver (44.36) in 1955 nog in het kanuniksven (51.45) in 1959 in de hogt (51.54) in 1955 in de binnenpolder terheyden (44.43) en voor 1950 in de dullard (44.36) en langs of in het belversven (51.12) pl. kwam de soort tamelijk talrijk tot talrijk voor.

Klimop (*Hedera helix*) alg. in Ke en F: in loofbossen, houtwallen, heggen, soms ook op oude muren, pl. talrijk tot zeer talrijk.

Helianthus (*Helianthus x laetiflorus*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk; wel steeds verw. en afk. uit Noord-Amerika.

Zachte haver (*Helictotrichon pubescens*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in dijken en op een rivierduin, pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog op meer plaatsen.

Wrangwortel (*Helleborus viridis*) vroeger in Ke en F: voor 1950 in 3 uurhokken in F en in 1 uurhok in Ke (hier wel adv.).

Reuzenbereklaauw (*Heracleum mantegazzianum*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in een berm thv. Boschkant (51.14) weinig, hier wel verw. en afk. uit de Kaukasus.

Bereklaauw (*Heracleum sphondylium*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, in heggen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, langs beken, vaarten, sloten, kanalen, e.a., pl. zeer talrijk.

Breukkruid (*Herniaria glabra*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in rivieroeveren, dijken, bermen, op braak/rud. terreinen en soms ook tussen straatstenen, pl. tamelijk talrijk, vroeger ook in vloeiveiden thv. Bergyk.

Oranjevavikskruid (*Hieracium aurantiacum*) zeer zeld. in Ke en F: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, weinig ex., bekend van: loonse plakken, beatrixkanaal en Den Bosch, hier wel steeds verw. en afk. uit Midden-Noord- en Oost-Europa.

Weidehavikskruid (*Hieracium caespitosum*) vroeger (waarschijnlijk) in Ke en F: in bermen en dijken, wel adv.

Gewoon havikskruid (*Hieracium lachenalii*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, zandpaden, bospaden, heggen, houtwallen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Spits havikskruid (*Hieracium lactucella*) vroeger in Ke: in heischrale graslanden.

Stijf havikskruid (*Hieracium laevigatum*) alg. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden (incl. bos- en heipaden) in houtwallen, heggen, droge heidevelden, heischrale graslanden, e.a., pl. talrijk.

Muurhavikskruid (*Hieracium murorum*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in het landgoed valkenburg (50.24) en in 1972 in een houtwal ten zuiden van Castelre (50.43).

Florentijns havikskruid (*Hieracium praelatum*) vroeger in Ke: na 1950 in het uurhok: 57.14.

Muizeoor (*Hieracium pilosella*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, zandpaden (incl. hei- en bospaden) droge heidevelden, e.a., pl. zeer talrijk.

Boshavikskruid (*Hieracium sabaudum*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in het landgoed valkenburg (50.24) en in 1972 in het ulvenhoutse bos (50.14).

Schermhavikskruid (*Hieracium umbellatum* ssp. *umbellatum*) alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden (incl. bos- en heidepaden) droge heidevelden, bosranden, houtwallen, e.a., pl. talrijk.

Veenreukgras (*Hierochloë odorata*) uiterst zeld. in Ke/F en F: in 1975 in een hooiland in de kornse boezem (44.26) en in 1978 in een greppel thv. Made (44.43) met weinig ex., vroeger op meer plaatsen.

Lidsteng (*Hippuris vulgaris*) vroeger in Ke/F en F: in sloten (o.m. de dullaard (44.36)).

Echte witbol (*Holcus lanatus*) zeer alg. in Ke en F: in wei- en hooilanden, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, naald/loofbossen, heggen, houtwallen, akkers, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Gladde witbol (*Holcus mollis*) alg. in Ke en zeld. in F: in naald/loofbossen, heggen, houtwallen, in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in akkers, e.a., pl. talrijk.

Kruipertje (*Hordeum murinum*) zeer alg. in Ke en F: op braak/rud. terreinen, in bermen, dijken, tussen straatstenen, in akkers, e.a., pl. zeer talrijk.

Veldgerst (*Hordeum secalinum*) vrij alg. in F: in bermen, dijken en weilanden, pl. talrijk.

Waterviolier (*Hottonia palustris*) vrij alg. in Ke en F: in sloten, greppels, oude beeklopen, putten, vennen, poelen, soms ook in beken en broekbossen, een enkele maal ook op een vochtige bospad, pl. zeer talrijk.

Hop (*Humulus lupulus*) alg. in Ke en F: in houtwallen, heggen, broekbossen, vochtige loofbossen, struwelen, grienden, soms ook in naaldbossen, pl. talrijk, soms ook nog wel gekweekt.

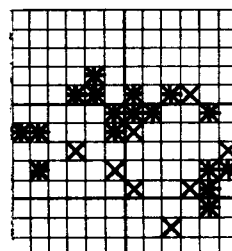
Plompe wolfsklauw (*Huperzia selago*) vroeger in Ke: in droge heidevelden thv. Geldrop.

Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*) zeld. in Ke en vrij alg. in F: in sloten, oude rivier- en beeklopen, putten en vennen, pl. talrijk.

Waterviel (*Hydrocotyle vulgaris*) alg. in Ke en vrij zeld. in F: langs vennen, sloten, putten, oude beek- en rivierlopen, wielen, beken, in greppels, vochtige tot natte heidevelden, in zandpaden, draslanden, blauwgraslanden, zeggemoerassen, e.a., pl. zeer talrijk.

Bilzekruid (*Hyoscyamus niger*) vroeger (waarschijnlijk) in Ke en F: op braak/rud. terreinen en in bermen.

Moerashersthooi (*Hypericum elodes*) zeld. in Ke: in of langs vennen, soms ook leemputten, sloten en een oude rivierloop en een enkele maal ook op een vochtige heidepad, pl. zeer talrijk (winkelsven); een soort die na 1950 nog in 25 uurhokken voorkwam en in 70-80 nog maar in 17 uurhokken. (zie bijgaand kaartje: situatie na 1950 waarbij de periode 70-80 aangegeven is met een dubbel kruisje).

Liggend hersthooi (*Hypericum humifusum*) vrij alg. in Ke: in heipaden, bospaden en andere zandpaden, in greppels, slootkanten, venoevers, in vochtige heidevelden (vnl. kale plekken) in bermen, op braak. terreinen, en soms ook in een akker, pl. zeer talrijk.

Kantig hersthooi (*Hypericum maculatum* ssp. *obtusiusculum*) vrij alg. in Ke en F: langs sloten, beken, vaarten, kanalen, putten, in greppels, in bospaden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Berghersthooi (*Hypericum montanum*) vroeger in Ke: in droge loofbossen, voor 1950 in 2 uurhokken.

Sint janskruid (*Hypericum perforatum*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, droge heidevelden, op braak/rud. terreinen, droge naald/loofbossen, heggen, struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Fraai hersthooi (*Hypericum pulchrum*) zeld. in Ke: in matig vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk, o.m. bekend van de geelders, ruweeuwsels, den utrecht, veldersbos, rooise broek, ulvenhoutse bos en hondsdonk.

Gevleugeld hersthooi (*Hypericum tetrapterum*) vrij alg. in Ke en F: langs sloten, vaarten, beken, kanalen, putten, in greppels, draslanden, moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Glad biggekruid (*Hypochaeris glabra*) uiterst zeld. in Ke: in 1976-77 in de vugtpolder thv. Breda (44.53) na 1950 in drie andere uurhokken, vroeger ook in akkers.

Heidebiggekruid (*Hypochaeris radicata* ssp. *ericetorum*) zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in bermen, droge heidevelden en zandverstuivingen, pl. tamelijk talrijk.

Gewoon biggekruid (*Hypochaeris radicata* ssp. *radicata*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Bittere scheefbloem (*Iberis amara*) vroeger in Ke en F: voor 1950 thv. Nuenen en Werkendam, hier wel adv. of verw.

Hulst (*Ilex aquifolium*) vrij alg. in Ke: in droge tot matig vochtige loof/naaldbossen en in houtwallen, pl. tamelijk talrijk.

Grondster (*Illecebrum verticillatum*) vrij alg. in Ke: in zandpaden (incl. bos- en heipaden) op kale plekken in heidevelden, in greppels, venoevers en op braak. terreinen, pl. zeer talrijk (o.m. landgoed gorp en rovert en de rovertse heide).

Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) vrij zeld. in Ke en F: langs sloten, putten, beken, kanalen, rivieren, in greppels, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in bospaden, e.a., pl. talrijk; oorspr. afk. uit de Himalaya en India en thans hier en daar ingeb.

Groot springzaad (*Impatiens noli-tangere*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in grienden, soms ook in vochtige loofbossen en elzenheggen, pl. talrijk.

Klein springzaad (*Impatiens parviflora*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in heggen, houtwallen, struwelen, bosranden, bermen en op braak/rud. terreinen, pl. talrijk; oorspr. afk. uit Siberie en Turkestan en thans ingeb.

Engelse alant (*Inula britannica*) uiterst zeld. in F: in rivieroeveren (thv. Rossum en thv. Wijk en Aalburg).

Gele lis (*Iris pseudacorus*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, moerassen, broekbossen, vochtige loofbossen, e.a., pl. talrijk.

Grote biesvaren (*Isoetes lacustris*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 in het staalbergven (51.11) en in 1978 in het galgeven (50.18) pl. tamelijk talrijk; tussen 1950 en 1970 was de soort nog bekend van: baksvan (50.18) (in 1954: talrijk) schaapsven (50.18) (in 1954: vrij talrijk) keelven (50.18) (in 1954: veel) groot huisven (51.12) (1957) karregat (45.24) (1960) ijzeren man (45.42) (1963), voor 1950 ook nog in het Diaconieven (51.11); met name het staalbergven en vooral het galgeven waren rijke tot zeer rijke groeiplaatsen.

Zandblauwtje (*Jasione montana*) alg. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, pl. zeer talrijk; ex. met witte bloemkroon zijn enkele malen gevonden, o.m.: thv. Tilburg (50.18) thv. Hoge Mierde (50.58) en thv. Hoge Haghorst (51.21.) wel steeds met vrij weinig ex.

Veldrus (*Juncus acutiflorus*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in draslanden, blauwgraslanden, vochtige heidevelden, in hei- en bospaden, in greppels, langs sloten, beken, vennen, putten, oude beeklopen, in bermen, e.a., pl. talrijk.

Rijnrus (*Juncus alpino-articulatus* ssp. *athrophyllus*) vroeger in F: voor 1950 in 1 uurhok: 45.13.

Zomprus (*Juncus articulatus*) alg. in Ke en F: in of langs sloten, beken, greppels, putten, vennen, oude beeklopen, vaarten, kanalen, in heidevelden, draslanden, blauwgraslanden, in zandpaden, bermen, dijken, weilanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Greppelrus(*Juncus bufonius* ssp.*bufonius*) zeer alg.in Ke en F:in zandpaden, greppels, akkers, tussen straatstenen, op braak.terreinen, in kale plekken in heidevelden, weilanden, draslanden, blauwgraslanden, langs sloten, beken, putten, vennen, e.a.regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Knolrus(*Juncus bulbosus* ssp.*bulbosus*) alg.tot zeer alg.in Ke:in of langs vennen, putten, greppels, sloten, oude beeklopen, beken, in vochtige tot natte heidevelden, in zandpaden, op braak.terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Rechte knolrus(*Juncus bulbosus* ssp.*kochii*) vroeger in Ke:voor 1950 in 2 uurhokken.

Canadese rus(*Juncus canadensis*) uiterst zeld.in Ke:in 1972-1980 in de reuselse moeren(56.28) hier op zes plaatsen voorkomend: vnl.in en langs (hoog)veenputten en soms ook op vochtige heidegrond, pl.talrijk; de soort komt oorspr.uit Noord-Amerika en is tot nu toe alleen nog maar gevonden in de reuselse moeren, terwijl de soort in België zich massaal lijkt te verspreiden, de mogelijkheid dat dit in de toekomst ook in Nederland zal gebeuren is niet geheel uitgesloten.

Koprus(*Juncus capitatus*) vroeger in Ke:op vochtige, open zand-en heidegrond, in 1962 nog nabij het Nieuwkuycks vennetje(45.31) en voor 1950 in 8 uurhokken.

Platte rus(*Juncus compressus*) vrij zeld.in F:in weilanden, langs sloten, in bermen, dijken, e.a., pl.tamelijk talrijk.

Pitrus(*Juncus effusus*) zeer alg.in Ke en F:langs allerlei wateren, in heidevelden, hoogveenmoerassen, beekmoerassen, draslanden, blauwgraslanden, weilanden, bermen, dijken, op braak.terreinen, in greppels, akkers, in vochtige loofbossen, broekbossen, etc., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Draadrus(*Juncus filiformis*) zeer zeld.in Ke en uiterst zeld.in Ke/F:in draslanden en blauwgraslanden, pl.tamelijk talrijk; bekend van: thv.Kasteren(51.13)(1972) dommelbeemden thv.Sint Oedenrode(51.15)(1980) moerputten(45.32)(1971) malpiebeemden(57.14/24)(1972) Bossche broek(45.42)(1972) elshouters(51.54)(1972) en het broek(51.11)(1978).

Zeegroene rus(*Juncus inflexus*) zeer zeld.in Ke en vrij alg.in F:langs sloten, vaarten, wielen, putten, in weilanden, bermen, dijken, e.a., pl.tamelijk talrijk; in Ke adv.

Dwergrus(*Juncus mutabilis*) uiterst zeld.in Ke:in 1976 nog op een braak.terreintje ten zuiden van Tilburg(50.28) hier met enkele ex.en inmiddels hier weer verdwenen door werkzaamheden, zodat de soort wellicht geheel verdwenen is; in 1961 ook nog thv. het Nieuwkuycks vennetje(45.31) hier zeer talrijk.

Trekrus(*Juncus squarrosus*) vrij alg.in Ke:in hei-en bospaden, kale plekken in heidevelden, in venoevers, greppels, bermen, e.a., pl.tamelijk talrijk tot talrijk.

Padderus(*Juncus subnodulosus*) uiterst zeld.in Ke en zeer zeld.in Ke/F:langs of in sloten, veenputten en in veenmoerassen, pl.tamelijk talrijk.

Biezeknoppen(*Juncus subuliflorus*) zeer alg.in Ke en F:langs allerlei wateren, in draslanden, blauwgraslanden, weilanden, bermen, dijken, zandpaden, greppels, op braak.terreinen, e.a., pl.zeer talrijk.

Ijle rus(*Juncus tenageia*) uiterst zeld.in Ke:in 1978 nog zeer talrijk in de leemputten thv.Udenhout(45.51) hier in de oevers van de leemputten; in 1961 ook nog thv. het Nieuwkuycks vennetje(45.31) ook hier zeer talrijk.

Tengere rus(*Juncus tenuis*) zeer alg.in Ke en vrij zeld.in F:in zandpaden, kale plekken in heidevelden, weilanden en draslanden, in greppels, akkers, op braak/rud.terreinen, in bermen, dijken, e.a., pl.zeer talrijk; oorspr.afk.uit Noord-Amerika.

Jeneverbes(*Juniperus communis*) zeld.in Ke:in droge heidevelden en naald/loofbossen, pl.tamelijk talrijk.

Beemdkroon(*Knautia arvensis*) zeld.in Ke en F:in bermen, dijken, soms ook op een rivierduin en in een bospad, pl.tamelijk talrijk.

Gewoon fakkelgras(*Koeleria cristata*) zeer zeld.in F:in dijken, bermen en op een rivierduin, pl.tamelijk talrijk.

Kompassla(*Lactuca serriola*) uiterst zeld.in Ke en zeer zeld.in F:op braak/rud.terreinen, in bermen, pl.tamelijk talrijk; in Ke wel adv.en ingeb.

Witte dovenetel (*Lamium album*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in heggen, struwelen, houtwallen, loofbossen, akkers, weilanden, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Hoenderbeet (*Lamium amplexicaule*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, zandpaden, greppels, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* ssp. *galeobdolon*) vrij zeld. in Ke: in matig droge tot vochtige loofbossen, houtwallen en heggen, pl. talrijk.

Gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* ssp. *vulgare* var. *florentinum*) vrij zeld. in Ke: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, bermen, op braak/rud. terreinen, pl. zeer talrijk; oorspr. verw. en thans ingeb.

Gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* ssp. *vulgare* var. *vulgare*) zeer zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, pl. talrijk; bekend van de brandt (44.58) (1980) heerenbeek (51.23) (1978) en Ulvenhoutse bos (50.13) (1978).

Ingesneden dovenetel (*Lamium hybridum*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Gevlekte dovenetel (*Lamium maculatum*) uiterst zeld. in F: in 1979 langs een sloot in het munnikenland (Ge) tamelijk talrijk, vroeger nog op enkele andere plaatsen in F.

Breedbladige dovenetel (*Lamium moluccellifolium*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 thv. Mierlo (51.46).

Paarse dovenetel (*Lamium purpureum*) zeer alg. in Ke en F: en akkers, weilanden, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, e.a., pl. zeer talrijk.

Gewoon stekelzaad (*Lappula squarrosa*) uiterst zeld. in F: in 1975 langs de bergse maas thv. Drongelen (44.37) hier wel adv. en afk. uit Zuid-Europa en Noordoost-Azie; in 1965 ook te Tilburg.

Akkerkool (*Lapsana communis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, heggen, houtwallen, bosranden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Naakte lathyrus (*Lathyrus aphaca*) uiterst zeld. in Ke: in 1972 in een droog eikenbos nabij het merkske (50.44) hier wel adv.

Breedbladige lathyrus (*Lathyrus latifolius*) zeer zeld. in Ke: in 1971 thv. Helvoirt (45.51) in 1976-1979 thv. Tilburg (50.18) en in 1978 thv. Rijen (50.15) pl. tamelijk talrijk; wel steeds verw. en afk. uit Zuid-Europa; thv. Tilburg wellicht ingeb.

Graslathyrus (*Lathyrus nissolia*) vroeger (mogelijk) in F: in dijken en bermen.

Moeraslathyrus (*Lathyrus palustris*) uiterst zeld. in Ke/F: in 1972 nog in het labbeget (44.36) hier wellicht verdwenen; vroeger ook in de binnenpolder terheyden (44.43) en de moerputten (45.31/32) (beide tussen 1950-60).

Veldlathyrus (*Lathyrus pratensis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken en hooilanden, pl. talrijk.

Boslathyrus (*Lathyrus sylvestris*) uiterst zeld. in Ke: in 1975-79 in bermen thv. Haghorst (51.31) hier reeds in 1962 aanwezig en wellicht oorspr. verw.

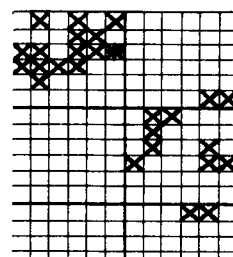
Aardaker (*Lathyrus tuberosus*) uiterst zeld. in F: in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk: in 1979 in de spoordijk thv. moerputten (45.31) en in 1976 in een berm/dijk thv. Poederoyen (44.17).

Rijstgras (*Leersia oryzoides*) vroeger in Ke en F: langs beken, sloten en andere wateren, in 1961 nog in/langs een sloot tussen Elshout en Drunen. (zie bijgaand kaartje: situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode met een dubbel kruisje is aangegeven).

Klein spiegelklokje (*Legousia hybrida*) uiterst zeld. in Ke: in 1980 met 1 ex. in de spoorweg thv. Baarle-Nassau (50.45) hier wel adv.

Groot spiegelklokje (*Legousia speculum-veneris*) vroeger in F: in akkers.

Bultkroos (*Lemna gibba*) zeld. in Ke en alg. in F: in sloten, vaarten, beken, wielen, putten, oude rivierlopen, greppels, e.a., pl. zeer talrijk.

- Klein kroos (*Lemna minor*) zeer alg. in Ke en F: in allerlei wateren, regelmatig talrijk tot zeer talrijk.
- Puntkroos (*Lemna trisulca*) alg. in Ke en F: in sloten, beken, vaarten, wielen, putten, oude beek- en rivierlopen, greppels, e.a., pl. zeer talrijk.
- Herfstleeuwetand (*Leontodon autumnalis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, e.a., pl. zeer talrijk.
- Ruige leeuwetand (*Leontodon hispidus*) uiterst zeld. in Ke en vrij alg. in F: in dijken, bermen en soms op een rivierduin, pl. zeer talrijk.
- Trincia (*Leontodon taraxacoides*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.
- Hartgespan (*Leonurus cardiaca*) vroeger (waarschijnlijk) in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen.
- Veldkruidkers (*Lepidium campestre*) vroeger in F: in bermen en dijken.
- Pijlkruidkers (*Lepidium draba*) uiterst zeld. in F: in 1975 op een braak/rud. terrein te Den Bosch (45.32).
- Graskers (*Lepidium graminifolium*) vroeger in F: voor 1950 in uurhok: 45.11.
- Steenkruidkers (*Lepidium ruderales*) zeld. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.
- Zomerklokje (*Leucojum aestivum*) de soort wordt voor 1964 vermeldt voor het kleine dombos thv. Geertruidenberg (44.34) hetgeen een onjuiste determinatie bleek te zijn.
- Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 in de vutgtpolder thv. Breda (44.53) en in 1978 langs het beatrixkanaal (51.34) het betreft hier wellicht steeds aanpl./verw.ex.
- Muurleeuwebek (*Linaria cymbalaria*) zeer zeld. in Ke en zeld. in F: op oude muren, pl. talrijk; bekend van: Breda, Minderhout (B), de heilige eik, Heusden, Zaltbommel, Kerkdriel, Hedel, Den Bosch en Vugt.
- Spiesleeuwebek (*Linaria elatine*) uiterst zeld. in Ke: in 1979-80 in een bospad ten zuiden van de regte heide (50.37) hier tamelijk talrijk; de soort wordt ook vermeldt voor een maasuiteerwaard(en) tussen Heusden en Alem (1979), vroeger waarschijnlijk op meer plaatsen in F en toen in akkers.
- Kleine leeuwebek (*Linaria minor*) uiterst zeld. in F: op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk terreinen, bekend van: Den Bosch, de Biesbosch en thv. Made.
- Eironde leeuwebek (*Linaria spuria*) vroeger (waarschijnlijk) in F: in akkers.
- Vlasleeuwebek (*Linaria vulgaris*) zeer alg. in Ke en alg. in F: in akkers, op braak/rud. terreinen, bermen, dijken, e.a., pl. talrijk tot zeer talrijk.
- Geelhartje (*Linum catharticum*) zeer zeld. in Ke: in kanaaldijken (Drongelens kanaal en Beatrixkanaal) pl. tamelijk talrijk, vroeger ook in vochtige hooilanden, op rivierduinen en vochtige heidevelden.
- Sturmia (*Liparis loeselii*) vroeger in Ke en Ke/F: in laagveen- en beekmoerassen en langs vennen, de soort kwam o.m. voor in de dulver (44.36) (1960) labbegat (44.36) (1961) binnenpolder terheyden (1955) belversven (51.12) (voor 1950) uilenven (57.23) (1946) thv. Plataux (57.34) (voor 1950) beersedal (51.12) (voor 1950), met name in de binnenpolder thv. Terheyden kwam de soort (voor 1950) bij duizenden voor.
- Grote keverorchis (*Listera ovata*) vrij zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, soms ook in houtwallen, heggen en in draslanden (het spekt en den opslag) pl. talrijk.
- Oeverkruid (*Littorella uniflora*) zeld. in Ke: in venoevers, pl. tamelijk talrijk tot talrijk, o.m. bekend van: bankven, keyenhurk, karregat, ijzeren man, zwarte goor, galgeven, groot huisven, groot choorven, haneven, witte bergen, e.a.
- Waterlobelia (*Lobelia dortmanna*) uiterst zeld. in Ke: in heidevennen, in 70-80 nog bekend van: galgeven (50.18) (1978) staalbergven (51.11) (1975) en groot huisven (51.12) (1977) steeds met weinig ex., vroeger kwam de soort talrijk voor in het Leikeven (44.

57) wat toen de rijkste groeiplaats was van Nederland, verder kwam de soort nog o.m. voor in: karregat (45.24) (1961) klein aderven (51.11) (1950) diaconieven (51.11) (1954) baksvan (50.18) (1954) keelven (50.18) (1954) schaapsven (50.18) (1954) groot malpieven (57.24) (1947) uilenven (57.23) (1947) meertjesven (51.55) (1957) keyenhurk (51.41) (1957) de flaas (50.48) (1957) peetersven (51.55) (1957) galgeven (51.55) (1957) kogelvangerven (51.12) (1957) palingven (51.12) (1957), de laatste jaren (1979-1980) is de soort echter niet meer waargenomen in de drie resterende vennen, zodat de soort wellicht geheel verdwenen is.

Italiaans raaigras (*Lolium multiflorum*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. wel uitgezaaid/verw.

Engels raaigras (*Lolium perenne*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in zandpaden, akkers, e.a., pl. zeer talrijk.

Vlasdolik (*Lolium remotum*) vroeger in Ke: in akkers (voor 1950 in 2 uurhokken).

Dolik (*Lolium temulentum*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 te Eindhoven (51.45) en thv. Nederwetten (51.26) hier wel adv., na 1950 ook nog adv. te Bortel en Tilburg en voor 1950 in akkers (2 uurhokken).

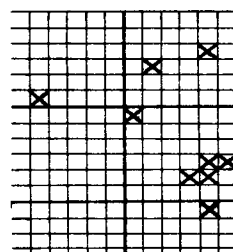
Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) alg. in Ke en F: in droge tot vochtige loofbossen, broekbossen, heggen, houtwallen, struwelen, ook in bermen en dijken, pl. talrijk.

Gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, e.a., pl. talrijk.

Smalbladige rolklaver (*Lotus tenuis*) zeer zeld. in F: in dijken en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk, bekend van thv. Waalwijk en de Biesbosch.

Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, draslanden, moerassen, broekbossen, bermen, e.a., pl. talrijk.

Waterlepelkje (*Ludwigia palustris*) vroeger in Ke: in of langs beken en sloten, voor 1950 in 9 uurhokken en rond 1950 nog thv. Eindhoven. (zie bijgaand kaartje: situatie voor 1950).

Vaste lupine (*Lupinus polyphyllus*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, heggen, struwelen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, langs sloten, in greppels, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. verw. en afk. uit Noord-Amerika, thans ingeb.

Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) zeld. in Ke: in sloten, beken, veenputten, leemputten en vennen, pl. zeer talrijk, o.m. bekend van: de reusel, grote beerse, thv. waalwijk, eendennest, leemputten thv. Udenhout, thv. Tilburg, nemelaer zuid, groot huisven, galgenwiel en grijze steen; vroeger ook in het leikeven, peetersven, uilenven, lisseven, e.a.

Gewone veldbies (*Luzula campestris*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, zandpaden, weilanden, greppels, heidevelden, e.a., pl. zeer talrijk.

Dichtbloemige veldbies (*Luzula multiflora* ssp. *congesta*) vrij alg. in Ke: in vochtige heidevelden, bermen, dijken, heischrale graslanden, blauwgraslanden, slootkanten, greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Veelbloemige veldbies (*Luzula multiflora* ssp. *multiflora*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, draslanden, blauwgraslanden, in greppels, slootkanten, langs beken, in matig droge loofbossen, in heidevelden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Ruige veldbies (*Luzula pilosa*) zeer zeld. in Ke: in matig droge tot vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk, o.m. bekend van; ulvenhoutse bos, hondsdonk, de brandt, gorp en rovert; vroeger ook in het mastbos en thv. Helvoirt.

Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*) alg. in Ke en F: in draslanden, vochtige hooilanden, langs beken, sloten, kanalen, vaarten, putten, in greppels, bermen, dijken, e.a., pl. talrijk; ex. met witte bloemen zijn in 1972 gevonden ten zuid-westen van Castelle (50.43) en in 1976 in de moerputten (45.32).

Moeraswolfsklauw (*Lycopodiella inundata*) vrij zeld. in Ke: in heipaden, kale plekken in vochtige heidevelden, in venoeveren, heigreppels en soms ook in bosgreppels en op een braak.terrein, pl. talrijk.

Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*) vroeger (waarschijnlijk) in Ke: in droge heidevelden.

Kromhals (*Lycopsis arvensis*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, zandpaden en op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Wolfspoot (*Lycopus europaeus*) zeer alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, bermen, dijken, vochtige loofbossen, broekbossen, moerassen, draslanden, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Boswederik (*Lysimachia nemorum*) vroeger in Ke: in vochtige loofbossen, in 1956 in hondsdonk (50.24) in 1958 in het ulvenhoutse bos (50.13) en in de ruweeuwsels (51.26).

Penningkruid (*Lysimachia nummularia*) vrij alg. in Ke en alg. in F: langs sloten, beken, vaarten, putten, in greppels, draslanden, wei- en hooilanden, bermen, dijken, vochtige loofbossen, grienden, e.a., pl. zeer talrijk.

Moeraswederik (*Lysimachia thyrsiflora*) zeld. in Ke en F: langs of in vennen, oude beeklopen, putten, in veenmoerassen en soms ook in kanaaloevers en langs oude rivierlopen, pl. tamelijk talrijk.

Gewone wederik (*Lysimachia vulgaris*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, in draslanden, moerassen, in vochtige loofbossen, broekbossen, grienden, bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk.

Gewone kattestaart (*Lythrum salicaria*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, draslanden, moerassen, vochtige loofbossen, broekbossen, grienden, houtwallen, heggen, in bermen, dijken, e.a., pl. talrijk.

Dalkruid (*Maianthemum bifolium*) vrij alg. in Ke: in droge tot matig vochtige loofbossen, soms ook in houtwallen, pl. zeer talrijk; een enkele maal ook gevonden tussen veenmos (Geelders) (45.53) (1980).

Appel (*Malus domestica*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, houtwallen, droge loofbossen, e.a., steeds met weinig ex., wel steeds verw/ingeb.

Wilde appel (*Malus sylvestris*) vrij zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, houtwallen en heggen, steeds met weinig ex.

Vijfdelig kaasjeskruid (*Malva alcea*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1979 in een dijk thv. Rossum (45.13) en in 1980 in een braak/rud. terrein in het landgoed gorp en rovert (50.27) pl. tamelijk talrijk.

Muskuskaasjeskruid (*Malva moschata*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, op braak/rud. terreinen en in heggen, pl. tamelijk talrijk.

Klein kaasjeskruid (*Malva neglecta*) zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Groot kaasjeskruid (*Malva sylvestris*) vrij zeld. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Malrove (*Marrubium vulgare*) vroeger in F: in bermen en op braak/rud. terreinen.

Reukeloze kamille (*Matricaria maritima* ssp. *inodora*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Schijfkamille (*Matricaria matricarioides*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, tussen straatstenen, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. afk. uit Noord-oost-Azie.

Echte kamille (*Matricaria recutita*) alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Gevlekte rupsklaver (*Medicago arabica*) uiterst zeld. in Ke en zeld. in F: in bermen, dijken, zandpaden en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk; in Ke adv.

Hopklaver (*Medicago lupulina*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Sikkelklaver (*Medicago sativa* ssp. *falcata*) uiterst zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, soms ook op een rivierduin, pl. tamelijk talrijk.

Luzerne (*Medicago sativa* ssp. *sativa*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk; oorspr. wel verw. en afk. uit Zuid-Europa, Azië en Noord-Afrika.

Wilde weit (*Melampyrum arvense*) deze soort wordt vermeldt voor een eiken-berkenbos langs de raamsloop thv. Hulsel (51.51) (1950-60) het is wellicht een routieve notering (verwarring met hengel) of een foutieve determinatie.

Hengel (*Melampyrum pratense*) vrij alg. in Ke: in droge tot matig vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, struwelen, in bermen, dijken, heischrale graslanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Avondskoekoeksbloem (*Melandrium album*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers en weilanden, e.a., pl. talrijk.

Dagkoekoeksbloem (*Melandrium rubrum*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, struwelen, bermen, dijken, langs beken, sloten, soms ook op braak/rud. terreinen en in vochtige hooilanden, pl. talrijk; ex. met een witte bloemkroon zijn gevonden in het wandelbos (50.17) (1979) en in het wijboschbroek (45.45) (1980).

Witte honingklaver (*Melilotus albus*) vrij alg. in Ke en F: op braak/rud. terreinen, in bermen, dijken, zandpaden, e.a. pl. zeer talrijk.

Gele honingklaver (*Melilotus altissimus*) vrij zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in rivieroever, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Akkerhoningklaver (*Melilotus officinalis*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, zandpaden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Watermunt (*Mentha aquatica*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, draslanden, greppels, broekbossen, grienden, e.a., pl. talrijk.

Akkermunt (*Mentha arvensis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, hooilanden, langs allerlei wateren, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, soms ook in akkers, e.a., pl. talrijk.

Herstmunt (*Mentha longifolia*) uiterst zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, langs allerlei wateren, e.a., pl. talrijk; in Ke adv.

Wollige munt (*Mentha x niliaca* nm. *alopecuroides*) uiterst zeld. in F: in 1979 in de Biesbosch (44.14) een bastaard van herstmunt en witte munt.

Bosmunt (*Mentha x niliaca* nm. *niliaca*) zeer zeld. in F: in de Biesbosch (dijken en bermen) en pl. talrijk; een bastaard van herstmunt en witte munt.

Witte munt (*Mentha suaveolens*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1978-80 in een braak/rud. terrein thv. Best (51.24) en in een dijk thv. Rossum (45.13) pl. zeer talrijk.

Kransmunt (*Mentha x verticillata*) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: langs allerlei wateren, in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk; een bastaard van akkermunt en watermunt.

Waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in of langs vennen, oude weeklopen, veenputten en in veenmoerassen, pl. talrijk.

Eenjarig bingelkruid (*Mercurialis annua*) vrij alg. in Ke en F: op braak/rud. terreinen, in bermen, dijken, akkers, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Mispel (*Mespilus germanica*) zeer zeld. in Ke: in vochtige loofbossen en houtwallen, steeds met weinig ex.; bekend van hondsdonk (50.24) beersedal (51.12) dommeldal (51.13/14); waarschijnlijk steeds aangeplant.

Dwerggras (*Mibora minima*) vroeger in Ke: voor 1950 in 1 uurhok (44.53).

Bosgierstgras (*Milium effusum*) zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk.

Gele maskerbloem (*Mimulus guttatus*) uiterst zeld. in F: in 1972 in de Biesbosch (44.24) hier wellicht ingeb. en oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Drienerfmuur (*Moehringia trinervia*) vrij alg. in Ke en vrij zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, langs sloten en beken, pl. talrijk.

Pijpestrootje (*Molinia caerulea*) zeer alg. in Ke: in droge tot natte heidevelden, in droge tot vochtige naald/loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, dijken, langs vennen, sloten, beken, putten, in greppels, hoogveenmoerassen, blauwgraslanden, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Behaard stofzaad (*Monotropa hypopithys* ssp. *hypopithys*) vroeger in Ke: in 1941 nog nabij het brouwkuipersven thv. Oisterwijk (51.11.).

Klein bronkruid (*Montia fontana* var. *chondrosperma*) uiterst zeld. in Ke: in 1972 in een greppel in het merkskedal (50.44).

Waterbronkruid (*Montia fontana* ssp. *rivularis*) uiterst zeld. in Ke: in 1976 in de breugelse beek thv. Son en Breugel (51.25).

Blauwe druifjes (*Muscari botryoides*) uiterst zeld. in Ke: in 1976 in een berm langs de logtse baan (51.12) en in 1978 in een droog loofbosje thv. Riel (50.27) steeds met weinig ex.; wel steeds verw. en afk. uit Zuid-Europa en Klein-Azie.

Muursla (*Mycelis muralis*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in landgoed hondsdonk (50.24).

Middelst vergeetmijnietje (*Myosotis arvensis*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, houtwallen, heggen, op braak/rud. terreinen, in akkers, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Veelkleurig vergeetmijnietje (*Myosotis discolor*) vrij alg. in Ke en F: in dijken, bermen, op braak/rud. terreinen, in greppels, soms ook in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Zompvergeetmijnietje (*Myosotis laxa*) vrij alg. in Ke en vrij zeld. in F: in greppels, langs sloten, beken, putten, in weilanden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Moerasvergeetmijnietje (*Myosotis palustris* ssp. *nemorosa*) vroeger in Ke: in draslanden, voor 1950 in 3 uurhokken.

Moerasvergeetmijnietje (*Myosotis palustris* ssp. *palustris*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, greppels, broekbossen, e.a., pl. talrijk; ex. met een witte bloemkroon zijn eenmaal gevonden in het helsbroek (51.21) (1980).

Ruw vergeetmijnietje (*Myosotis ramosissima*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Voorjaarsvergeetmijnietje (*Myosotis stricta*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 op een voormalige akker in de baronie cranendonk thv. Soerendonk (51.26), vroeger (voor 1950) in 4 uurhokken in F.

Watermuur (*Myosoton aquaticum*) vrij zeld. in Ke en F: in grienden, houtwallen, heggen, struwelen, vochtige loofbossen, langs sloten, rivieren, soms ook op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Muizestaart (*Myosurus minimus*) vroeger in F: in bermen, weilanden en op braak/rud. terreinen.

Gagel (*Myrica gale*) alg. in Ke: in vochtige tot natte heidevelden, in of langs vennen, veenputten, sloten, greppels, oude beeklopen, in hoogveen- en beekmoerassen, broekbossen/struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Teer vederkruid (*Myriophyllum alterniflorum*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 nog in het groot choorven (51.11) (weinig), vroeger ook nog in de leemputten thv. Udenhout (45.51) (1960) en het Nieuwkuycks venetje (45.31) (1959).

Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*) zeer zeld. in Ke en zeld. in F: in sloten, soms ook in vennen en oude rivierlopen, pl. talrijk.

Kransvederkruid (*Myriophyllum verticillatum*) uiterst zeld. in F: in 1979 in de Biesbosch (44.23) vroeger ook in de binnenpolder terheyden (44.43).

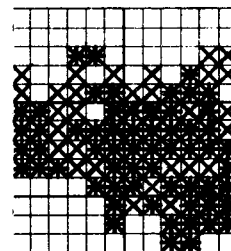
Roomse kervel (*Myrrhis odorata*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in het rooie broek (51.14) hier wel verw. en afk. uit Zuid-Europa.

Groot nimfkruid (*Najas marina*) uiterst zeld. in F: in 1976 in de afgesneden maasarm thv. Lithoyen (45.15).

Klein nimfkruid (*Najas minor*) vroeger in Ke en F: in 1847 in het oude maasje thv. Oud-Heusden (44.38) en in de zuid-willemsvaart thv. Den Bosch (45.33).

Borstelgras (*Nardus stricta*) vrij alg. in Ke: in droge tot vochtige heidevelden, bermen, dijken, zandpaden, e.a., pl. talrijk.

Beenbreek (*Narthecium ossifragum*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in Ke/F: in natte heidevelden, gagelstruwelen, in of langs (hoog)veenputten, langs heidevennen, in (hoog)veenmoerassen, in heilgreppels, soms ook in bosgreppels (o.m. diessense heide en rovertse heide) en in (laag) veermoerassen, pl. zeer talrijk; een soort die sterk is achteruitgegaan en voor 1950 nog in 90 uurhokken voorkwam, tussen 1950-70 nog in 61 uurhokken en in 1970-80 nog maar in 25 uurhokken. (zie bijgaand kaartje: situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode met een dubbel kruisje is aangegeven).

Slanke waterkers (*Nasturtium microphyllum*) alg. in Ke en F: in of langs sloten, vaarten, beken, oude beek- en rivierlopen, wielen, putten, in moerassen, e.a., pl. talrijk.

Echte waterkers (*Nasturtium officinale*) vrij zeld. in F: in of langs sloten, vaarten, putten, wielen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Vogelnestje (*Neottia nidus-avis*) vroeger in Ke: in loofbossen, voor 1950 in 2 uurhokken.

Wild kattenkruid (*Nepeta cataria*) vroeger in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen.

Gele plomp (*Nuphar lutea*) alg. in Ke en F: in sloten, vaarten, beken, oude beek- en rivierlopen, wielen, putten, vennen, rivieren en kanalen, pl. zeer talrijk.

Waterlelie (*Nymphaea alba*) alg. in Ke en F: in vennen, oude beek- en rivierlopen, vaarten, sloten, veenputten, wielen, e.a., pl. zeer talrijk.

Nymphaea candida (geen ned. naam bekend!) uiterst zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in oude rivierlopen, wielen en veenput; bekend van: afgedamde maas thv. Zuilichem (44.18) (1977) wiel thv. Well (45.21) (1977) Haarsteegse wiel (45.31) (1977) oude hedikhuizen maas (45.31) (1977) en in 1980 ook gevonden in de dommelbeemden thv. St. Oedenrode (51.15).

Watergentiaan (*Nymphoides peltata*) vrij alg. in F: in sloten, vaarten, oude rivierlopen, wielen en putten, pl. zeer talrijk.

Late ogentroost (*Odontites verna* ssp. *serotina*) uiterst zeld. in Ke: in 1976-77 op een braak. terreintje ten zuiden van Tilburg (50.28) tamelijk talrijk, hier echter door werkzaamheden weer verdwenen.

Watertorkruid (*Oenanthe aquatica*) alg. in Ke en F: in sloten, greppels, beken, putten, wielen, vennen, oude beek- en rivierlopen, moerassen, broekbossen, e.a., pl. talrijk.

Pijptorkruid (*Oenanthe fistulosa*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in of langs sloten, vaarten, putten, wielen, oude beek- en rivierlopen, greppels, in moerassen, draslanden, e.a., pl. talrijk.

Kerveltorkruid (*Oenanthe peucedanifolia*) vroeger in F: voor 1950 in het uurhok: 45.14.

Gewone teunisbloem (*Oenothera biennis*) vrij alg. in Ke en F: op braak/rud. terreinen, in bermen en dijken, pl. talrijk; oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Grote teunisbloem (*Oenothera erythrosepala*) uiterst zeld. in Ke: in 1979 op een braak/rud. terrein ten oosten van Tilburg (50.18) en in 1979-80 op een braak/rud. terrein ten oosten van Best (51.24) hier talrijk en wellicht ingeb., oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Kleine teunisbloem (*Oenothera parviflora* var. *parviflora*) uiterst zeld. in F: in 1976 in een dijk thv. Poederoyen (44.17), oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Kattedoorn (*Ononis spinosa*) vrij zeld. in F: in bermen en dijken, pl. talrijk.

Wegdistel (*Onopordum acanthium*) zeer zeld. in Ke en F: in bermen en soms ook in een bospad, bekend van: ten oosten van Tilburg (2 vindpl.) (50.18) landgoed gorp en rovert (50.27) thv. Esbeek (50.48) en thv. Bokhoven (45.22) wel steeds met weinig ex. en waarschijnlijk steeds verw. of adv.

Addertong (*Ophioglossum vulgatum*) uiterst zeld. in Ke: in 1970 in het beekdal v/d kleine dommel (51.46/56) en in 1972 in een greppel in het merksedal (50.43) vroeger op meer plaatsen in Ke en F, o.m.: vloeiveide thv. Bergyck (57.23) (1960) en thv. het Plateaux (57.34) (1960) bommelerwaard (45.11) (1956) thv. Haarsteeg (45.21) (1956) meer van engelen (45.32) (1961) binnenpolder terheyden (44.43) (1955) eckartse beemden (51.35) (1958)

leemputten thv. Acht(51.34)(1956)moerputten(45.32)(1957)het spekt(51.26)(1951)de
dulver(44.36)(1954)e.a.; de laatste jaren is de soort niet meer bekend van de res-
terende groeiplaatsen, zodat ook deze soort wellicht geheel verdwenen is.

Vleeskleurige orchis(*Orchis incarnata*) zeer zeld. in Ke en F: in blauwgraslanden en
zegemoerassen, pl. tamelijk talrijk; in 70-80 nog bekend van: de moerputten(45.32)
(1975)munnikenland(44.17)(1979)helsbroek(51.21)(1976)merkskedal(50.44)(1972)dul-
ver(44.36)(1970)en het spekt(51.26)(1970), de laatste jaren echter nog maar bekend
van 1 uurhok: 44.17; een soort die zeer sterk is achteruitgegaan en vroeger nog
o.m. bekend was van: binnenpolder terheyden(44.43)(1955)beersdal(51.12)(1947)de broe-
keling(50.48)(1960)beekdal kleine dommel(51.46/56)(1951)e.a.

Heideorchis(*Orchis maculata* ssp. *elodes*) uiterst zeld. in Ke: in 1976 en 1978 in een
heischraal graslandje op de Kampina(51.12) hier tamelijk talrijk, vroeger nog op
meer plaatsen in Ke.

Bosorchis(*Orchis maculata* ssp. *fuchsii*) uiterst zeld. in Ke: in 1975-1980 in een hei-
schraal graslandje op de Kampina(51.12) hier slechts 1 ex., vroeger nog op meer plaat-
sen in Ke.

Gevlekte orchis(*Orchis maculata* ssp. *maculata*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in Ke/F:
in blauwgraslanden, heischrale graslanden, vochtige heidevelden, in
slootkanten, bermen, dijken, bospaden, heipaden, soms ook in een vocht-
tige bosweide en in een (hoog)veenmoeras; pl. talrijk.

Een soort die zeer sterk is achteruitgegaan, kwam de soort na 1950
nog in 80 uurhokken voor en pl. zeer talrijk, in 70-80 kwam de soort
nog maar in 19 uurhokken voor en in de jaren 1979-80 nog maar in
9 à 10 uurhokken. (zie bijgaand kaartje: situatie na 1950).

Breedbladige orchis(*Orchis majalis*) zeld. in Ke en F: in draslanden,
een enkele maal ook langs een beek(reusel 51.21), pl. talrijk; een
soort die eveneens zeer sterk is achteruitgegaan, kwam de soort
voor 1950 nog in 98 uurhokken voor, na 1950 waren het er nog 50 uur-
hokken en in 70-80 nog maar 7 uurhokken. (zie bijgaand kaartje:
situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode met een dub-
bel kruisje wordt aangegeven).

Harlekijn(*Orchis morio*) vroeger in F: tussen 1950-60 nog in de bom-
melerwaard(Ge)(45.11) en waarschijnlijk nog op meer plaatsen in F.

Rietorchis(*Orchis praetermissa*) uiterst zeld. in Ke en Ke/F: in blauw-
graslanden en in een dijk, pl. tamelijk talrijk; in 70-80 alleen nog maar bekend van:
het bossche broek(45.42)(1976)de dulver(44.36)(1979)en het beatrixkanaal(51.34)(19-
78) vroeger o.m. ook in de binnenpolder terheyden(44.43)(1955)merkskedal(50.44)(1960)
het spekt(51.26)(1961)beersedal(51.12/22)(1947)den opslag en helsbroek(51.21)(1956)
e.a.

De gevlekte rietorchis was o.m. bekend van de dullaard(44.36)(voor 1950).

Smalbladige orchis(*Orchis traunsteineri*) vroeger in Ke: voor 1950 thv. Hoge Mierde.

Wilde marjolein(*Origanum vulgare*) uiterst zeld. in Ke: in 1972 op een akker thv. Best
(51.24) in 1977-78 in de dijk langs het wilhelminakanaal tussen Best en Oirschot
(51.23) en in 1978 in de dijk langs het beatrixkanaal(51.34) pl. tamelijk talrijk;
ex. met een witte bloemkroon zijn eenmaal gevonden op een akker thv. Best(51.24)(1972),
vroeger kwam de soort ook nog voor in F.

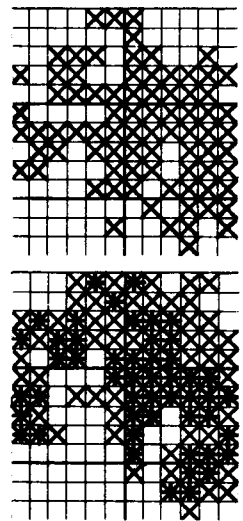
Gewone vogelmelk(*Ornithogalum umbellatum*) vrij zeld. in Ke en F: in bermen, dijken, heg-
gen, houtwallen, vochtige loofbossen, soms ook in weilanden en op braak. terreinen, e.a.,
pl. zeer talrijk(thv. Gravenmoer).

Vogelpootje(*Ornithopus perpusillus*) alg. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken,
zandpaden, greppels, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers, pl. talrijk.

Klavervreter(*Orobancha minor*) vroeger in F: in dijken, bermen en hooilanden.

Grote bremraap(*Orobancha rapum-genistae*) vroeger in Ke: in heidevelden, bermen, e.a.

Koningsvaren(*Osmunda regalis*) vrij alg. in Ke: langs sloten, beken, oude beeklopen, veen-
putten, vennen, kanalen, in greppels, bermen, dijken, vochtige loofbossen, broekbossen,
houtwallen, draslanden, e.a., pl. talrijk.

Witte klaverzuring (*Oxalis acetosella*) zeld. in Ke: in matig droge tot vochtige loofbossen, pl. talrijk; bekend van: de brandt, brokkenbroek, ulvenhoutse bos, hondsdonk, ruweeuwsels, eikenhorst, boswachterij dorst en oosterheide.

Stijve klaverzuring (*Oxalis europaea*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, greppels, op braak/rud. terreinen, in akkers, tussen straatstenen, in zandpaden (ook bospaden), e.a., pl. talrijk.

Veenbes (*Oxycoccus palustris*) zeld. in Ke: in of langs heidevennen, heigrepels en in of langs (hoog)veenputten, pl. zeer talrijk; bekend van: groot goor, galgeven, kanuniksven, goudberg, loonse plakken, groot choorven, div. vennen op de Kampinasche heide, zegenrode, hazeputten, kroonven, plateaux en de reuselse moeren.

Ruige klaproos (*Papaver argemone*) zeld. in Ke en F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk; vroeger ook in akkers.

Kleine klaproos (*Papaver dubium*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. talrijk.

Gewone klaproos (*Papaver rhoeas*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. zeer talrijk.

Klein glaskruid (*Parietaria judaica*) uiterst zeld. in Ke/F en F: in 1975 op het kasteel te Bokhoven (45.21) en in 1980 op muren te Den Bosch (45.32) hier pl. talrijk, vroeger ook nog te Heusden (44.28) (1933), Geertruidenberg (44.34) (1965).

Groot glaskruid (*Parietaria officinalis*) vroeger in Ke en F: bekend van: zaltbommel (45.12) (1935) Oosterhout (44.44) (1874) en Breda (50.13) (1846).

Eenbes (*Paris quadrifolia*) zeld. in Ke: in matig droge tot vochtige (soms ook natte) loofbossen, houtwallen, heggen, struwelen en een enkele maal in een draslandje (landgoed valkenburg (50.24), pl. talrijk; o.m. bekend van: ulvenhoutse bos, hondsdonk, valkenburg, gorp en rovert, heerenbeek, veldersbos, mortelen, boschkant, kavelen, wijboschbroek, geelders, nederwetten, beekdal kleine dommel, hezelaarsbroek, rooise broek, heerendonk, kasteel heeswijk, vogelenzang en breugelse beemden.

Parnassia (*Parnassia palustris*) uiterst zeld. in Ke: in 1971 in het spekt (51.26) en in 1976 in den opslag (51.21) hier nog maar enkele (vegetatieve) ex., in het spekt in 1971 nog talrijk, de laatste jaren echter niet meer bekend, zodat ook deze soort wellicht geheel verdwenen is. Vroeger kwam de soort op diverse plaatsen voor in Ke en Ke/F in: blauwgraslanden, veenmoerassen, heidevelden en langs vennen en pl. zeer talrijk (in 1960 nog in den opslag) de soort was o.m. bekend van: helsbroek (51.21) (1960) moerputten (45.32) (1956) beekdal rosep (51.11) (-) beersedal (51.12/22) (1947) veldersbos (51.13) (1960) beekdal kleine dommel (51.46/56) (-) eckartse beemden (51.36) (1955) gijzenrooi (51.45) (-) binnenpolder terheyden (44.43) (-) e.a.

Pastinaak (*Pastinaca sativa*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken en hooilanden, pl. talrijk.

Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris*) zeer zeld. in Ke en F: in veenmoerassen, soms ook langs veenputten, pl. talrijk; o.m. bekend van: helsbroek, dommelbeemden thv. St. Oederode, het spekt, zegenrode, bossche broek, moerputten, bommelerenwaard, kornse boezem, dulver, eendenest, e.a., op diverse plaatsen de laatste jaren niet meer gevonden.

Heidekartelblad (*Pedicularis sylvatica*) vrij zeld. in Ke: in vochtige heidevelden, heischrale graslanden, in heipaden/grepels, langs vennen, in bermen en soms in dijken; pl. talrijk; ex. met een witte bloemkroon zijn eenmaal gevonden in een berm ten zuidoosten van Moergestel (51.21) (1978-79).

Waterpostelein (*Peplis portula*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in of langs sloten, greppels, vennen, putten, soms ook in zandpaden en op braak. terreinen, pl. zeer talrijk (o.m. leemputten thv. Udenhout, het bankven in landgoed gorp en rovert en in een sloot in de rauwbraken thv. Tilburg).

Groot hoefblad (*Petasites hybridus*) vrij alg. in Ke en F: langs beken, kanalen, vaarten, sloten, rivieren, in broekbossen, grienden, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk.

Karwijvarkenskervel (*Peucedanum carvifolia*) zeer zeld. in F: in dijken, bermen, soms op een rivierduin en in een weiland, pl. tamelijk talrijk.

Melkeppe(*Peucedanum palustre*)alg.in Ke en F:langs of in sloten,greppels,beken,vaarten,putten,oude beek-en rivierlopen,kanalen,greppels,in broekbossen,vochtige loofbossen,heggen,houtwallen,struwelen,moerassen,draslanden,e.a.,pl.talrijk.

Rietgras(*Phalaris arundinacea*)zeer alg.in Ke en F:in of langs allerlei wateren,in greppels,moerassen,draslanden,broekbossen,grienden,e.a.,regelmatig talrijk.

Klein timotheegras(*Phleum bertolonii*)vrij alg.in Ke en vrij zeld.in F:in bermen,dijken,zandpaden,greppels,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Timotheegras(*Phleum pratense*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,wei-en hooilanden,e.a.,pl.zeer talrijk.

Riet(*Phragmites australis*)zeer alg.in Ke en F:langs of in allerlei wateren,in moerassen,broekbossen,gründenden,vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,bermen,dijken,op braak.terreinen,in greppels,draslanden,blauwgraslanden,natte heidevelden,hoogveenmoerassen,e.a.,regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Tongvaren(*Phyllitis scolopendrium*)uiterst zeld.in Ke en Ke/F:in 1975 op een muur langs de dieze te Den Bosch(45.32)en in 1980 op een bruggetje thv.kasteel Nemelaer(45.51)hier enkele ex.;vroeger ook nog in een waterput thv.Alphen(1917)thv.Boxtel(1961)thv.Oirschot(1961)thv.Liempde(1961)te Oisterwijk(1901)op een brug langs de dommel thv.de Geelders(1944)en te Tilburg(1934).

Zwarte rapunzel(*Phyteuma nigrum*)zeer zeld.in Ke:in vochtige loofbossen en slootkanten,pl.talrijk(Wijboschbroek),bekend van:thv.Oosteinde(1978)den opslag(1980)rooise broek(1978)geelders(1974)en Wijboschbroek(1980),vroeger(1959)ook nog in het veldersbos en heerenbeek(51.13/23),in 1960-70 ook nog in draslanden in den opslag tesamen met o.m.muskuskruid en knolsteenbreek.

Witte rapunzel(*Phyteuma spicatum*)zeer zeld.in Ke:in vochtige loofbossen,houtwallen en langs (bos)beken,pl.talrijk(Hondsdonk,valkenburg en ulvenhoutse bos)bekend van:het ulvenhoutse bos(1980)de landgoederen hondsdonk en valkenburg(1980)houtwallen in het beekdal van de rode beek(50.24)(1978)halse beemden(1972)en de brandt(1979 en 1980)deze laatste groeiplaats is wellicht de recentse nieuwe vindplaats in Nederland;de witte rapunzel komt in Nederland in 9 uurhokken(na 1950)voor,waarvan 5 uurhokken binnen het onderzochte gebied.

Oosterse karmozijnbes(*Phytolacca esculenta*)uiterst zeld.in Ke:in 1977 op een braak.terrein in het landgoed gorp en rovert(50.27)hier met slechts 1 ex.;in 1967 ook te Eindhoven;wel steeds adv.of verw.en afk.uit Oost-Azie.

Dubbelkelk(*Picris echioides*)uiterst zeld.in Ke en F:in 1977-79 langs een zandpad ten oosten van Tilburg(50.18)en in 1978 in een berm ten westen van Waalwijk(44.37)in beide gevallen met weinig ex.;in 1967 ook nog te Boxtel.

Echt bitterkruid(*Picris hieracioides*)zeld.in F:in bermen en dijken,pl.talrijk.

Pilvaren(*Pilularia globulifera*)zeld.in Ke en uiterst zeld.in Ke/F:in of langs sloten,vennen,putten,pl.zeer talrijk;o.m.bekend van:eendennest(1978)zandput ten zuiden van Tilburg(1977-79)bankven(1980)haneven(1980)groot choorven(1972)winkelsven(1978)den opslag(1980)grijze steen(1979)buikheide(groot meer)(1980)thv.Nuenen(1977)beekdal kleine dommel(1971),vroeger o.m.ook bekend van leemputten thv.Acht(51.34)(1958)binnenpolder terheyden(44.43)(1955)e.a.

De mogelijkheid dat de pilvaren in de toekomst nog op meer plaatsen zal verschijnen is niet uitgesloten,met name de wateren die gebruikt worden voor recreatie zijn dikwijls geschikte groeiplaatsen voor de pilvaren,waarbij opvalt dat de soort dikwijls zeer talrijk voorkomt,soms de gehele bodem bedekkend van een tamelijk grote waterplas of met duizenden ex.in de oevers van diverse waterplassen.

Grote bevernel(*Pimpinella major*)uiterst zeld.in Ke en zeld.in F:in bermen,dijken en soms in heggen en struwelen,pl.tamelijk talrijk.

Kleine bevernel(*Pimpinella saxifraga*)zeer zeld.in F:in dijken,bermen en soms op een rivierduin,pl.tamelijk talrijk.

Vetblad(*Pinguicula vulgaris*)vroeger in Ke:in blauwgraslanden en natte heidevelden,voor 1950 in 7 uurhokken.

Groveden (*Pinus sylvestris*) zeer alg. in Ke: in droge naald/loofbossen, houtwallen, droge heidevelden, in bermen, dijken, langs vennen, putten, e.a., pl. zeer talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Hersthoornweegbree (*Plantago coronopus*) vroeger in Ke/F: in 1961 in een dijk thv. Nieuwkuyok, hier wel adv.

Zandweegbree (*Plantago indica*) vroeger in Ke en F: voor 1950 te of thv. Waalre, Den Bosch, Veghel, Tilburg en na 1950 thv. Alem; wel steeds adv. en afk. uit Midden-, Zuid- en Oost-Europa en West-Azie.

Smalle weegbree (*Plantago lanceolata*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in zandpaden, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Grote weegbree (*Plantago major* ssp. *major*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in zandpaden, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Grote weegbree (*Plantago major* ssp. *pleiosperma*) zeer zeld. in Ke en F: in zandpaden, bermen en op braak. terreinen, steeds met weinig ex.

Ruige weegbree (*Plantago media*) vrij zeld. in F: in bermen, dijken, soms ook op een rivierduin en in hooilanden, pl. tamelijk talrijk.

Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*) zeer zeld. in Ke en uiterst zeld. in Ke/F: in blauwgraslanden, heischraalgrasland, dijk, vochtige loofbossen, vroeger ook in veenmoerassen en vochtige heidevelden, pl. tamelijk talrijk; in 70-80 nog bekend van: het labbegat (1978) Kampina (1971) geelders (1970) rooise broek (1978) ruweeuwsels (1972) spekt (1970) en het beatrixkanaal (1978) de laatste jaren nog maar bekend van 4 uurhokken; vroeger op meer plaatsen in Ke en Ke/F, o.m.: wijboschbroek (45.44) (1960) valkenburg/hondsdonk (50.24) (1955) merkskedal (50.43/44) (1956) beersedal (51.12/22) den opslag (51.21) (1956) gijzenrooi (51.45) (1955) eckartse beemden (51.35) (1958) dulver (44.36) (1956) binnenpolder terheyden (44.43) (voor 1950) e.a.

Bergnachtorchis (*Platanthera chlorantha*) deze soort wordt vermeldt voor een dijk langs het beatrixkanaal (51.34) (1978) door K.N.N.V. afd. Eindhoven, of deze determinatie juist is valt in eerste instantie te betwifelen.

Straatgras (*Poa annua*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, tussen straatstenen, op braak/rud. terreinen, op muren, in zandpaden, etc., regelmatig talrijk tot zeer talrijk.

Bosbeemdgras (*Poa chaixii*) vroeger in Ke: bekend van de omg. van Oisterwijk.

Plat beemdgras (*Poa compressa*) uiterst zeld. in Ke/F en F: in 1979 op een stadsmuur te Heusden (44.28) en in 1980 op een muur te Den Bosch (45.32) pl. talrijk; in 1904 ook nog te Zaltbommel.

Schaduwgras (*Poa nemoralis*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, soms ook in grienden, pl. talrijk.

Moerasbeemdgras (*Poa palustris*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: langs allerlei wateren, in draslanden, moerassen, greppels, e.a., pl. talrijk.

Veldbeemdgras (*Poa pratensis* ssp. *angustifolia*) zeld. in Ke: in bermen, dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Veldbeemdgras (*Poa pratensis* ssp. *pratensis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Ruw beemdgras (*Poa trivialis*) zeer alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, bermen, dijken, draslanden, weilanden, loofbossen, e.a., pl. zeer talrijk.

Liggend vleugeltjesbloem (*Polygala serpyllifolia*) vrij alg. in Ke: in heischrale graslanden, vochtige heidevelden, heipaden/greppels, in bermen, dijken, e.a., pl. talrijk.

Gewoon vleugeltjesbloem (*Polygala vulgaris*) vrij zeld. in Ke: in heipaden, heischrale graslanden, bermen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Veelbloemig salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*) vrij alg. in Ke en uiterst zeld. in Ke/F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, langs sloten, beken, in bermen, e.a., pl. talrijk.

Veenwortel (*Polygonum amphibium*) zeer alg. in Ke en F: in allerlei wateren (o.m. beken, vaarten, vennen, wielen, sloten, poelen, oude beek- en rivierlopen) als landvorm langs allerlei wateren, in bermen, dijken, akkers, in weilanden, greppels, e.a., pl. talrijk; de landvorm komt vrij zeld. bloeiend voor.

Polygonum arenastrum (geen ned. naam bekend!) alg. in Ke en F: tussen straatstenen, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, bermen, e.a., pl. talrijk.

Varkensgras (*Polygonum aviculare*) zeer alg. in Ke en F: tussen straatstenen, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, bermen, dijken, akkers, weilanden, e.a., pl. zeer talrijk.

Adderwortel (*Polygonum bistorta*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in bermen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, greppels, langs beken, sloten, soms ook in draslanden, broekbossen, weilanden en dijken, pl. zeer talrijk (o.m. thv. Boschkant).

Zwaluwtong (*Polygonum convolvulus*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, heggen, struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Japanse duizendknoop (*Polygonum cuspidatum*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, op braak/rud. terreinen, langs beken, sloten, vaarten, kanalen, in vochtige loofbossen, broekbossen, houtwallen, heggen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. afk. uit Japan.

Heggeduizendknoop (*Polygonum dumetorum*) vrij alg. in Ke en F: in heggen, struwelen, houtwallen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Waterpeper (*Polygonum hydropiper*) zeer alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, op braak/rud. terreinen, akkers, zandpaden, weilanden, in loofbossen, e.a., pl. zeer talrijk.

Viltige duizendknoop (*Polygonum lapathifolium*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, op braak/rud. terreinen, in bermen, dijken, greppels, e.a., pl. zeer talrijk.

Kleine duizendknoop (*Polygonum minus*) vrij zeld. in Ke: in greppels, langs allerlei wateren, op braak. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Zachte duizendknoop (*Polygonum mite*) alg. in Ke en F: in greppels, langs allerlei wateren, op braak. terreinen, in zandpaden, weilanden, akkers, e.a., pl. talrijk.

Perzikkruid (*Polygonum persicaria*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in greppels, zandpaden, e.a., regelmatig talrijk.

Brede eikvaren (*Polypodium interjectum*) vroeger in F: op knotwilgen, e.a., voor/na 1950 in 5 uurhokken.

Gewone eikvaren (*Polypodium vulgare*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in droge tot matig vochtige loofbossen, op oude eiken- en beukenstronken, in houtwallen, slootkanten, greppels, soms ook op knotwilgen en oude muren, pl. talrijk (landgoed de pettelaar).

Witte abeel (*Populus alba*) alg. in Ke en F: in bermen, houtwallen en heggen, pl. tamelijk talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Grauwe abeel (*Populus canescens*) zeld. in Ke: in loofbossen, houtwallen en bermen, pl. tamelijk talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Zwarte populier (*Populus nigra*) zeld. in F: in grienden, langs rivieren, e.a., pl. tamelijk talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb., mogelijk ook wild.

Ratelpopulier (*Populus tremula*) alg. in Ke en F: in loofbossen, houtwallen, heggen, broekbossen, bermen, dijken, langs beken, rivieren, vaarten, kanalen, e.a., pl. zeer talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Spitsbladig fonteinkruid (*Potamogeton acutifolius*) vroeger in Ke en F: in sloten, putten, e.a.

Rossig fonteinkruid (*Potamogeton alpinus*) zeer zeld. in Ke: in een beek (reusel 51.41) en in sloten (den opslag 51.21, nemelaer zuid 51.11) pl. tamelijk talrijk.

Klein fonteinkruid (*Potamogeton berchtoldii*) vroeger in Ke en F: in sloten, putten, e.a.

Plat fonteinkruid (*Potamogeton compressus*) zeld. in F: in sloten, vaarten, oude rivierlopen, putten, e.a., pl. talrijk.

- Gekroesd fonteinkruid (*Potamogeton crispus*) alg. in Ke en F: in beken, sloten, putten, oude rivier- en beeklopen, rivieren, kanalen, vaarten, vennen, wielen, e.a., pl. zeer talrijk.
- Puntig fonteinkruid (*Potamogeton friesii*) zeld. in F: in sloten en vaarten, pl. tamelijk talrijk, vroeger ook in Ke.
- Ongelijkbladig fonteinkruid (*Potamogeton gramineus*) zeer zeld. in Ke en F: in een sloot (thv. Vliedberg) veenput (eendennest) en heideven (groot choorven) pl. zeer talrijk (thv. Vliedberg), vroeger ook in binnenpolder terheyden, winkelsven, leemputten thv. Udenhout, e.a.
- Glanzend fonteinkruid (*Potamogeton lucens*) zeer zeld. in Ke en vrij alg. in F: in sloten, vaarten, oude rivierlopen, beken, veenputten, kanalen, wielen, e.a., pl. talrijk.
- Drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*) alg. in Ke en F: in sloten, vaarten, putten, vennen, oude rivier- en beeklopen, wielen, beken, e.a., pl. zeer talrijk.
- Rivierfonteinkruid (*Potamogeton nodosus*) vroeger in Ke: in 1918 in de dommel tussen Kasteren en Olland (51.13).
- Stompbladig fonteinkruid (*Potamogeton obtusifolius*) zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in oude rivier- en beeklopen, sloten, vaarten, putten, e.a., pl. zeer talrijk.
- Schedefonteinkruid (*Potamogeton pectinatus*) alg. in Ke en F: in sloten, vaarten, beken, rivieren, oude beek- en rivierlopen, wielen, putten, vennen, kanalen, e.a., pl. zeer talrijk.
- Doorgroeid fonteinkruid (*Potamogeton perfoliatus*) zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in kanalen, vaarten, rivieren, oude rivierlopen, wielen, e.a., pl. tamelijk talrijk.
- Duizendknoopfonteinkruid (*Potamogeton polygonifolius*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in sloten, vennen, beken, oude beeklopen, veenputten, leemputten, e.a., pl. talrijk.
- Langstengelig fonteinkruid (*Potamogeton praelongus*) vroeger in Ke: in 1920 in de mark thv. Ulvenhout (50.13).
- Tenger fonteinkruid (*Potamogeton pusillus*) zeld. in F: in sloten, vaarten, oude rivierlopen, e.a., pl. tamelijk talrijk; vroeger ook in Ke.
- Haarfonteinkruid (*Potamogeton trichoides*) vroeger in Ke en F: in sloten, vennen en veenputten.
- Gegolfd fonteinkruid (*Potamogeton zizii*) vroeger in Ke/F: in 1947 in het Nieuwkuycks vennetje (45.31).
- Kruipganzerik (*Potentilla anglica*) zeer zeld. in F: in bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.
- Zilver schoon (*Potentilla anserina*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, op braak/rud. terreinen, in zandpaden, akkers, tussen straatstenen, e.a., pl. zeer talrijk.
- Viltganzerik (*Potentilla argentea*) uiterst zeld. in F: op braak/rud. terreinen (in de Biesbosch en thv. Poederoyen) met weinig ex.
- Tormentil (*Potentilla erecta*) alg. in Ke: in vochtige heidevelden, heipaden/greppels, heischrale graslanden, bermen, dijken, bospaden/greppels, blauwgraslanden, langs sloten, beken, veenputten, vennen, e.a., pl. zeer talrijk.
- Noorse ganzerik (*Potentilla norvegica*) uiterst zeld. in Ke: in 1974 langs een visvijver thv. Valkenswaard (51.55) en in 1978 op een braak/rud. terrein ten oosten van Tilburg (50.18) hier met weinig ex.; wel steeds adv. en afk. uit Noord-, Midden- en Oost-Europa.
- Wateraardbei (*Potentilla palustris*) vrij alg. in Ke en F: in veenmoerassen, langs of in vennen, veenputten, sloten, oude beeklopen, greppels, in draslanden, e.a., pl. zeer talrijk.
- Rechte ganzerik (*Potentilla recta*) zeer zeld. in Ke: in 1973 te Hapert (51.52) in 1976 langs de mark te Breda (50.13) in 1978 thv. Alpen-boshoven (50.35) en ten westen van Tilburg (50.16) steeds met enkele ex. en adv., afk. uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa en West- en Midden-Azie.
- Vijfvingerkruid (*Potentilla reptans*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, greppels, weilanden, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Aardbeigazerik (*Potentilla sterilis*) uiterst zeld. in F: in 1979 in de Biesbosch (44.13)

Liggende gazerik (*Potentilla supina*) vroeger in F: in rivieroeveren.

Voorjaarsgazerik (*Potentilla tabernaemontani*) uiterst zeld. in Ke en F: in een spoorwegberm (thv. Baarle-Nassau) en in bermen (thv. Poederoyen en Alem) pl. tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*) vrij zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in vochtige loofbossen, soms ook in bermen, draslanden (merkskedal en valkenburg) natte ruigten, houtwallen, heggen, langs beken, sloten, in populierenbossen, e.a., pl. zeer talrijk (wijboschbroek, hondsdonk en klein broek).

Echte sleutelbloem (*Primula veris*) uiterst zeld. in Ke: in 1974 nog in een vloeuweide thv. Bergyck (57.34/33) in 1978-1980 in een tweetal populierenbossen nl. de wetering (57.33) en thv. het Plateaux (57.34) pl. tamelijk talrijk tot talrijk; vroeger ook thv. Waalre (51.54) (voor 1950) in het kasteelbos Heeswijk (45.44) (1955) en in 1966 in de spoordijk thv. de moerputten (45.31 of 32).

Stengellose sleutelbloem (*Primula vulgaris*) vroeger in Ke: voor 1950 in het ulvenhoutse bos (50.13).

Gewone brunel (*Prunella vulgaris*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, zandpaden, in loofbossen, op braak/rud. terreinen, langs sloten, beken, vaarten, putten, in greppels, e.a., pl. zeer talrijk; ex. met witte bloemen zijn in 1978 gevonden te Best (51.24) en ten zuiden van Best (51.34).

Zoete kers (*Prunus avium*) vrij alg. in Ke en zeer zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, langs beken, in bermen, e.a., pl. talrijk; ook wel aanpl.

Vogelkers (*Prunus padus*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, bermen, dijken, langs beken, kanalen, e.a., pl. talrijk; ook wel aanpl.

Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, in bermen, dijken, langs beken, kanalen, e.a., pl. zeer talrijk; oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Sleedoorn (*Prunus spinosa*) vrij alg. in Ke en F: in heggen, houtwallen, vochtige loofbossen, langs beken, kanalen, in bermen, dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk; ook aanpl.

Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) alg. in Ke: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, bermen, langs sloten, beken, kanalen, in heidevelden, e.a., pl. zeer talrijk.

Polei (*Pulegium vulgare*) uiterst zeld. in F: in 1972 in een uiterwaard thv. Poederoyen (44.17) weinig ex., voor 1950 nog in 6 uurhokken en na 1950 in 3 uurhokken.

Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, langs sloten, vaarten, beken, in greppels, bospaden, op braak/rud. terreinen, in natte ruigten, weilanden, e.a., pl. talrijk.

Echt vlooiënkruid (*Pulicaria vulgaris*) uiterst zeld. in F: in 1971 op een kribvak thv. Werkendam (44.14).

Breed longkruid (*Pulmonaria officinalis*) uiterst zeld. in F: in 1972 in het kasteelbos te Rossum (45.13) weinig ex.

Klein wintergroen (*Pyrola minor*) uiterst zeld. in Ke: in 1970 in de Geelders (45.53) en in 1975-1979 in een greppel langs de weg naar Chaam aan de rand van boswachterij Chaam (50.25) hier met tamelijk veel ex.; vroeger (1958) talrijk in de leemkuilen in boswachterij Dorst (44.54).

Rondbladig wintergroen (*Pyrola rotundifolia*) vroeger in Ke: in veenmoerassen, blauwgraslanden, loof/naaldbossen, langs of in leemkuilen, langs vennen en in greppels, o.m. bekend van: leemkuilen boswachterij dorst (44.54) (in 1958 zeer talrijk) eckartse beemden (51.35) (1951) klein ven (51.55) (1957) thv. beatrix-wilhelminakanaal (51.34) (1954) heuvelse heide (57.23) (1959) valkenburg (50.24) (1968) vughtse heide (45.42) (-) petterheggen (57.34) (1955) en gijzenrooi (51.45) (1956).

Wilde peer (*Pyrus communis*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 langs het beatrixkanaal (51.44) hier waarschijnlijk wel aanpl. of verw.

Wintereik(*Quercus petraea*)vrij zeld.in Ke:in houtwallen,droge loofbossen,in bermen, e.a.,pl.tamelijk talrijk;meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Zomereik(*Quercus robur*)alg.in Ke en vrij alg.in F:in droge tot vochtige loof/naaldbossen,houtwallen,in bermen,dijken,droge heidevelden,langs beken,kanalen,vaarten, e.a.,pl.zeer talrijk;meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Amerikaanse eik(*Quercus rubra*)alg.in Ke en zeer zeld.in F:in droge loof/naaldbossen, houtwallen,in bermen,e.a.,pl.zeer talrijk;wel steeds aanpl/verw/ingeb.;oorspr.afk. uit Noord-Amerika.

Dwergvlas(*Radiola linoides*)vroeger in Ke:op vochtige,open zand-en heidegrond.

Scherpe boterbloem(*Ranunculus acris*)zeer alg.in Ke en F:in wei-en hooilanden,bermen,dijken,langs allerlei wateren,in greppels,zandpaden,op braak/rud.terreinen, soms ook in vochtige loofbossen,pl.zeer talrijk.

Fijne waterranonkel(*Ranunculus aquatilis* ssp.*aquatilis*)zeld.in Ke en vrij alg.in F: in sloten,oude rivierlopen,putten,vaarten,grepels,wielen,e.a.,pl.talrijk.

Gewone waterranonkel(*Ranunculus aquatilis* ssp.*peltatus*)vrij alg.in Ke en zeer zeld. in F:in sloten,oude beeklopen,grepels,putten,vennen,beken,e.a.,pl.zeer talrijk; als landvorm soms ook op vochtige tot natte,open zand-en leemgrond.

In de beken komt vnl.de var.*pseudofluitans* voor,die qua habitus veel lijkt op de vlottende waterranonkel,deze variëteit is o.m.bekend van:de beerse,reusel,merkske,noordermark,beekloop,poppelse ley,e.a.,pl.zeer talrijk.

Akkerboterbloem(*Ranunculus arvensis*)vroeger in F:in akkers,bermen,e.a.

Gulden boterbloem(*Ranunculus auricomus*)zeld.in Ke en uiterst zeld.in F:in vochtige loofbossen,houtwallen,een enkele maal ook in een draslandje(valkenburg)pl.talrijk; o.m.bekend van:heerenbeek,mortelen,kavelen,rooise broek,ulvenhoutse bos,hondsdonk, valkenburg,de brandt,scheeken,boschkant,geelders,wijboschbroek,ruweeuwsels,nederwetten,thv.Capelle,e.a.;vroeger ook in de Biesbosch.

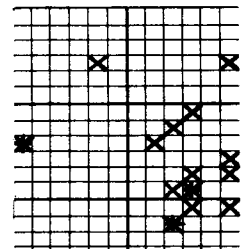
Knolboterbloem(*Ranunculus bulbosus*)vrij zeld.in Ke en vrij alg.in F:in bermen en dijken,pl.tamelijk talrijk.

Stijve waterranonkel(*Ranunculus circinatus*)vrij zeld.in F:in sloten,putten,oude rivierlopen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Egelboterbloem(*Ranunculus flammula*)alg.in Ke en vrij alg.in F:in of langs sloten, greppels,beken,putten,oude beeklopen,vennen,oude rivierlopen,wielen,in broekbossen, vochtige loofbossen,draslanden,veenmoerassen,blauwgraslanden,e.a.,pl.zeer talrijk.

Vlottende waterranonkel(*Ranunculus fluitans*)vroeger in Ke:in beken;de soort wordt in 1972 ook nog vernoemd voor de tongelreep(51.55)wat wellicht een verwarring is met de gewone waterranonkel var.*pseudofluitans*.

Klimopwaterranonkel(*Ranunculus hederaceus*)vroeger in Ke:in waterlopen,sloten en vennen;voor 1950 in 13 uurhokken,na 1950 nog in 3 uurhokken,waaronder de goudberg(50.23)(1959)en thv.Bergyck(57.23). (zie bijgaande kaartje:situatie voor en na 1950,waarbij deze laatste periode met een dubbel kruisje wordt aangegeven).

Grote boterbloem(*Ranunculus lingua*)zeld.in Ke en vrij zeld.in F:in of langs sloten,veenputten,vennen,oude beek-en rivierlopen,in moerassen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Witbloemige waterranonkel(*Ranunculus ololeucos*)zeer zeld.in Ke:in sloten,hei/bosgreppel,heidevennen en stroomdalven,pl.talrijk;in 70-80 bekend van:loonse plakken (44.57)(1976)korenmaaien(50.34)(1976)papschot(50.37)(1978)rovertse heide(50.38) (1978-80)winkelsven e.o.(51.12)(1978)gijzenrooi(51.45)(1978)vroeger ook in F. In 1950-70 in 12 uurhokken en in 1970-80 in 6 uurhokken,in 1979-80 nog maar in 2 uurhokken.

Kempense waterranonkel(*Ranunculus omiophyllus*)vroeger in Ke:in 1901 thv.Valkenswaard(57.15),wat de enigste groeiplaats was in Nederland.

Kruipende boterbloem(*Ranunculus repens*)zeer alg.in Ke en F:in bermen,dijken,grepels, langs allerlei wateren,in wei-en hooilanden,akkers,vochtige loofbossen,op braak/

rud.terreinen,e.a.,regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Blaartrekkende boterbloem(*Ranunculus sceleratus*)alg.in Ke en F:in greppels,langs of in sloten,beken,kanalen,vaarten,putten,in bermen,akkers,weilanden,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Knopherik(*Raphanus raphanistrum*)zeer alg.in Ke en F:in akkers,bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Wilde reseda(*Reseda lutea*)vrij zeld.in Ke en vrij alg.in F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Wouw(*Reseda luteola*)zeld.in Ke en vrij zeld.in F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk(thv.Crevecoeur).

Wegedoorn(*Rhamnus catharticus*)vrij zeld.in Ke en F:in houtwallen,heggen en vochtige loofbossen,pl.tamelijk talrijk.

Kleine ratelaar(*Rhinanthus minor*)zeer zeld.in Ke en zeld.in F:in bermen en dijken, pl.tamelijk talrijk.

Grote ratelaar(*Rhinanthus serotinus*)vrij zeld.in Ke en F:in bermen,dijken,draslanden, greppels,slootkanten,langs beken,in bospaden,e.a.,pl.talrijk.

Pontische rododendron(*Rhododendron ponticum*)alg.in Ke:in droge tot vochtige loof/naaldbossen,soms ook in bermen,langs heidevelden en heidevennen,pl.talrijk;wel steeds aanpl/verw/ingeb.en oorspr.afk.uit Zuid-Europa en Klein-Azie.

Witte snavelbies(*Rhynchospora alba*)vrij zeld.in Ke:in vochtige tot natte heidevelden(vnl.kale plekken)heipaden/greppels,langs heidevennen,soms ook in hoogveenmoerassen en in bospaden/greppels,pl.talrijk.

Bruine snavelbies(*Rhynchospora fusca*)vrij zeld.in Ke:in vochtige tot natte heidevelden(vnl.kale plekken)heipaden/greppels,langs heidevennen,soms ook in hoogveenmoerassen en in bospaden/greppels,pl.talrijk.

Alpenbes(*Ribes alpinum*)uiterst zeld.in Ke:in 1980 in landgoed gorp en rovert(50.37) weinig ex.,hier wel aanpl.

Zwarte bes(*Ribes nigrum*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in broekbossen,grienden,vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,langs beken,soms ook op een braak/rud.terrein, pl.tamelijk talrijk.

Aalbes(*Ribes rubrum*)vrij alg.in Ke en vrij zeld.in F:in broekbossen,grienden,vochtige loofbossen,houtwallen,heggen,langs beken,soms ook op een braak/rud.terrein, pl.tamelijk talrijk.

Kruisbes(*Ribes uva-crispa*)zeer zeld.in Ke en F:in matig droge tot vochtige loofbossen,pl.tamelijk talrijk;bekend van:gorp en rovert,valkenburg,kasteel maurik, nederhemert zuid,zaltbommel.

Robinia(*Robinia pseudo-acacia*)alg.in Ke en F:in houtwallen,heggen,droge tot vochtige loofbossen,in bermen,dijken,e.a.,pl.talrijk;wel steeds aanpl/verw/ingeb.en oorspr.afk.uit Noord-Amerika.

Hondstarwegras(*Roegneria canina*)uiterst zeld.in F:in een vochtig loofbos(Nederhemert zuid)en in een griend(Biesbosch)pl.tamelijk talrijk.

Gele waterkers(*Rorippa amphibia*)alg.in Ke en F:langs of in allerlei wateren,in moerassen,greppels,broekbossen,grienden,e.a.,pl.talrijk.

Middelste waterkers(*Rorippa x anceps*)uiterst zeld.in F:in 1979 in de Biesbosch(44.13).

Oostenrijkse waterkers(*Rorippa austriaca*)uiterst zeld.in Ke en F:in 1976-77 in de vugtpolder(44.53)in 1978 langs het beatrixkanaal(51.34)en in 1979 in de Biesbosch(44.13)wel steeds adv.en afk.uit Midden-en Oost-Europa en West-Azie.

Moeraskers(*Rorippa palustris*)alg.in Ke en F:langs of in allerlei wateren,greppels, in weilanden,akkers,op braak/rud.terreinen,bermen,dijken,e.a.,pl.talrijk.

Akkerkers(*Rorippa sylvestris*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,greppels,op braak/rud.terreinen,in akkers,zandpaden,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Hondsroos (*Rosa canina*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Struweelroos (*Rosa dumalis*) zeer zeld. in Ke en F: in heggen, struwelen, bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk.

Egelantier (*Rosa rubiginosa*) uiterst zeld. in Ke en zeld. in F: in heggen, struwelen, vochtige loofbossen, bermen en dijken, pl. tamelijk talrijk.

Dauwbraam (*Rubus caesius*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, pl. talrijk.

Framboos (*Rubus idaeus*) alg. in Ke en F: in droge tot vochtige loofbossen, broekbossen, heggen, struwelen, houtwallen, bermen, dijken, langs beken, kanalen, vaarten, e.a., pl. talrijk.

Braam (*Rubus spec.*) Van de diverse andere *Rubus*-soorten is geen verspreidingskaartje gemaakt, omdat het onderzoek naar deze diverse *Rubus*-soorten dikwijls zeer onvolledig is geweest.

Slipbladige rudbeckia (*Rudbeckia laciniata*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1976-77 in de vugtpolder (44.53) en in 1979 in de Biesbosch (44.23) hier wellicht ingeb., anderzijds steeds adv. of verw. en oorspr. afk. uit Noord-Amerika.

Veldzuring (*Rumex acetosa*) zeer alg. in Ke en F: in wei- en hooilanden, bermen, dijken, langs allerlei wateren, in houtwallen, heggen, vochtige loofbossen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Schapezuring (*Rumex acetosella*) zeer alg. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, akkers, weilanden, greppels, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Rumex x acutus (geen ned. naam bekend!) zeer zeld. in F: een bastaard van krulzuring en ridderzuring en voorkomend op soortgelijke plaatsen als de stamouders, waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen.

Paardezuring (*Rumex aquaticus*) vroeger in F: in rivieroeveren, voor 1950 in 2 uurhokken; de soort wordt ook vermeldt voor den opslag (drasland/blauwgrasland) (51.21) (1950-60) hetgeen wellicht een onjuiste determinatie is.

Kluwenzuring (*Rumex conglomeratus*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in vochtige loofbossen, greppels, op braak. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Krulzuring (*Rumex crispus*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers, weilanden, greppels, op braak/rud. terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Waterzuring (*Rumex hydrolapathum*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in moerassen, greppels, broekbossen, grienden, e.a., pl. talrijk.

Zeezuring (*Rumex maritimus*) zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Ridderzuring (*Rumex obtusifolius* ssp. *obtusifolius*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in akkers, weilanden, langs allerlei wateren, in heggen, houtwallen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Ridderzuring (*Rumex obtusifolius* ssp. *sylvestris*) zeer zeld. in F: in grienden (Biesbosch) pl. tamelijk talrijk.

Moeraszuring (*Rumex palustris*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: langs allerlei wateren, in moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Bloedzuring (*Rumex sanguineus*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, broekbossen, vochtige loofbossen, heggen, bermen, zandpaden, op braak. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Geoorde zuring (*Rumex thyrsiflorus*) vrij zeld. in F: in dijken en bermen, soms ook in wei- en hooilanden, pl. talrijk.

Sierlijke vetmuur (*Sagina nodosa*) uiterst zeld. in F: in 1978-79 op een oude muur thv. Hedikhuizen (45.21) enkele ex.

Liggend vetmuur (*Sagina procumbens*) zeer alg. in Ke en F: tussen straatstenen, in bermen, dijken, op oude muren, braak/rud. terreinen, weilanden, akkers, e.a., regelmatig talrijk tot zeer talrijk.

Pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*) vrij alg. in Ke en F: in of langs sloten, beken, vaarten, putten, wielen, oude beek-en rivierlopen, e.a., pl. talrijk.

Schietwilg (*Salix alba*) alg. in Ke en F: in grienden, broekbossen, vochtige loofbossen, houtwallen, langs beken, rivieren, vaarten, kanalen, langs of in weilanden, in bermen, dijken, e.a., pl. talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb. en beter bekend als knotwilg.

Roestige wilg (*Salix atrocinnerea*) uiterst zeld. in F: in 1979 in de Biesbosch: in grienden, pl. tamelijk talrijk.

Geoorde wilg (*Salix aurita*) zeer alg. in Ke en F: in vochtige loofbossen, broekbossen, grienden, houtwallen, heggen, langs allerlei wateren, in bermen, dijken, draslanden, blauwgraslanden, moerassen, heidevelden, e.a., pl. talrijk.

Boswilg (*Salix caprea*) alg. in Ke en F: in matig droge tot vochtige loofbossen, broekbossen, grienden, houtwallen, heggen, bermen, dijken, langs beken, kanalen, e.a., pl. talrijk.

Grauwe wilg (*Salix cinerea*) zeer alg. in Ke en F: in vochtige loofbossen, broekbossen, grienden, houtwallen, heggen, bermen, dijken, langs allerlei wateren, in draslanden, blauwgraslanden, moerassen, heidevelden, e.a., pl. zeer talrijk.

Duitse dot (*Salix dasyclados*) zeld. in F: in grienden, pl. tamelijk talrijk tot talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Kraakwilg (*Salix fragilis*) vrij alg. in Ke en F: langs kanalen, beken, rivieren, vaarten, putten, wielen, in broekbossen, grienden, e.a., pl. tamelijk talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Bittere wilg (*Salix purpurea*) vrij zeld. in F: in grienden, langs rivieren, vaarten, e.a., pl. tamelijk talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Kruipwilg (*Salix repens*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, blauwgraslanden, heidevelden, zandpaden, greppels, veenmoerassen, e.a., pl. talrijk.

Amandelwilg (*Salix triandra*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in grienden, broekbossen, houtwallen, langs beken, kanalen, rivieren, putten, vaarten, pl. tamelijk talrijk tot talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Katwilg (*Salix viminalis*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in grienden, broekbossen, houtwallen, langs beken, kanalen, rivieren, putten, vaarten, e.a., pl. tamelijk talrijk tot talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Loogkruid (*Salsola kali* var. *tenuifolia*) uiterst zeld. in F: in 1979 in een berm thv. Poederoyen (44.17) weinig ex. hier wel adv.

Veldsalie (*Salvia pratensis*) uiterst zeld. in F: in 1977-80 op drie plaatsen thv. Rossum (45.13) weinig ex. en in 1972 in de hoge waard thv. Poederoyen (44.17) vroeger nog op meer plaatsen in F en ook adv. in Ke; de soort wordt ook vermeldt voor de rekken (drasland) (44.55) (1975) hetgeen wellicht onjuist is.

Peterselievlier (*Sambucus nigra* var. *laciniata*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in houtwallen, heggen, vochtige loofbossen, bermen en soms ook op een braak/rud. terrein, pl. tamelijk talrijk; oorspr. verw.

Gewone vlier (*Sambucus nigra* var. *nigra*) alg. in Ke en F: in houtwallen, heggen, bermen, dijken, loofbossen, langs beken, kanalen, e.a., pl. tamelijk talrijk; ook wel aanpl.

Bergvlier (*Sambucus racemosa*) zeld. in Ke: in loofbossen, houtwallen, heggen, e.a., pl. tamelijk talrijk; wel steeds aanpl/verw/ingeb.

Waterpunge (*Samolus valerandi*) vroeger in Ke: in greppels en afgeplagde plekken in heidevelden en schraallanden.

Kleine pimpernel (*Sanguisorba minor*) uiterst zeld. in Ke en F: in dijken (beatrixkanaal) op een rivierduin (thv. Poederoyen) in een hooiland (Zuid-Hollandse biesbosch) en tussen straatstenen (te Tilburg, adv.) pl. tamelijk talrijk; vroeger op meer plaatsen in Ke en F.

Grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, greppels, langs beken, sloten, vaarten, kanalen, soms ook nog in draslanden en blauwgraslanden, enkele malen ook aangetroffen in bospaden en weilanden en bij uitzondering langs akkers en in een heideveldje (thv. drongelens kanaal), pl. zeer talrijk (o.m. de moerputten en drongelens kanaal).

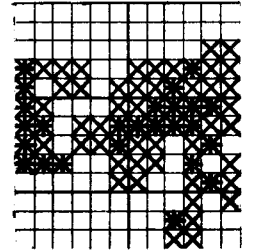
Zeepkruid (*Saponaria officinalis*) zeld. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen en soms ook in bospaden, pl. talrijk; in Ke oorspr. adv.

Brem (*Sarothamnus scoparius*) alg. in Ke: in droge heidevelden, bermen, dijken, e.a., pl. zeer talrijk (niet op heidevelden!).

Kleine steentijm (*Satureja acinos*) vroeger in F: in dijken, bermen, op rivierduinen, e.a.

Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata* var. *granulata*) zeld. in Ke: in vochtige hooilanden, langs sloten, beken, in greppels, bermen, soms ook op een braak/rud. terrein, in een vochtig loofbos en in een verlaten tuin; pl. zeer talrijk (o.m. merkskedal, thv. Liempde en thv. Chaam); een soort die zeer sterk is achteruitgegaan en vroeger algemeen voorkwam in de beekdalen, met name in de vochtige hooilanden.

In 70-80 kwam de knolsteenbreek nog maar hier en daar voor in deze hooilanden (o.m. merkskedal, het broek, valkenburg, geelders, lage vleut, de mortelen, de gooren) De knolsteenbreek kwam voor 1950 in 70 uurhokken voor, in 1950-70 nog in 25 uurhokken en in 70-80 nog maar in 17 uurhokken. (zie bijgaand kaartje: situatie voor en na 1950, waarbij deze laatste periode met een dubbel kruisje wordt aangegeven).

Kandelaartje (*Saxifraga tridactylites*) vroeger in F: op rivierduinen en in bermen en dijken, o.m. bekend van de Zuid-Hollandse Biesbosch (44.14) en thv. Veen (44.18) (1956).

Naaldekervel (*Scandix pecten-veneris*) vroeger in F: in akkers.

Scheuchzeria (*Scheuchzeria palustris*) vroeger in Ke: in 1957 nog in het Kanunnikesven (51.45) voor 1950 ook nog in uurhok: 45.53; tussen 1950-70 ook nog in het groot huisven (51.12) hier echter wel aanpl. en na een jaar van bloei weer verdwenen.

Knopbies (*Schoenus nigricans*) vroeger in Ke: voor 1950 in het gijzenrooi (51.45) en in het spekt (51.26).

Scilla hispanica x non-scripta (geen ned. naam bekend!) uiterst zeld. in Ke: in 1978-79 op een braak/rud. terrein ten oosten van Tilburg (50.18) hier slechts 1 ex.; een bastaard van wilde hyacint en *Scilla hispanica*; hier wel verw.

Wilde hyacint (*Scilla non-scripta*) zeer zeld. in Ke: in 1975-1980 in het landgoed den utrecht (langs de reusel en in een bospad) (50.48) en in 1977-1980 op een braak/rud. terrein ten oosten van Tilburg (50.18) steeds met weinig ex. en oorspr. verw. en in genoemde uurhokken wel ingeb., in 1979 verw. aangetroffen in een berm thv. Boschkant (51.14) weinig ex.

Groene bastaardbies (*Scirpus x carinatus*) vroeger (of nog) in F: op slikken en platen in de Biesbosch (44.13/23) en thv. Rijswijk (44.17) in een rivieroever; een bastaard van driekantige bies en mattenbies.

Veenbies (*Scirpus cespitosus* ssp. *germanicus*) vrij alg. in Ke: in vochtige tot natte heidevelden, heipaden/greppels, langs heidevennen, soms ook in bospaden/greppels, pl. zeer talrijk.

Vlottende bies (*Scirpus fluitans*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in Ke/F: in of langs sloten, greppels, beken, waterlopen, vennen, putten, e.a., pl. zeer talrijk.

Ruwe bies (*Scirpus lacustris* ssp. *glaucus*) zeld. in F: op slikken en platen, langs rivieren, vaarten, e.a., pl. talrijk.

Mattenbies (*Scirpus lacustris* ssp. *lacustris*) vrij alg. in Ke en alg. in F: in of langs rivieren, beken, oude rivier- en beeklopen, wielen, putten, vennen, sloten, greppels, vaarten, kanalen, op slikken en platen in de Biesbosch, e.a., pl. zeer talrijk.

Zeebies (*Scirpus maritimus*) zeer zeld. in Ke en vrij alg. in F: langs of in rivieren, wielen, oude rivierlopen, sloten, soms ook langs kanalen (wilhelminakanaal en zuid-willemsvaart) in Ke (waarschijnlijk) adv.

Scirpus x scheuchzeri (geen ned. naam bekend!) vroeger (of nog) in F: op slikken en platen in de Biesbosch en in rivieroeveren; bastaard van driekantige bies en ruwe bies.

Dwergbies (*Scirpus setaceus*) vrij zeld. in Ke: in greppels, op braak. terreinen, in slootkanten, venoeveren, langs zand- en leemputten, in zandpaden, e.a., pl. zeer talrijk.

Bosbies (*Scirpus sylvaticus*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in F: langs sloten, beken, putten, kanalen, in greppels, draslanden, bermen, dijken, soms ook in broekbossen; pl. talrijk.

Driekantige bies (*Scirpus triqueter*) zeer zeld. in F: op slikken en platen in de Biesbosch, in rivieroeveren; pl. tamelijk talrijk. Voor 1950 in 18 uurhokken, na 1950 in 11 uurhokken en in 70-80 in 5 uurhokken.

Eenjarige hardbloem (*Scleranthus annuus*) alg. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, zandpaden, greppels, op braak/rud. terreinen, akkers, e.a., pl. talrijk.

Overblijvende hardbloem (*Scleranthus perennis*) zeld. in Ke/F: in 1977-1980 in de dijk tussen Drunen en Vlijmen (44.48/38 en 45.31) hier tamelijk talrijk,

Kleine hardbloem (*Scleranthus polycarpus*) vroeger in Ke/F: in 1969 in de dijk thv. Drunen.

Geoord helmkruid (*Scrophularia auriculata*) uiterst zeld. in Ke en vrij zeld. in F: langs sloten, vaarten, kanalen, wielen, putten, in greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Middelst helmkruid (*Scrophularia neesii*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: langs sloten, putten, wielen, in greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa*) alg. in Ke en F: in droge tot vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, struwelen, bermen, dijken, langs allerlei wateren, in greppels, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Rivierhelmkruid (*Scrophularia umbrosa*) uiterst zeld. in F: in rivieroeveren (44.14-23)

Blauw glidkruid (*Scutellaria galericulata*) vrij alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in broekbossen, grienden, moerassen, greppels, draslanden, op braak. terreinen, in bospaden, e.a., pl. talrijk.

Klein glidkruid (*Scutellaria minor*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in een drasland in het merkskedal (50.44) weinig ex., tussen 1950-70 nog bekend van: gorp en rovert (50.37) beersedal (51.12) den utrecht (50.48) e.a. voorkomend in bospaden, broekbossen en langs allerlei wateren; na 1950 nog in 9 uurhokken.

Muurpeper (*Sedum acre*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook tussen straatstenen, op oude muren en op een dak; pl. zeer talrijk.

Wit vetkruid (*Sedum album*) uiterst zeld. in F: in dijken (thv. Poederoyen, Hurwenen en Rossum) pl. zeer talrijk.

Sierlijk vetkruid (*Sedum forsterianum*) vroeger in F: in 1840 thv. Geertruidenberg.

Tripmadam (*Sedum reflexum*) vroeger in Ke/F en F: in dijken en op rivierduinen, o.m. bekend van thv. Veen (44.18) (1957) thv. Poederoyen (44.17) (1965) en drongelens kanaal (1956).

Zacht vetkruid (*Sedum sexangulare*) zeld. in Ke/F en F: in dijken, bermen en op een rivierduin, pl. tamelijk talrijk; vroeger ook in Ke.

Gewone hemelsleutel (*Sedum telephium* ssp. *telephium*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, matig droge tot vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, greppels, langs sloten, beken, soms ook in natte ruigten en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Karwijselie (*Selinum carvifolia*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden.

Waterkruiskruid (*Senecio aquatilis*) zeer zeld. in Ke en vrij alg. in F: langs sloten, vaarten, in greppels, draslanden, moerassen, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Moerasandijvie (*Senecio congestus*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1970 in een greppel in de geelders (45.53) en in 1972 thv. Wijk en Aalburg (44.28) steeds met weinig ex.

Smalbladig kruiskruid (*Senecio erucifolius*) vrij alg. in F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, e.a., pl. tamelijk talrijk tot talrijk.

Lancetbladig kruiskruid (*Senecio fluviatilis*) zeer zeld. in F: in grienden en rivieroeveren, pl. tamelijk talrijk.

Jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea* var. *jacobaea*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, op braak/rud. terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Moeraskruiskruid (*Senecio paludosus*) zeld. in Ke en vrij alg. in F: in grienden, rivieroeveren, langs wielen, oude rivierlopen, beken, sloten, vaarten, kanalen, in greppels, soms ook in broekbossen, pl. talrijk.

Boskruiskruid (*Senecio sylvaticus*) alg. in Ke: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, droge naald/loofbossen (vooral op kapvlakten) in houtwallen, heggen, struwelen, greppels, soms ook op heidevelden, pl. talrijk.

Voorjaarskruiskruid (*Senecio vernalis*) uiterst zeld. in F: in 1977 op een rivierduin thv. Poederoyen (44.17); in 1952 ook tussen Bortel en veldersbos en in 1959 te Woensel; wel steeds adv. en afk. uit Oost-Europa en West-Azie.

Kleverig kruiskruid (*Senecio viscosus*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in greppels, e.a., pl. tamelijk talrijk; in Ke oorspr. adv.

Klein kruiskruid (*Senecio vulgaris*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, tussen straatstenen, in greppels, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Zaagblad (*Serratula tinctoria*) vroeger in Ke: in 1967 nog in een schraallandje in het beekdal van de rode beek (50.24) tesamen met o.m. gevlekte orchis en spaanse ruiter; de soort kwam hier met tamelijk veel ex. voor en het was de enigste vindplaats in gebied.

Groene naalbaar (*Setaria viridis*) vrij alg. in Ke: in bermen, zandpaden, greppels, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Blauw walstro (*Sherardia arvensis*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1979 in een bospad in de boswachterij dorst (44.55) en op een braak/rud. terrein in de Biesbosch (44.23) pl. tamelijk talrijk.

Tandjesgras (*Sieglingia decumbens*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, zandpaden, greppels, heidevelden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Weidekervel (*Silaum silaus*) uiterst zeld. in F: in 1970 langs de boven-merwede thv. Werkendam (44.14) en in 1976 in de Zuid-Hollandse Biesbosch (weilanden) (44.13/14); in 1956 ook nog thv. Haarsteeg (45.31) en voor 1950 in nog 8 andere uurhokken.

Pekbloem (*Silene armeria*) zeer zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk; wel steeds verw. of adv. en voor zover bekend is nergens ingeb., bekend van o.m.: tussen Borkel en Schaft, te Made, ten westen van Hilvarenbeek, tussen Oostel- en Middelbeers, ten oosten van Moergestel, tussen Tilburg en Loon op zand, ten oosten van Tilburg, kerkeindse heide, tussen Tilburg en Hilvarenbeek, Luchense heide, thv. Baarle-Nassau en thv. Distelberg.

Franse silene (*Silene gallica*) vroeger in Ke: voor 1950 in 30 uurhokken, na 1950 nog adv. in 50.17, voorgekomen in akkers.

Blaassilene (*Silene vulgaris*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1978 in een dijk thv. Poederoyen (44.17) langs een akker thv. Vliedberg (45.31) in 1979 in een dijk in de Biesbosch (44.23) en in 1980 op een braak/rud. terrein te Goirle (50.27) hier tamelijk talrijk en mogelijk adv., elders meestal met weinig ex.

Herik (*Sinapsis arvensis*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, bermen, dijken, greppels, op braak/rud. terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Hongaarse raket (*Sisymbrium altissimum*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, pl. talrijk; oorspr. afk. uit Oost-Europa.

Gewone raket (*Sisymbrium officinale*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Liggende raket (*Sisymbrium supinum*) vroeger in F: voor 1950 in uurhok: 45.13.

Kleine watereppe (*Sium erectum*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in of langs sloten, oude rivier- en beeklopen, poelen, putten, greppels, moerassen, e.a., pl. talrijk.

Grote watereppe(*Sium latifolium*)vrij alg.in Ke en F:in of langs sloten,greppels, oude rivier-en beeklopen,putten,wielen,in moerassen,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Bitterzoet(*Solanum dulcamara*)zeer alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,houtwallen, heggen,struwelen,broekbossen,grienden,moerassen,langs allerlei wateren,in bermen, dijken,greppels,e.a.,regelmatig talrijk tpt pl.zeer talrijk.

Zwarte nachtschade(*Solanum nigrum* ssp.*nigrum*)zeer alg.in Ke en F:in akkers,bermen, op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Driebloemige nachtschade(*Solanum triflorum*)vroeger in Ke:in 1965 te Tilburg,hier wel adv.en afk.uit Noord-Amerika.

Canadese guldenroede(*Solidago canadensis*)zeld.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/ rud,terreinen,e.a.,pl.talrijk;oorspr.afk.uit Noord-Amerika en hier en daar ingeb.

Late guldenroede(*Solidago gigantea*)vrij alg.in Ke en F:in bermen,dijken,langs rivieren,beken,kanalen,vaarten,sloten,in greppels,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk;oorspr.afk.uit Noord-Amerika.

Echte guldenroede(*Solidago virgaurea*)vrij zeld.in Ke:in matig droge tot matig vochtige loofbossen,houtwallen,in bospaden,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Akkermelkdistel(*Sonchus arvensis* var.*arvensis*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,akkers,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Brosse melkdistel(*Sonchus asper*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,akkers,op braak/ rud,terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Gewone melkdistel(*Sonchus oleraceus*)alg.in Ke en F:in bermen,dijken,akkers,op braak/ rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Moerasmelkdistel(*Sonchus palustris*)zeer zeld.in F:in grienden en rivieroeveren,soms ook in greppels en natte ruigten,pl.talrijk;bekend van de Biesbosch(div.plaatsen) en thv.Drimmelen;vroeger ook thv.Breda.

Wilde lijsterbes(*Sorbus aucuparia*)alg.in Ke en F:in droge tot vochtige loof/naaldbossen,broekbossen,houtwallen,heggen,bermen,dijken,langs beken,vaarten,kanalen,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Drijvende egelskop(*Sparganium angustifolium*)vroeger in Ke:o.m.bekend van het groot huisven(51.12)het peetersven(51.55)(1955)en thv.Geldrop.

Kleine egelskop(*Sparganium emersum*)vrij alg.in Ke en F:in of langs allerlei wateren, in greppels,e.a.,pl.tamelijk talrijk.

Grote egelskop(*Sparganium erectum* ssp.*erectum*)alg.in Ke en F:in of langs allerlei wateren,in greppels,moerassen,e.a.,pl.talrijk.

Bruine egelskop(*Sparganium erectum* ssp.*microcarpum*)vroeger in Ke:voor 1950 in uurhok:50.13.

Kleinste egelskop(*Sparganium minimum*)uiterst zeld.in Ke:in 1972 in de leemputten thv.Udenhout(45.51)in 1975 langs het groot choorven(51.11)en in 1977-78 in een sloot in den opslag(51.21)steeds met tamelijk weinig ex.,de laatste jaren echter niet meer gevonden,zodat deze soort wellicht geheel verdwenen is.

Vroeger ook nog bekend van:Malpievennen(57.24)(1955)uilenven(57.23)(1946)winkelsven(51.12)(1957)binnenpolder terheyden(44.43)(1956)belversven(51.12)(1967)e.a.

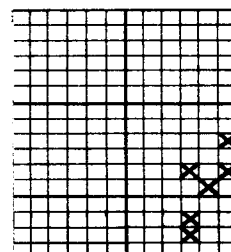
Gewone spurrie(*Spergula arvensis*)alg.in Ke en F:in bermen,akkers,zandpaden,greppels,op braak/rud.terreinen,e.a.,pl.zeer talrijk.

Heidespurrie(*Spergula morisonii*)alg.in Ke:in bermen,dijken,zandpaden,greppels, zandverstuivingen,naald/loofbossen,heidevelden,e.a.,pl.talrijk.

Rode schijnspurrie(*Spergularia rubra*)alg.in Ke en zeer zeld.in F:in bermen,dijken, greppels,zandpaden,in akkers,op braak.terreinen,e.a.,pl.talrijk.

Theeboompje(*Spiraea salicifolia*)vrij alg.in Ke en zeer zeld.in F:in bermen,dijken, op braak/rud.terreinen,heggen,struwelen,e.a.,pl.tamelijk talrijk;oorspr.afk.uit Midden-en Oost-Europa en Noord-en Oost-Azie.

Zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden, zeggemoerassen en vochtige heidevelden; voor 1950 in 6 uurhokken en o.m. bekend van de hogt (talrijk) en het gijzenrooi, hier tesamen met o.m.: *parnassia*, knopbies, herfstschroeforchis, klein glidkruid, slank wollegras, wolverlei, lange zonnedaauw, e.a. (zie bijgaand kaartje: situatie voor 1950).

Herfstschroeforchis (*Spiranthes spiralis*) vroeger in Ke: in blauwgraslanden en vochtige heidevelden; voor 1950 in 4 uurhokken, o.m. bekend van de hogt en het gijzenrooi,

Veelwortelig kroos (*Spirodela polyrhiza*) zeld. in Ke en alg. in F: in sloten, vaarten, oude rivierlopen, putten, wielen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Akkerandoorn (*Stachys arvensis*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in een greppel thv. Druisdijk (50.26) en in 1975 in een greppel in de loonse plakken (44.57) steeds met weinig ex., vroeger op meer plaatsen in Ke en ook in akkers.

Moerasandoorn (*Stachys palustris*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in bermen, dijken, draslanden, moerassen, broekbossen, greppels, e.a., pl. talrijk.

Bosandoorn (*Stachys sylvatica*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, langs sloten, beken, in bermen, e.a., pl. talrijk.

Moerasmuur (*Stellaria alsine*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, broekbossen, vochtige loofbossen, weilanden, draslanden, moerassen, bermen, op braak. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Grasmuur (*Stellaria graminea*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, hooilanden, langs sloten, beken, kanalen, in greppels, e.a., pl. zeer talrijk.

Grootbloemige muur (*Stellaria holostea*) vrij alg. in Ke: in vochtige loofbossen, heggen, houtwallen, in bermen, langs beken, sloten, e.a., pl. zeer talrijk.

Vogelmuur (*Stellaria media*) zeer alg. in Ke en F: in akkers, weilanden, zandpaden, greppels, bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot zeer talrijk.

Bosmuur (*Stellaria nemorum*) uiterst zeld. in F: in 1978-79 in de Biesbosch (44.23) daar ook al in 1963; voor 1950 ook nog in het uurhok: 45.23.

Zeegroene muur (*Stellaria palustris*) vrij alg. in Ke en F: in draslanden, moerassen, greppels, langs sloten, putten, beken, vennen, oude beek- en rivierlopen, e.a., pl. talrijk.

Krabbescheer (*Stratiotes aloides*) zeld. in Ke en vrij alg. in F: in sloten, oude rivier- en beeklopen, vennen, veenputten, wielen, e.a., pl. talrijk.

Blauwe knoop (*Succisa pratensis*) vrij alg. in Ke en zeld. in F: in bermen, dijken, greppels, bospaden, heipaden, langs sloten, beken, soms ook nog in blauwgraslanden en heischrale graslanden, waarin de soort (vooral blauwgraslanden) vroeger algemeen en dikwijls talrijk voorkwam; pl. komt de soort nog talrijk tot zeer talrijk voor (o.m. de moerputten en langs het drongelens kanaal).

Sneeuwbes (*Symphoricarpos albus*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in heggen, matig vochtige loofbossen, houtwallen, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. tamelijk talrijk; wel steeds verw. of aanpl. en pl. ingeb. (Nederhemert zuid) afk. uit Noord-Amerika.

Smeerwortel (*Symphytum officinale*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, weilanden, langs allerlei wateren, in greppels, op braak/rud. terreinen, in loofbossen, heggen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

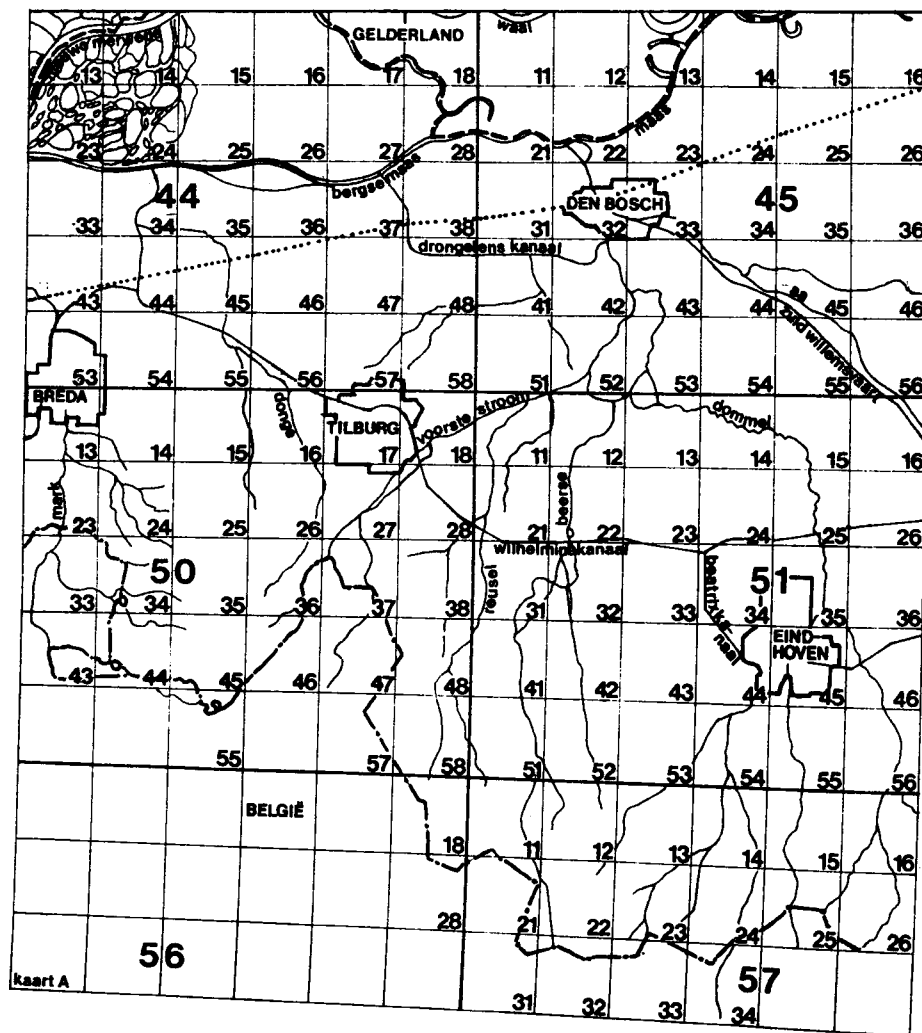
Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in weilanden, heggen, struwelen, e.a., regelmatig talrijk tot pl. zeer talrijk.

Gewone paardebloem (*Taraxacum sectie Vulgaria*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, tussen straatstenen, op braak/rud. terreinen, in akkers, langs allerlei wateren, e.a., regelmatig talrijk tot zeer talrijk.

De diverse andere paardebloem-soorten zijn niet opgenomen, omdat hiernaar niet of nauwelijks onderzoek is gedaan.

Taxus (*Taxus baccata*) vrij alg. in Ke en uiterst zeld. in F: in droge tot matig vochtige naald/loofbossen, pl. tamelijk talrijk; wel steeds aanpl.

De flora van Midden-Brabant e.o. 1970-1980

Joost en Toon Cools
september 1980

Staatsbosbeheer
dienstvak natuurbehoud
postbus 1180
5004 BD Tilburg
rapport nr. 20-809-24

Klein tasjeskruid(*Teesdalia nudicaulis*)vrij alg.in Ke en vrij zeld.in F:in bermen, dijken, zandpaden, greppels, op braak/rud.terreinen, e.a., pl.talrijk.

Trosgamander(*Teucrium botrys*)vroeger in F:in 1838 bij Heerewaarden(45.13).

Valse salie(*Teucrium scorodonia*)vrij alg.in Ke en uiterst zeld.in F:in droge tot matig vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, heggen, struwelen, bermen, dijken, langs beken, sloten, in greppels, soms op heidevelden en op braak/rud.terreinen, pl.zeer talrijk.

Poelruit(*Thalictrum flavum*)vrij alg.in Ke en F:in draslanden, riet-en zeggemoerassen, blauwgraslanden, greppels, bermen, dijken, langs beken, vaarten, sloten, rivieren, kanalen, oude beek-en rivierlopen, putten, soms ook in broekbossen en vochtige loofbossen; pl. talrijk.

Rijnruit(*Thalictrum minus* ssp.*jacquinianum*)vroeger in Ke/F en F:in 1955 in de dijk thv.Drunen(44.48)voorgekomen in struwelen, heggen en houtwallen.

Gebogen beukvaren(*Thelypteris dryopteris*)uiterst zeld.in Ke:in 1970 langs een douglasbos in boswachterij dorst(44.54);in 1961 ook op een knotwilg in de Biesbosch(44.23).

Moerasvaren(*Thelypteris palustris*)zeld.in Ke en zeer zeld.in F:in broekbossen, veenmoerassen, draslanden, greppels, langs veenputten en soms ook in een matig vochtig loofbos, pl.tamelijk talrijk.

Witte krodde(*Thlaspi arvense*)alg.in Ke en F:in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, e.a., pl.zeer talrijk.

Doorgroeide boerenkers(*Thlaspi perfoliatum*)vroeger in F:voor 1950 in uurhok:44.14.

Grote wilde tijm(*Thymus pulegioides*)uiterst zeld.in Ke/F en F:in 1972 in een dijk langs het drongelens kanaal(44.48)en in 1974 in de hoge waard thv.Poederoyen(44.17) pl.tamelijk talrijk;vroeger nog op meer plaatsen in F.

Wilde tijm(*Thymus serpyllum*)zeer zeld.in Ke en vrij zeld.in F:in bermen, dijken en soms op een rivierduin, pl.talrijk.

Mosbloempje(*Tillaea muscosa*)vroeger in Ke:voor 1950 in uurhok:50.13.

Heggedoornzaad(*Torilis japonica*)vrij alg.in Ke en F:in heggen, struwelen, houtwallen, vochtige loofbossen, bermen, dijken, langs beken, vaarten, sloten, kanalen, op braak/rud. terreinen, e.a., pl.talrijk.

Oosterse morgenster(*Tragopogon pratensis* ssp.*orientalis*)uiterst zeld.in F:in 1975 in de hoge waard thv.Poederoyen(44.17)hier weinig ex., vroeger op nog meer plaatsen in F.

Gele morgenster(*Tragopogon pratensis* ssp.*pratensis*)vrij zeld.in Ke en alg.in F:in bermen, dijken en hooilanden, pl.talrijk.

Hazepootje(*Trifolium arvense*)vrij alg.in Ke en uiterst zeld.in F:in bermen, dijken, soms ook op braak/rud.terreinen, pl.zeer talrijk.

Liggende klaver(*Trifolium campestre*)vrij alg.in Ke en alg.in F:in bermen, dijken en hooilanden, pl.talrijk.

Kleine klaver(*Trifolium dubium*)zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, wei-en hooilanden, zandpaden, greppels, op braak/rud.terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Aardbeiklaver(*Trifolium fragiferum*)zeld.in F:in bermen en dijken, pl.tamelijk talrijk.

Bastaardklaver(*Trifolium hybridum* ssp.*hybridum*)alg.in Ke en F:in weilanden, bermen, dijken, greppels, akkers, op braak/rud.terreinen, e.a., pl.talrijk.

Draadklaver(*Trifolium micranthum*)uiterst zeld.in F:in 1979 in de Biesbosch(44.23).

Rode klaver(*Trifolium pratense*)zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, wei-en hooilanden, greppels, op braak/rud.terreinen, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk; ex.met witte bloemen zijn in 1979 gevonden thv.Lage mierde(50.58)en in 1980 thv.Drimmelen(44.34).

Witte klaver(*Trifolium repens*)zeer alg.in Ke en F:in wei-en hooilanden, bermen, dijken, greppels, zandpaden, op braak/rud.terreinen, in akkers, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Perzische klaver(*Trifolium resupinatum*)uiterst zeld.in F:in 1971 in een berm ten noorden van Den Bosch(45.22), in 1966 ook thv.Made; wel steeds verw.of adv.en afk. uit ZuidWest-Azie en het Middellands zeegebied.

Gestreepte klaver(*Trifolium striatum*)uiterst zeld.in Ke:in 1977 in een dijk langs het wilhelminakanaal thv.Tilburg(50.17)met vrij weinig ex., hier wel adv; in 1961 ook nog in een dijk thv.Nieuwkuyck.

Onderaardse klaver(*Trifolium subterraneum*)vroeger in Ke:in 1960 te Tilburg, hier wel adv.

Moeraszoutgras(*Triglochia palustris*)uiterst zeld.in Ke/F en F:in 1972 in de Hurwense kil(45.12)en in 1976 langs een sloot thv.het eendennest(44.46)hier met vrij weinig ex., mogelijk nog wel op meer plaatsen.

Goudhaver(*Trisetum flavescens*)zeld.in Ke en vrij alg.in F:in dijken, bermen en hooilanden, pl.talrijk.

Bostulp(*Tulipa sylvestris*)uiterst zeld.in F:in 1980 in het kasteelbos te Rossum (45.13)hier tamelijk talrijk, voor 1950 nog thv.Aalst(51.55)en thv.Leende(57.16) hier talrijk in akkers.

Torenkruid(*Turritis glabra*)vroeger in F:in bermen en dijken.

Klein hoefblad(*Tussilago farfara*)alg.in Ke en F:in bermen, dijken, op braak/rud.terreinen, in akkers, weilanden, greppels, e.a., pl.zeer talrijk.

Kleine lisdodde(*Typha angustifolia*)vrij alg.in Ke en alg.in F:in of langs sloten, greppels, vaarten, kanalen, putten, wielen, oude rivierlopen, e.a., pl.talrijk.

Grote lisdodde(*Typha latifolia*)alg.in Ke en F:in of langs sloten, greppels, oude beek- en rivierlopen, vaarten, kanalen, wielen, putten, vennen, in moerassen, e.a., pl.talrijk.

Gaspeldoorm(*Ulex europaeus*)uiterst zeld.in Ke:in 1971 in het sint annabos(50.14) in 1977 in huis terheide(44.57)en in 1980 in een berm thv.Tilburg(50.17)wel steeds met weinig ex.

Gladde iep(*Ulmus minor*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen, houtwallen, langs beken, kanalen, in bermen, dijken, e.a., pl.tamelijk talrijk; meestal wel aanpl/verw/ingeb.

Grote brandnetel(*Urtica dioica*)zeer alg.in Ke en F:in bermen, dijken, greppels, langs allerlei wateren, in loofbossen, broekbossen, grienden, houtwallen, heggen, op braak/rud. terreinen, etc., regelmatig zeer talrijk.

Kleine brandnetel(*Urtica urens*)zeer alg.in Ke en F:in akkers, greppels, op braak/rud. terreinen, in bermen, dijken, e.a., regelmatig talrijk tot pl.zeer talrijk.

Citroengeel blaasjeskruid(*Utricularia australis*)vroeger in Ke:in sloten, veenputten, vennen, e.a.

Plat blaasjeskruid(*Utricularia intermedia*)vroeger in Ke en Ke/F:in vennen, veenmoerassen, veenputten, e.a., pl.talrijk; o.m.bekend van: belversven(51.12)(voor 1950)labbe-gat(44.36)(1956)beeldven(51.11)(1955)binnenpolder terheyden(44.43)(1956)groot choorven(51.11)(1957)uilenven(57.23)(1947)malpievennen(57.14/24)(1955)ijzeren man (45.42)(1934)e.a.

Klein blaasjeskruid(*Utricularia minor*)zeld.in Ke:in vennen, sloten, veenputten, e.a., pl.zeer talrijk(boswachterij dorst)bekend van:boswachterij dorst, reuselse moeren, groot choorven, beeldven, kogelvangersven, lisseven, broekeling, winkelsven, goudberg, cartierheide, keienhurk, malpievennen, e.a., vroeger nog op meer plaatsen in Ke en Ke/F.

Bleekgeel blaasjeskruid(*Utricularia ochroleuca*)vroeger in Ke en Ke/F:voor 1950 in 3 uurhokken en na 1950 nog in uurhok:57.24(Groot malpieven)vroeger ook in de binnenpolder terheyden(44.43)en thv.Valkenswaard(57.15)ook vermeldt voor het winkelsven (51.12)(1957)(onjuiste determinatie!)en groot huisven(51.12)(1958)(onjuiste determinatie?).

Gewoon blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in sloten, greppels, vaarten, oude beeklopen, putten, e.a., pl. zeer talrijk.

Koekruid (*Vaccaria pyramidata*) vroeger in Ke: in akkers, voor 1950 in 2 uurhokken en adv. te of thv. Veghel, Breda, Den Bosch en Tilburg; na 1950 (1966) nog adv. te Tilburg.

Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) alg. in Ke: in droge tot matig vochtige loof/naaldbossen, in heidevelden, bermen, langs sloten, e.a., pl. zeer talrijk.

Rode bosbes (*Vaccinium vitis-idaea*) zeld. in Ke: in droge tot matig vochtige loofbossen; pl. tamelijk talrijk; o.m. bekend van: thv. Goirle, landgoed den Utrecht, geelders, campina, de baest, renheide, mastbos, e.a.

Kleine valeriaan (*Valeriana dioica*) vrij zeld. in Ke en zeld. in F: in greppels, draslanden, veenmoerassen, blauwgraslanden, e.a., pl. tamelijk talrijk.

Echte valeriaan (*Valeriana officinalis*) alg. in Ke en F: langs allerlei wateren, in greppels, draslanden, moerassen, broekbossen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, e.a., pl. talrijk.

Getande veldsla (*Valerianella dentata*) vroeger in F: in akkers.

Gewone veldsla (*Valerianella locusta*) uiterst zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Geoorde veldsla (*Valerianella rimosa*) vroeger in Ke: in akkers, voor 1950 in 2 uurhokken.

Stalkaars (*Verbascum densiflorum*) vrij zeld. in Ke: in bermen, dijken en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Zwarte toorts (*Verbascum nigrum*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook in greppels en slootkanten, pl. tamelijk talrijk.

Koningskaars (*Verbascum thapsus*) vrij alg. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook in bospaden, struwelen en in een akker en weiland, pl. talrijk.

Ijzerhard (*Verbena officinalis*) uiterst zeld. in F: in 1979 in de maasdijk ten oosten van Hedel (45.22) hier enkele ex., vroeger nog op meer plaatsen in F.

Akkerereprijs (*Veronica agrestis*) zeer zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in bermen, dijken, akkers en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk.

Blauwe ^{water} ereprijs (*Veronica anagallis-aquatica*) zeld. in Ke en vrij zeld. in F: in of langs sloten, greppels, putten, wielen, e.a., pl. zeer talrijk.

Veldereprijs (*Veronica arvensis*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, zandpaden, tussen straatstenen, in akkers, weilanden, greppels, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. zeer talrijk.

Beekpunge (*Veronica beccabunga*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in of langs sloten, greppels, beken, kanalen, putten, wielen, vaarten, soms ook op vochtige bospaden, pl. talrijk tot zeer talrijk.

Rode waterereprijs (*Veronica catenata*) vrij alg. in Ke en F: in of langs sloten, greppels, putten, wielen, beken, oude beek- en rivierlopen, vennen, e.a., pl. zeer talrijk.

Gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooi-landen, vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, struwelen, langs beken, sloten, e.a., pl. zeer talrijk.

Draadereprijs (*Veronica filiformis*) zeer zeld. in Ke: in 1974 te Eindhoven (51.45) langs de Tongelreep (51.55) in 1977 in een weiland thv. landgoed valkenburg (50.24) en in 1979 langs een sloot thv. Ulvenhout (50.14) pl. talrijk; wel steeds verw. en afk. uit de Kaukasus en Klein-Azië.

Klimopereprijs (*Veronica hederifolia* ssp. *hederifolia*) vrij alg. in Ke en F: in bermen, dijken, greppels, op braak/rud. terreinen, in heggen, houtwallen, vochtige loofbossen, soms ook in akkers en weilanden, pl. talrijk.

Langbladige ereprijs (*Veronica longifolia*) zeld. in Ke en uiterst zeld. in F: in beek-oevers (vnl. langs de dommel) soms ook in draslanden, natte ruigten, langs sloten, in

greppels, kanaaloevers, e.a., pl. talrijk (o.m. drongelens kanaal).

Mannetjesereprijs (*Veronica officinalis*) vrij alg. in Ke: in hei- en bospaden, heischrale graslanden, bermen, dijken, op braak. terreinen, langs sloten, in greppels, in droge naald/loofbossen, soms ook in akkers en weilanden, pl. zeer talrijk.

Doffe ereprijs (*Veronica opaca*) vroeger in F: in akkers.

Grote ereprijs (*Veronica persica*) vrij zeld. in Ke en vrij alg. in F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers, pl. talrijk.

Gladde ereprijs (*Veronica polita*) zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk, vroeger ook in akkers.

Liggende ereprijs (*Veronica prostata*) vroeger in F: op rivierduinen.

Schildereprijs (*Veronica scutellata*) vrij alg. in Ke en F: in of langs sloten, putten, greppels, vennen, oude beek- en rivierlopen, in veenmoerassen, draslanden, soms ook in broekbossen, pl. tamelijk talrijk.

Tijmereprijs (*Veronica serpyllifolia*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, wei- en hooilanden, op braak. terreinen, in greppels, zandpaden, e.a., pl. talrijk.

Breedbladige ereprijs (*Veronica teucrium*) uiterst zeld. in F: in 1972 in de hoge waard thv. Poederoyen (rivierduin) (44.17) hier talrijk en in 1977 in een dijk thv. Rossum (45.13) hier tamelijk talrijk, vroeger nog op meer plaatsen in F.

Gelderse roos (*Viburnum opulus*) alg. in Ke en F: in matig droge tot vochtige loofbossen, broekbossen, houtwallen, heggen, langs allerlei wateren, in bermen, dijken, e.a., pl. tamelijk talrijk tot talrijk.

Vogelwikke (*Vicia cracca*) zeer alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, in heggen, struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Ringelwikke (*Vicia hirsuta*) alg. in Ke en F: in bermen, dijken, op braak/rud. terreinen, soms ook in akkers, pl. tamelijk talrijk tot talrijk.

Hongaarse wikke (*Vicia pannonica*) uiterst zeld. in Ke: in 1973 in een berm tussen Oosterhout en Made (44.44) hier wel adv. en afk. uit Zuid-Europa.

Smalbladige wikke (*Vicia sativa* ssp. *angustifolia*) zeer alg. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, in heggen, struwelen, e.a., pl. zeer talrijk.

Voederwikke (*Vicia sativa* ssp. *sativa*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, pl. tamelijk talrijk, wel steeds verw.

Heggewikke (*Vicia sepium*) vrij alg. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, heggen, houtwallen, struwelen, vochtige loofbossen, langs sloten, rivieren, vaarten, op braak/rud. terreinen, e.a., pl. talrijk.

Vierzadige wikke (*Vicia tetrasperma*) zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in bermen en op braak/rud. terreinen, vroeger ook in akkers, pl. tamelijk talrijk.

Zachte wikke (*Vicia villosa*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 in een berm thv. Tilburg (50.18) hier tamelijk talrijk en adv., afk. uit Zuid-Oost-Europa en Klein-Azie.

Kleine maagdepalm (*Vinca minor*) zeld. in Ke: in matig droge tot vochtige loofbossen, pl. talrijk; o.m. bekend van: hondsdonk, wandelbos thv. Tilburg, den utrecht, ten noordoosten van Olland, ten zuiden van Eersel, vugtpolder, beekdal oude ley; op meeste plaatsen (waarschijnlijk) steeds verw. of aanpl/verw/ingeb. en waarschijnlijk alleen wild in landgoed hondsdonk.

Akkerviooltje (*Viola arvensis*) zeer alg. in Ke en alg. in F: in bermen, dijken, akkers, op braak/rud. terreinen, pl. zeer talrijk.

Hondsviooltje (*Viola canina*) vrij alg. in Ke en zeld. in Ke/F: in bermen, dijken, heipaden, greppels, bospaden, slootkanten, soms ook in blauwgrasland, pl. tamelijk talrijk.

Maarts viooltje (*Viola odorata*) zeer zeld. in Ke en F: in matig droge tot matig vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk, bekend van: Nederhemert zuid, kasteelbos Rossum, kasteelbos Heeswijk, thv. Baarle-Nassau, den utrecht en thv. Piusoord; waarschijnlijk ook wel aanpl/verw/ingeb.

Moerasviooltje (*Viola palustris*) vrij zeld. in Ke en zeer zeld. in F: in veenmoerassen, greppels, draslanden, broekbossen, langs vennen, veenputten, sloten, in bospaden, e.a., pl. talrijk.

Heidemelkviooltje (*Viola persicifolia* ssp. *lactaeoides*) vroeger in Ke/F: in natte heidevelden, voor 1950 in 4(?) uurhokken.

Veenmelkviooltje (*Viola persicifolia* ssp. *persicifolia*) vroeger in Ke/F: in blauwgraslanden, voor 1950 in 4(?) uurhokken, in 1950-60 nog in de moerputten (45.32).

Gewoon bosviooltje (*Viola riviniana*) vrij alg. in Ke: in matig droge tot vochtige loofbossen, houtwallen, heggen, soms ook langs sloten, beken en in bermen, pl. talrijk.

Blauwsporig bosviooltje (*Viola reichenbachiana*) zeer zeld. in Ke: in vochtige loofbossen, pl. tamelijk talrijk; bekend van: den utrecht (50.48) (1979) valkenburg (50.24) (1972) rooise broek (51.14) (1978) en kuppenbunders (51.13) (1978), waarschijnlijk nog wel op meer plaatsen in Ke.

Driekleurig viooltje (*Viola tricolor*) vrij alg. in Ke: in bermen, dijken, greppels, op braak/rud. terreinen, soms ook nog in akkers en in weilanden; pl. talrijk.

Maretak (*Viscum album*) uiterst zeld. in F: in 1972 op een populier in Nederhemert zuid (44.28).

Bekhoorngras (*Vulpia bromoides*) uiterst zeld. in Ke: in 1976-77 in de vugtpolder thv. Breda (44.53).

Langbaardgras (*Vulpia myuros*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1978-80 in braak/rud. terreinen te Best (51.24) hier zeer talrijk en in 1979 op een braak/rud. terrein in de Biesbosch (44.13) vroeger op nog meer plaatsen in Ke en F.

Wortelloos kroos (*Wolfia arrhiza*) uiterst zeld. in Ke/F: in 1978 in een sloot thv. Vliedberg (45.31) hier tamelijk talrijk, waarschijnlijk nog op meer plaatsen in F.

Overige taxa:

Witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*) vrij alg. in Ke en F: in droge tot matig vochtige loof/naaldbossen, houtwallen, bermen, e.a., pl. tamelijk talrijk, wel steeds aanpl. en regelmatig verw./ingeb.; oorspr. afk. uit het Klein-Azië en Balkan schiereiland.

Europees krenteboompje (*Amelanchier ovalis*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in de brandt (44.58) hier wellicht aanpl./verw./ingeb.; oorspr. afk. uit Midden- en Zuid-Europa.

Ammi visnaga uiterst zeld. in F: in 1971 in een berm ten noorden van Den Bosch (45.22) hier wel adv.

Echte kervel (*Anthriscus cerefolium*) uiterst zeld. in Ke en F: in 1976-77 in de vugtpolder (44.53) en in 1975 in de kornse boezem (44.26) hier wel steeds verw.

Grote leeuwepok (*Antirrhinum majus*) uiterst zeld. in F: in 1980 op een oude muur thv. Gameren (Ge) (45.11) hier tamelijk talrijk en wellicht ingeb.; oorspr. afk. uit het Middellandse zeegebied.

Randjesbloem (*Arabis caucasia*) uiterst zeld. in Ke: in 1978 in een droog loofbosje thv. Riel (50.27) weinig ex., hier wel verw. en afk. uit Zuid-Europa en Klein Azië.

Tweejarige alsem (*Artemisia biennis*) uiterst zeld. in F: in 1975 te Giessen (44.17) hier wel adv. en afk. uit Noord-Amerika en Noord-Azië.

Dragon (*Artemisia dracunculus*) uiterst zeld. in Ke: in 1972 te Breda (50.13) hier wel verw. en afk. uit Zuid-Oost-Europa, Noord-Azië en Noord-Amerika.

Amsinckia menziesii uiterst zeld. in Ke: in 1977 in een zandpad thv. Hoge mierde (50.58) en in een akker thv. Riethoven (57.13) pl. tamelijk talrijk, wel steeds adv. en afk. uit Noord-Amerika.

Nieuw nederlandse aster (*Aster novi-belgii*) uiterst zeld. in Ke: in 1977 langs een zandpad thv. Hilvarenbeek (50.38) en in een berm ten oosten van Dongen (44.56) pl. talrijk, wel steeds verw. en afk. uit Noord-Amerika.

Athyrium thelypteroides-uiterst zeld.in Ke:in 1978-79 langs een zandpad thv.Tilburg, met enkele ex.,hier wel verw.De determinatie is echter(nog)niet voor honderd procent zeker!

Haver(*Avena sativa*)vrij zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,wel steeds verw.;ook gekweekt.

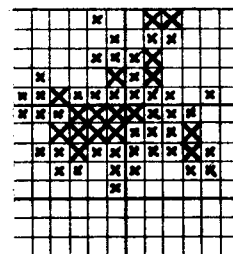
Ballote(*Ballota nigra* ssp.*nigra*)uiterst zeld.in Ke:in 1980 in een greppel thv.Tilburg(50.18)tamelijk talrijk,hier wel adv.en afk.uit Midden-en Oost-Europa.

Doorwas(*Bupleurum rotundifolium*)uiterst zeld.in Ke:in 1974 thv.Vught(45.42)hier wel adv.en afk.uit Midden-en Zuid-Europa.

Hennep(*Cannabis sativa*)zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Noord-West Himalaya,ook gekweekt.

Saffloer(*Carthamus tinctorius*)uiterst zeld.in Ke:in 1971 te Tilburg(50.17)hier wel adv.en afk.uit Egypte.

Viltige hoornbloem(*Cerastium tomentosum*)vrij alg.in Ke en vrij zeld.in F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,in greppels,e.a.,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.en pl.ingeb.;afk.uit Zuid-Europa en Klein-Azie(zie bijgaand kaartje:situatie 1970-80).

Reuzenmagriet(*Chrysanthemum maximum*)uiterst zeld.in Ke:in 1980 in een greppel ten westen van Hilvarenbeek(50.38)hier tamelijk talrijk, hier wel verw.en afk.uit de Pyreneeën.

Crocus(*Crocus vernus*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 in een berm thv.Tilburg(50.18)weinig ex.,hier wel verw.en afk.uit Midden-en Zuid-Europa.

Tuinridderspoor(*Delphinium ajacis*)uiterst zeld.in Ke en F:in 1978 in een berm thv.Boschkant(51.14)in 1979 in een heg thv.Empel(45.22)en in 1980 in een berm thv.Oosterhout(44.44)hier ook met witte bloemkroon;pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Zuid-Europa.

Tuinanjer(*Dianthus caryophyllus*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 langs een zandpad thv.Lennisheuvel(51.12)weinig ex.,hier wel verw.en afk.uit Zuid-Europa.

Doronicum cordatum-uiterst zeld.in Ke:in 1977/78 in een berm thv.Mispeleind(50.58)en in 1980 in een zandpad thv.Dommelen(57.14)steeds met weinig ex.en verw.

Springkomkommer(*Echallium elaterium*)uiterst zeld.in Ke:in 1976 op een braak/rud.terrein thv.Tilburg(50.18)weinig ex.,hier wel verw.en afk.uit Noord-Amerika.

Echium confosum-uiterst zeld.in Ke/F:in 1977 in een berm thv.Drunen(44.48)weinig ex.,hier wel verw.of adv.

Bruine beuk(*Fagus sylvatica* var.*atropunicea*)vrij alg.in Ke en zeld.in F:in droge loofbossen,houtwallen en bermen,pl.talrijk,wel steeds aanpl.en hier en daar verw/ingeb.

Recht chinees klokje(*Forsythia viridissima*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 op een braak.terrein thv.Moergestel(51.11)en 1978-1980 op een braak/rud.terrein ten oosten van Tilburg(50.18)hier wellicht ingeb.,steeds met weinig ex.en afk.uit China.

Gewone zonnebloem(*Helianthus annuus*)vrij zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Noord-Amerika.

Gerst(*Hordeum vulgare*)vrij alg.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.,ook gekweekt.

Studentenkruid(*Kochia scoparia*)uiterst zeld.in F:in 1971 in een berm ten noorden van Den Bosch(45.22)hier wel adv.en afk.uit Zuid-Oost-Europa.

Japanse lork(*Larix leptolepis*)alg.in Ke:in droge naaldbossen,pl.talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw.,afkomstig uit Japan.

Europese Lork(*Larix decidua*)alg.in Ke:in droge naaldbossen,pl.talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw.,afk.uit Noord-en Midden-Europa.

Haagliguster(*Ligustrum ovalifolium*)uiterst zeld.in Ke:in 1977-80 op een braak/rud.terrein ten oosten van Tilburg(50.18)vrij weinig ex.,hier wellicht ingeb.en oorspr.

afk.uit Japan.

Gespleten leeuwebek (*Linaria incarnata*) uiterst zeld.in Ke:in 1977 in een zandpad thv.Lennisheuvel(51.12)talrijk,hier wel adv.of verw.en afk.uit het Middellands zeegebied.

Gestreepte leeuwebek (*Linaria repens*) uiterst zeld.in Ke:in 1971 in een spoorwegberm thv.Baarle-Nassau(50.45)hier wel adv.en afk.uit West-en Zuid-Europa.

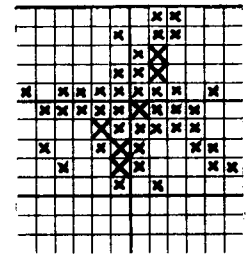
Overblijvend vlas (*Linum perenne*) uiterst zeld.in Ke/F:in 1977 in een berm thv.Drunen (44.48)weinig ex.,hier wel verw.of adv.

Vlas (*Linum usitatissimum*) vrij alg.in Ke en F:in bermen,greppels,op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,vroeger ook gekweekt;wel steeds verw.of adv.

Lonicera periclymenum var.*serotina*-uiterst zeld.in Ke:in 1979 in een berm ten oosten van Best(51.24)en in 1979-80 in boswachterij dorst(44.55)hier tamelijk talrijk en waarschijnlijk ingeb.;oorspr.wel verw.

Judaspenning (*Lunaria annua*) vrij zeld.in Ke en zeld.in F:in bermen, op braak/rud.terreinen,in heggen,struwelen,loofbossen,e.a.,pl.talrijk;wel steeds verw.en afk.uit Zuid-Oost-Europa,waarschijnlijk op enkele plaatsen ingeb.Ex.met een witte bloemkroon zijn eenmaal gevonden thv.Vooreind(50.58)(1978).

(zie bijgaand kaartje:situatie 1970-80).

Prikneus (*Lychnis coronaria*) uiterst zeld.in Ke:in 1979 op een braak/rud.terrein ten westen van Hilvarenbeek(50.38)en in 1980 op een braak/rud.terrein ten oosten van Tilburg(50.18)steeds met weinig ex.en verw.,afk.uit Zuid-Europa.

Gele lupine (*Lupinus luteus*) zeld.in Ke:op braak/rud.terreinen en in bermen,pl.talrijk,wel steeds verw.en afk.uit Zuid-Europa.

Kruizemunt (*Mentha spicata* var.*crispata*) uiterst zeld.in Ke:op een braak/rud.terrein thv.Tilburg(50.18)tamelijk talrijk,hier wel verw.en in 1978-80 waargenomen.

Narcis (*Narcissus pseudonarcissus* spp.) vrij alg.in Ke en F:in bermen,dijken,op braak/rud.terreinen,langs sloten,beken,in vochtige loofbossen,e.a.,pl.talrijk;wel steeds verw.of aanpl.en waarschijnlijk hier en daar ingeb,meestal betreft het siervormen die afgeleid zijn van de wilde narcis,alsmede soms ook de trompetnarcis(afk.uit Zuid-West-Europa).

Bosliefje (*Nemophila menziesii*) uiterst zeld.in Ke:in 1977 in een zandpad thv.Lennisheuvel(51.12)weinig ex.,hier wel verw.en afk.uit Noord-Amerika.

Vinkezaad (*Neslia paniculata*) uiterst zeld.in Ke:in 1979 tussen straatstenen te Best (51.24)weinig ex.,hier wel adv.en afk.uit Voor-Azie.

Boerentabak (*Nicotiana rustica*) uiterst zeld.in Ke:in 1978 op een braak/rud.terrein ten oosten van Tilburg(50.18)weinig ex.,hier wel verw.en afk.uit Midden-en Zuid-Amerika.

Bolletjesvaren (*Onoclea sensibilis*) uiterst zeld.in Ke:in 1977-80 in een slootkant/bosrand langs de weg van Tilburg naar Moergestel(50.18)tamelijk talrijk,hier oorspr.wel verw.en afk.uit Noord-Amerika en Oost-Azie,op deze vindplaats ca.4 á 5 jaar al aanwezig,zodat deze soort wel als ingeburgerd mag worden beschouwd.

Pluimgierst (*Panicum miliaceum*) uiterst zeld.in Ke:in 1976 op een braak/rud.terrein ten oosten van Tilburg(50.18)weinig ex.,hier wel verw.of adv.en afk.uit Midden-Azie.

Slaapbol (*Papaver somniferum*) zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.talrijk,soms ook gekweekt;wel steeds verw.en afk.uit Klein-Azie.

Phacelia (*Phacelia tanacetifolia*) zeer zeld.in Ke en F:in 1977 ten zuiden van Tilburg (50.28)thv.Lennisheuvel(51.12)in 1978 thv.Dieskant(45.32)en in 1980 thv.Made(44.34)pl.talrijk,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Noord-Amerika.

Phalaris arundinacea var.*picta*-uiterst zeld.in Ke:in 1977 in een berm thv.Oirschot (51.22)(bloeiend!)en in 1978 op een braak/rud.terrein thv.Rijen(50.15)pl.tamelijk talrijk en wel steeds verw.

Kanariezaad(*Phalaris canariensis*)vrij zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud. terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Noord-Afrika en de Kanarische eilanden.

Zeeden(*Pinus pinaster*)alg.in Ke:in droge loof/naaldbossen,e.a.,pl.tamelijk talrijk, wel steeds aanpl.en soms verw/ingeb.,afk.uit het middellandse zeegebied.

Oostenrijkse den(*Pinus nigra* ssp.*nigra*)vrij alg.in Ke:in droge naald/loofbossen,pl. talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw/ingeb.,afk.uit Midden-Europa.

Corsikaanse den(*Pinus nigra* ssp.*laricio*)alg.in Ke:in droge naald/loofbossen,pl.talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw/ingeb.,afk.uit Zuid-Oost-Europa.

Fijnspar(*Picea abies*)zeer alg.in Ke:in droge naald/loofbossen,e.a.,regelmatig talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw/ingeb.,afk.uit Midden-en Noord-Europa.

Canadapopulier(*Populus x canadensis*)alg.in Ke en F:in vochtige loofbossen,grienden, bermen,langs beken,kanalen,vaarten,etc.,pl.zeer talrijk,wel steeds aanpl.en regelmatig verw/ingeb.,een bastaard van Amerikaanse populier en zwarte populier.

Virginische vogelkers(*Prunus virginiana*)uiterst zeld.in Ke:in 1978 in de brandt (44.58)hier wwarschijnlijk aanpl/verw/ingeb.en oorspr.afk.uit Noord-Amerika.

Douglasspar(*Pseudotsuga menziesii*)alg.in Ke:in droge tot matig vochtige naald/loofbossen,e.a.,pl.zeer talrijk,wel steeds aanpl.en soms verw/ingeb.,afk.uit Noord-Amerika.

Rogge(*Secale cereale*)alg.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,ook gekweekt;wel steeds verw.of adv.

Vogelgierst(*Setaria italica*)uiterst zeld.in Ke:in 1976 in een berm ten oosten van Tilburg(50.18)weinig ex.,hier wel adv.en afk.uit Zuid-Europa.

Tomaat(*Solanum lycopersicum*)zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl. tamelijk talrijk,wel steeds verw.en afk.uit Zuid-Amerika.

Sorghum halepense-uiterst zeld.in F:in 1971 in een berm ten noorden van Den Bosch (45.22)hier wel adv.

Sorghum vulgare-uiterst zeldzaam in F:in 1971 in een berm ten noorden van Den Bosch (45.22)hier wel adv.

Incarnaatklaver(*Trifolium incarnatum*)uiterst zeld.in Ke:in 1977-78 in bermen tussen Tilburg en Hilvarenbeek(50.28)tamelijk talrijk-talrijk,ook enkele ex.met een witte bloemkroon;wel verw.of adv.en afk.uit Zuid-Europa.

Tarwe(*Triticum aestivum*)vrij alg.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl. tamelijk talrijk,ook gekweekt en wel steeds verw.of adv.

Engelse tarwe(*Triticum turgidum*)vrij zeld.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds adv.

Tuinboon(*Vicia faba*)zeer zeld.in Ke:op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.

Tuinviool(*Viola tricolor* ssp.)vrij alg.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,wel steeds verw.,het betreft hier de grootbloemige cultuurvormen die afgeleidt zijn van het driekleurig viooltje.

Mais(*Zea mays*)zeer alg.in Ke en F:in bermen en op braak/rud.terreinen,pl.tamelijk talrijk,ook veel gekweekt,wel steeds verw.of adv.en afk.uit Amerika.

De verspreidingskaartjes.

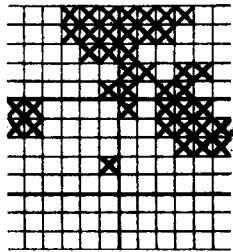
In de volgende pagina's worden de 865 verspreidingskaartjes weergegeven, waarbij voor de naamgeving van de plantesoorten, zoveel mogelijk de nederlandse benaming is aangehouden en waarbij deze soorten op alfabetische volgorde gerangschikt zijn voor wat betreft hun wetenschappelijke benaming.

In de linkerbovenhoek van iedere pagina wordt met een hoofdletter steeds de beginletter van het genus of geslacht aangegeven, lopend van de eerste tot de laatste soort van iedere pagina, dus: A-A=Acer-Anthoxanthum, enz., dit om het opzoeken van een bepaalde soort te vereenvoudigen.

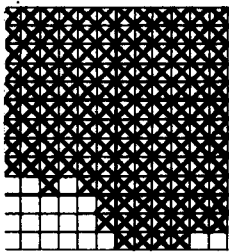
In de kaartjes zijn een tweetal symbolen gebruikt, nl. een groot en klein kruisje, waarbij een groot kruisje betekent dat de soort ofwel wild voorkomt ofwel ingeburgerd is en een klein kruisje dat de soort niet wild voorkomt of niet ingeburgerd is, dus aangeplant, verwilderd of adventief.

Ondanks de zorgvuldigheid van samenstelling is na het klaar komen van de kaartjes gebleken dat enkele soorten gewoonweg vergeten waren of dat pas in een later stadium bekend werd dat de soort in de onderzoeksperiode voorkwam, deze soorten zijn alsnog aan het totaal toegevoegd in de vorm van aanvullingen.

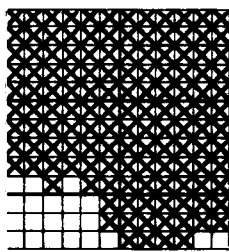
A-A

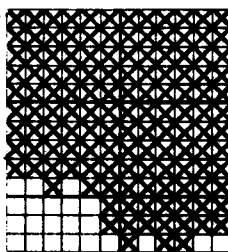
spaanse aak

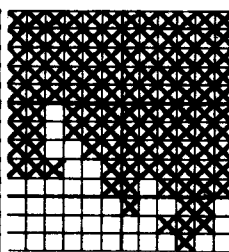
gewone esdoorn

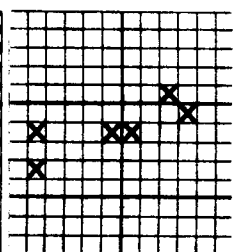
gewoon duizendblad

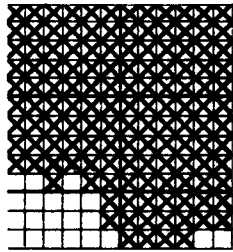
wilde bertram

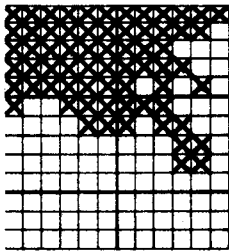
kalmoes

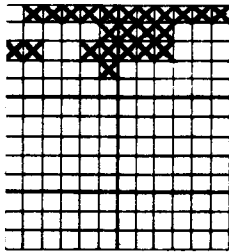
muskuskruid

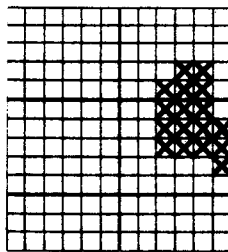
zevenblad

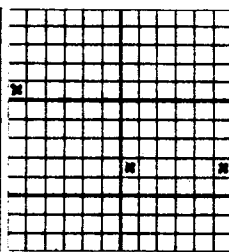
hondspeterselle

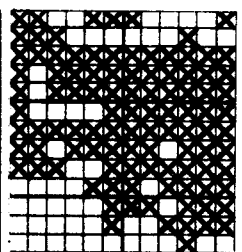
gewone agrimonie

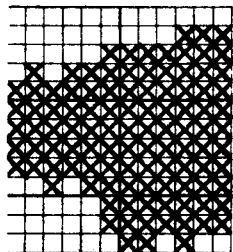
welriekende agrimonie

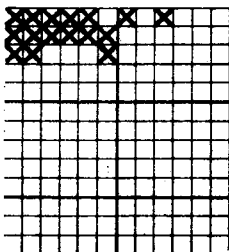
bolderik

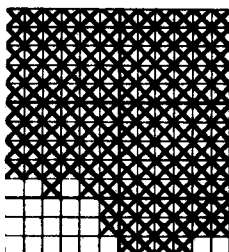
kruipend struisgras

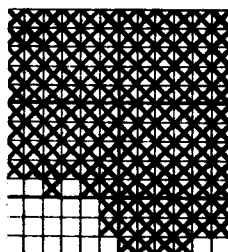
heidestruisgras

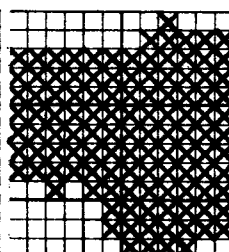
hoog struisgras

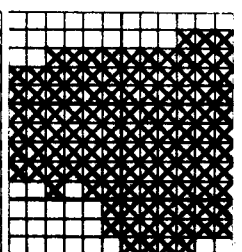
fioringras

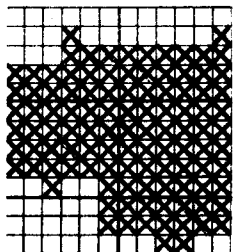
gewoon struisgras

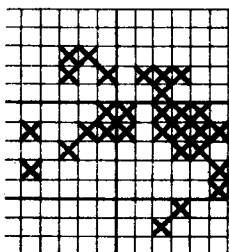
zilverhaver car.

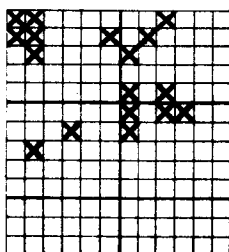
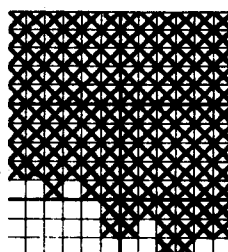
paashaver

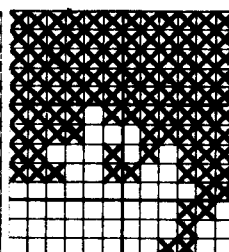
kruipend zenegroen

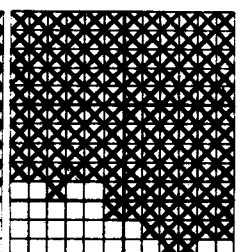
vrouwemantel

middelste waterweeg-
bree

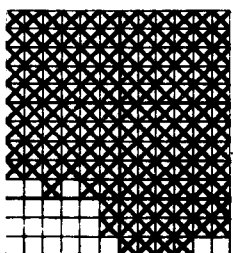
grote waterweegbree

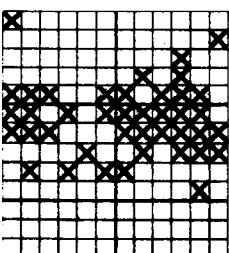
look zonder look

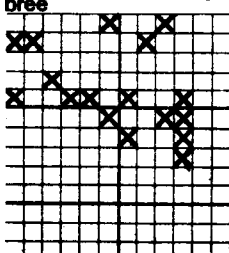
kraailook

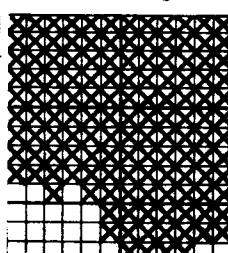
zwarte els

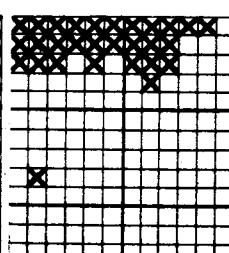
grouwe els

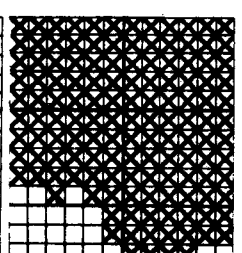
rosse vossesstaart

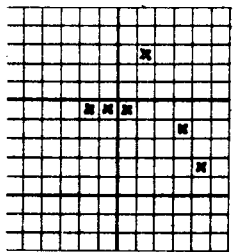
geknikte vossesstaart

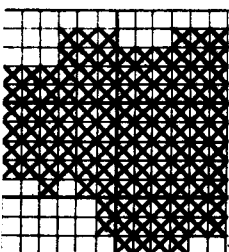
duist

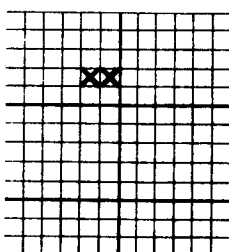
grote vossesstaart

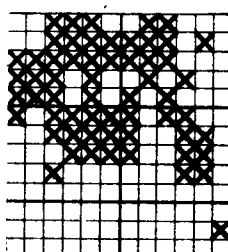
alsemambrosia

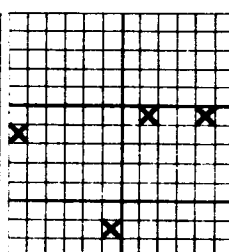
drents krenteboompje

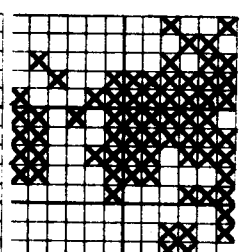
helm

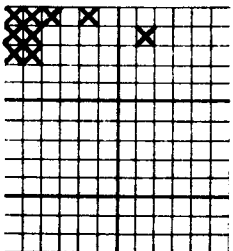
rood guichelheil

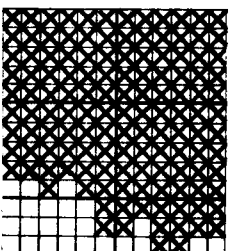
lavendelheide

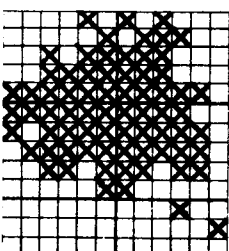
bosanemoon

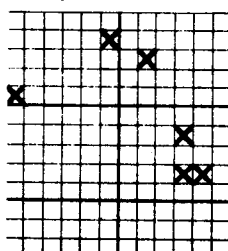
grote engelwortel

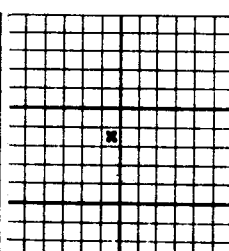
gewone engelwortel

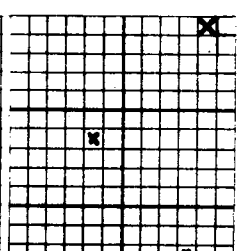
valse kamille

stinkende kamille

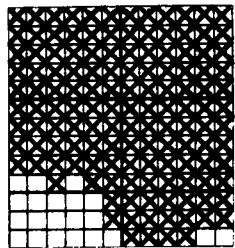

gele kamille

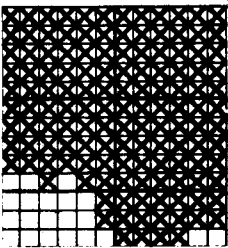

slofhakken

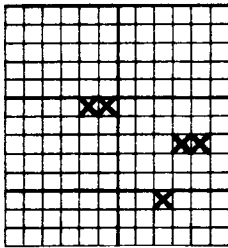
A-B

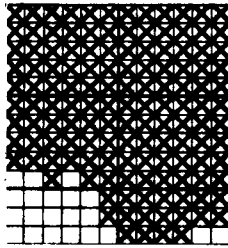
reukgras

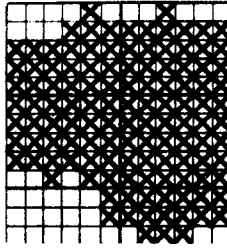
fluitekruid

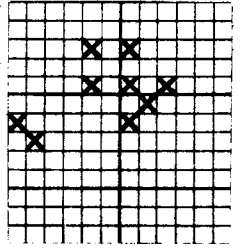
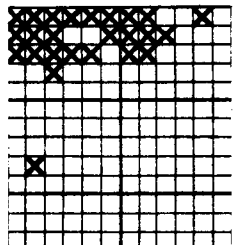
akkerleeuwelbek

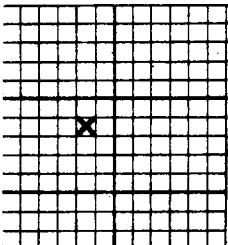
windhalm

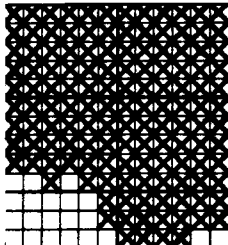
kleine leeuwklauw

ondergedoken moeras-
scherm

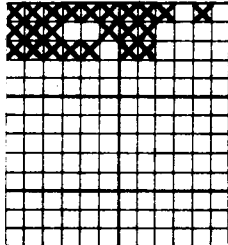
groot moerasscherm

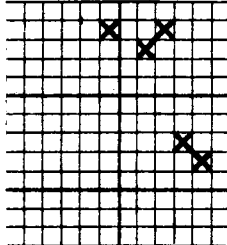
wilde akelei

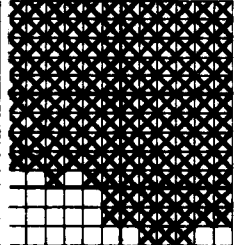
zandraket

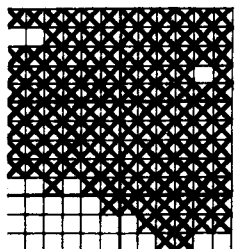
grote kils

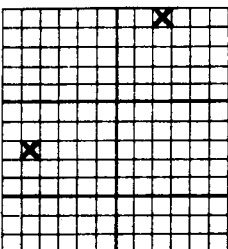
kleine kils

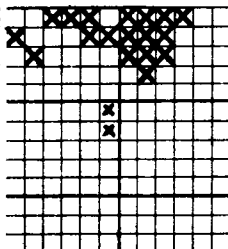
gewone kils

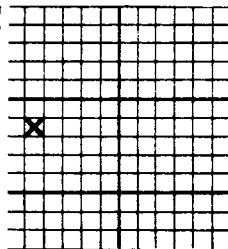
zandmuur ser.

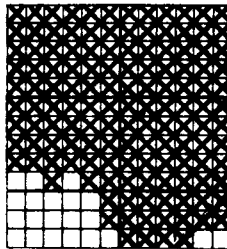
lievrouwbedstro

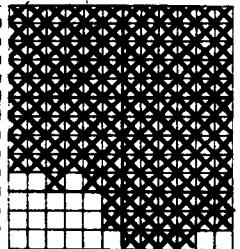
mierikswortel

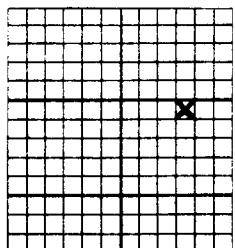
zwarte appeibes

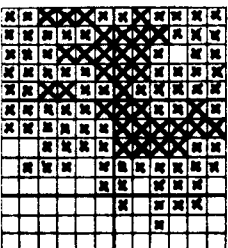
frans raalgras

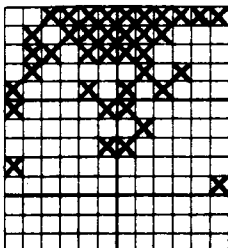
bijvoet

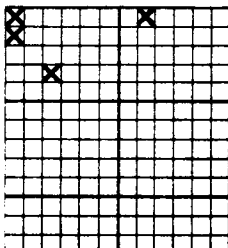
gevlekte aronskelk

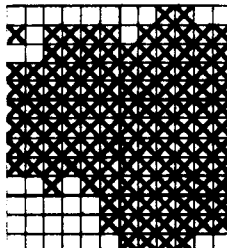
asperge

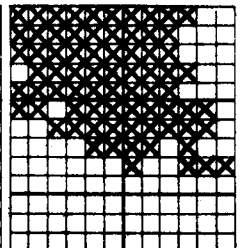
muurvaren

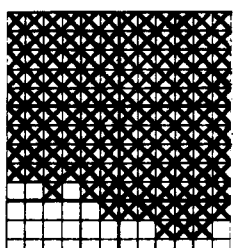
zuite

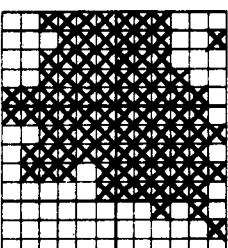
wijjesvaren

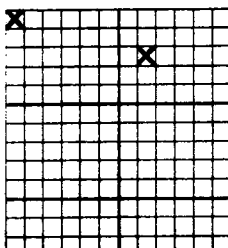
spleemelde

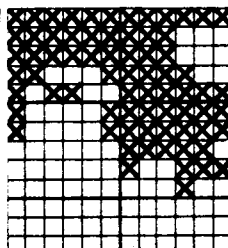
uitstaande melde

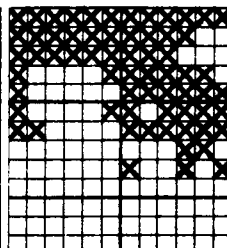
oot

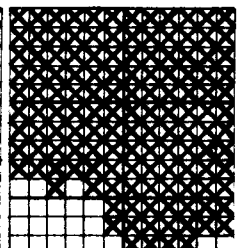
stinkende ballote

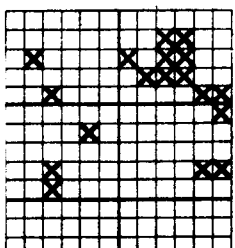
stijf barbarakruid

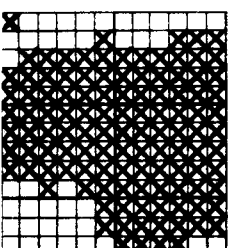
gewoon barbarakruid

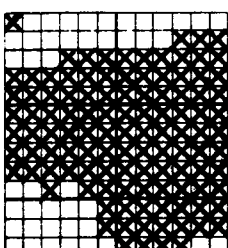
madeliefje

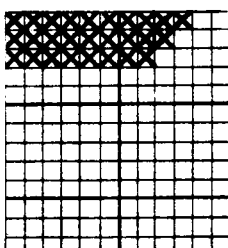
grijskruid

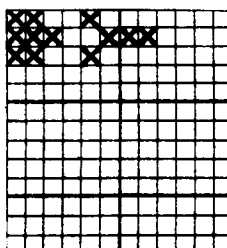
ruwe berk

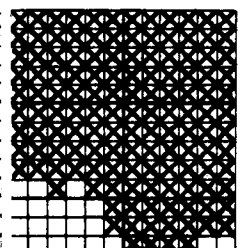
zachte berk

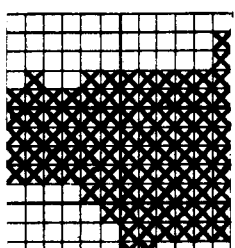
knikkend tandzaad

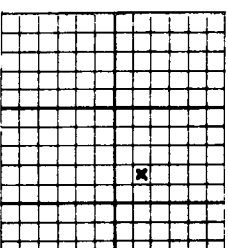
zwart tandzaad

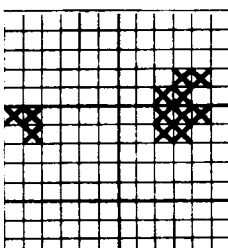
driedelig tandzaad

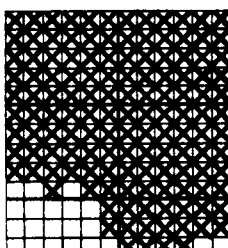
dubbelloof

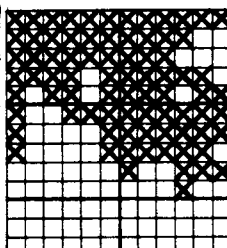
bernagie

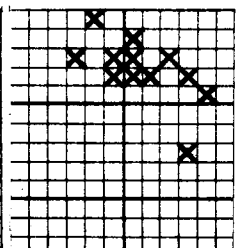
boskortsteel

koolzaad

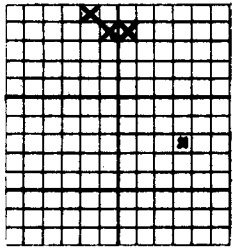

zwarte mosterd

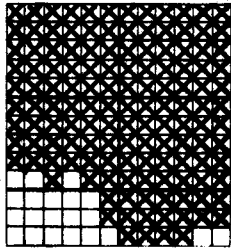

bevertjes

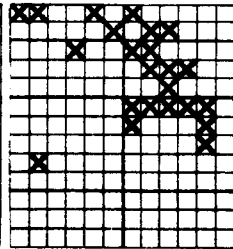
B-C

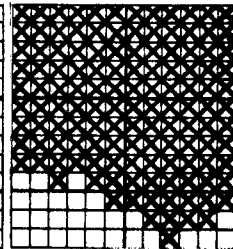
kweekdravik

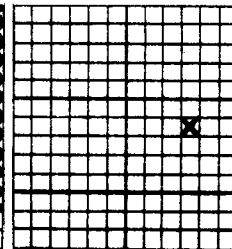
zachte dravik

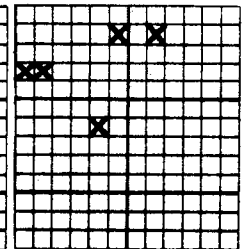
troedravik

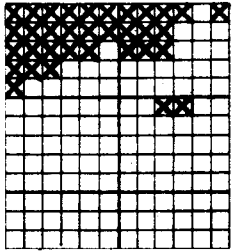
ijle dravik

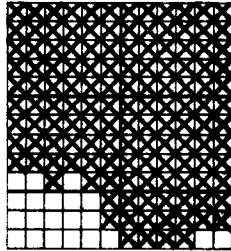
zwenkdravik

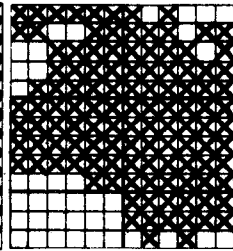
heggerank

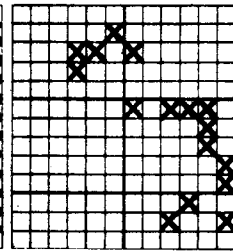
zwanebloem

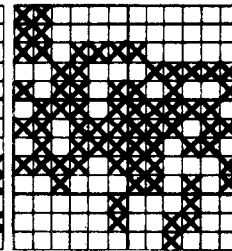
hennegras

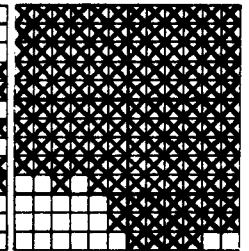
duinriet

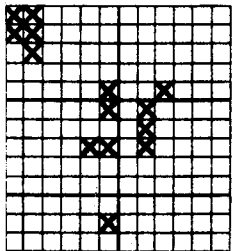
slangewortel

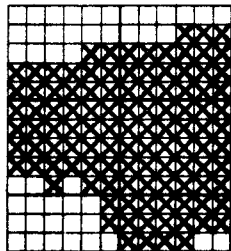
haaksterrekroos

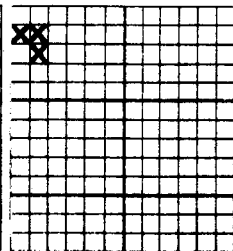
gewoon sterrekroos

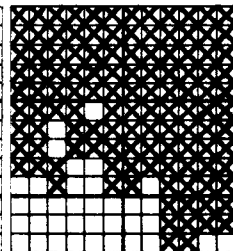
moerassterrekroos

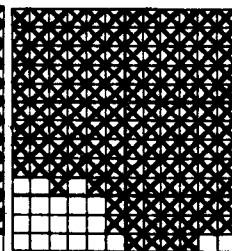
struikheide

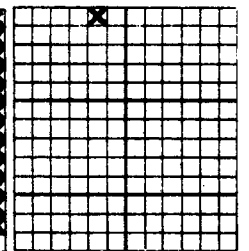
spindotterbloem

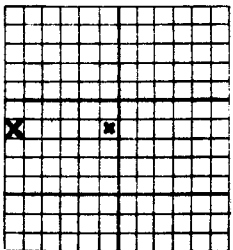
dotterbloem

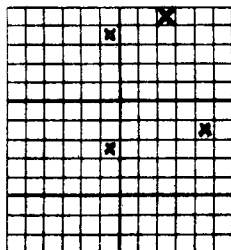
haagwinde

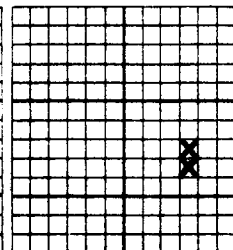
kluwenklokje

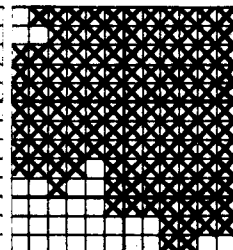
perzikbladig klokje

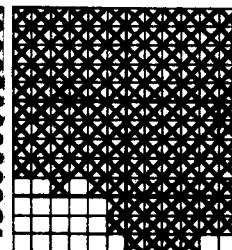
akkerklokje

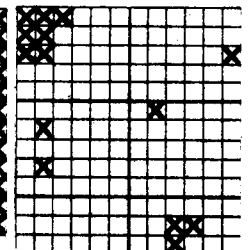
rapunzelklokje

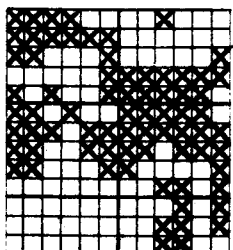
grasklokje

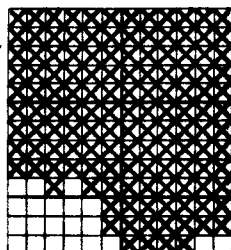
herderstasje

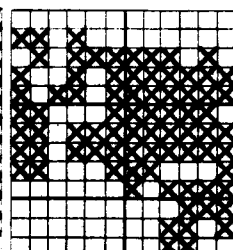
bittere veldkers

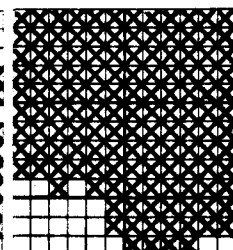
boaveldkers

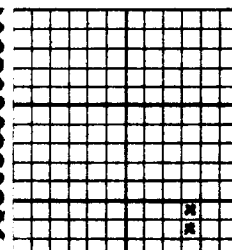
kleine veldkers

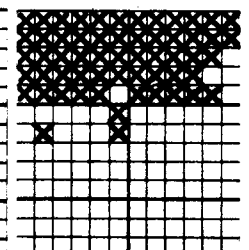
moeraspinksterbloem

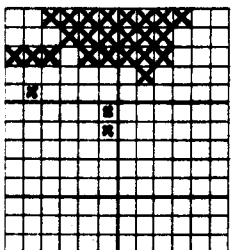
gewone pinksterbloem

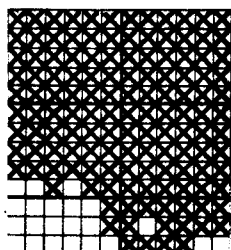
zandscheefkeik

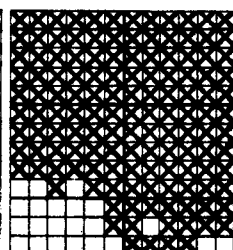
kruidistel

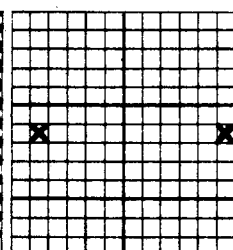
knikkende distel

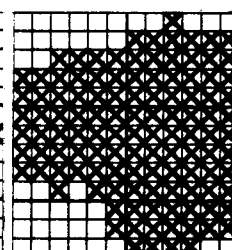
scherpe zegge

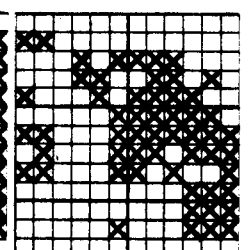
moeraszegge

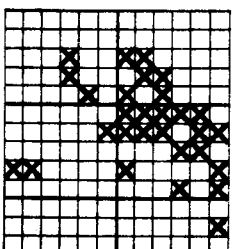
paardehaarszegge

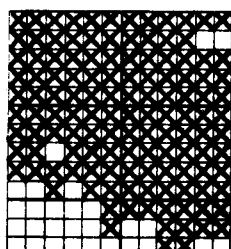
zandzegge

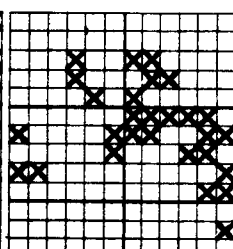
zompzegge

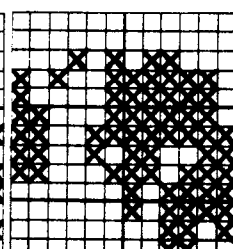
lage zegge

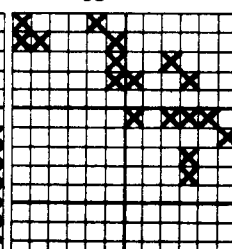
tweerijge zegge

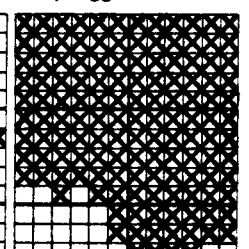
sterzegge

elzenzegge

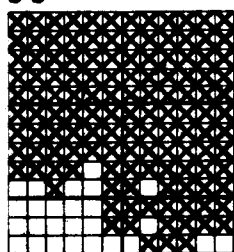

zeggroene zegge

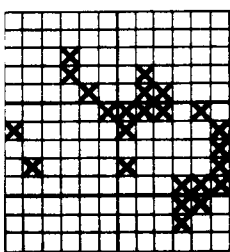

ruige zegge

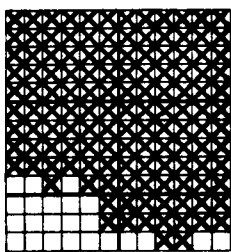
C-C

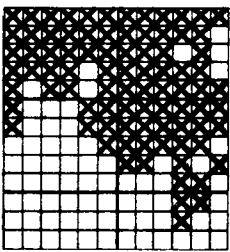
stijve zegge

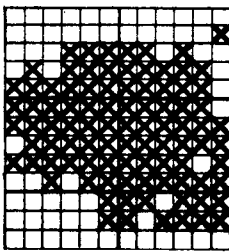
draadzegge

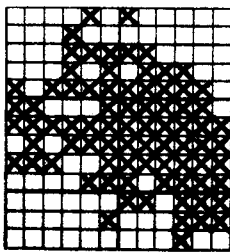
gewone zegge

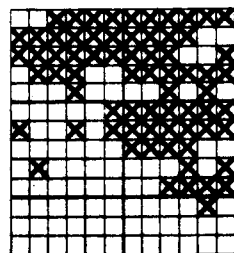
valse voezegge

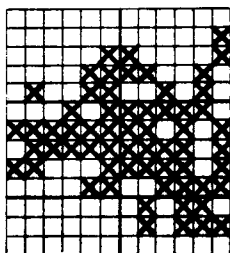
hazezegge

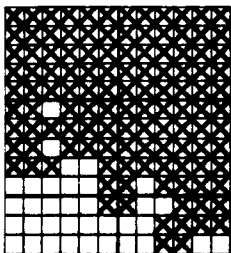
blauwe zegge

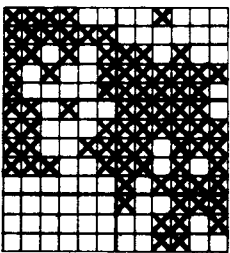
pluimzegge

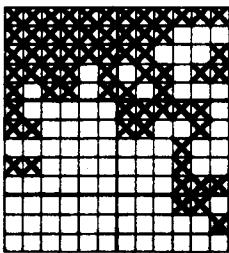
plizegge

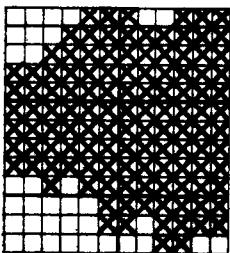
cyperzegge

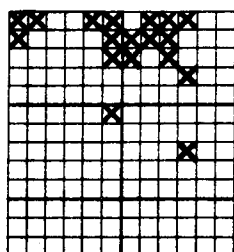
ijle zegge

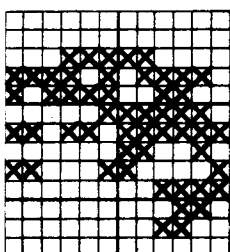
oeverzegge

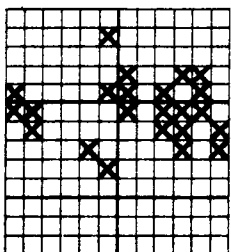
snavelzegge

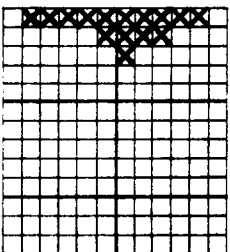
stekeizegge

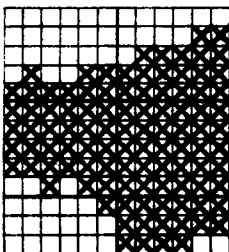
blaaszegge

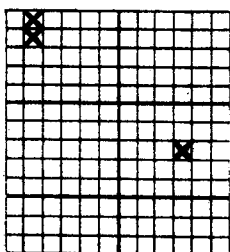
haagbeuk

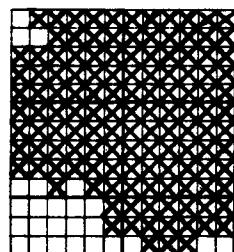
echte karwij

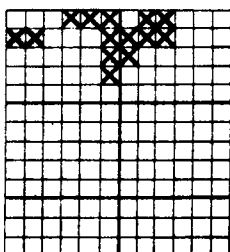
tamme kastanje

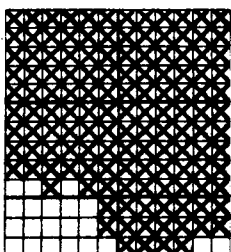
watergras

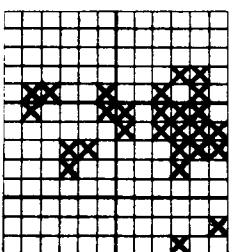
korenbloem

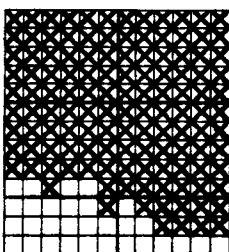
Centaurea decipiens

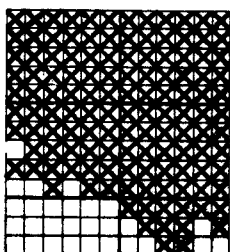
gewoon knoopkruid

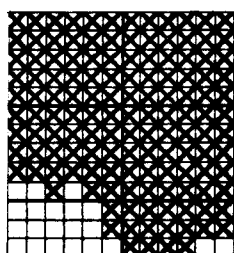
echt duizendguldenkruid

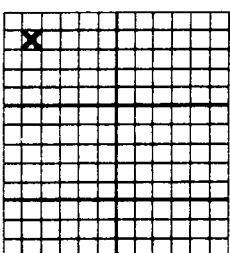
akkerhoornbloem

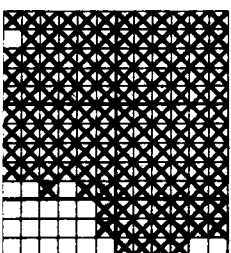
kluwenhoornbloem

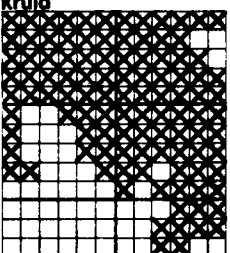
gewone hoornbloem

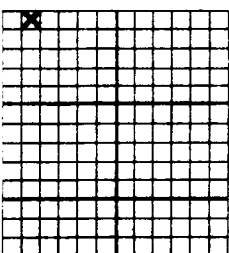
glanzende hoornbloem

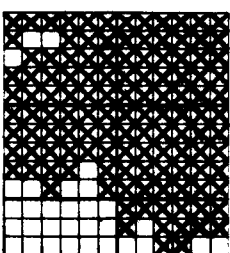
zandhoornbloem

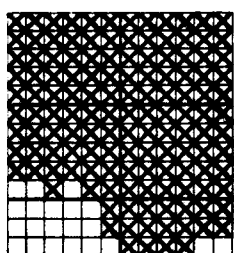
gedoemd hoornblad

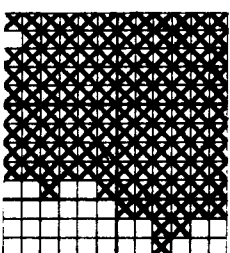
knolribzaad

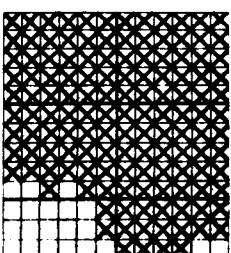
dolle kervel

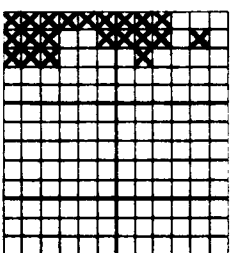
wilgerooisje

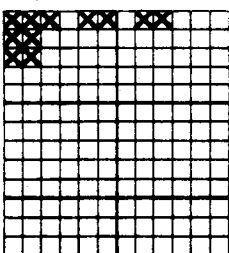
stinkende gouwe

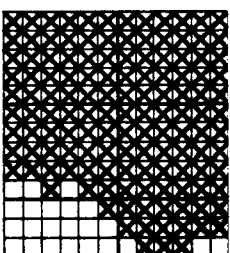
melganzevoet

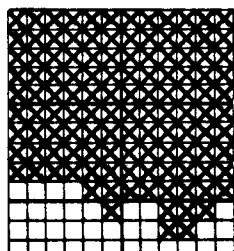
stippeiganzevoet

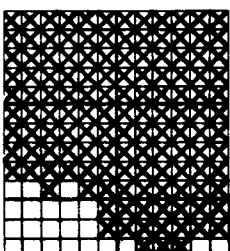
zegroene ganzervoet

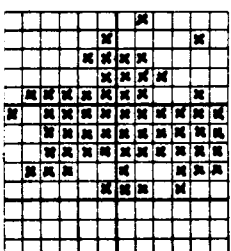
korrelganzevoet

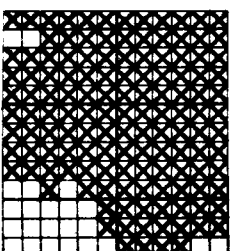
rode ganzervoet

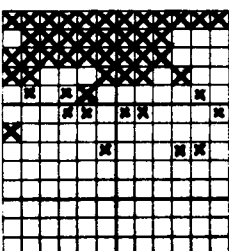
magriet

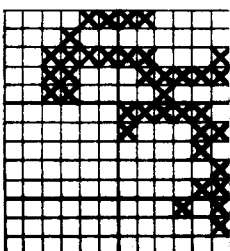
moederkruid

gele ganzebloem

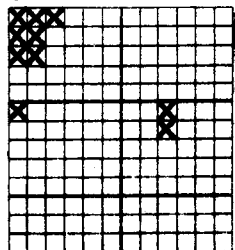

wilde cicorei

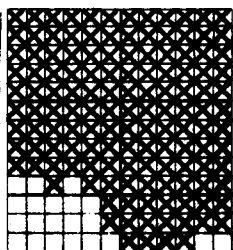

waterscheerling

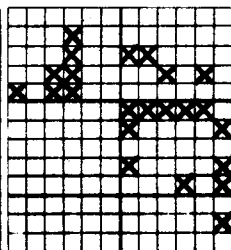
C-D

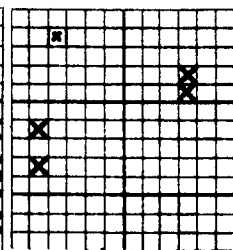
groot heksenkruid

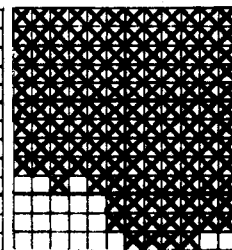
akkerdistel

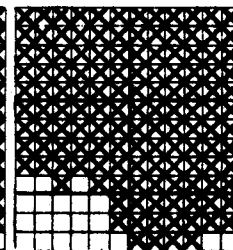
spaanse ruiters

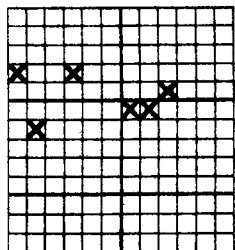
moesdistel

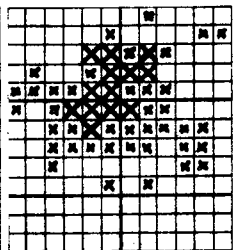
kale jonker

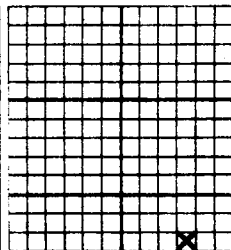
speerdistel

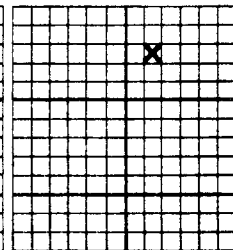
galigaan

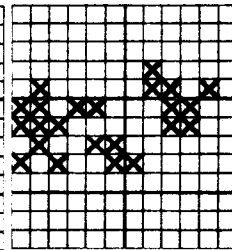
kleine winterpostelein

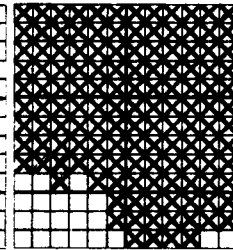
herfattijsloos

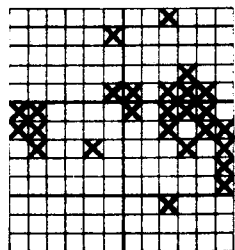
gevechte scheerling

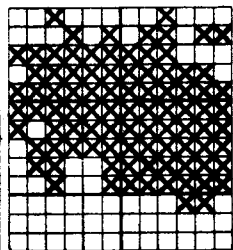
lelietjes der dalen

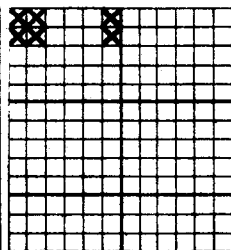
akkerwinde

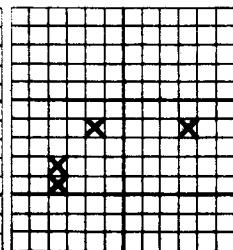
rode kornoelje

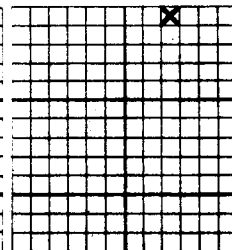
kleine varkenskers

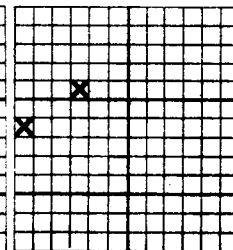
grote varkenskers

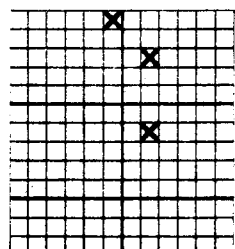
riempjes

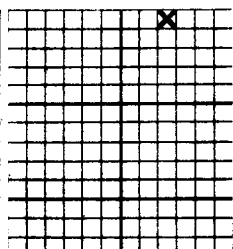
holwortel

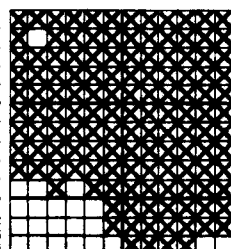
rankende helmblom

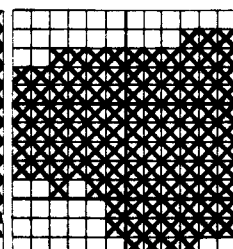
gele helmblom

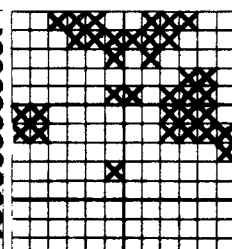
voorjaarshelmblom

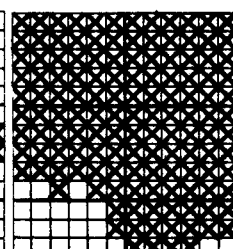
hazelaar

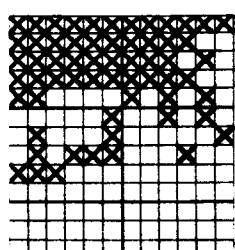
buntgras

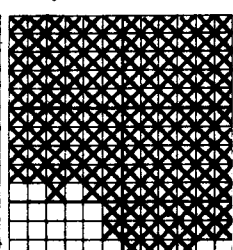
tweestijlige meidoorn

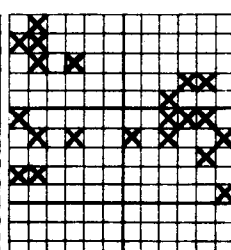
eenstijlige meidoorn

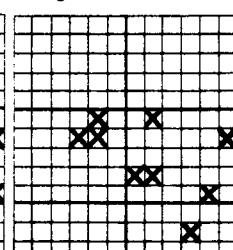
groot streepzaad

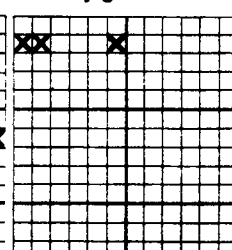
klein streepzaad

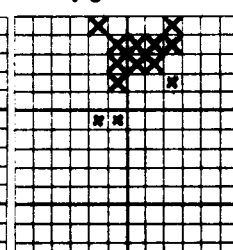
moerasstreepzaad

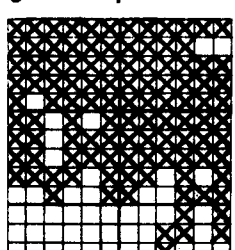
duivelsnaalgaren

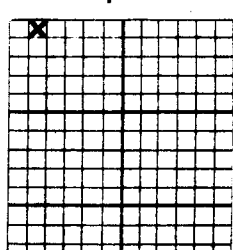
groot warkruid

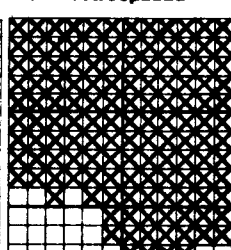
handjesgras

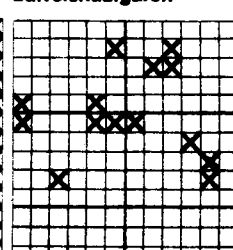
kamgras

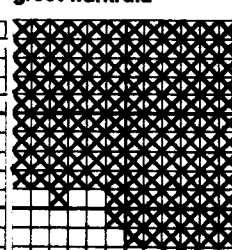
bruin cypergras

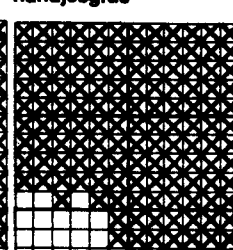
kropaar

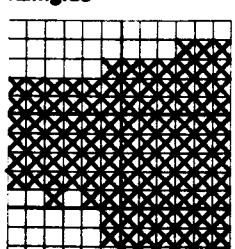
doornappel

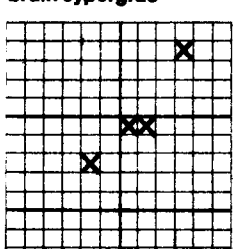
wilde peen

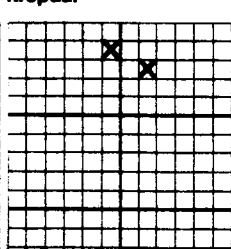
ruwe smele

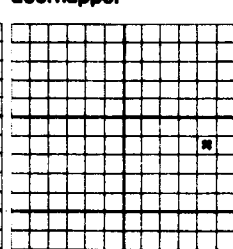
bochtige smele

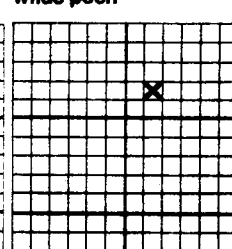
moerassmele

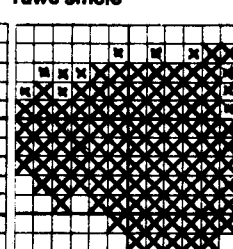
sofiekruid

rugle anjer

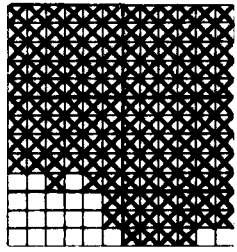

zwolse anjer

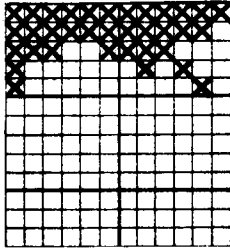

vingerhoedskruid

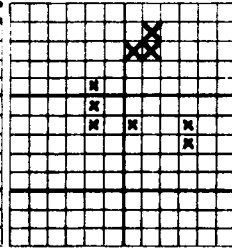
D-E

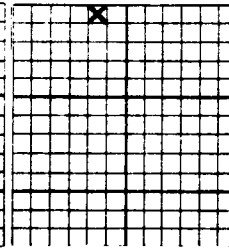
glad vingergras

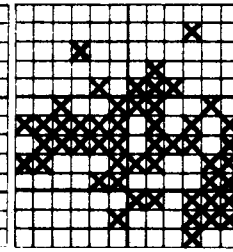
gewone zandkool

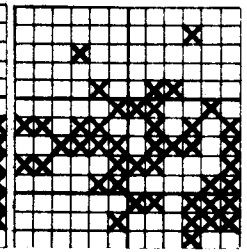
wilde kaardebol

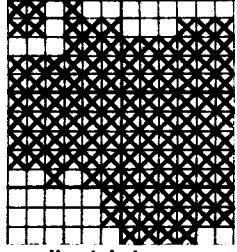
hongerbloempje

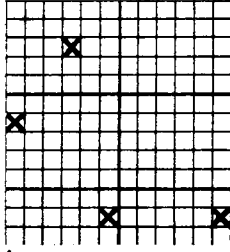
kleine zonnedauw

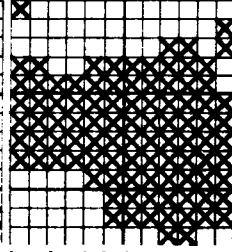
ronde zonnedauw

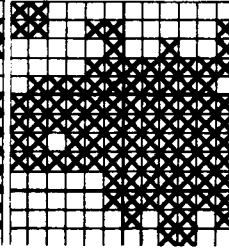
smalle stekelvaren

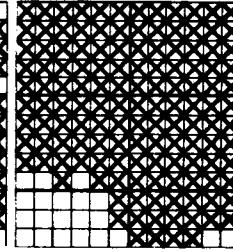
kamvaren

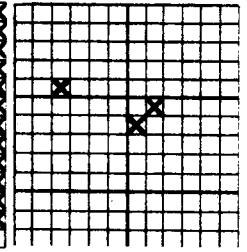
brede stekelvaren

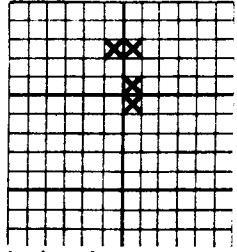
mannetjesvaren

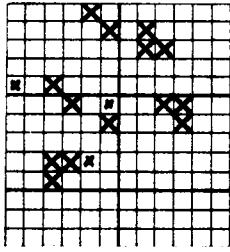
hanepoot

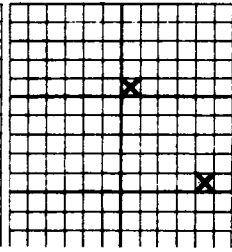
kleine waterweegbree

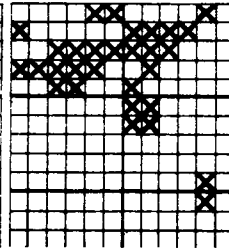
kruipende waterweegbree

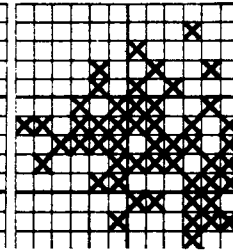
slangekruid

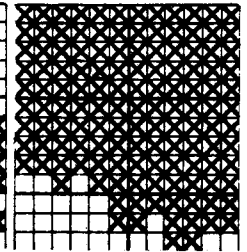
gesteid glaskroos

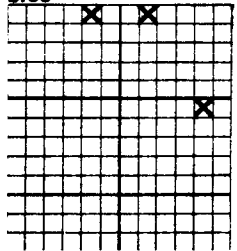
naaldwaterbies

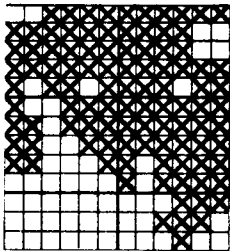
veelstengelige waterbies

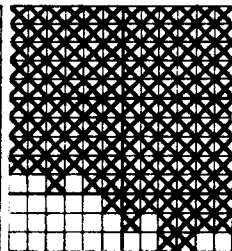
gewone waterbies

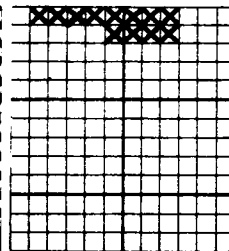
slanke waterbies

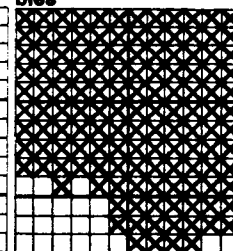
brede waterpest

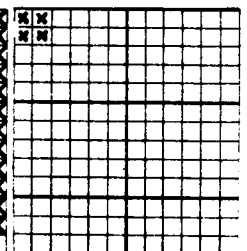
smalle waterpest

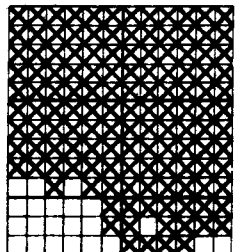
blauwe kweek

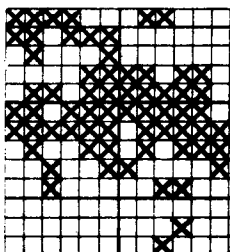
gewone kweek

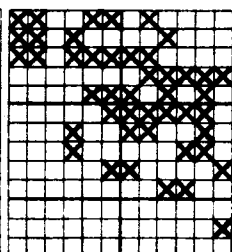
beklierde basterdwederik

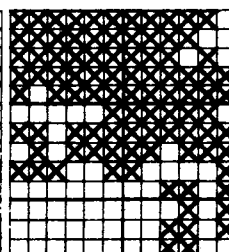
harig wilgeroosje

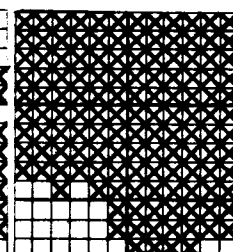
bergbasterdwederik

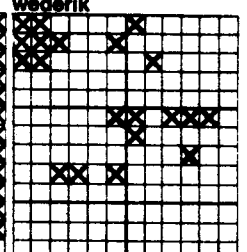
donkergroene basterdwederik

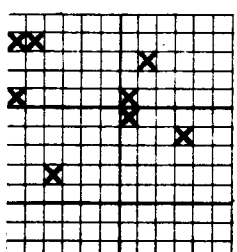
moerasbasterdwederik

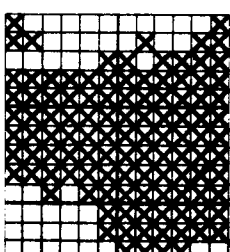
kleinbloemige basterdwederik

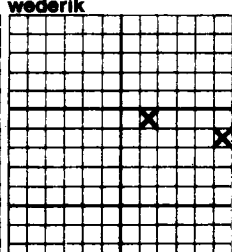
roze basterdwederik

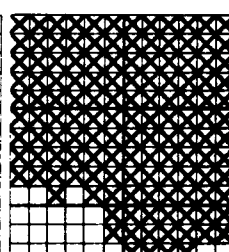
harde basterdwederik

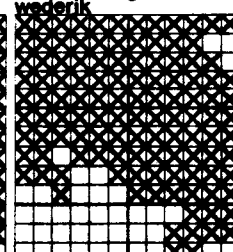
breedbladige weesperorchis

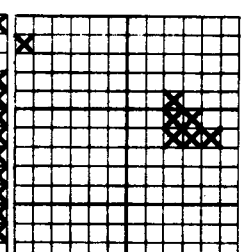
moerasweesperorchis

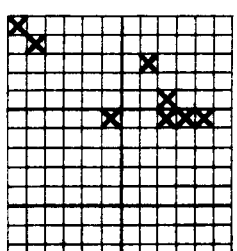
heermoes

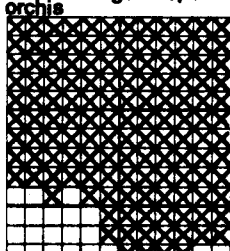
holpijp

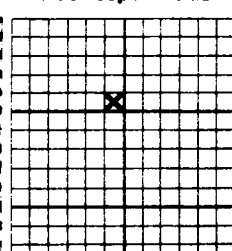
schaafstro

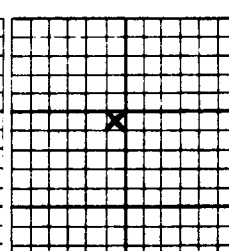
bastaardpaardestaart

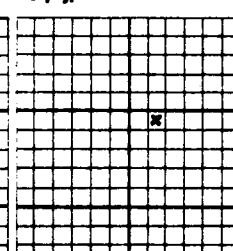
lidrus

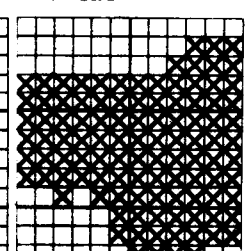
bospaardestaart

reuzenpaardestaart

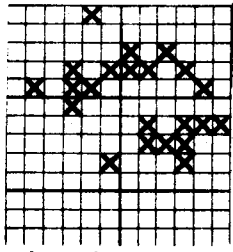

winterakoniet

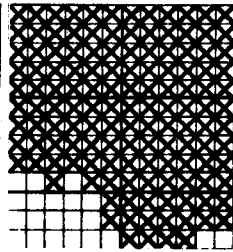

gewone dopheide

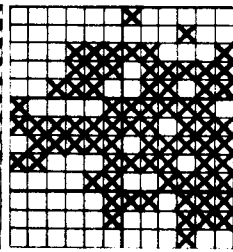
E-F-G

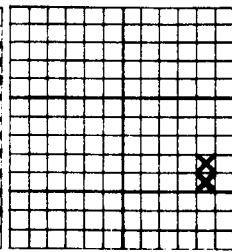
scherpe fijnstraal

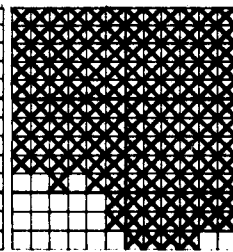
canadese fijnstraal

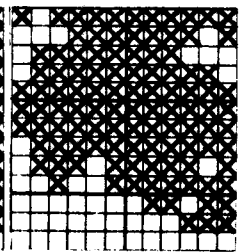
veenpluis

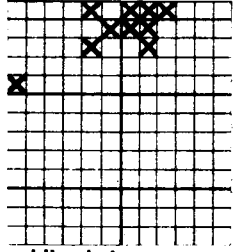
eenarig wollegras

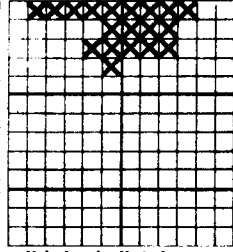
gewone reigersbek

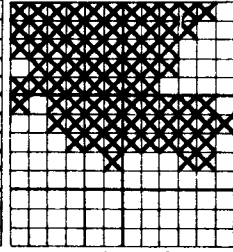
vroegeling

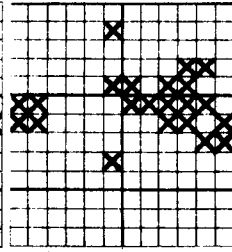
schijnraket

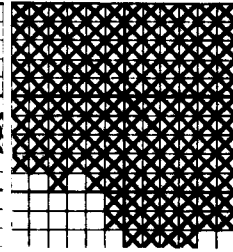
wilde kruisdistel

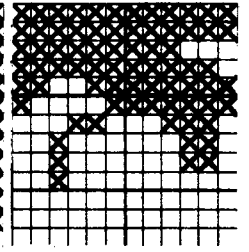
gewone steenraket

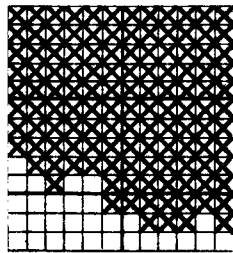
wilde kardinaalsmuts

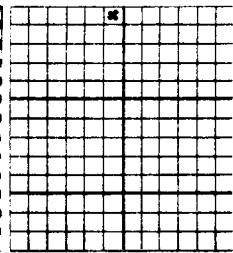
koninginnekruid

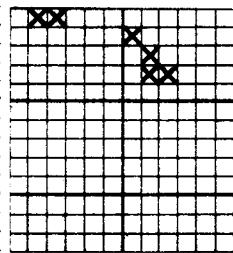
heksenmelk

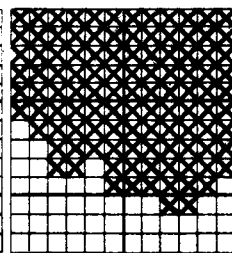
kroontjeskruid

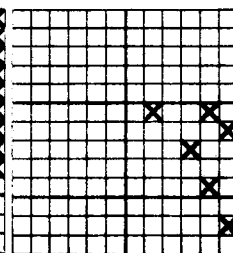
kruisbladige wolfsmelk

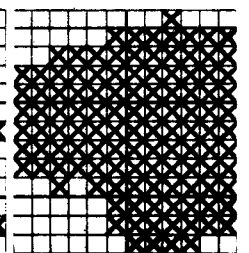
moeraswolfsmelk

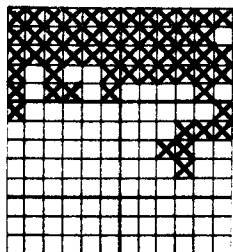
tuinwolfsmelk

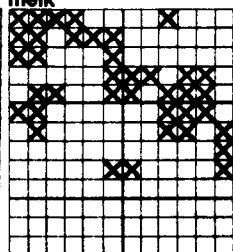
stijve ogentroost

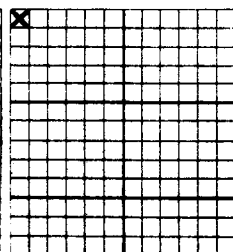
beuk

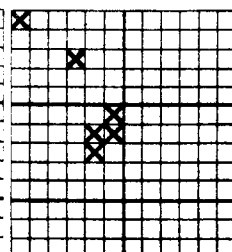
rietzwenkgras

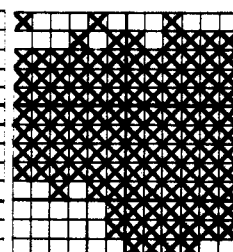
reuzenzwenkgras

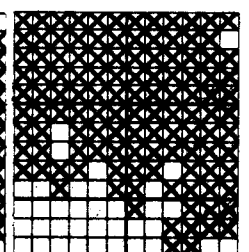
schapegras cin.

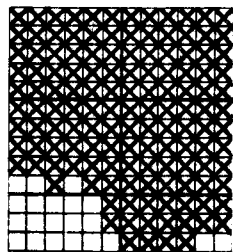
schapegras ovi.

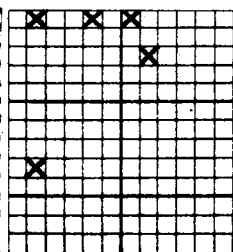
schapegras ten.

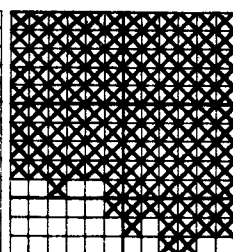
beemdiangbloem

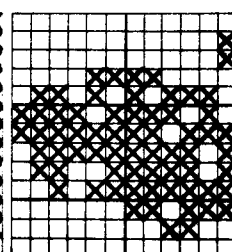
rood zwenkgras rub.

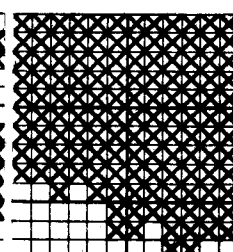
troesaaigras

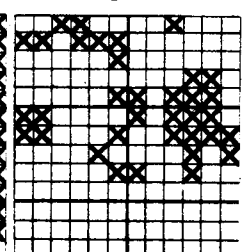
speenkruid

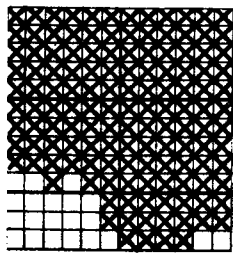
dwergviltkruid

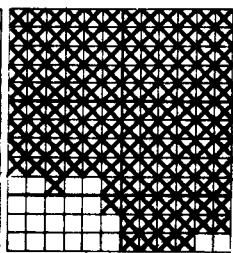
moerasspirea

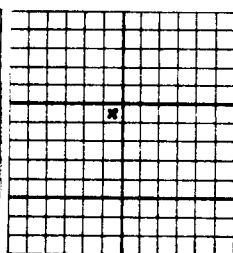
bosaardbei

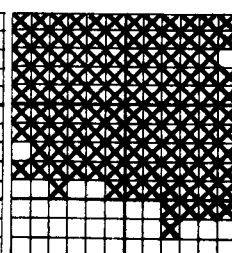
spokehout

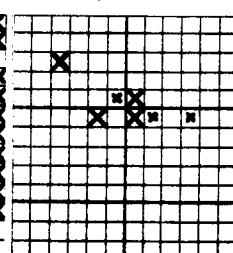
gewone es

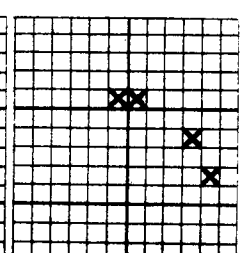
middelste duivekervel

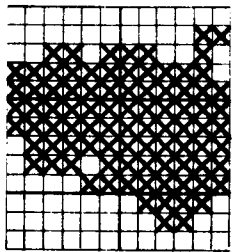
gewone duivekervel

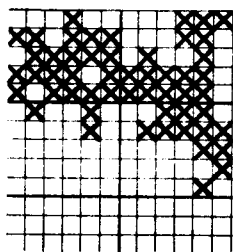
sneeuwkllokje

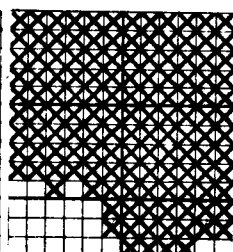
gespleten hennepnetel

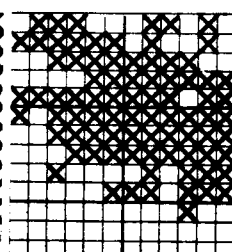
bleekgele hennepnetel

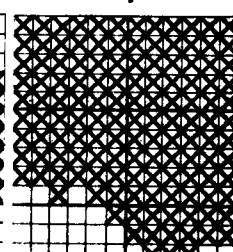
dauwnetel

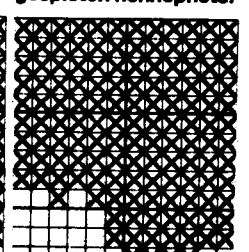
gewone hennepnetel

harig knopkruid

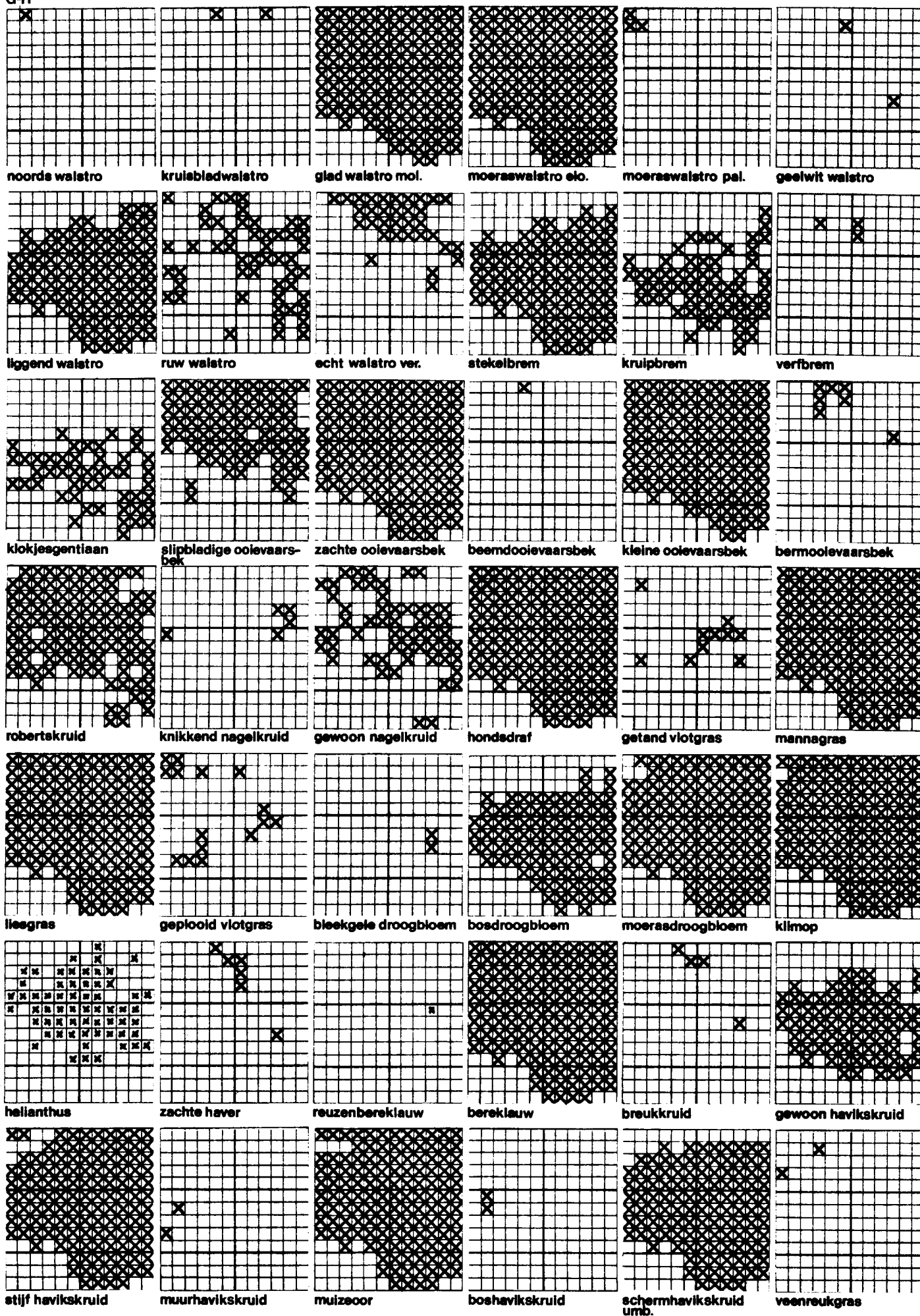

klein knopkruid

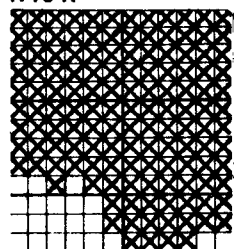

kleefkruid

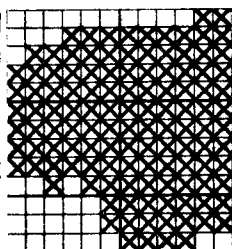
G-H

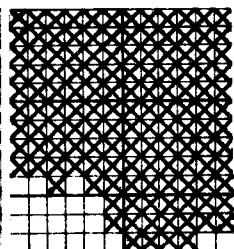
H-I-J-K

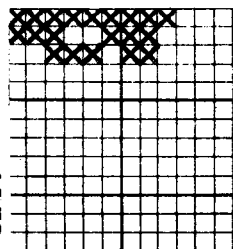
echte witbol

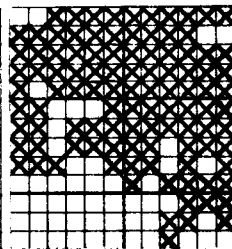
gladde witbol

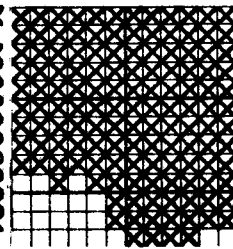
kruipertje

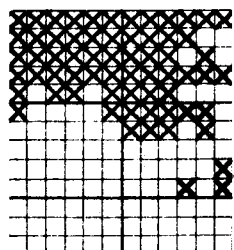
veldgerst

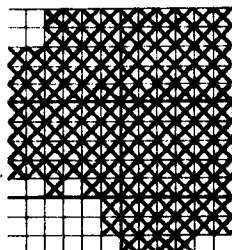
waterviolier

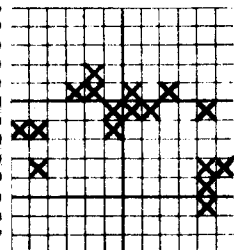
hop

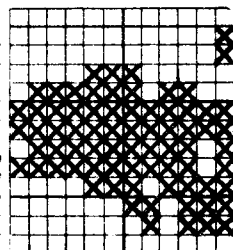
kikkerbeet

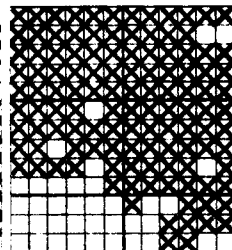
waternavel

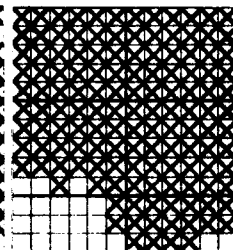
moerashersthooi

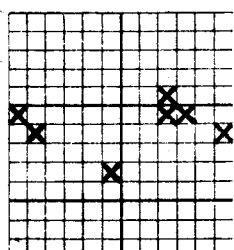
liggend hersthooi

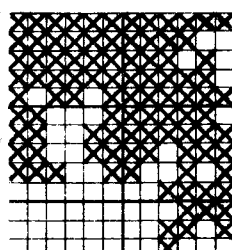
kantig hersthooi obt.

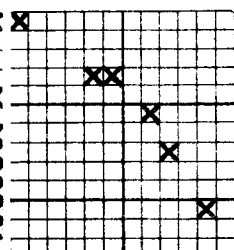
sint janskruid

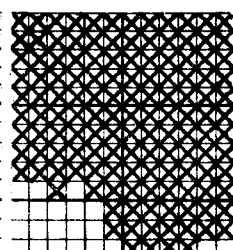
fraai hersthooi

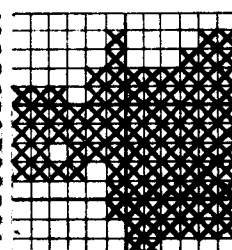
gevleugeld hersthooi

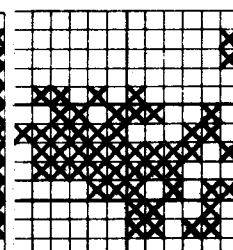
heidebiggekruid

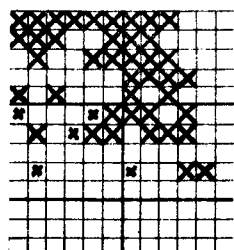
gewoon biggekruid

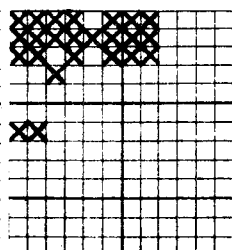
hulst

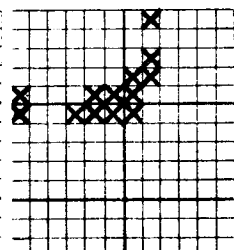
grondster

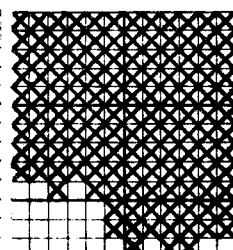
reuzenbalsemien

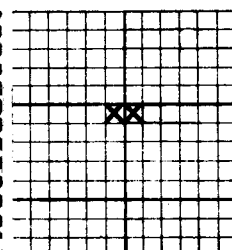
groot springzaad

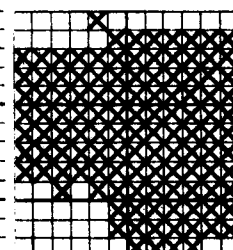
klein springzaad

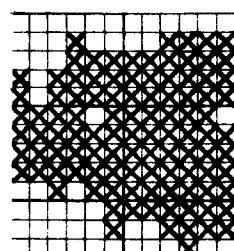
gele lis

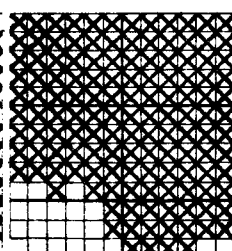
grote biesvaren

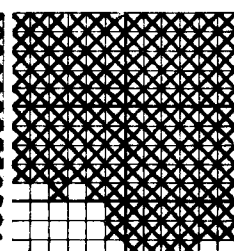
zandblauwtje

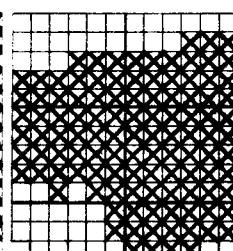
veldrus

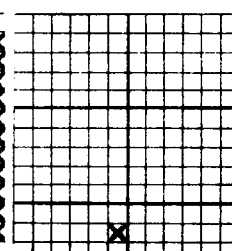
zomprus

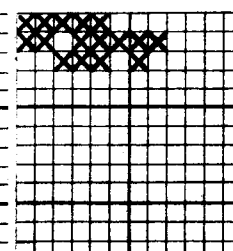
greppelrus buf.

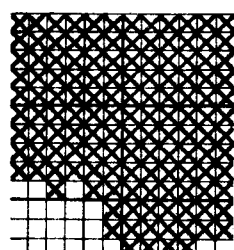
knoirus bul.

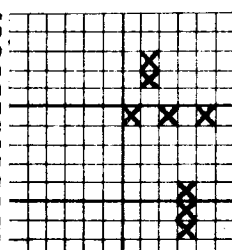
canadese rus

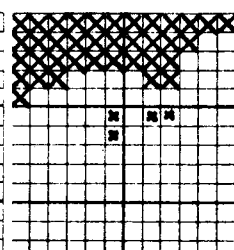
platte rus

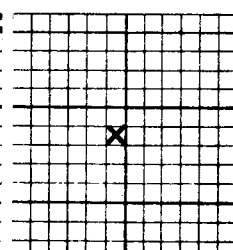
pitrus

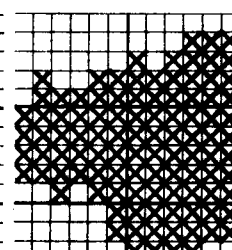
draadrus

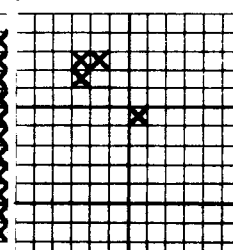
zeegroene rus

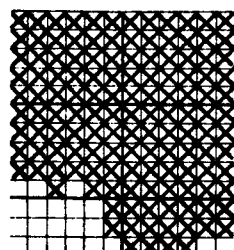
dwergrus

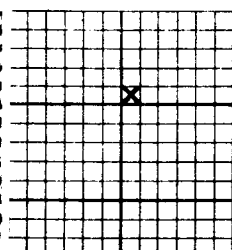
trekrus

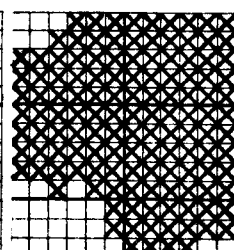
padderus

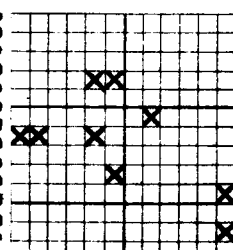
biezeknoppen

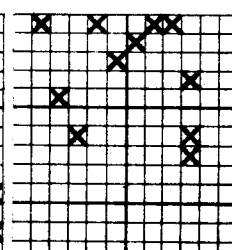
ijle rus

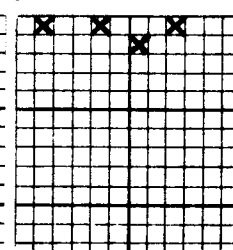
tengere rus

jeneverbes

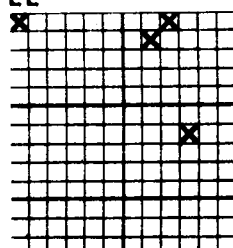

beemdkroon

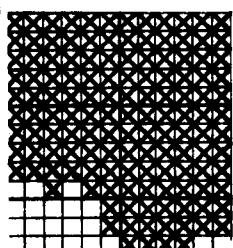

gewoon fakkelgras

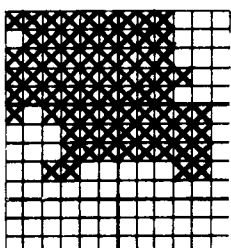
L-L

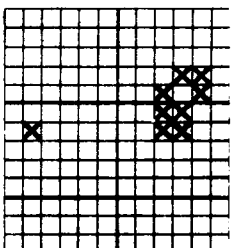
kompassia

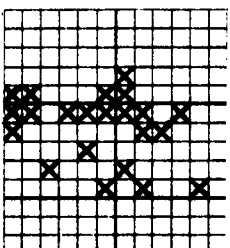
witte dovenetel

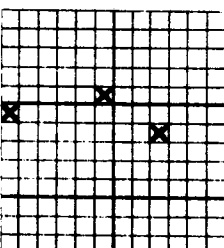
hoenderbeet

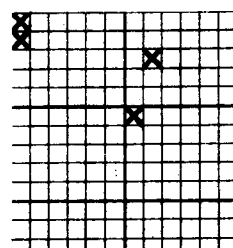
gele dovenetel gal.

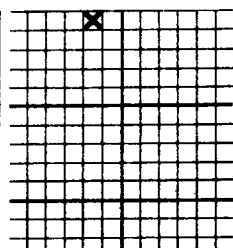
gele dovenetel vul.flo.

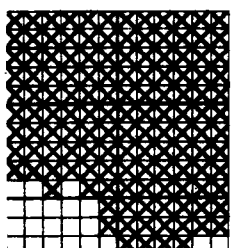
gele dovenetel vul.vul.

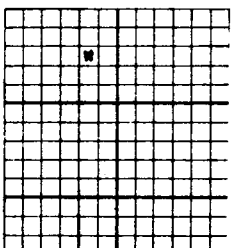
ingesneden dovenetel

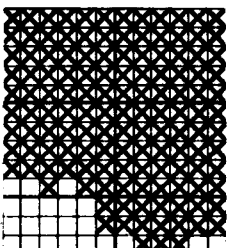
gevlekte dovenetel

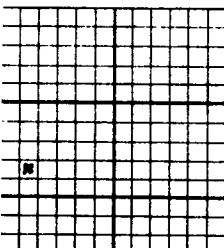
paarse dovenetel

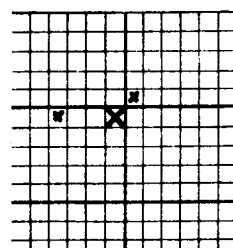
gewoon stekelzaad

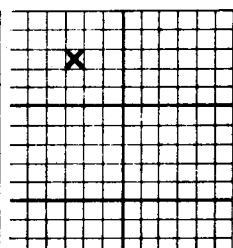
akkerkool

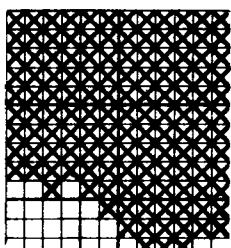
naakte lathyrus

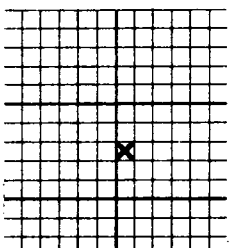
breedbladige lathyrus

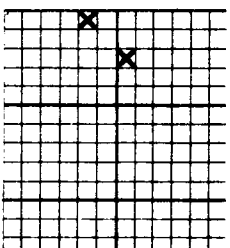
moeraslathyrus

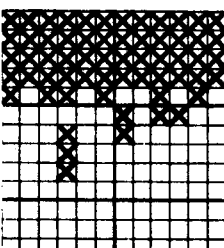
veldlathyrus

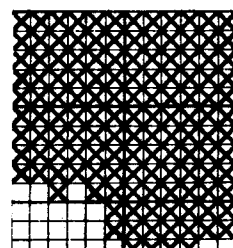
boslathyrus

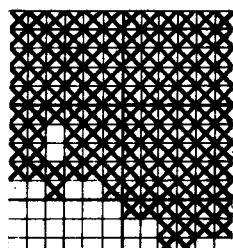
aardaker

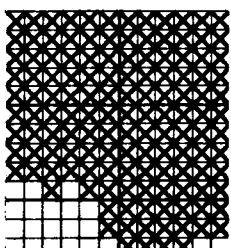
bultkroos

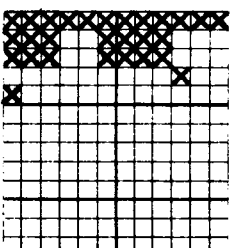
klein kroos

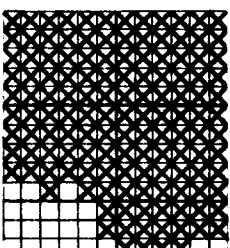
puntkroos

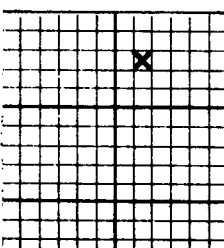
herfstleeuwetand

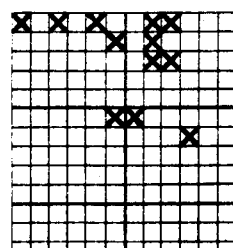
ruige leeuwetand

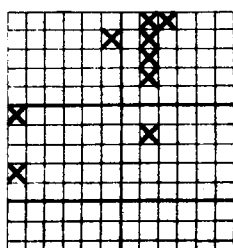
trincia

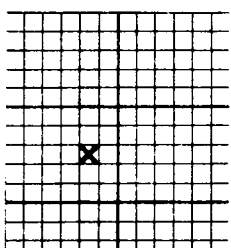
pijlkruidkars

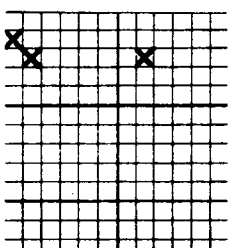
steenkruidkars

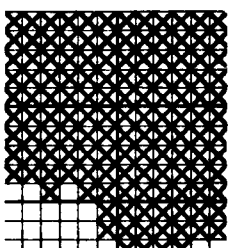
muurleewebek

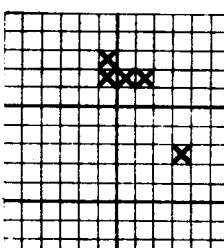
spiesleewebek

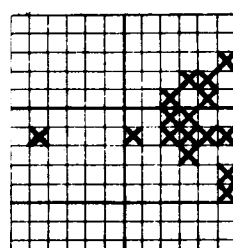
kleine leeuwwebek

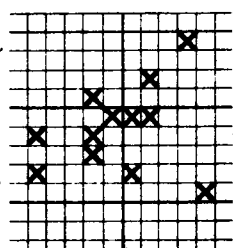
vlasleewebek

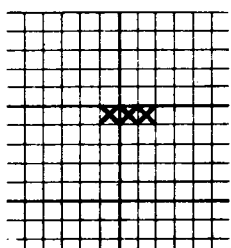
geelhartje

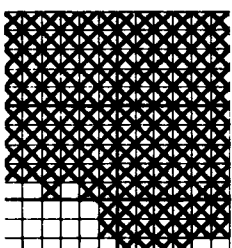
grote keverorchis

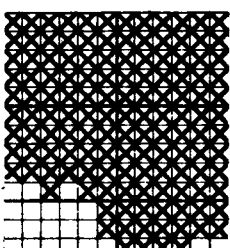
oeverkruid

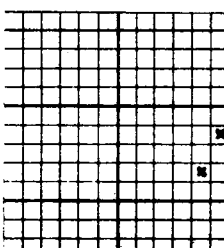
waterlobelia

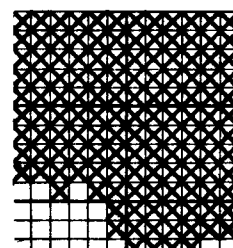
italiaans raaigras

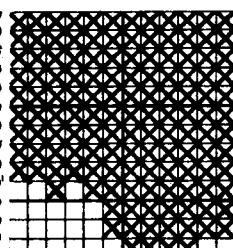
engels raaigras

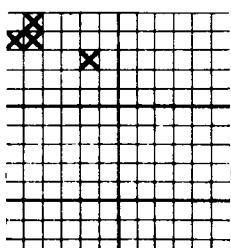
dolik

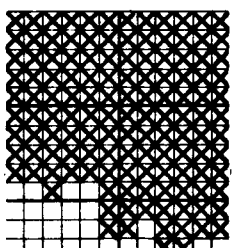
wilde kamperfoelie

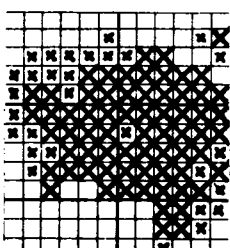
gewone rolklaver

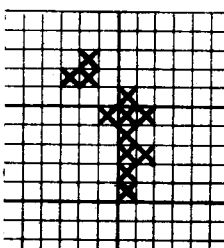
smalbladige rolklaver

moerasrolklaver

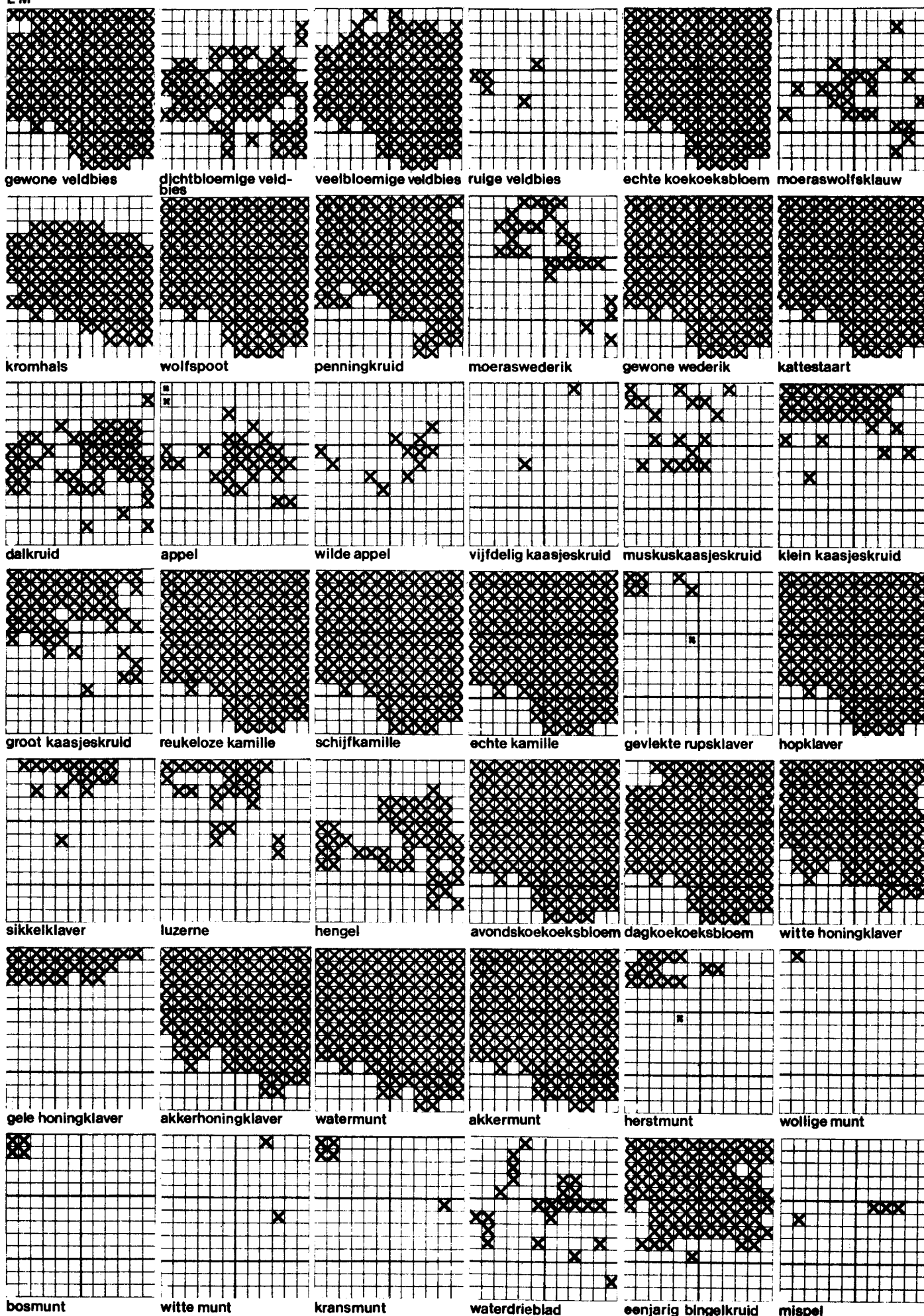

vaste lupine

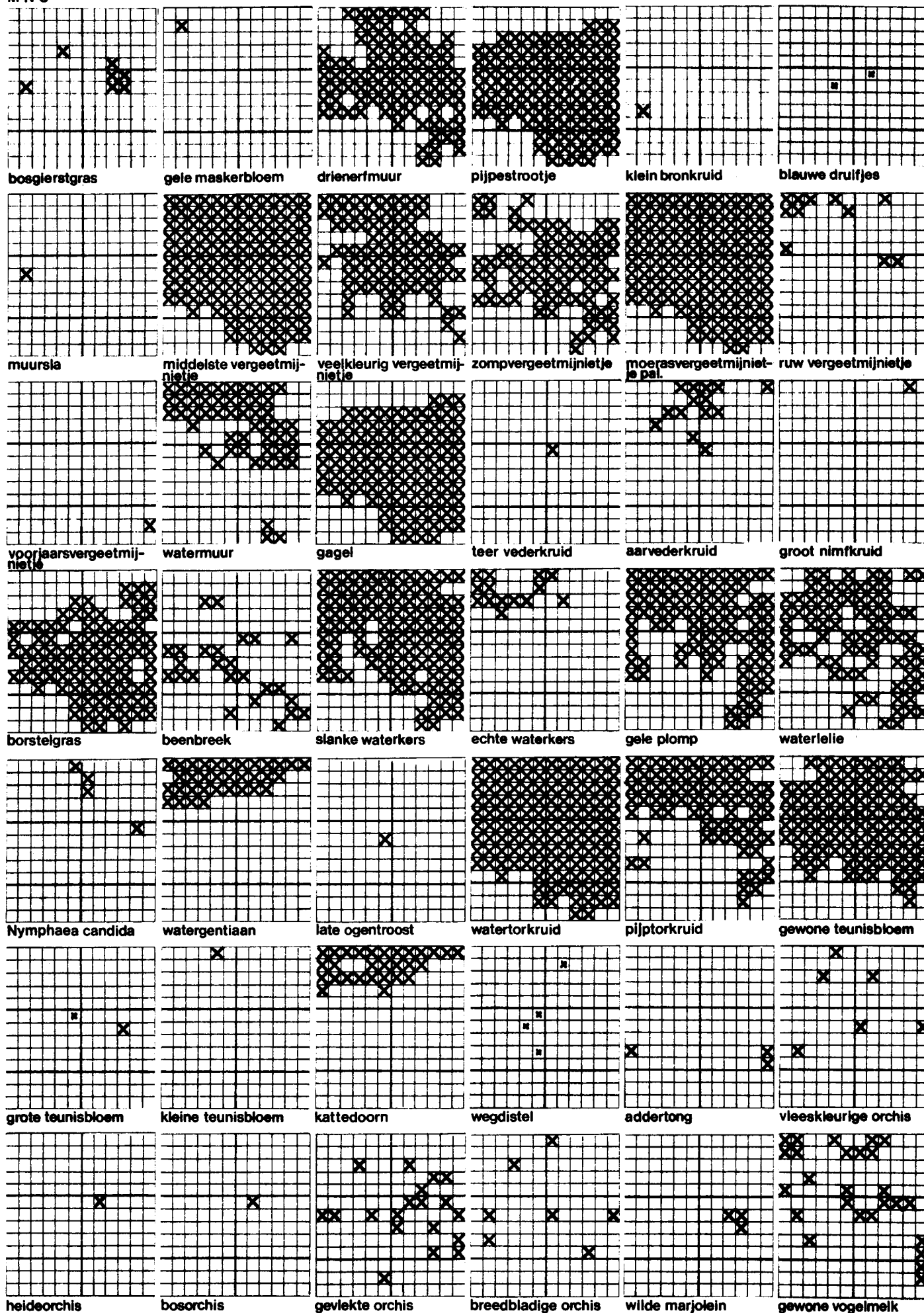

drijvende waterweegbree

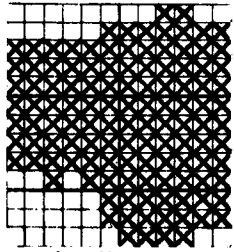
L-M

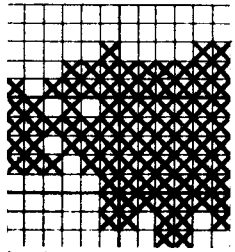
M-N-O

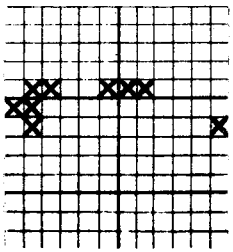
O-P

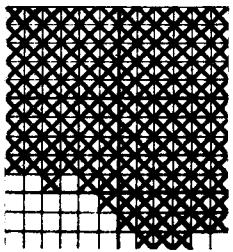
vogelpootje

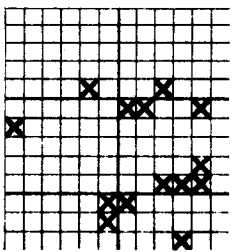
koningsvaren

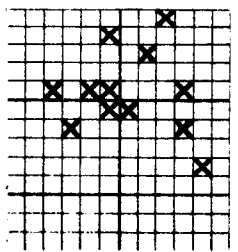
witte klaverzuring

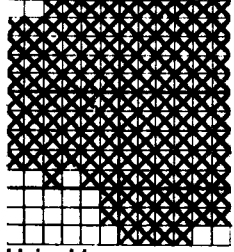
stijve klaverzuring

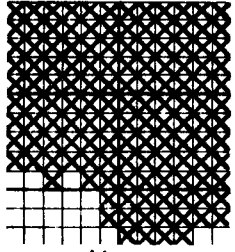
veenbes

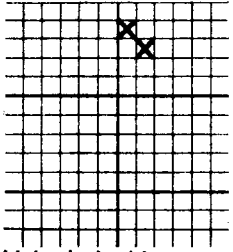
ruige klaproos

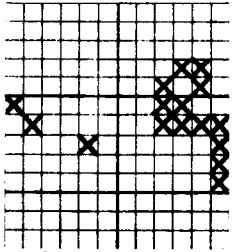
kleine klaproos

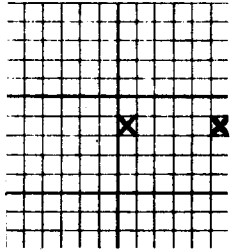
gewone klaproos

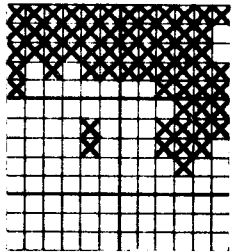
klein glaskruid

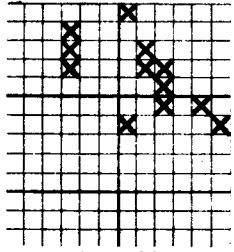
eenbes

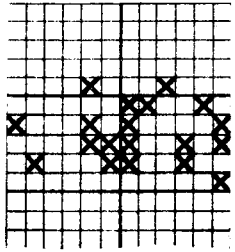
parnassia

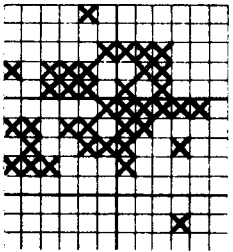
pastinaak

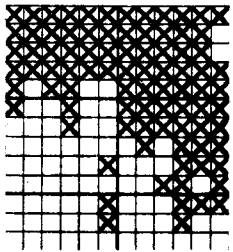
moeraskartelblad

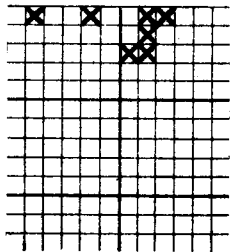
heidekartelblad

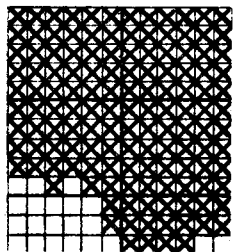
waterpostelein

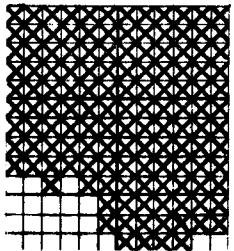
groot hoefblad

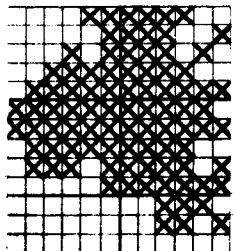
karwijvarkenskervel

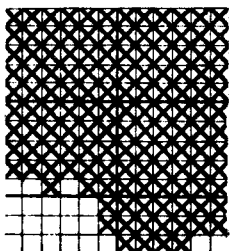
melkeppe

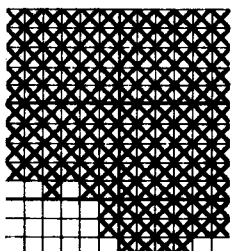
rietgras

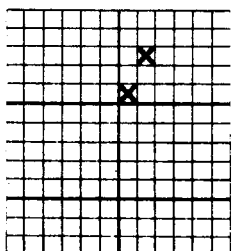
klein timotheegras

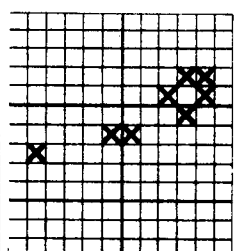
timotheegras

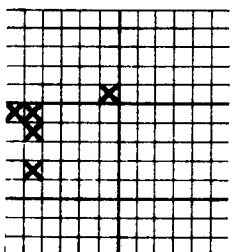
riet

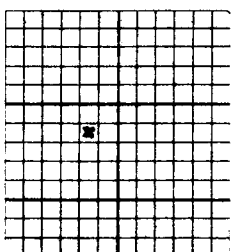
tongvaren

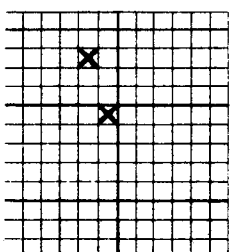
zwarte rapunzel

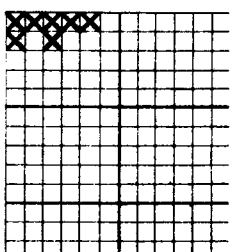
witte rapunzel

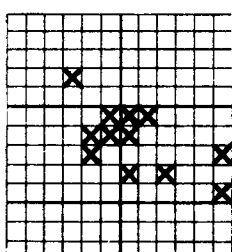
oosterse karmozijnbes

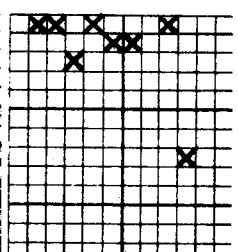
dubbelkolk

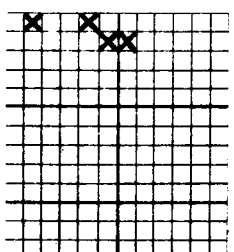
echt bitterkruid

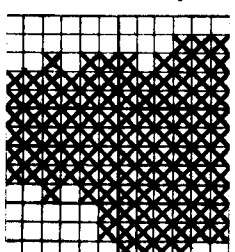
pilvaren

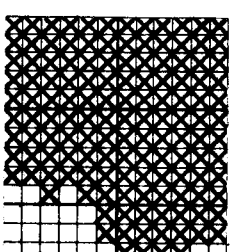
grote bevernel

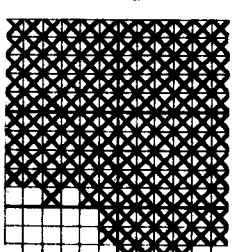
kleine bevernel

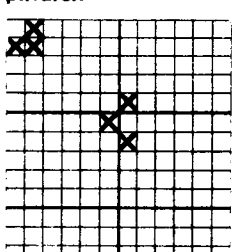
grove den

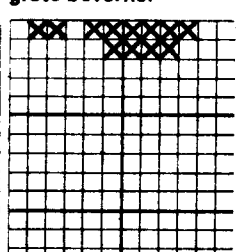
smalle weegbree

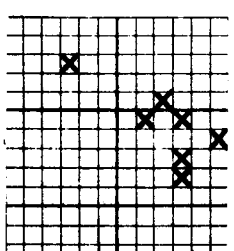
grote weegbree maj.

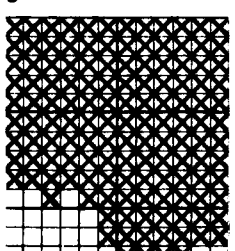
grote weegbree ple.

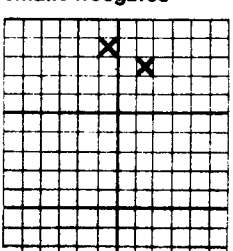
ruige weegbree

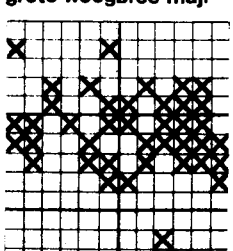
welriekende nachtorchis

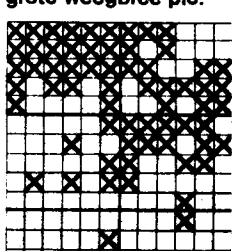
straatgras

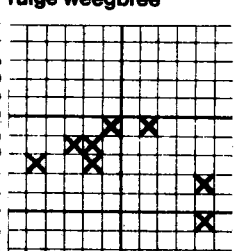
plat beemdgras

schaduwgras

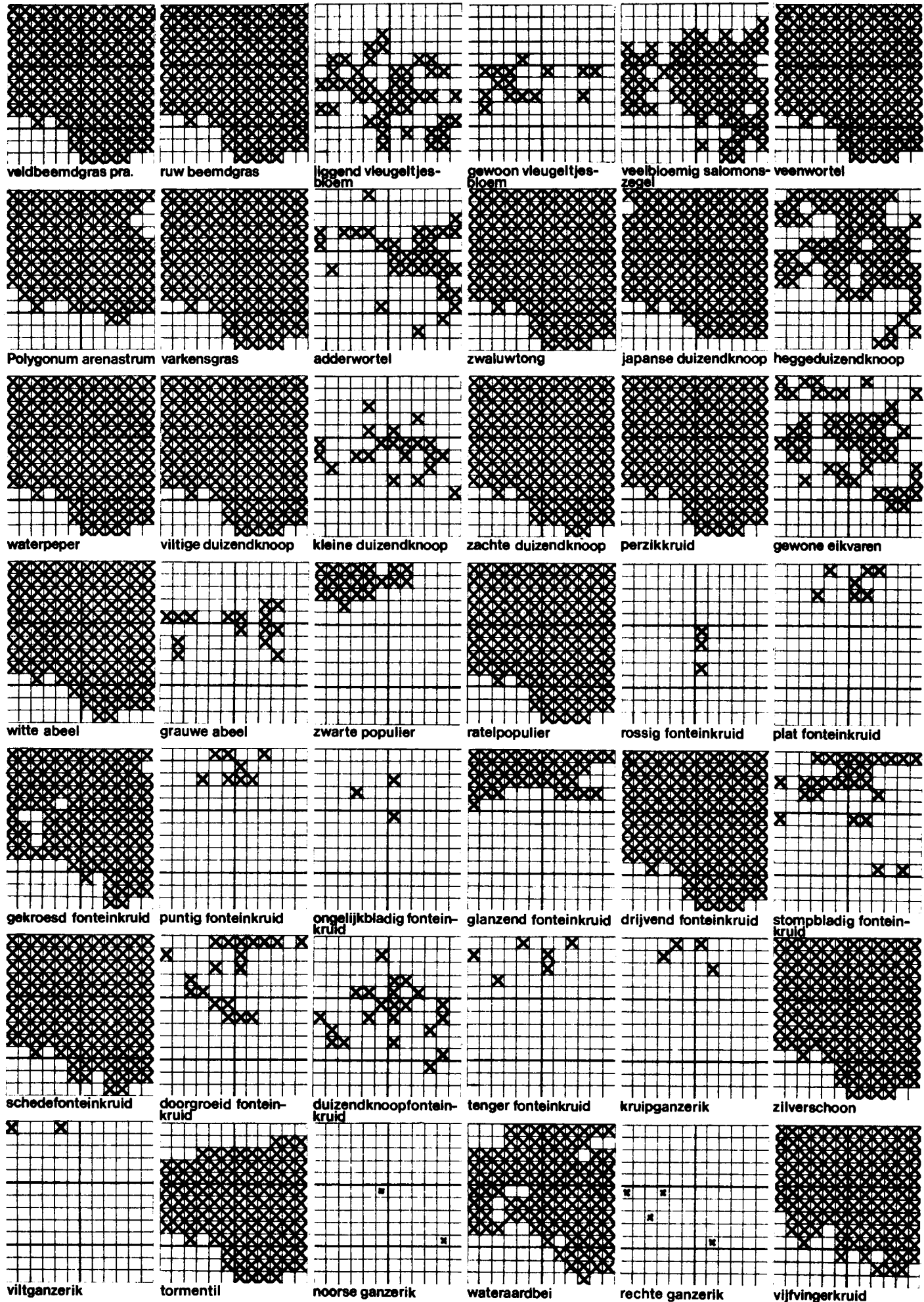

moerasbeemdgras

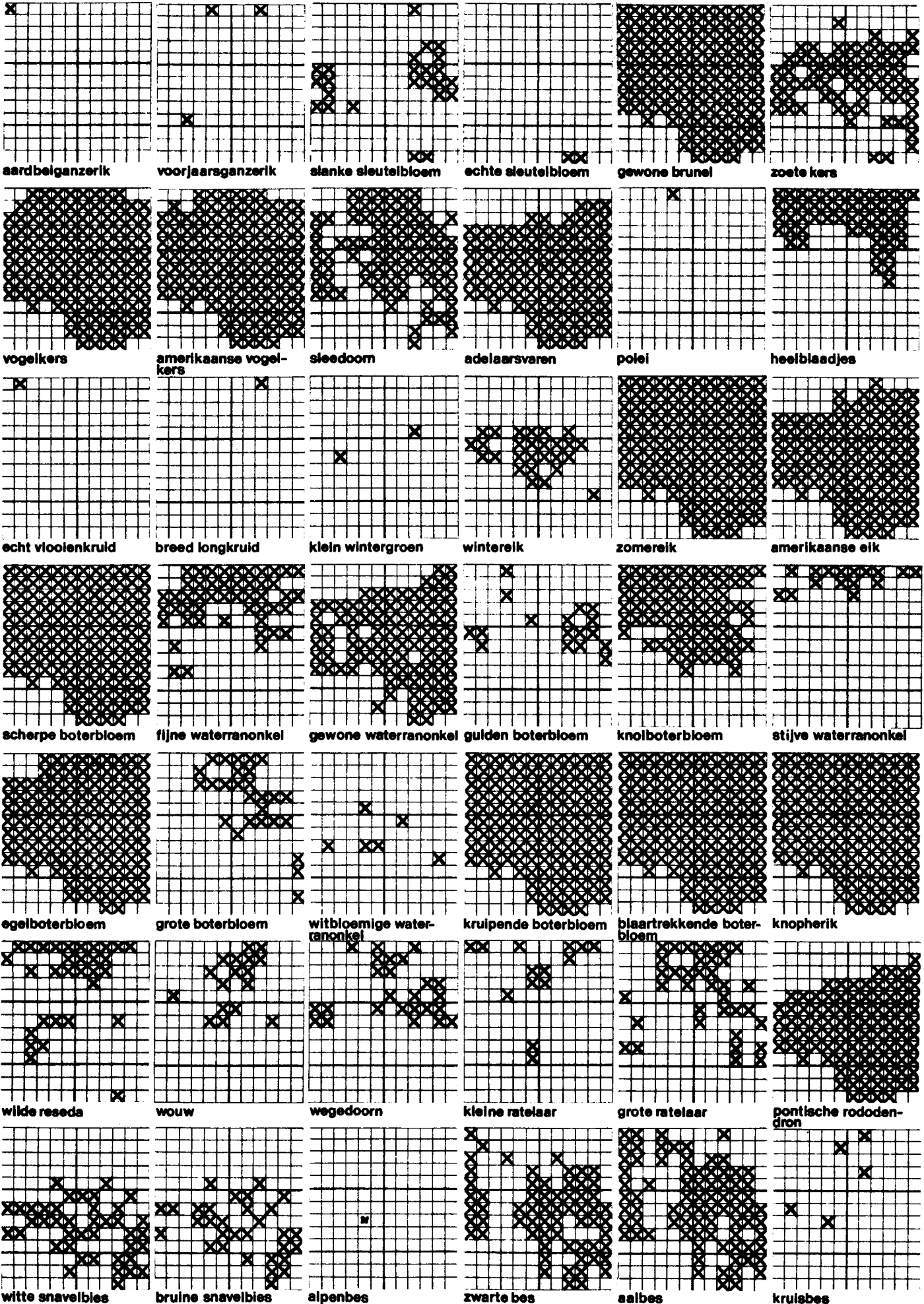

veldbeemdgras ang.

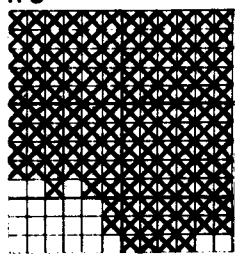
P-P

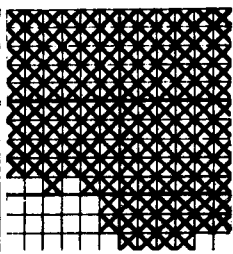
P-Q-R

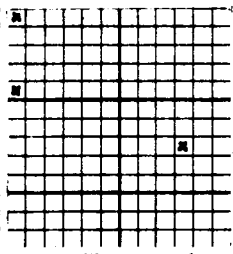
R-S

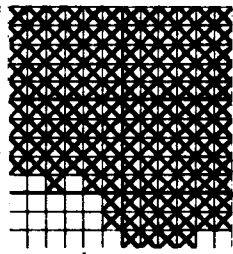
robinia

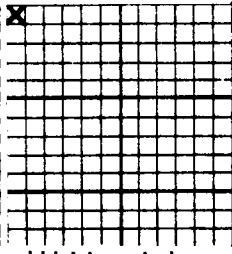
gele waterkers

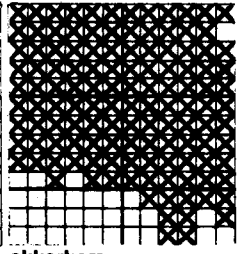
oostenrijkse waterkers

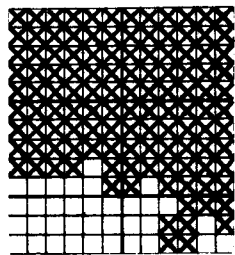
moeraskers

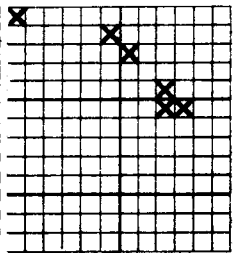
middelste waterkers

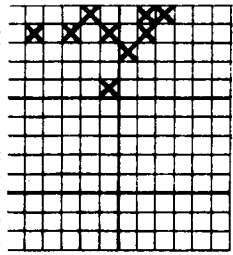
akkerkers

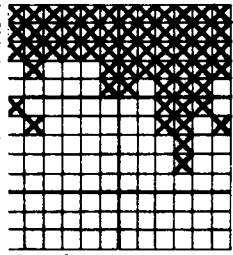
hondsroos

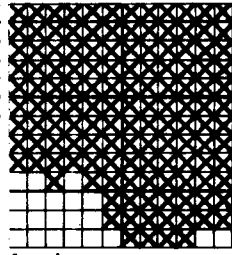
struweelroos

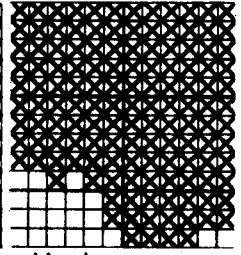
egelantier

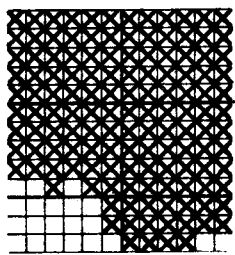
dauwbraam

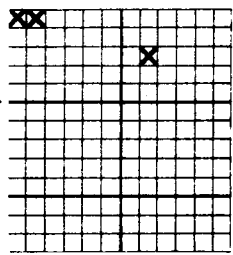
framboos

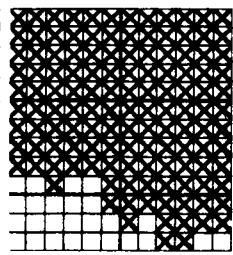
veldzuring

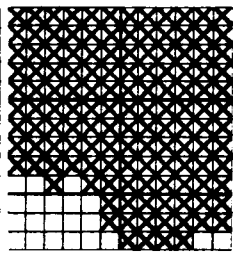
schapezuring

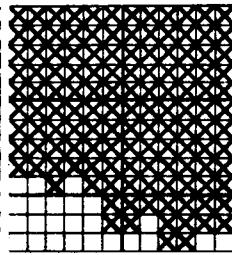
Rumex x acutus

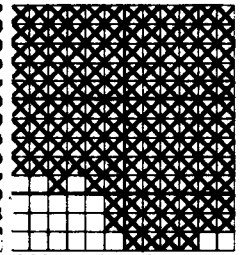
kluwenzuring

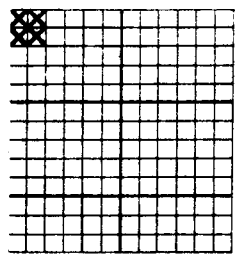
krulzuring

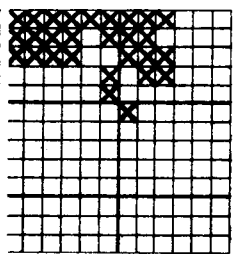
waterzuring

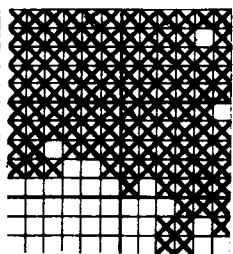
ridderzuring obt.

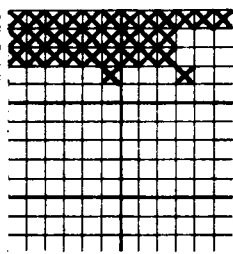
ridderzuring syl.

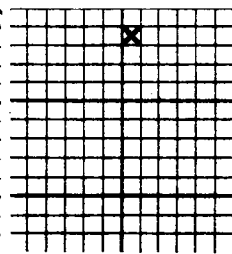
moeraszuring

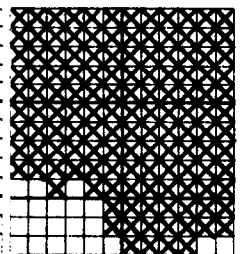
bloedzuring

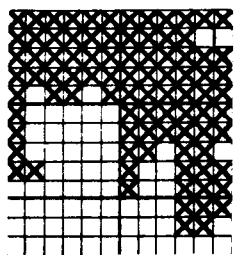
geoorde zuring

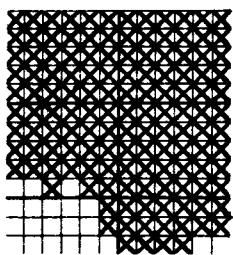
sierlijke vetmuur

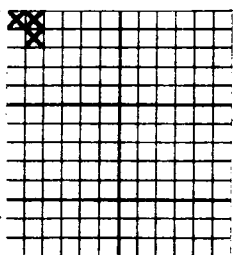
liggende vetmuur

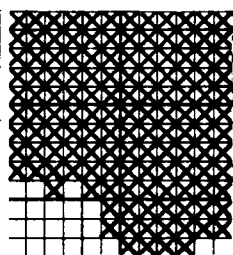
pijkruid

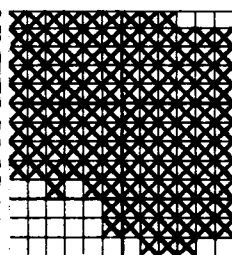
schietwilg

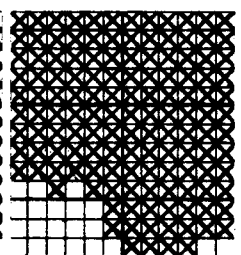
roestige wilg

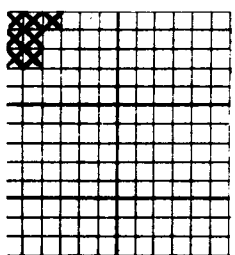
geoorde wilg

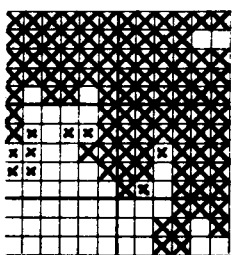
boswilg

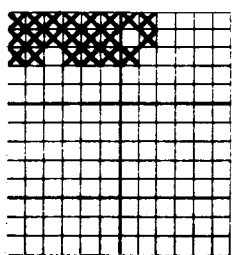
grauwe wilg

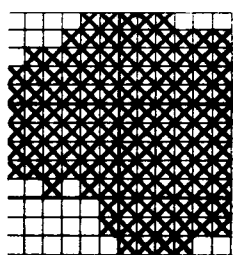
duitse dot

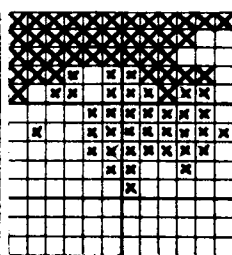
kraakwilg

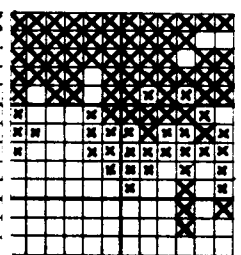
bittere wilg

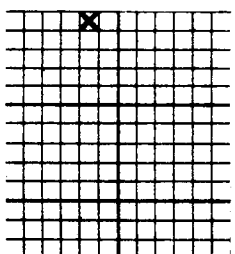
kruipwilg

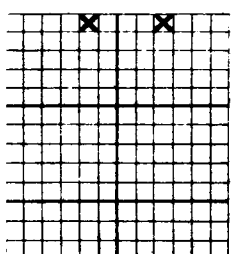
amandelwilg

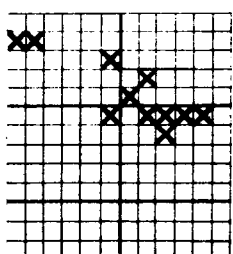
katwilg

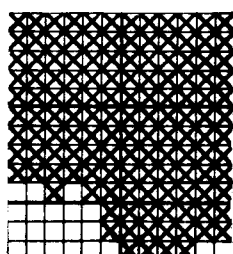
loogkruid ten.

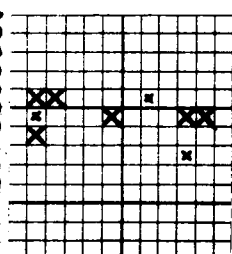
veldsalie

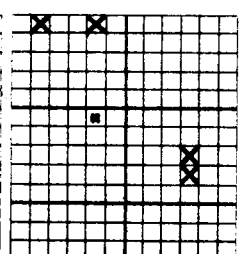
peterselievlier

gewone vlier

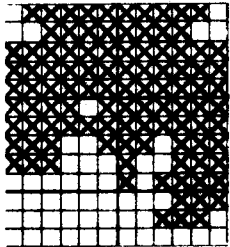

bergvlier

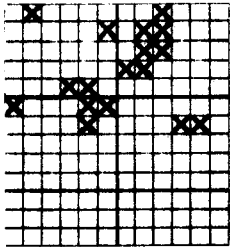

kleine pimpernel

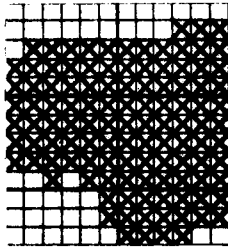
S-S

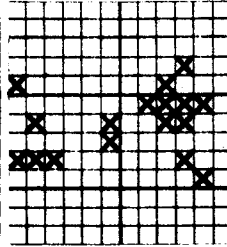
grote pimpernel

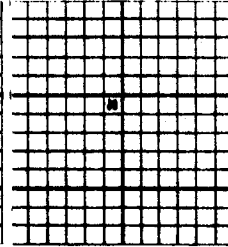
zeepkruid

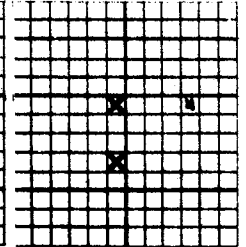
brem

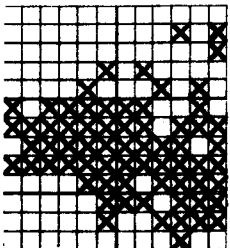
knolsteenbreek

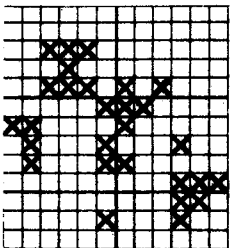
Scilla hispanica x non-scripta

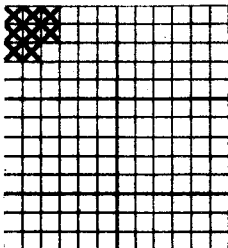
wilde hyacint

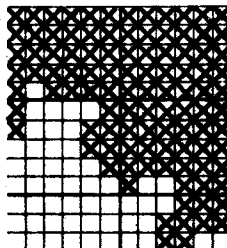
veenbies ger.

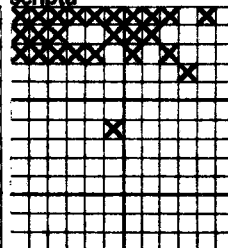
vlottende bies

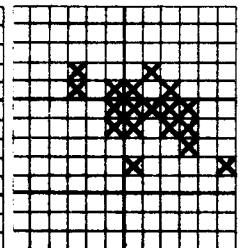
ruwe bies

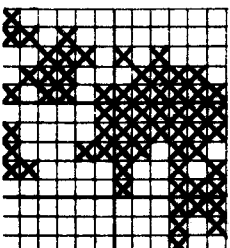
mattenbies

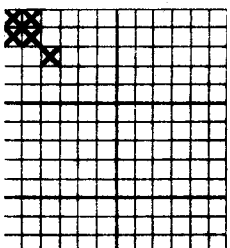
zeebies

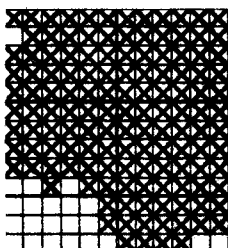
dwergbies

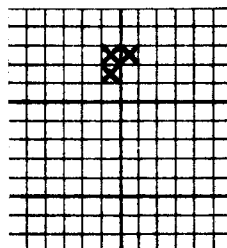
bosbies

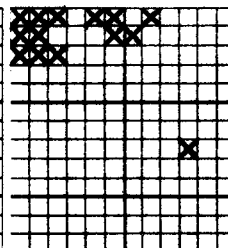
driekantige bies

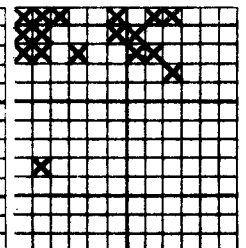
eenjarige hardbloem

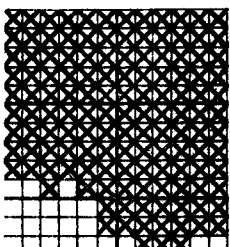
overblijvende hardbloem

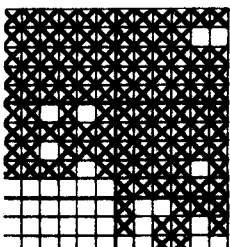
geoord helmkruid

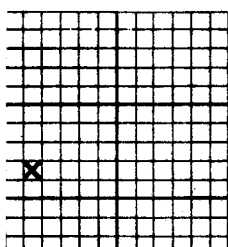
middelst helmkruid

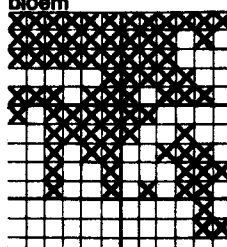
knopig helmkruid

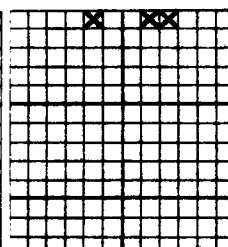
blauw glidkruid

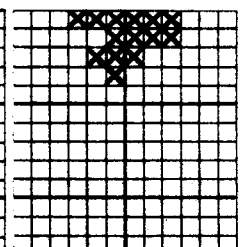
klein glidkruid

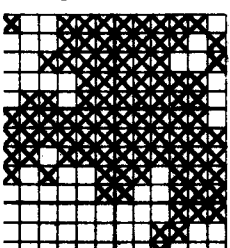
muurpeper

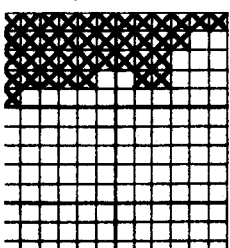
wit vetkruid

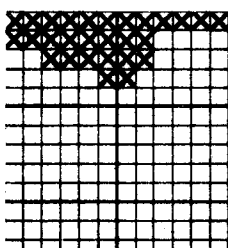
zacht vetkruid

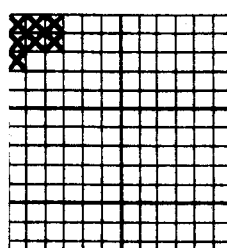
gewone hemelsleutel

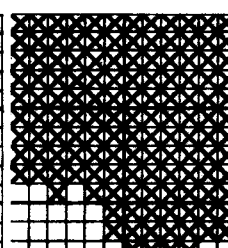
waterkruid

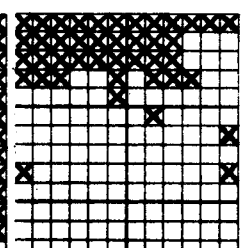
smalbladig kruiskruid

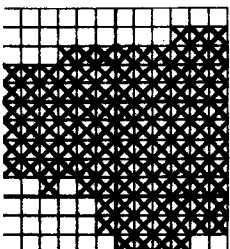
lancetbladig kruiskruid

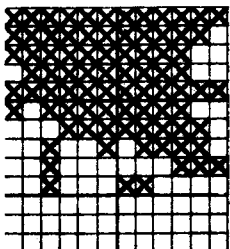
jacobskruiskruid jac.

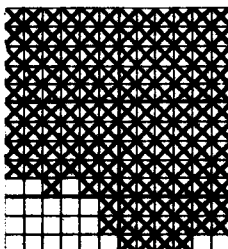
moeraskruiskruid

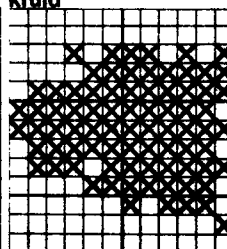
boskruiskruid

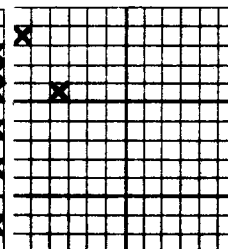
kleverig kruiskruid

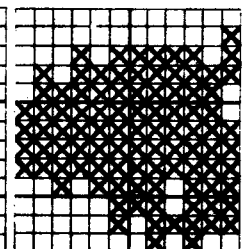
klein kruiskruid

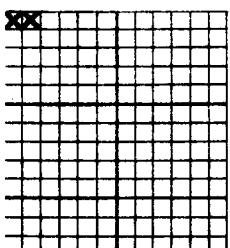
groene naaldaar

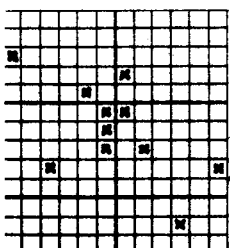
blauw walstro

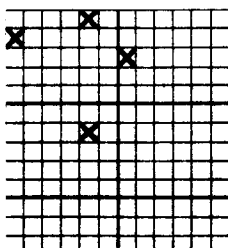
tandjesgras

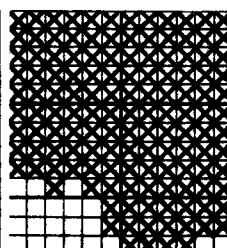
weidekervel

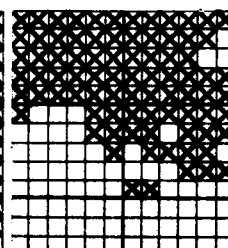
pekbloem

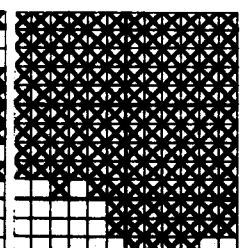
blaassilene

herik

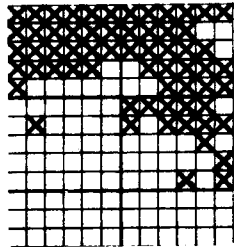

hongaar raket

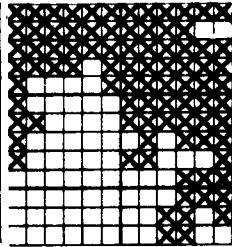

gewone raket

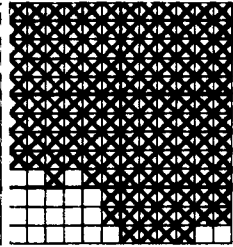
S-T

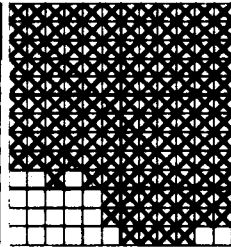
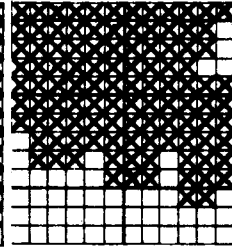
kleine watereppe

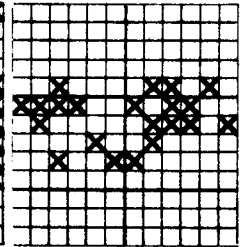
grote watereppe

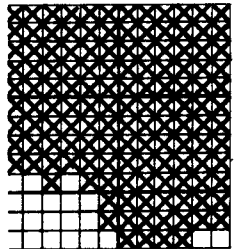
bitterzoet

zwarte nachtschade
nig.

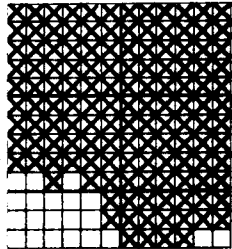
late guldenroede

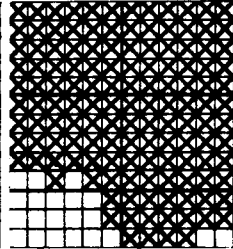
echte guldenroede

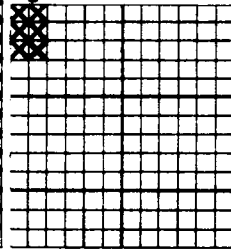
akkermelkdistel

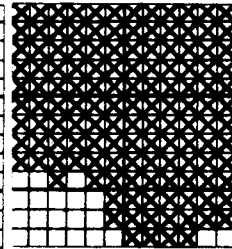
brosse melkdistel

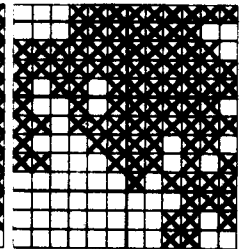
gewone melkdistel

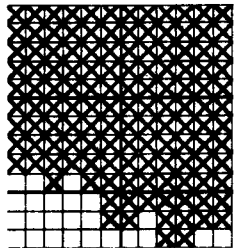
moerasmelkdistel

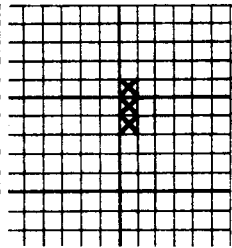
wilde lijsterbes

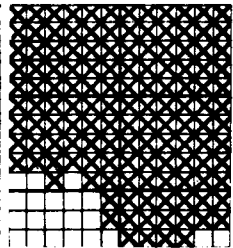
kleine egelskop

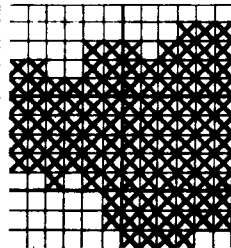
grote egelskop ere.

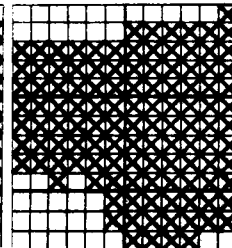
kleinste egelskop

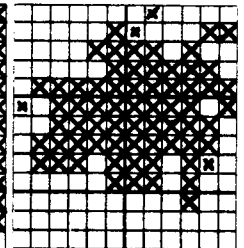
gewone spurrie

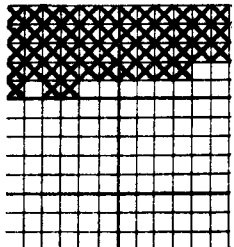
heidespurrie

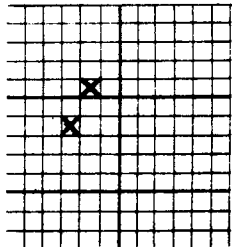
rode schijnspurrie

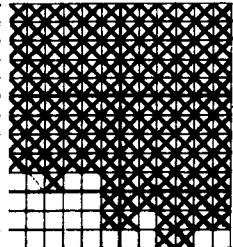
theeboompje

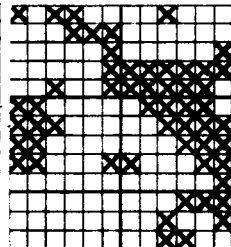
veelwortelig kroos

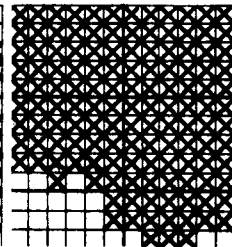
akkerandoorn

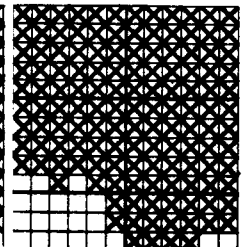
moerasandoorn

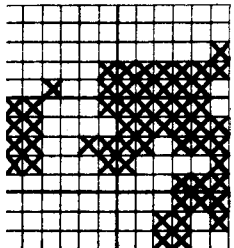
bosandoorn

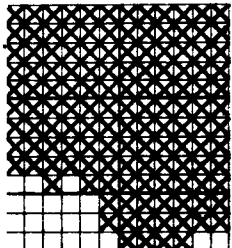
moerasmuur

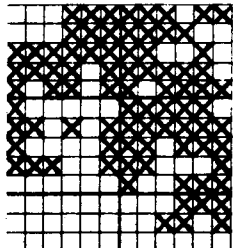
grasmuur

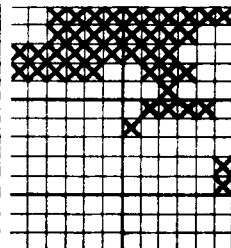
grootbloemige muur

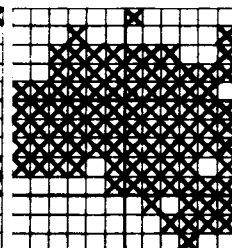
vogelmuur

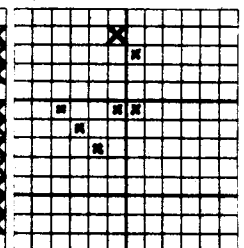
zeegroene muur

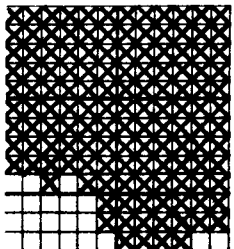
krabbescheer

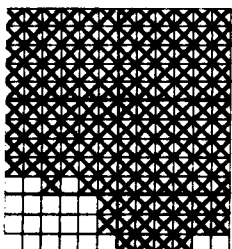
blauwe knoop

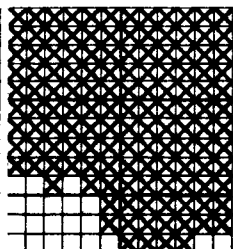
sneeuwbes

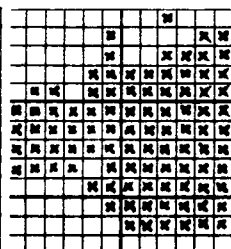
smeerwortel

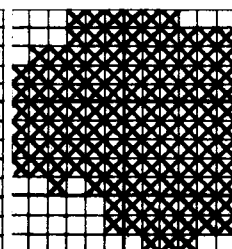
boerenwormkruid

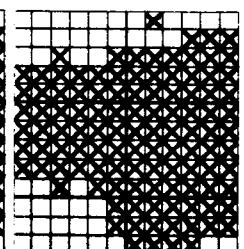
gewone paardebloem

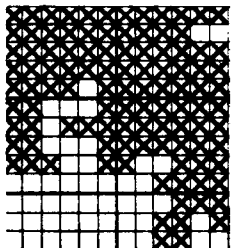
taxus

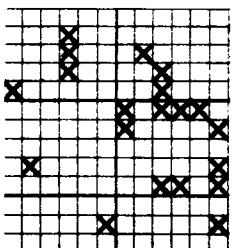
klein tasjeskruid

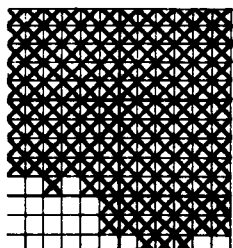
valse salie

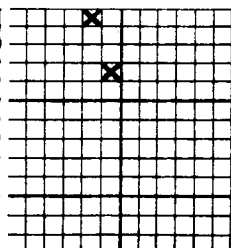
poelruit

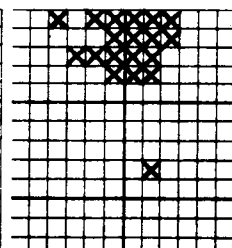
moerasvaren

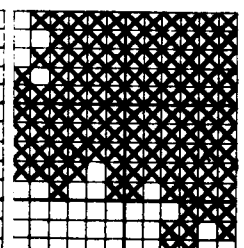
witte krodde

grote wilde tijm

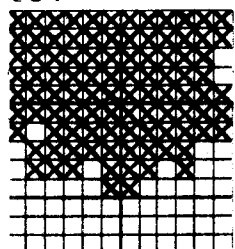

wilde tijm

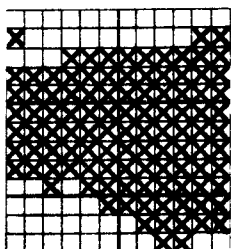

hegedoornzaad

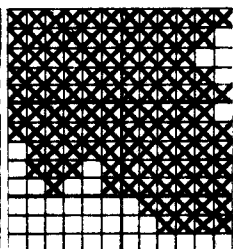
T-U-V

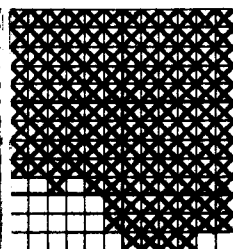
gele morgenster

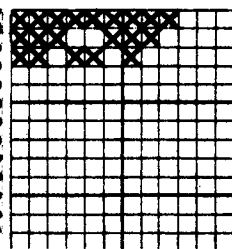
hazepootje

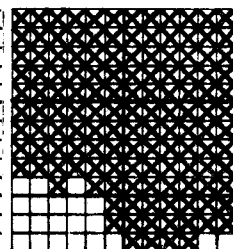
liggende klaver

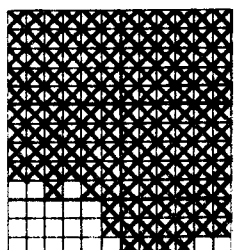
kleine klaver

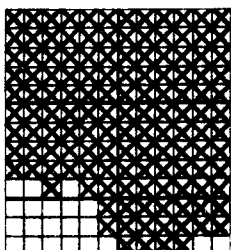
aardbeiklaver

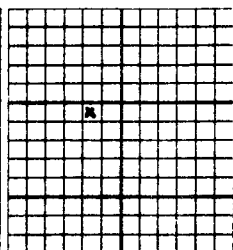
bastaardklaver

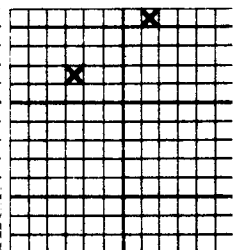
rode klaver

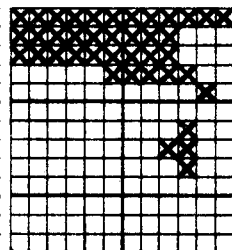
witte klaver

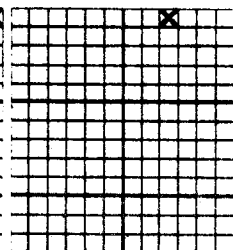
gestreepte klaver

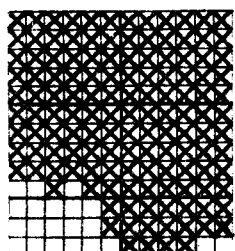
moeraszoutgras

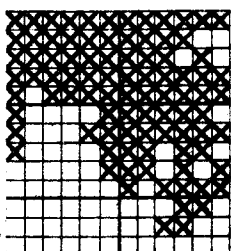
goudhaver

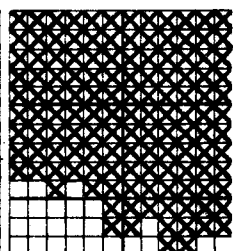
bostulp

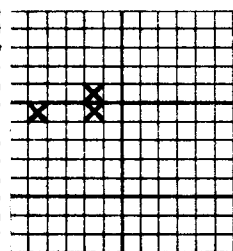
klein hoefblad

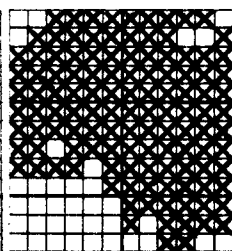
kleine lisdodde

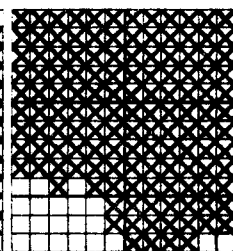
grote lisdodde

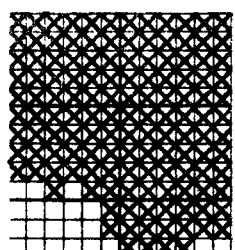
gaspeldoorn

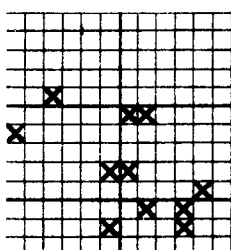
gladde iep

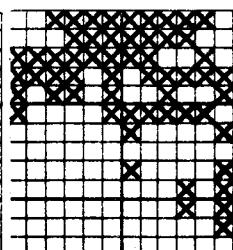
grote brandnetel

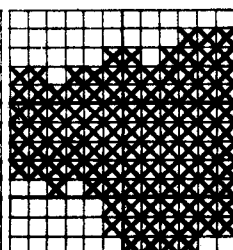
kleine brandnetel

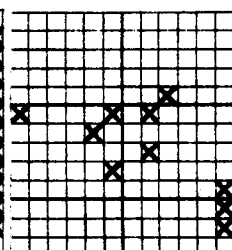
klein blaasjeskruid

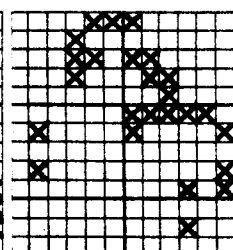
gewoon blaasjeskruid

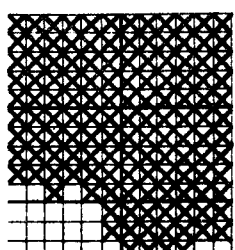
blauwe bosbes

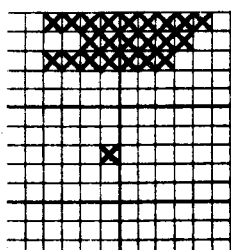
rode bosbes

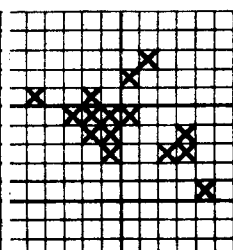
kleine valeriaan

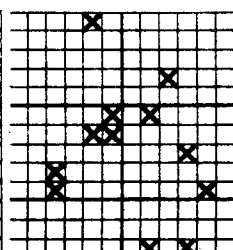
echte valeriaan

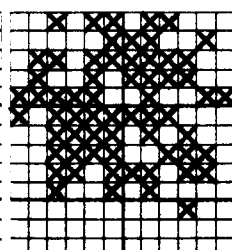
gewone veldsla

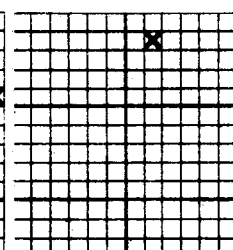
stalkaars

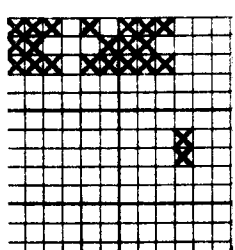
zwarte toorts

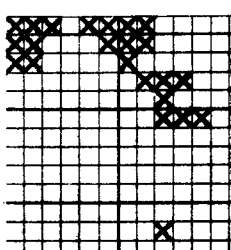
koningskaars

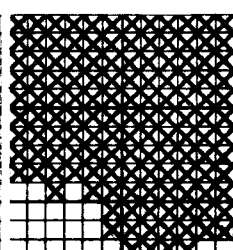
ijzerhard

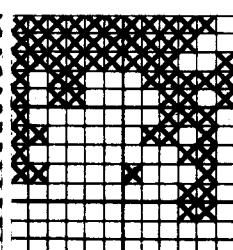
akkerereprijs

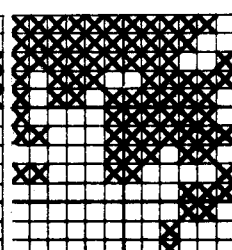
blauwe waterereprijs

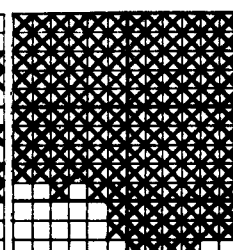
veldereprijs

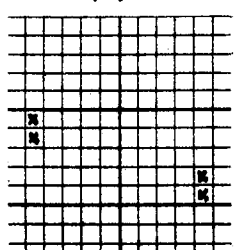
beekpunge

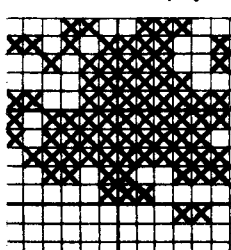
rode waterereprijs

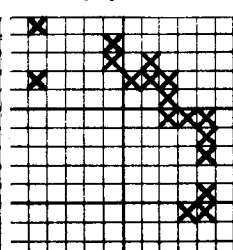
gewone ereprijs

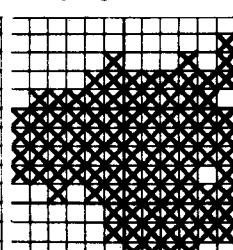
draadereprijs

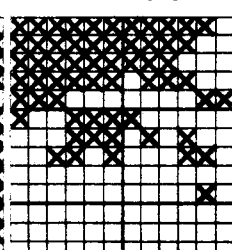
klimopereprijs hed.

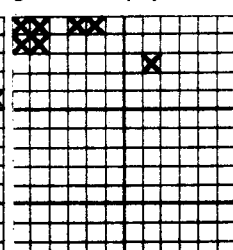
langbladige ereprijs

mannetjesereprijs

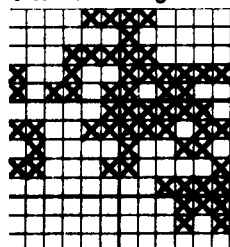

grote ereprijs

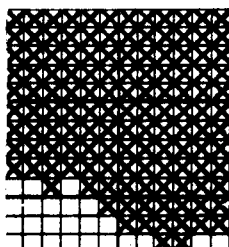

gladde ereprijs

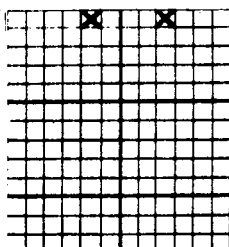
V-W+aanvullingen

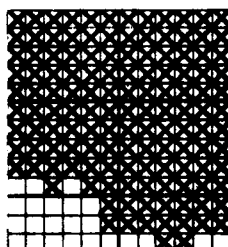
schildereprijs

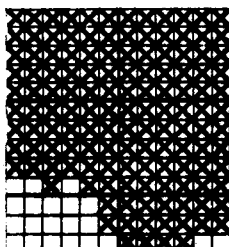
tijmereprijs

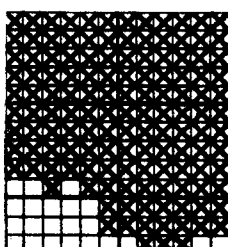
breedbladige ereprijs

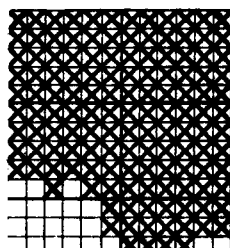
gelderse roos

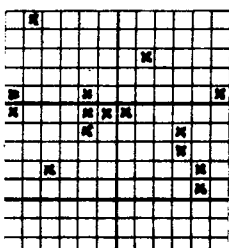
vogelwikke

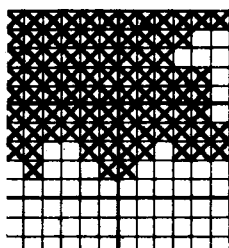
ringelwikke

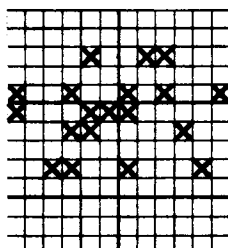
smalbladige wikke

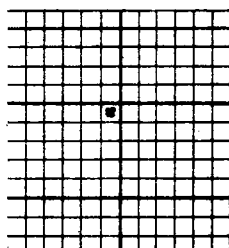
voederwikke

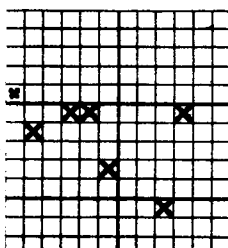
heggewikke

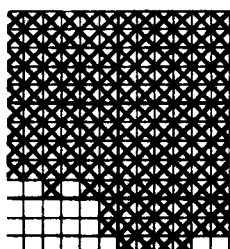
vierzadige wikke

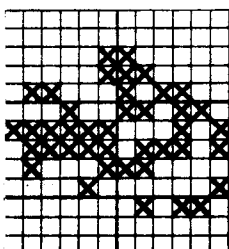
zachte wikke

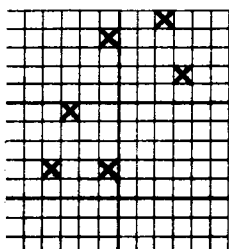
kleine maagdepalm

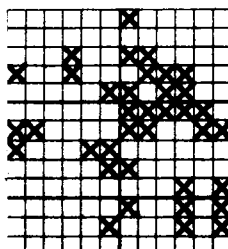
akerviooltje

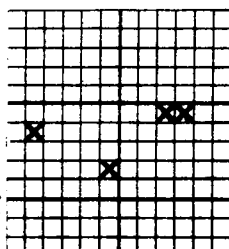
hondsviooltje

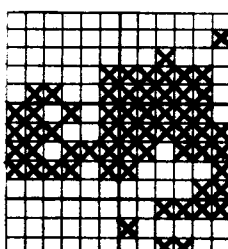
maarts viooltje

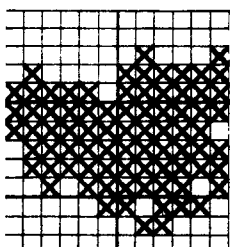
moerasviooltje

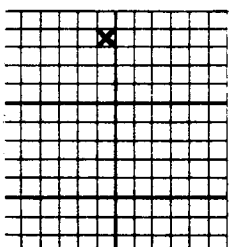
blauwsporig bosviooltje

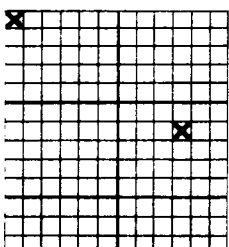
gewoon bosviooltje

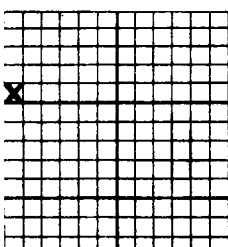
driekleurig viooltje

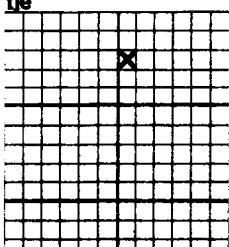
maretak

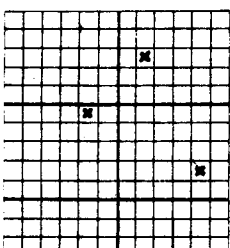
langbaardgras

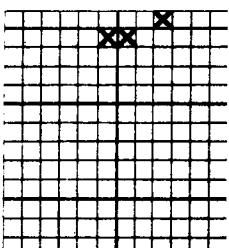
eekhoorngras

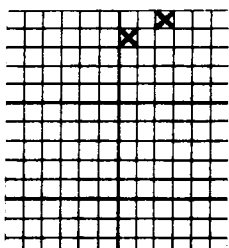
wortelloos kroos

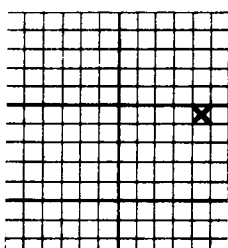
papegaaienkruid

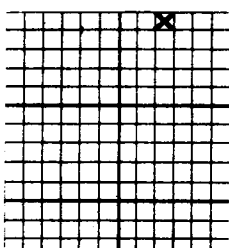
akkerleeuweklauw

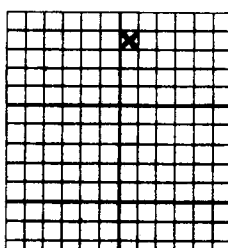
zandmuur ten.

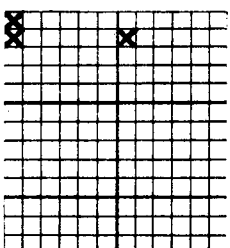
korensla

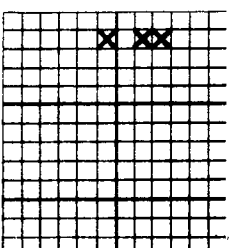
wilde averuit

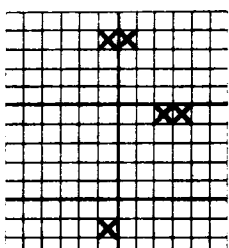
lancetbladige aster

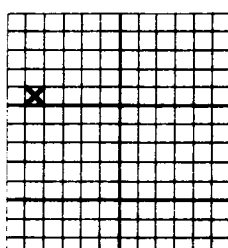
wilgaster

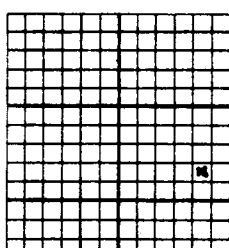
kleinbloemige aster

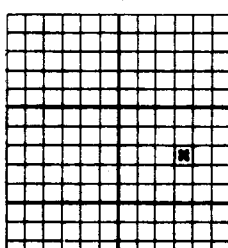
vergoeidbladig tandzaad

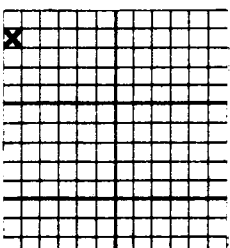
maanvaren

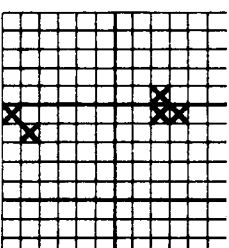
californische dravik

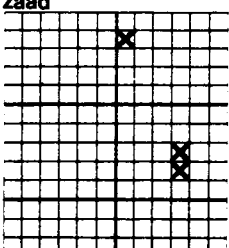
bergdravik

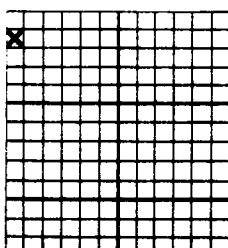
stomphoekig sterrekroos

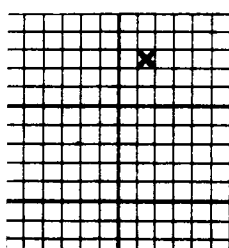
bleke zegge

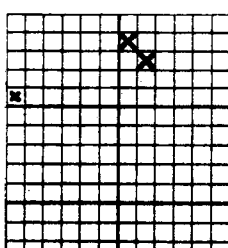
echt knoepkruid

zwart knoepkruid

harig fingergras

muurzandkool

